

**T.C
ERCIYES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**TÜRKİYE’DE MEDYA SİYASET İLİŞKİLERİ
(3 KASIM 2002 VE 22 TEMMUZ 2007 GENEL SEÇİMLERİ
ÖNCESİNDE MEDYANIN AKP’YE YAKLAŞIMININ
KARŞILAŞTIRILMASI ÜZERİNE TEORİK VE UYGULAMALI
BİR ÇALIŞMA)**

**Tezi Hazırlayan
Halis KÜRNE**

**Tezi Yöneten
Doç. Dr. Metin IŞIK**

**Gazetecilik Anabilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi**

**Eylül 2008
KAYSERİ**

Doç. Dr. Metin Işık danışmanlığında Halis Kürne tarafından hazırlanan “Türkiye’de Medya-Siyaset İlişkileri (3 Kasım 2002 ve 22 Temmuz 2007 Genel Seçimleri Öncesinde Medyanın AKP’ye Yaklaşımının Karşılaştırılması Üzerine Teorik ve Uygulamalı Bir Çalışma) adlı bu çalışma jürimiz tarafından Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Gazetecilik Anabilim Dalında **Yüksek Lisans** tezi olarak kabul edilmiştir.

...../...../2008

JÜRİ:

Danışman

: Doç. Dr. Metin Işık

Üye

: Prof. Dr. Hamza Çatı

Üye

: Yrd. Doç. Dr. Ali Korkmaz

ONAY

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulunun 08/01/2008 tarih ve 01. sayılı kararı ile onaylanmıştır.

08/01/2008

Prof. Dr. Kerim TÜRKMEN

Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Türkiye’de Medya-Siyaset İlişkileri, 3 Kasım 2002 ve 22 Temmuz 2007 Genel Seçimleri Öncesinde Medyanın AKP’ye Yaklaşımının Karşılaştırılması Üzerine Teorik ve Uygulamalı Bir Çalışma adı ile yüksek lisans tezi olarak yapılan çalışmada, Türkiye’de medya siyaset ilişkileri bağlamında, medyanın (yazılı basın), Türk Siyasal hayatının iki önemli genel seçiminde birinci parti olarak çıkan ve tek başına iki kez iktidar olan AKP’ye yaklaşımı konu edilerek, her iki genel seçim öncesi süreçte yazılı basının AKP’ yaklaşımı karşılaştırmalı olarak ortaya konulmuştur.

Bu çalışmanın hazırlama aşamasında, her türlü yardım ve desteğini esirgemeyen danışmanım Erciyes Üniversitesi İletişim Fakültesi Dekan Yardımcısı ve Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü Başkanı Doç.Dr. Metin IŞIK’a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Tüm eğitim hayatımda olduğu gibi bu çalışmam sırasında da benden desteğini esirgemeyen aileme, çalışmanın tüm safhalarında özveri ve yardımlarını esirgemeyerek, çalışmamın dil bilgisi ve imla kuralları açısından düzeltmelerini yapan eşime şükranlarımı sunuyorum.

Halis KÜRNE

TÜRKİYE’DE MEDYA SİYASET İLİŞKİLERİ
(3 KASIM 2002 VE 22 TEMMUZ 2007 GENEL SEÇİMLERİ ÖNCESİNDE
MEDYANIN AKP’YE YAKLAŞIMININ KARŞILAŞTIRILMASI ÜZERİNE
TEORİK VE UYGULAMALI BİR ÇALIŞMA)

Halis KÜRNE

ÖZET

Bu çalışmada; Türkiye’de medya siyaset ilişkileri kapsamında, medyanın (yazılı basın) 3 Kasım 2002 ve 22 Temmuz 2007 genel seçimleri öncesinde seçmen tercihi üzerindeki etkisi göz önünde bulundurularak, yazılı basının AKP’ye yaklaşımının tespit edilmesi amaçlanmıştır.

Çalışmaya, her iki seçim öncesi dönemde de yayınlanmakta olan Hürriyet, Akşam, Sabah, Zaman ve Cumhuriyet gazetelerinin birinci sayfalarında yer alan AKP ile ilgili haberler konu edilerek; bu haberler çalışma kapsamında içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir.

Çalışmanın üçüncü bölümünde ise, incelenen her iki seçim öncesi dönemin haberleri karşılaştırılarak; bu haber içeriklerindeki, benzerlikler ve farklılıklar ortaya konulmaktadır.

Sonuç olarak; yazılı basının, 3 Kasım 2002 genel seçimlerine göre 22 Temmuz 2007 genel seçimlerinde, AKP’yi daha fazla gündeminde tutarak desteklediği sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Medya, Siyaset, Yazılı Basın, İçerik Analizi, Genel Seçimler

**MEDIA-POLITIC RELATIONS IN TURKEY
(COMPARE TO CARE OF THE MEDIA OVER THE JUSTICE AND
DEVELOPMENT PARTY RELATED WITH A STUDY THAT INCLUDES
THEORY AND PRACTICE BEFORE THE GENERAL ELECTION 3
NOVEMBER 2002 AND 22 JULY 2007)**

Halis KÜRNE

ABSTRACT

This study is important to determine the electoral priority in media (the written press) political relations before general elections (3 November 2002 and 22 July 2007) in Turkey. Especially, we aim to determine the care of the written press to the Justice and Development Party.

In this study, we examined newspapers that had published before general elections (3 November 2002 and 22 July 2007). Some of them are called *Hürriyet*, *Akşam*, *Sabah*, *Zaman* and *Cumhuriyet*. We paid attention to the first page of these newspapers that related with news of the Justice and Development Party. In this study, we used the method of content analysis.

We compared all news related with the Justice and Development Party and determined similarity, differently and contents of the news.

Finally, we realized that the written press with its agenda had supported the Justice and Development Party in general elections (3 November 2002 and 22 July 2007)

Key Words: Media, Politics, The Written Press, Content Analysis, General Elections

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT.....	iv
KISALTMALAR	x
TABLO LİSTESİ.....	xii
GİRİŞ	1

1. BÖLÜM

TÜRKİYE’DE MEDYA-SİYASET İLİŞKİLERİ

1. Türkiye’de Medya ve Siyaset İlişkileri.....	6
1.1. Cumhuriyetten Günümüze Medya-Siyaset İlişkileri.....	9
1.1.1. 1923-1950 Dönemi	9
1.1.2. 1950-1980 Dönemi	11
1.1.3. 1980-2002 Dönemi	14
1.2. Türkiye’de Medya ve Seçimler	18
1.2.1. 20 Kasım 1991 Genel Seçimleri ve Medya	21
1.2.2. 24 Aralık 1995 Erken Genel Seçimleri ve Medya	23
1.2.3. 18 Nisan 1999 Genel Seçimleri ve Medya.....	26
2. 3 Kasım 2002 Genel Seçimleri Öncesinde Türkiye’de Medya Ortamı.....	27
2.1. Türk Medyasında Tekelleşme ve Tekelleşmenin Sonuçları	29
2.2. Holding Medyası.....	34
2.2.1. Doğan Holding	37
2.2.2. Çukurova Holding.....	39
2.2.3. Dinç Bilgin Holding.....	40
2.3. Medya’da Küçük ve Orta Boy İşletmeler	42

2.3.1. Feza Yayıncılık Grubu	42
2.3.2. Cumhuriyet Vakfı.....	43
3. 3 Kasım 2002 Genel Seçimleri Öncesinde Türkiye’de Siyasal Ortamı ve Adalet Kalkınma Partisi.....	45
3.1. Türkiye’de Siyasal Ortam	45
3.2. Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP)	46

2. BÖLÜM

3 KASIM 2002 VE 22 TEMMUZ 2007 GENEL SEÇİMLERİ ÖNCESİNDE YAZILI BASININ AKP’YE YAKLAŞIMI

1. 3 Ekim 2002- 3 Kasım 2002 Tarihleri Arasında Yazılı Basının AKP’ye Yaklaşımı	52
1.1. Hürriyet Gazetesi	52
1.1.1. Birinci Hafta.....	52
1.1.2. İkinci Hafta.....	54
1.1.3. Üçüncü Hafta	55
1.1.4. Son Hafta.....	57
1.2. Akşam Gazetesi.....	60
1.2.1. Birinci Hafta.....	60
1.2.2. İkinci Hafta.....	62
1.2.3. Üçüncü Hafta	64
1.2.4. Son Hafta	65
1.3. Sabah Gazetesi	68
1.3.1. Birinci Hafta.....	68
1.3.2. İkinci Hafta.....	69
1.3.3. Üçüncü Hafta	71
1.3.4. Son Hafta.....	73

1.4. Zaman Gazetesi	75
1.4.1. Birinci Hafta.....	75
1.4.2. İkinci Hafta.....	77
1.4.3. Üçüncü Hafta	78
1.4.4 Son Hafta.....	81
1.5. Cumhuriyet Gazetesi	84
1.5.1 Birinci Hafta.....	84
1.5.2. İkinci Hafta.....	85
1.5.3. Üçüncü Hafta	86
1.5.4. Son Hafta.....	87
2. 22 Haziran 2007- 22 Temmuz 2007 Tarihleri Arasında Yazılı Basının AKP'ye Yaklaşımı	91
2.1. Hürriyet Gazetesi	91
2.1.1. Birinci Hafta.....	91
2.1.2. İkinci Hafta.....	93
2.1.3. Üçüncü Hafta	95
2.1.4. Son Hafta.....	98
2.2. Akşam Gazetesi.....	102
2.2.1. Birinci Hafta.....	102
2.2.2. İkinci Hafta.....	105
2.2.3. Üçüncü Hafta	108
2.2.4. Son Hafta.....	110
2.3. Sabah Gazetesi	114
2.3.1. Birinci Hafta.....	114
2.3.2. İkinci Hafta.....	116

2.3.3. Üçüncü Hafta	118
2.3.4. Son Hafta.....	121
2.4. Zaman Gazetesi	126
2.4.1. Birinci Hafta.....	126
2.4.2. İkinci Hafta.....	127
2.4.3. Üçüncü Hafta	128
2.4.4. Son Hafta.....	129
2.5. Cumhuriyet Gazetesi	133
2.5.1. Birinci Hafta.....	133
2.5.2. İkinci Hafta.....	135
2.5.3. Üçüncü Hafta	138
2.5.4. Son Hafta.....	140

3. BÖLÜM

3 KASIM 2002-22 TEMMUZ 2007 GENEL SEÇİMLERİ ÖNCESİNDE MEDYANIN AKP'YE YAKLAŞIMININ KARŞILAŞTIRILMASI

1. Hürriyet Gazetesi	146
1.1. Birinci Haftaların Karşılaştırılması	146
1.2. İkinci Haftaların Karşılaştırılması.....	147
1.3. Üçüncü Haftaların Karşılaştırılması.....	148
1.4. Son Haftaların Karşılaştırılması.....	149
2. Akşam Gazetesi.....	151
2.1. Birinci Haftaların Karşılaştırılması	151
2.2. İkinci Haftaların Karşılaştırılması.....	152
2.3. Üçüncü Haftaların Karşılaştırılması.....	153
2.4. Son Haftaların Karşılaştırılması.....	154

3. Sabah Gazetesi	155
3.1. Birinci Haftaların Karşılaştırılması	155
3.2. İkinci Haftaların Karşılaştırılması.....	156
3.3. Üçüncü Haftaların Karşılaştırılması	157
3.4. Son Haftaların Karşılaştırılması	159
4. Zaman Gazetesi	160
4.1. Birinci Haftaların Karşılaştırılması	160
4.2. İkinci Haftaların karşılaştırılması.....	161
4.3. Üçüncü Haftaların Karşılaştırılması.....	162
4.4. Son Haftaların Karşılaştırılması.....	163
5. Cumhuriyet Gazetesi	164
5.1. Birinci Haftaların karşılaştırılması.....	164
5.2. İkinci Haftaların karşılaştırılması.....	165
5.3. Üçüncü Haftaların karşılaştırılması.....	166
5.4. Son Haftaların karşılaştırılması.....	167
SONUÇ	169
KAYNAKÇA	174
ÖZGEÇMİŞ	179

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
AKP	: Adalet ve Kalkınma Partisi
ANAP	: Anavatan Partisi
ANAR	: Ankara Sosyal Araştırma Merkezi
AP	: Adalet Partisi
BBP	: Büyük Birlik Partisi
ÇEV.	: Çeviren
CHP	: Cumhuriyet Halk Partisi
CKMP	: Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi
CMP	: Cumhuriyetçi Millet Partisi
ÇGD	: Çağdaş Gazeteciler Derneği
DER.	: Derleyen
DP	: Demokrat Parti
DSP	: Demokratik Sol Parti
DYP	: Doğru Yol Partisi
FP	: Fazilet Partisi
GB	: Gümrük Birliği
HADEP	: Halkın Demokrasisi Partisi
MGK	: Milli Güvenlik Kurulu
MHP	: Milliyetçi Hareket Partisi
MNP	: Milli Nizam Partisi
MSP	: Bili Selamet Partisi
RP	: Refah Partisi
RTÜK	: Radyo Televizyon Üst Kurulu
SHP	: Sosyal Demokrat Halkçı Parti

SP	: Sadet Partisi
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TSK	: Türk Silahlı Kuvvetleri
YÖN-ARA	: Yönetim Araştırmaları Merkezi
YTP	: Yeni Türkiye Partisi

TABLO LİSTESİ

Tablo 1.1: Doğan Holding'in Faaliyet Kolları	38
Tablo 1.2: Çukurova Holding'in Faaliyet Kolları.....	39
Tablo 1.3: Dinç Bilgin Holding'in Faaliyet Kolları.....	41
Tablo 2.1: 3 Ekim, 6 Ekim, 8 Ekim, 9 Ekim 2002 Hürriyet Gazeteleri.....	52
Tablo 2.2: 10 Ekim ve 16 Ekim 2002 Hürriyet Gazeteleri	54
Tablo 2.3: 17 Ekim, 18 Ekim ve 19 Ekim 2002 Hürriyet Gazeteleri.....	55
Tablo 2.4.1: 24 Ekim, 25 Ekim ve 26 Ekim 2002 Hürriyet Gazeteleri	57
Tablo 2.4.2: 28 Ekim, 31 Ekim ve 2 Kasım 2002 Hürriyet Gazeteleri.....	57
Tablo 2.5: 5 Ekim, 7 Ekim ve 9 Ekim 2002 Akşam Gazeteleri.....	60
Tablo 2.6: 10 Ekim, 14 Ekim ve 16 Ekim 2002 Akşam Gazeteleri.....	62
Tablo 2.7: 20 Ekim ve 21 Ekim 2002 Akşam Gazeteleri	64
Tablo 2.8.1: 24 Ekim, 26 Ekim ve 27 Ekim ve 30 Ekim 2002 Akşam Gazeteleri	65
Tablo 2.8.2: 31 Ekim, 1 Kasım ve 2 Kasım 2002 Akşam Gazeteleri	65
Tablo 2.9: 8 Ekim ve 9 Ekim 2002 Sabah Gazeteleri	68
Tablo 2.10: 11 Ekim ve 15 Ekim 2002 Sabah Gazeteleri	69
Tablo 2.11: 17 Ekim, 20 Ekim ve 22 Ekim 2002 Sabah Gazeteleri	71
Tablo 2.12: 30 Ekim, 31 Ekim ve 1 Kasım 2002 Sabah Gazeteleri	73
Tablo 2.13: 3 Ekim, 16 Ekim, 8 Ekim ve 9 Ekim 2002 Zaman Gazeteleri	75
Tablo 2.14: 11 Ekim ve 12 Ekim 2002 Zaman Gazeteleri.....	77
Tablo 2.15: 19 Ekim, 21 Ekim, 22 Ekim ve 23 Ekim 2002 Zaman Gazeteleri	78
Tablo 2.16.1: 24 Ekim, 26 Ekim ve 30 Ekim 2002 Zaman Gazeteleri.....	81
Tablo 2.16.2: 31 Ekim, 1 Kasım ve 2 Kasım 2002 Zaman Gazeteleri	81
Tablo 2.17: 5 Ekim ve 8 Ekim 2002 Cumhuriyet Gazeteleri.....	84
Tablo 2.18: 14 Ekim 2002 Cumhuriyet Gazetesi.....	85
Tablo 2.19: 18 Ekim ve 20 Ekim 2002 Cumhuriyet Gazeteleri.....	85
Tablo 2.20.1: 24 Ekim, 25 Ekim, 29 Ekim ve 30 Ekim 2002 Cumhuriyet Gazeteleri ...	87
Tablo 2.20.2: 31 Ekim, 1 Kasım ve 2 Kasım 2002 Cumhuriyet Gazeteleri	87
Tablo 2.21: 23 Haziran, 24 Haziran, 25 Haziran ve 26 Haziran 2007 Hürriyet Gazeteleri	91
Tablo 2.22: 30 Haziran, 1 Temmuz ve 2 Temmuz 2007 Hürriyet Gazeteleri	93

Tablo 2.23.1: 6 Temmuz, 7 Temmuz, 8 Temmuz ve 9 Temmuz 2007 Hürriyet Gazeteleri	95
Tablo 2.23.2: 10 Temmuz, 11 Temmuz ve 12 Temmuz 2007 Hürriyet Gazeteleri	95
Tablo 2.24.1: 13 Temmuz, 16 Temmuz ve 17 Temmuz 2007 Hürriyet Gazeteleri	98
Tablo 2.24.2: 18 Temmuz, 20 Temmuz ve 21 Temmuz 2007 Hürriyet Gazeteleri	99
Tablo 2.25: 23 Haziran, 24 Haziran, 25 Haziran ve 26 Haziran 2007 Akşam Gazeteleri	102
Tablo 2.26.1: 29 Haziran, 30 Haziran ve 1 Temmuz 2007 Akşam Gazeteleri	105
Tablo 2.26.2: 2 Temmuz, 4 Temmuz ve 5 Temmuz 2007 Akşam Gazeteleri	105
Tablo 2.27: 8 Temmuz, 9 Temmuz, 10 Temmuz ve 12 Temmuz 2007 Akşam Gazeteleri	108
Tablo 2.28.1: 14 Temmuz, 15 Temmuz, 16 Temmuz ve 17 Temmuz 2007 Akşam Gazeteleri	110
Tablo 2.28.2: 18 Temmuz, 19 Temmuz, 20 Temmuz ve 21 Temmuz 2007 Akşam Gazeteleri	111
Tablo 2.29: 23 Temmuz, 24 Temmuz ve 26 Temmuz 2007 Sabah Gazeteleri	114
Tablo 2.30: 29 Temmuz, 30 Haziran, 4 Temmuz ve 5 Temmuz 2007 Sabah Gazeteleri	116
Tablo 2.31.1: 6 Temmuz, 7 Temmuz ve 8 Temmuz 2007 Sabah Gazeteleri	118
Tablo 2.31.2: 9 Temmuz, 11 Temmuz ve 12 Temmuz 2007 Sabah Gazeteleri	118
Tablo 2.32.1: 14 Temmuz, 15 Temmuz, 16 Temmuz ve 17 Temmuz 2007 Sabah Gazeteleri	121
Tablo 2.32.2: 18 Temmuz, 19 Temmuz, 20 Temmuz ve 21 Temmuz 2007 Sabah Gazeteleri	122
Tablo 2.33: 24 Haziran ve 26 Haziran 2007 Zaman Gazeteleri	126
Tablo 2.34: 1 Temmuz 2007 Zaman Gazetesi	127
Tablo 2.35: 12 Temmuz 2007 Zaman Gazetesi	128
Tablo 2.36.1: 14 Temmuz, 16 Temmuz ve 18 Temmuz 2007 Zaman Gazeteleri	129
Tablo 2.36.2: 20 Temmuz ve 21 Temmuz 2007 Zaman Gazeteleri	129
Tablo 2.37: 23 Haziran, 24 Haziran, 26 Haziran ve 28 Haziran 2007 Cumhuriyet Gazeteleri	133
Tablo 2.38.1: 29 Haziran, 30 Haziran ve 1 Temmuz 2007 Cumhuriyet Gazeteleri	135
Tablo 2.38.2: 2 Temmuz, 3 Temmuz ve 5 Temmuz 2007 Cumhuriyet Gazeteleri	135

Tablo 2.39: 7 Temmuz, 10 Temmuz, 11 Temmuz ve 12 Temmuz 2007 Cumhuriyet Gazeteleri	138
Tablo 2.40.1: 13 Temmuz, 14 Temmuz, 15 Temmuz ve 16 Temmuz 2007 Cumhuriyet Gazeteleri	140
Tablo 2.40.2: 17 Temmuz, 18 Temmuz, 20 Temmuz ve 21 Temmuz 2007 Cumhuriyet Gazeteleri	141
Tablo 3.1: 3 Kasım 2002 ve 22 Temmuz 2007 Genel Seçimleri öncesi Hürriyet gazetelerinin birinci hafta haberlerinin karşılaştırılması.....	146
Tablo 3.2: 3 Kasım 2002 ve 22 Temmuz 2007 Genel Seçimleri öncesi Hürriyet gazetelerinin ikinci hafta haberlerinin karşılaştırılması	147
Tablo 3.3: 3 Kasım 2002 ve 22 Temmuz 2007 Genel Seçimleri öncesi Hürriyet gazetelerinin üçüncü hafta haberlerinin karşılaştırılması.....	148
Tablo 3.4: 3 Kasım 2002 ve 22 Temmuz 2007 Genel Seçimleri öncesi Hürriyet gazetelerinin son hafta haberlerinin karşılaştırılması.....	149
Tablo 3.5: 3 Kasım 2002 ve 22 Temmuz 2007 Genel Seçimleri öncesi Akşam gazetelerinin birinci hafta haberlerinin karşılaştırılması.....	151
Tablo 3.6: 3 Kasım 2002 ve 22 Temmuz 2007 Genel Seçimleri öncesi Akşam gazetelerinin ikinci hafta haberlerinin karşılaştırılması	152
Tablo 3.7: 3 Kasım 2002 ve 22 Temmuz 2007 Genel Seçimleri öncesi Akşam gazetelerinin üçüncü hafta haberlerinin karşılaştırılması.....	153
Tablo 3.8: 3 Kasım 2002 ve 22 Temmuz 2007 Genel Seçimleri öncesi Akşam gazetelerinin son hafta haberlerinin karşılaştırılması.....	154
Tablo 3.9: 3 Kasım 2002 ve 22 Temmuz 2007 Genel Seçimleri öncesi Sabah gazetesi birinci hafta haberlerinin karşılaştırılması	155
Tablo 3.10: 3 Kasım 2002 ve 22 Temmuz 2007 Genel Seçimleri öncesi Sabah gazetesi ikinci hafta haberlerinin karşılaştırılması	156
Tablo 3.11: 3 Kasım 2002 ve 22 Temmuz 2007 Genel Seçimleri öncesi Sabah gazetesinin üçüncü hafta haberlerinin karşılaştırılması	157
Tablo 3.12: 3 Kasım 2002 ve 22 Temmuz 2007 Genel Seçimleri öncesi Sabah gazetesinin son hafta haberlerinin karşılaştırılması	159
Tablo 3.13: 3 Kasım 2002 ve 22 Temmuz 2007 Genel Seçimleri öncesi Zaman gazetesi birinci hafta haberlerinin karşılaştırılması	160

Tablo 3.14: 3 Kasım 2002 ve 22 Temmuz 2007 Genel Seçimleri öncesi Zaman gazetesi ikinci hafta haberlerinin karşılaştırılması.....	161
Tablo 3.15: 3 Kasım 2002 ve 22 Temmuz 2007 Genel Seçimleri öncesi Zaman gazetesi üçüncü hafta haberlerinin karşılaştırılması	162
Tablo 3.16: 3 Kasım 2002 ve 22 Temmuz 2007 Genel Seçimleri öncesi Zaman gazetesi son hafta haberlerinin karşılaştırılması	163
Tablo 3.17: 3 Kasım 2002 ve 22 Temmuz 2007 Genel Seçimleri öncesi Cumhuriyet gazetesi birinci hafta haberlerinin karşılaştırılması.....	164
Tablo 3.18: 3 Kasım 2002 ve 22 Temmuz 2007 Genel Seçimleri öncesi Cumhuriyet gazetesi ikinci hafta haberlerinin karşılaştırılması.....	165
Tablo 3.19: 3 Kasım 2002 ve 22 Temmuz 2007 Genel Seçimler öncesi Cumhuriyet gazetesi üçüncü hafta haberlerinin karşılaştırılması	166
Tablo 3.20: 3 Kasım 2002 ve 22 Temmuz 2007 Genel Seçimleri öncesi Cumhuriyet gazetesi son hafta haberlerinin karşılaştırılması	167

GİRİŞ

Medya ve siyaset, demokratik toplumsal yapı içerisinde birbirine bağımlı ortak görev ve sorumlulukları olan, karşılıklı ilişki içerisinde bulunan kurumlardır. Demokratik hayatın bir gereği olarak; vatandaşların kendisini yönetenler hakkında medya sayesinde bilgi edinmeleri, bu bilgiler ışığında denetleme ve değerlendirme işlevlerinde bulunabilmeleri, medyayı siyasal hayatın kontrol mekanizması haline getirmiştir.

Medya, demokratik sistem içerisinde önemli görevler üstlenmiştir. Bunlardan en önemlileri; halkın bilgi ve haber alma ihtiyacını karşılamak, herhangi bir sorun hakkında o soruna taraf olan bütün düşüncelere dengeli ve eşit yer vererek toplumda kamuoyunun serbestçe oluşmasını sağlamak ve aynı zamanda yer verilen konu ya da sorunun bütün boyutlarını göstermek suretiyle insanların en doğru kararı verebilmelerini sağlamaktır. Medya, yöneticilerle yönetilen halk arasında bir aracı görevini görerek denetleme ve eleştiri yoluyla yönetenleri topluma karşı daima duyarlı hale getirmektedir. Bu suretle medya, demokrasinin sağlıklı işlemesine de yardımcı olacaktır. Ancak bu görev ve sorumlulukları yerine getirirken medyanın son derece duyarlı ve bilinçli hareket etmesi gerekir (Aytekin 2000, 164).

Diğer tüm ülkelerde olduğu gibi Türkiye'deki medya-iletişim sisteminin de, siyasal sistemden etkilenerek, siyasal sisteme göre şekillendiği görülmektedir.(Işık, 2002, 137). Bu çalışmada; Cumhuriyet'ten günümüze kadar medya-siyaset ilişkileri incelenerek, medya ve siyasetin bu süreçteki karşılıklı etkileşimleri ortaya konulacaktır.

Birey siyasal tercihte bulunurken, parti ya da aday tercihi yaparken, bilgi aldığı kaynakların başında basın organları gelmektedir. Bu açıdan, birey tercihlerine etki edebilen basın organlarının, bireylere ne oranda doğru ve objektif haber sunduğu önem kazanmaktadır. Basın organlarının, zaman zaman herhangi bir parti ya da aday lehine yanlı yayın yaptığı, bir siyasi partinin iktidara gelmesinde rol oynadığı iddia

edilmektedir (Demirkent 1995, 237). Çalışma kapsamında; inceleme dönemi öncesinde 1990 yılından sonraki üç genel seçime yer verilerek, Türkiye’de medya ve seçimler incelenecektir.

Medya siyaset ilişkilerinin doğasını belirleyen önemli bir faktör ise medyanın mülkiyet yapısıdır. Medya araçlarının kimlere ait olduğu ve sahiplerinin siyasal tercihleri, seçim dönemlerinde kendisini iyice hissettirmektedir. Tekelleşmiş bir medya, içerisinde bulunduğu demokratik toplum için büyük bir tehdittir.

Medyada tekelleşme varsa bu, az sayıda kişi ve kuruluşun toplumun kültürel ve siyasal duygu ve düşünceleri üzerinde egemenlik kurarak tüm toplumu kendi çıkarları doğrultusunda yönlendirme imkanının olması anlamına gelir. Milyonlarca insanın, neredeyse nasıl eğleneceğinden hangi partiye oy vereceğine kadar tüm eylemleri üzerinde bir çeşit kontrol kurma imkanı anlamına gelir (Nebiler 1995, 37).

Medya, 3 Kasım seçimlerinde, "holdinglerin basın bülteni" haline gelmiştir. Hürriyet ve Milliyet, Doğan Holdingin; Akşam, Çukurova'nın; Star, Uzan grubunun; Sabah, önce Bilgin sonra Ciner Holding'in basın bülteni gibi çalışmıştır (Kırlı 2004, 92). Bu çalışma kapsamında; Türkiye medya-siyaset ilişkileri çerçevesinde; medyadaki tekelleşme olgusu ile birlikte, Türk medyası içerisinde bulunan holding medyalarına yer verilmektedir.

3 Kasım 2002 genel seçimleri, süreci ve sonucu itibarıyla Türk siyasal hayatında son derece önemlidir. Seçimler sonrasında Türk halkı, 48 yıl sonra tekrar iki partili bir Meclis yapısıyla karşılaşmıştır. 1983 ve 1987 Özal hükümetlerinden sonra Anayasayı bile değiştirebilecek miktarda milletvekili sayısına sahip bir parti hükümet etme yetkisi kazanmıştır. Parçalanmışlık ve siyasal iktidarsızlıklarla güç yetirememenin temel sebebi kabul edilen, uzun zamandan beri halkımızca kanıksanan koalisyon hükümetleri dönemi sona ermiş; yeniden güç ve otoriteyi tesis edebilecek, siyasal kararları zorlamadan Meclisten çıkarabilecek tek partili yönetim süreci başlamıştır (Aktaş 2004, 66).

3 Kasım 2002 genel seçimleri, yukarıda bahsedilen önemi sebebiyle inceleme dönemi seçilerek; bu süreçte basının, seçimden başarıyla çıkan AKP’ye yaklaşımı içerik analizi yöntemiyle tespit edilmeye çalışılacaktır.

Seçim dönemlerinde kendi politikalarını halka benimsetmek ve meşru hale getirmek için yarışan partiler, bunu başarabilmek için iletişim kanallarından yararlanırlar. Basın, sadece yöneten-yönetilen arasında bir kanal işlevi görmez. Aynı zamanda diğerk rejimlerde görülmeyen bir biçimde siyasal iktidarın denetlenmesi işlevini de yerine getirir. Bilgilendirme ve denetim, basının demokratik bir rejimde iki temel görevidir. Bilgilendirme ve denetim mekanizmalarından yoksun olan basın, seçimden sonraki dönemde iktidarların propaganda aracı olarak muhalefetin sesini kısmayı ve yapmış olduğu icraatların abartılarak kamuoyuna yansıtılması işlevini görür (Aytekin 2000, 151).

3 Kasım 2002 genel seçimlerinin galibi olan AKP, yaklaşık 4,5 yıl süreyle iktidarda kalmıştır. Basının, 3 Kasım 2002 genel seçimleri öncesinde AKP'ye yaklaşımla ile 22 Temmuz 2007 genel seçimleri öncesindeki yaklaşımlarının farklılık arz ederek, AKP yanlısı bir yayıncılık anlayışının olduğu varsayılmaktadır. nc bölümde, her iki seçim öncesi dönemde basının AKP'ye yaklaşımla karşılaştırılarak bu varsayım test edilecektir.

Medya-siyaset ilişkilerindeki bağımlılık, en çok seçim dönemlerinde belirginleşmekte ve doğrudan bir nitelik kazanmaktadır. Siyasiler, mesajlarını medya sayesinde vatandaşa ileterek, onların gözünde olumlu bir imaj yaratıp oy verme tercihlerini ya da eğilimlerini etkilemeyi düşünmektedirler. Bu etkileme sürecinde, medya araçları içerisinden yazılı basının (gazetelerin) araştırma sahası olarak seçilme nedeni, basının siyasi bilgilendirmede önemli görevlerinin olması ve gündem belirlemede diğerk medya araçlarına nazaran daha başarılı olması, basın haberleri üzerine analiz yapılması zorunluluğudur.

Ekonomik ve ideolojik yapılanmaları farklı olan Hürriyet, Akşam, Sabah, Zaman ve Cumhuriyet gazetelerinin ilk sayfalarında yer alan AKP ile ilgili haberler, içerik analizi yöntemiyle incelenecektir. 03 Ekim 2002- 03 Kasım 2002 ve 22 Haziran 2007- 22 Temmuz 2007 tarihleri arasındaki dönem çalışma aralığı seçilerek, çalışma kapsamı sınırlı tutulmaktadır.

İçerik analizi yapılan gazeteler seçilirken; ekonomik ve ideolojik yapılanmaları, politik eğilimleri, trajları, sektördeki payları, genel yayın politikası, okuyucu kitlesi gibi

birtakım kriterler dikkate alınmıştır. Gazete seçiminde söz konusu kriterler açısından farklılık gösteren ve tüm seçmen kitlesinin politik eğilimlerine hitap eden gazeteler seçilmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda, hedef kitleleri ve politik eğilimleri farklı gazetelerden; muhafazakar sağ eğilimi temsilen Zaman gazetesi, sol eğilimli ve Cumhuriyetçi çizgideki basını temsilen Cumhuriyet gazetesi, merkezi, sektördeki payları ve holding medyasını temsilen Hürriyet, Akşam ve Sabah gazeteleri seçilmiştir.

Yukarıdaki gazetelerin içerik analizi yapılırken, sadece birinci sayfaları çalışmaya konu edilmiştir. Bunun gerekçeleri ise, tekelleşmenin siyasal güç tarafından korunup, teşvik edildiği bir dönemde gazetelerin birinci sayfalarına yeterince müdahale edilemeyeceği inancı ve “birinci sayfanın gazetenin vitrini olarak nitelendirilmesi”(Işık 1998, 6), “ilk sayfalarının haber niteliği taşıyan bilgilerden oluştuğu, bu sebeple okuyucuların genellikle ilk sayfaya önyargısız olarak yaklaşımları” (akt.Işık 1998, 5) şeklinde gösterilmektedir.

Köşe yazısı, makale ve siyasal reklamlar, çalışmanın niteliği açısından kapsam dışında bırakılmıştır. İkinci bölümde; haberlerin içerik analizinin sayısal verilerle fonksiyonel bir fayda sağlayamayacağı düşüncesiyle ve tüm haberlerde tek bir özneye ilişkin yaklaşım tespit edileceğinden, dolayısıyla frekanssal ve sayısal bir dağılıma gerek duyulmadığından anlam üzerinde durulmuştur. Çalışmanın devamında her iki dönemin karşılaştırılması yapılmış olup, haber inceleme kriterlerinin sonuçları sayısallaştırılarak sunulmuştur.

03 Ekim 2002 tarihinden 03 Kasım 2002'ye ve 22 Haziran 2007 tarihinden 22 Temmuz 2007'ye kadar olan süreci kapsayan içerik analizinde gazeteler; haberin konumu, sunumu, niteliği, kaynağı, taraflılık, yorum, eksik yön, önyargı ve sonuç açılarından değerlendirilmiş ve tablolastırılmıştır. Her iki dönemin karşılaştırılmasının yapıldığı üçüncü bölümde yine aynı kriterler kullanılmış olup, kriter sonuçları sayısallaştırılarak benzerlikler ve farklılıklar tablolarla ortaya konulmaya çalışılmıştır. Haberlin konumu sayfa içerisindeki yerini; sunumu yazı, fotoğraf veya karikatür şeklinde verilip verilmediğini; niteliği iddia, eleştiri ya da açıklama özelliği taşıyıp taşımadığını; kaynağı ise habere esas teşkil eden bilgilerin nerelerden elde edildiğini ifade etmektedir. İçerik analizi yapılırken kullanılan kriterlerden taraflılık, haber okunduğunda neden ya kimden yana olunup olunmadığını; yorum haberi yazanın kişisel görüşlerinin katılım

katılmadığını; eksik yön, habere esas teşkil eden olayın bütün yönlerinin ele alınıp alınmadığını, önyargı da haberi yazanın olaya belirli bir amaç doğrultusunda yaklaşıp yaklaşmadığını belirtmektedir. Haberde sonuçtan kastedilen ise; habere konu teşkil eden olayın ne derece gerçekleşip gerçekleşmediğinin ortaya konulmasıdır (Işık 1998, 6).

Türkiye’de medya-siyaset ilişkileri bağlamında, 3 Kasım 2002 ve 22 Temmuz 2007 genel seçimlerinde medyanın AKP’ye yaklaşımının karşılaştırılması amacıyla yapılan bu çalışma, üç bölümden oluşmaktadır.

Çalışmanın birinci bölümünde; Türkiye’de medya-siyaset ilişkileri kapsamında; Cumhuriyet günümüze medya-siyaset ilişkileri, Türkiye’de medya ve seçimler, 3 Kasım 2008 genel seçimleri öncesinde Türkiye’de medya ortamı, Türk medyasında tekelleşme ve tekelleşmenin sonuçları ile holding medyası, 3 Kasım genel seçimleri öncesinde seçimleri öncesinde Türkiye’de siyasal ortam konuları genel hatlarıyla ele alınmaya çalışılmıştır.

Çalışmanın ikinci bölümünde; 3 Kasım 2002 ve 22 Temmuz 2007 Genel Seçimleri öncesinde yazılı basının AKP’ye yaklaşımı içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir.

Çalışmanın üçüncü bölümünde; 3 Kasım 2002 ve 22 Temmuz 2007 Genel Seçimleri öncesine ilişkin yapılan içerik analizi verilerine yer verilerek, her iki seçim dönemi öncesinde basının AKP’ye yaklaşımı karşılaştırılmalı olarak tespit edilmeye çalışılmıştır.

Sonuç bölümünde ise; genel bir değerlendirme yapılarak, incelenen her iki seçim öncesi dönemde yazılı basının AKP’ye yaklaşımı içerik analizi yöntemiyle tespit edilmiş olup, 22 Temmuz 2007 genel seçimleri öncesinde basının genel olarak AKP lehinde bir tutum içerisinde olduğu analiz sonuçlarıyla ortaya konulmuştur.

1. BÖLÜM

TÜRKİYE’DE MEDYA-SİYASET İLİŞKİLERİ

1. Türkiye’de Medya ve Siyaset İlişkileri

Medya-Siyaset ilişkilerini farklı şekillerde sorunsallaştıran yaklaşımlar bulunmaktadır. Bunlardan en eski ve bir o kadar da sorgulanır olanı, “medyanın, demokrasilerde yasama, yürütme ve yargı erklerinin yanında, onları kamu adına denetleyip, dengeleyen dördüncü bir erk/güç olduğunu” iddia eden yaklaşımdır (Konrad, 1999, 1).

Bu yaklaşımın sonucu, güçler ayrılığı ilkesinin yanında bağımsız bir güç olarak kabul edilen tarafsız medyanın; gerçek ve adil rekabet koşullarını oluşturmuş, çoklu mülkiyet yapısına sahip, bütün haber ve fikirlerin özgürce dolaşıma girebildiği, kamuoyuna ulaşabildiği bir medya sisteminin olduğu varsayılmaktadır.

Ancak medyanın tarafsızlığını koruyamamasının sonucunda "dördüncü güç'e" karşı geliştirilen yaklaşım ise, medyayı siyasal iktidarın ikna araçlarından birisi olarak görmekte ve günümüzde siyasal iktidarlara medya kuruluşlarının karşılıklı bağımlılık ilişkisi içerisinde olduklarının altını çizmektedir. Başka ifadeyle, her zaman belli bir meşruiyetle süreklilik arayışı içerisinde olan siyasal iktidarların medyaya, medyanın da iletişim sektörünün kar mantığına göre oluşmuş ve tekelleşmiş yapısının gereklilikleri içerisinde ekonomik/siyasal iktidar merkezlerine bağ(ım)lı olduğu, dolayısıyla günümüzün küresel ve ulusal ölçekli medya ortamının bu iç içe geçmiş çıkarlarla örülmüş olduğunu iddia etmektedir (Konrad, 1999, 1).

Bu iddia karşısında, bir takım çıkar ilişkilerine bağlı olarak halkın sözcülüğü işlevi yerine, belirli güç odaklarının ve siyasal partilerin yandaşı olarak görülen medyanın, içerisinde bulunduğu siyasal sistemde ve toplumda saygınlığı her geçen gün azalmaktadır.

Oysa ki; demokratik rejimlerde siyasal sistemin sağlıklı işlemesinin teminatı olarak görülen basın organlarının, siyasal ve toplumsal yaşamda önemli işlevler üstlendiği görülmektedir (Güz, 1997, 47). Ancak demokrasiyi kurum ve kuruluşlarıyla tam anlamıyla özümseyememiş siyasal sistemlerde medyanın bu işlevlerini yerine getirebilmesi pek mümkün olamamaktadır.

Türkiye'deki yazılı, işitsel ve görsel basının ortaya çıkma, gelişme, yaygınlaşma süreçlerine bakıldığında ortak bir olguyla karşılaşılmaktadır. Bu da, özellikle yazılı basın söz konusu olduğunda Batılı örneklerden farklılık gösterecek şekilde, bütün bu medyanın devlet girişimiyle başlatılarak, uzun süre doğrudan siyasal iktidarın denetiminde veya etkisi altında gelişme göstermesidir. Türkiye'deki medyanın, nedenleri ülkenin ekonomik/siyasal ve kültürel gelişme dinamikleriyle açıklanabilecek bu tarihsel özelliği, başka bir tarihsel özellik olan siyasal merkezin her şeyi yukarıdan yerleştirmekten yana geleneğiyle ciddi bir hesaplaşmaya girme ihtiyacı duymayan bir aydın tavrıyla birleşince, ortaya bugünkü medya ortamını niteleyen başlıca özellikler çıkmıştır (Konrad, 1999, 6).

Bu günkü medyanın temel karakteristiğini, ulusal ölçekli medya ile siyasal ortamın birbirini karşılıklı olarak tamamlayan şu özellikleri belirlemektedir (Konrad, 1999, 10):

1. Yukarıda ve devlet destekli olarak gelişme pratiği, bu pratikle hiç hesaplaşmaya girmemiş bir gazeteci/aydın pratiğinin uzantısı olarak iktidara bağımlılık, onun siyasal/kültürel geleneğine ve yönetme pratiklerine karşı mesafesizlik;

2. 1990'lı yıllarla birlikte hız kazanan yatay, dikey ve çapraz bir tekelleşme ve buna bağlı olarak ekonomik istikrarsızlıklara, dolayısıyla sık siyasal iktidar değişiklikleri sonucunda ortaya çıkan politik dalgalanmalara karşı aşırı duyarlılıkla pekişen bir statükoculuk;

3. Ulusal ölçekli medyaya kıyasla belirli çoğulculuğu temsil etmekle birlikte, ekonomik, siyasal, hukuki engellemeler, donanım ve yetişmiş kadro eksiklikleri nedeniyle ya yok olmakta olan ya da büyük medyanın bir parçası haline gelen bir yerel medya;

4. Düşünce ve ifade özgürlüğünün önündeki engellemeler sürüyorken, sektörde sendikasılaşmanın yaşanması ve bağımsız/etkili bir öz-denetim mekanizmasının eksikliği;

5. Yaşanan siyasal ve ekonomik istikrarsızlıklar ile medyaya erişimin yaygınlaşmasının yarattığı her zamankinden fazla bir gereklilikle, siyasal/ekonomik iktidar merkezlerinin medyaya bağımlılığı ve onu doğrudan ya da dolaylı olarak kontrol etme isteklerinin iyice artması;

6. Ekonomik/siyasal iktidar merkezleri arasındaki çıkar farklılaşmasının belirginleşmesinin bir yansıması olarak, medya sektöründeki rekabetin siyasal bir hüviyet kazanması.Bütün bunların sonucu olarak, Türkiye’de çoğulcu bir medya pratiğinin yeşermesi için koşulların uygun olmadığı; medya ortamının niteliğini, belli grupların hegomonik mücadelesinin bırakıldığı görülmektedir.

Belli bir kesimin kontrolüne bırakılan ve belli merkezlerden insanları etkileme ve yönlendirme amacıyla gerçekleştirilen bilgi akışı; bireyler, kurumlar ve toplum için önemli sonuçlar doğurmaktadır. Bu sonuçlar şöyle özetlenebilir (Erdoğan-Alemdar 1997:56) :

1. Medya dikkatleri belirli sorunlara, çözümlere ya da insanlara çekip yönlendirerek, güç sahibi olanları kayırıp buna bağlı olarak da rakip birey ya da gruplara yönlenmesini önler.

2. Medya statü sağlar ve meşruiyeti güçlendirir.

3. Medya belirli koşullarda inandırma ve seferber etmenin kanalı olabilir.

4. Medya, psikolojik ödül ve tatminlerin sunulmasına araç olabilir.

Çalışma kapsamında; bu bilgiler ışığında Türkiye’de medya siyaset ilişkileri genel hatlarıyla Cumhuriyetten günümüze kadar incelenecektir.

Mim Kemal Öke de basın-siyaset ilişkilerini şöyle anlatmaktadır:

“Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde, basınla hükümetin ilişkileri, diğer demokratik toplumlara oranla daha sıkı ve daha sıcaktır. Gelişmiş toplumlar,

bu ilişkilerin belli dozda kalmasını ve de fazla artmamasını isterken, gelişmekte olan ülkelerdeki gazeteciler bu etkinin çok daha yükselmesinden mutlu olurlar. Çünkü basının tek ve temel kaynağı siyasi otoritedir. Genelde gündemi, siyasi otoritenin aldığı kararlar ve uygulamalar oluşturur. Basının katılımcı yaklaşımıyla bu denli politika ve politikacıyla iç içe olması mesleki bozulmayı da kimi zaman kaçınılmaz kılmaktadır. Çünkü toplumdaki rol ve fonksiyonu buna bağlıdır. Bu nedenle katılımcılık dışında bir yaklaşım, gazetecilik yönetimi olarak düşünülmemektedir bile. Batılı toplumlarda bu denli iç içelik olmadığı gibi, karar vericiler üzerindeki ya da kamuoyu üzerindeki tek etkileyici güç de basın değildir. Batılı gazeteci bunun böyle olmaması gerektiğinin de bilincindedir. Bu nedenle gelişmiş ülke yöneticilerinin basını manipüle etme sahası, Türkiye kadar geniş değildir. Mesleki yaklaşım ve etik konusunda kurumsallaşmada zaten buna engeldi” (Öke 1994, 180).

Siyasetçiyi, lideri, siyasi partiyi halka, halkı da onlara pazarlamak. Televizyon bir yana, özellikle gazete "analiz" kurumu olmalıdır. "analiz" ise, siyasi magazin, starlaştırma, yüzeysellik gümbürtüsü içinde çoğu zaman kaynamakta, siyasi mevzular ne kadar hakim görünürse görünsün, siyaset erozyona uğramaktadır. "Sübjektif" bakış açısı ne olursa olsun, halkı bilgilendirmenin yanı sıra gazeteciliğin asıl işlevi, halkın gündemini sorunlarını siyaset platformuna taşıyabilmektir (Talu, 2000, 237).

1.1. Cumhuriyetten Günümüze Medya-Siyaset İlişkileri

Diğer tüm ülkelerde olduğu gibi Türkiye'deki medya-iletişim sisteminin de, siyasal sistemden etkilenecek, siyasal sisteme göre şekillendiği görülmektedir. Bu bağlamda Türkiye'deki iletişim sistemini, siyasal gelişmelere bağlı olarak 1923-1950 Dönemi, 1950-1980 Dönemi ve 1980 Sonrası Dönem olmak üzere 3 ayrı dönemde ele almak mümkündür (Işık 2002, 137).

1.1.1. 1923-1950 Dönemi

Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin içsel ve dışsal bakımlardan güvence altına alınmasından sonra, rejimin amaç ve hedeflerine ulaşmasını sağlayacak bir basın düzeni oluşturma çabaları başlamıştır. Cumhuriyetin iktidar seçkinleri toplumsal ve siyasal yapı üzerindeki önemi ve etkisi nedeniyle basını, özellikle ulus devlet oluşturma ve

modernleşme süreçlerinde etkin olarak kullanmıştır (Çebi, 1998, 274)

Kurtuluş Savaşı sırasında büyük görevler üstlenen basın, Cumhuriyetin ilanı ile birlikte siyasal sistem tarafından kontrol altında tutulmaya çalışılmıştır. Ekonomik ilişkiler ve yasal yaptırımlar nedeniyle iktidara bağımlı olan basın, iktidarın sesini topluma duyurabildiği resmi gazete niteliğinde kalmıştır.

Türkiye Cumhuriyetinin ilk yıllarında büyüklü küçüklü 40 gazete yayınlanıyordu. Basın teknikleri teknolojik olarak değerlendirildiğinde oldukça eski durumda olduğu gibi, o dönemde düzenli dağıtım yapacak kuruluş da yoktu. Bu dönemde Harf Devrimi'nin gerçekleştirilmesi basın alanında büyük atılıma yol açmıştır (Danışman 1982, 49). 1931 yılında Matbuat Kanunu'nun kabul edilmesi, Birinci Türk Basın Kongresi'nin toplanması, 1938 yılında Türk Basın Birliği'nin kurulması gibi düzenlemelerle modernleşme, çağdaş medeniyetler seviyesine ulaşma, devrim ve yenilikleri halka benimsetme politikalarının yürütülebilmesi için basının bu amaçlara hizmet etmesi sağlanmaya çalışılmıştır (Damlapınar 2005, 80).

1939-1945 yıllarında medyaya yön veren en önemli etken, Atatürk'ün ölümüdür. Ayrıca bu dönemde II.Dünya Savaşının başlaması ve İstanbul Bölgesinde sıkıyönetim ilan edilmesi basın özgürlüğünü olumsuz etkilemiştir. Bakanlar Kurulu gerekli gördüğü anda dilediği gazeteyi dilediği kadar kapatma hakkına sahiptir; karar kesindir ve TBMM veya Danıştay'ın karara karışma hakkı yoktur. Ayrıca kararın Basın Genel Müdürlüğü tarafından gazetelere, telefonla bildirilmesi yeterli görülmüştür (Topuz 1996, 96).

1945'de çok partili yaşama gelinceye kadar Türk basını, CHP iktidarının ağır baskısı altında yaşamını sürdürmüştür (Tılıç 1998, 80). Tek parti rejimi ile basın arasında, neredeyse bir tarafın hükmettiği ve diğer tarafın itaat ettiği bir ilişki yaşanıyordu. Rejimin çıkarlarıyla çatışan, rejimi tehlikeye düşürebilecek bir yayın söz konusu olduğunda yayım için verilen ruhsatlar iptal edilebiliyor ve birçok ceza verilebiliyordu. Bu dönemde, rejimin hayati çıkarlarına karşı herhangi bir tehlike olmadığının düşünüldüğü durumlarda ise, basın hürriyeti konusunda nispeten hoşgörülü bir yaklaşım takınılmıştır. Tek parti döneminde basın hiçbir zaman toplumsal, siyasal ve ekonomik değişim, dönüşüm ve açılımları destekleyen özerk bir iletişim aracı olamamıştır. Ulusal ve uluslararası haberlere ulaşabilmek için devlet kontrolündeki Anadolu Ajansı'na

muhtaç olunması, ülkedeki ekonomik şartların, iletişim alanındaki alt yapının ve ulaşım imkanlarının yetersizliği, gazetelerin okuyucu potansiyelinin düşük ve ilan-reklam gelirlerinin sınırlı olması ve benzeri etkenler, gazeteleri devlete muhtaç hale getirmiştir. Bu dönemde, devletin izni ve desteği olmaksızın yayın çıkarabilmek neredeyse imkansız hale gelmiştir (akt. Tılıç 1998, 80).

1923-1950 yılları arasındaki birinci dönem temel nitelikleri itibariyle merkeziyetçi, devletçi ve milliyetçi bir yapılanmanın görüldüğü bir dönemdir. Siyasal sistemde görülen bu merkezi yapılanma, etkisini her alanda olduğu gibi medya alanında da göstermiştir.

Dolayısıyla, Osmanlı Devleti'nde miras kalan güçlü bir "merkez" ile, onun karşısında yer alan ayrışmamış ve türdeş olmayan "kenar"dan oluşan sosyo-politik yapının etkisi baştan siyasal ve ekonomik alanlar olmak üzere iletişim alanında da hissettirmiştir (Damlapınar 2005, 80).

1.1.2. 1950-1980 Dönemi

Siyasal sisteme bağlı olarak gelişen iletişim sistemi, çok partili hayata geçişle birlikte kendi içinde ve siyasetle olan ilişkilerinde bazı değişiklikleri beraberinde getirmiştir.

Türk basınında, harf devriminden sonra ikinci önemli atılım, çok partili hayata geçişle olmuştur. 1950'de DP'nin iktidara gelmesiyle başlayan siyasal, ekonomik ve toplumsal değişiklikler, basın da yansımaları bulmuştur. 1950'de yaratılmak istenen "kitle toplumu" kitle basınına doğurmuştur (Danışman 1982, 49).

1950 yılları arasındaki süreci içine alan ikinci dönemde ise siyasal alanda çok partili yaşama geçirilmesinin iletişim alanına da olumlu yansımaları olmakla birlikte, çok partili döneme geçişte yaşanan sıkıntı ve sancılar doğal olarak iletişim alanında da kendini göstermiştir. 1950 yılında ilk kez seçimle iktidarın el değiştirmesinin yarattığı olumlu atmosfer, iktidara gelen Demokrat Parti'nin önceki dönemde miras kalan anti-demokratik yasa ve uygulamaları, başlangıçtaki olumlu adımlara rağmen tam olarak yürürlükten kaldırılmaması ve bir müddet sonra bunlara yenilerini eklemeye çalışması nedeniyle sona ermiştir (Korkmaz 2001, 201). Dolayısıyla, bir müddet sonra basın-iktidar ilişkilerindeki balayı dönemi yerini gerginlik dönemine bırakmıştır. 1950 yılında

kabul edilen yeni Basın Kanunu ile izin sisteminden beyanname sistemine geçilmesi gibi olumlu değişikler öngörülmesine rağmen, 1954 ve 1956 yıllarında yapılan düzenlemelerle basının elde ettiği kazanımların geri alınarak, bir anlamda muhalif basının susturulmaya çalışılması, 1960 askeri müdahalesine kadar uzanan sürecin yapı taşlarından birini oluşturmuştur (Damlapınar 2005, 80).

Çok partili hayata geçişin ardından iktidara gelen DP hükümeti, seçim meydanlarında basın kanununun liberalleşmesiyle ilgili verdiği sözü utmak için 1950 yılında yeni bir basın kanunun çıkarılması, bununla 1931 tarihli basın kanununun hükümete tanıdığı basına müdahale etkisini ortadan kaldırılmıştır. Ancak, DP ile basın arasındaki iyi ilişkiler uzun sürmemiş; basının devleti gözleyen bir kamu gözcüsü olarak hareket etmesi; yani hükümetin eylemlerini izlemesi, devlet otoritesinin kullanılmasındaki istismarları ve yanlış uygulamaları açığa çıkarması ve eleştirmesi ile birlikte, DP hükümeti ile basın arasındaki ilişkiler de bozulmuş; DP basına karşı baskı uygulamaya başlamıştır. DP hükümeti, ilk olarak basın hürriyetinin kısıtlayan bir dizi yasal düzenleme yapmıştır. Muhalif basını denetim altına almaya yönelik bu kanunlar ile, gazete ve dergilerde hükümet üyelerini eleştiren yazılar yasaklanmıştır. Bu dönemle birlikte, alışlagelen basın-siyasal iktidar ilişkileri değişikliğe uğramıştır. Siyasal iktidar kendine yandaş bir basın yaratmaya çalışmış ve bunun için resmi ilan ve kağıt tahsis mekanizmalarını kullanmaya başlamıştır (akt. Tılıç 1998, 80).

Türkiye'de medyanın seçmen davranışları üzerinde etkili olmak üzere kullanılmaya başlanmasının tarihi, çok partili yaşama geçişle başlamıştır. 1950 genel seçimleri, gerekli yasal değişikliklerin ardından siyasal partilerin belirli ölçütler çerçevesinde radyodan seçim propagandası yapabildikleri ilk seçimler olmuştur. Aynı seçimlerde partilerin yayın organlarının yanı sıra açıkça iki partiden birisinden yana taraflanmış gazetelerle de seçim propagandası yürütülmüştür(Konrad 1999, 24).

1954 seçimlerinde, radyodan propaganda yapılması yasaklanmıştır. (<http://www.kongar.org.tr>, 17.6.2007) Yasağın nedeni olarak medyanın seçmen üzerindeki etkisinin hissedilmeye başlanması ve DP'nin bu imkanlardan CHP'ye yararlandırmak istememesi gösterilebilir. Seçmen oylarını ölçmeye yönelik çalışmalar, yani kamuoyu çalışmaları, 1957 seçimlerinde yasaklanmıştır (Kırlı 2004, 77).

1960-1980 arası dönem, Türkiye'de siyasal düşünce akımlarının kutuplaştığı ve radikalleştiği bir dönemdir ve bu dönemde üç askeri müdahale yaşanmıştır. İlk askeri müdahale sonrası, 1960-1961 yılları arasında askeri yönetiminin olduğu dönem, basın kuruluşları, gazeteciler ve içerikler üzerindeki baskılar devam etmiştir. Bu baskılar uzun sürmemiş, 1960 darbesiyle birlikte ülkenin en demokratik anayasası yapılmış; bu Anayasa ile basın o güne kadar yaşadığı en geniş özgürlük ortamına sahip olmuştur (Tılıç, 1998, 81).

26 Nisan 1961'de çıkarılan yeni bir kanunla, siyasal partilere yeniden seçim kampanyalarından yararlanabilme imkanı tanınmıştır. 1961, 1965, 1969, 1973 genel seçimlerinde siyasal partiler, Yüksek Seçim Kurulu'nun getirdiği düzenlemelere göre radyodan siyasal propaganda yapabilmışlerdir. (<http://www.kongar.org.tr>, 13.9.2007)

Türkiye'de ilk profesyonel seçim kampanyası, 1977 seçimlerinde Adalet Partisi tarafından yapılmıştır. Yine, ilk olarak bu seçimlerde, yazılı basın kullanılmıştır (Özkan 2003, 61).

1960 askeri müdahalesinin ardından 1961 yılında yürürlüğe giren yeni anayasa ile öngörülen politik özgürleşme yoluyla, düşünce ve basın özgürlüğünün sınırlarının genişletilmesinin iletişim alanına da olumlu yansımaları olmakla birlikte, kurulmaya çalışan liberal-özgürlükçü ortamın sürekliliği sağlanamamıştır. Diğer yandan 1964 yılında çıkarılan yasayla kurulan TRT kurumu özerk, tarafsız bir tekel olarak değerlendirilmesine rağmen, kuruma müdahale etmek isteyen iktidar ile TRT arasındaki mücadeleler 12 Mart Muhtırası ile yeni bir boyut kazanmıştır. Nitekim söz konusu muhtıra ile özerkliği kaldırılan TRT'nin tamamen siyasal iktidarların kontrolüne terk edilmesi, mevcut durumun daha da kötüleşmesine ve geriye gitmesine yol açmıştır (Damlapınar 2005, 81).

1961 yılında sivil yönetime geçilmesinin ardından, basın ve hükümetler arasındaki ilişkiler olumlu bir seyir izlemiştir. 12 Mart 1971 tarihinde askerlerin muhtıra vermesiyle, 12 Mart denilen bir ara rejim dönemi başlamıştır. Bu dönemde siyasal çatışmalar daha da artmış, çok sayıda aydın, gazeteci ve yazar tutuklanmış ve çeşitli cezalara çarptırılmıştır. 26 Nisan 1971'de Türkiye'nin 11 ilinde olağanüstü hal ilan edilmiştir. Bunu takiben, 13 Mayıs 1971'de garnizon komutanlarına kendi

bölgelerindeki her türlü basılı malzemeyi inceleme, sansür etme, matbaaları kapatma yetkisi veren olağanüstü hal yasası yürürlüğe girmiştir. Böylece basın, yasal tedbirler aracılığıyla çok sıkı denetim altına alınmıştır. 1971-1980 yılları arasında çok sayıda gazeteci ve yazar tutuklanmış ve çeşitli cezalara çarptırılmış, bir çok gazete ve dergi toplatılmış, yayınevleri ve matbaalar kapatılmıştır (Çebi, 1998, 275).

1.1.3. 1980-2002 Dönemi

1970'li yılların sonunda ülkedeki iç kavgaların büyümesi, siyasal partiler arasında yaşanan gerginliklerin siyasal yaşamı durma noktasına getirmesi gibi nedenlerle 1980'de ordu yönetime el koymuştur (Soysal, 1995, 213).

12 Eylül döneminde basın, biçim ve içerik açısından askeri yönetimin mutlak denetimi altında kalmıştır. Askeri yönetiminin verdiği direktiflere aykırı yayın yapan çok sayıda gazete ve dergi kapatılmış, gazeteci ve yazarlar tutuklanmış, çeşitli cezalara çarptırılmıştır. Bu gerekçelerle;1980 yılını, Türk basınına ilişkin tartışmalarda bir milat olarak nitelendirmek mümkündür (Tılıç 1998, 84). Siyasal alandaki kırılmalarla birlikte, bu dönemde medyada da çok büyük bir kırılma meydana gelmiştir. Özgürlüğünden ve bağımsızlığın taviz vermek zorunda kalan medyada bu etki uzun yıllar gözlenmiştir.

12 Eylül 1980 Askeri Müdahalesiyle birlikte mevcut siyasi partilerin kapatılması yönetim alanında otoriter sistemin yansımaları şeklinde gerçekleşmiştir. Özellikle 6 Kasım 1983'de seçimlerin yapılması ve yönetimin el değiştirmesi sürecine kadar olan dönemde iletişim alanında da Otoriter Kuramın uygulamalarına tanıklık edilmiştir. Diğer taraftan söz konusu dönemde uygulamaya konan 24 Ocak Kararları ile ekonomik alanda liberal ilkelerin benimsendiğini göstermektedir. Ekonominin yapı ve işleyişinde Amerika Birleşik Devletleri ve Batı Avrupa'da aynı dönemlerde esen neo-liberal politika uygulanması süreci Türkiye'de de hayata geçirilmeye çalışılmıştır. Siyasal alanda yeniden sağlanmaya çalışılan çok partili ve çoğulcu yapının da etkisiyle, iletişim alanında da Liberal Medya Kuramına geçilmesinin doğum sancıları yaşanmaya başlanmıştır. Ekonomik ve siyasal alandaki bu görece özgürleşme süreci iktidara gelen ANAP ile birlikte ülkede uygulanmaya çalışılan neo-liberal politikalara, sonraki dönemlerde iktidara gelen partilerce de devam edilmesi geri dönülemez değişim ve dönüşüm süreçlerinin yaşanmasına neden olmuştur (Damlapınar 2005, 82).

Bu bağlamda siyasal ve ekonomik alanlarda temellendirilmeye çalışılan neo-liberal politikalar iletişim alanını da etkileyerek, alanda köklü değişimlere sebep olmuştur. Büyük holdinglerin basın alanına ilgisinin artmasıyla birlikte, basın dışı sermayenin basın alanına yönelmesi yazılı basın alanındaki geleneksel yapıyı derinden sarsmıştır. Büyük sermaye sahiplerinin kar elde etmemeyi bile göze alarak basın organlarına sahip olma yarışı içine girmesi, tek işi ve gelir kaynağı basın-yayın olan kişilerin alanı terk etmelerine neden olmuştur. Dolayısıyla, "büyük balıklar'ın "küçük balıkları" yuttuğu serbest piyasa koşullarında oluşacağı varsayılan rekabetin, rekabeti yok etmesi, mülkiyet yoğunlaşmalarının yaşandığı bir dönemin kapılarını aralamıştır (Işık 2002, 163-164). Bundan sonraki dönemde sektöre büyük holdingler girerek, küçük yada orta ölçekli medyayı ya satın almışlar ya da ekonomik ve bürokratik güçle kontrolü altında tutmuşlardır.

1983 yılında işbaşına gelen Anavatan Partisi iktidarı tarafından uygulanan neo-liberal politikalar sonucu Türkiye'de siyasal, ekonomik ve toplumsal yaşamda önemli değişim ve dönüşümler yaşanmıştır (Damlapınar 2005, 81). Bu değişim rüzgarı kendisini medya sektöründe önemli ölçüde hissettirmiştir.

1983 yılından itibaren siyasi iktidarlar iletişim alanında önemli altyapı yatırımları ve teşvik belgeleriyle iletişimde özelleşmenin zeminini hazırlamış, basın (medya) kuruluşlarına sağlanan yardım ve verilen teşvikler de yoğunlaşmaya sebep olmuştur. Basını bu şekilde kontrol altında tutma politikasının hız kazanması ve bunun özellikle seçim dönemlerinde artarak devam etmesi, medya patronlarının işi tek başına denetim altında tutmak istemesine yol açmıştır. Kullandırılan devlet imkanlarında, iktidarla basın arasındaki ilişkilerin düzeyi önemli bir etken olmuştur. Basının kitleleri etkileme konusunda büyük bir güce sahip olduğu düşüncesi, teşvik mekanizmalarının neden ve kimler için kullanılması gerektiğini açıklamakta oldukça yarar sağlamaktadır (Söylemez 1998, 138).

Siyasal yasakların kalkması, medya için biraz daha özgürlük anlamına geliyordu. Dönemin Başbakanı, Turgut Özal, gazetecilerle ve gazetelerle doğrudan ve kişisel ilişki kurmuştur. Bu dönemde, iktidar odaklarıyla yakın ilişki kurmanın son derece önemsendiği ve övünç kaynağı sayıldığı yeni bir gazetecilik ortaya çıkmıştır (Tılıç

2001, 141).

Türkiye’de medyanın gücünün farkına varan ilk siyasetçilerden bir tanesi Turgut Özal’dı. Özal, iletişim çağı olduğunun farkındaydı ve medyanın bu gücünü kullanmak istiyordu. O hem Türkiye’de medyanın başka yönleriyle yerleşmesine ortam hazırlayacak; hem de medyayı bir siyaset aracı olarak kullanacaktı (Günel 1995, 53).

Turgut Özal’ın siyasi arenada medyanın gücünden yararlanabilmek için ona bazı yardımlarda bulunması gerekiyordu. Onun için devletin bazı imkanlarını medyaya peşkeş çekti. Basın da kendisine vehmedilen bu ‘dördüncü kuvvet’ ayrıcalığından azami biçimde yararlanabilmek için ‘en büyük’ olmaya soyundu (Sönmez, 1996, 79). Medyanın, diğer erklerden sağladığı bir takım ayrıcalıklarla en büyük olma yarışı kendi işlevi dışına çıkmasına sebebiyet vermiştir.

1980 sonrası, patron aile şirketlerinin yıkıldığı bir dönem olmuştur. Basında sermaye kaynağının çeşitlendiği bu dönemde ilk olarak basın dışından kişi ve şirketlerin basın alanına yatırım yaptıkları görüldü. 1982’de Hisarbank ve Odibank’ın sahibi olan Kozanoğlu-Çavuşoğlu Grubu Güneş gazetesiyle medya sektörüne girdi. Bu grubun Libya’daki işlerinin bozulması ve ülke çapında yaşanan Banker Kastelli olayından sonra Güneş, bir başka iş adamı olan Mehmet Ali Yılmaz’a satıldı. Yine aynı yıl İzmir’de bölgesel bir gazete olan Yeni Asır’ın sahibi Dinç Bilgin İstanbul’a gelerek bilgisayar teknolojisiyle çalışan fakat magazin ağırlıklı bir gazete olan Sabah’ı kurdu (Tokgöz 2000, 33).

1980’li yıllarda medya-zamanın tabiriyle basın-teknolojik imkanları ile çalışanların çalışma şartları açısından çilekeş bir sektör olmakla beraber, meslekten patronlar tarafından yönetiliyordu ve devlet katında siyaset üstü bir saygınlığa sahipti 1980’lerden sonra medyada yaşanan diğer bir sorun medya sahipliğinin değişmesidir. 1980’lerden itibaren medya sahipleri, bu işlere yıllarını veren kişiler değil; daha çok, başka alanlarda uğraşları olan kişiler olmuştur. Medya sahiplerinin patronlar olması; karşılıklı çıkar ilişkisinin kurularak siyasetçilere bağımlı kılınması ve siyasetçilerin medyayı yönlendirme olanaklarının artması gibi nedenlerle iktidarlar tarafından desteklenmiştir. 1980’lerden sonra medyanın asıl sorunu tekelleşmedir. Teknolojik gelişmeleri takip etmenin yüksek maliyetler gerektirmesi nedeniyle başlayan tekelleşme olgusu, medya

sahipliğinin yapısındaki değişimle de doğrudan etkilenmiştir. Medyada yaşanan tekelleşme, medyanın içeriğini değiştirmiş, medya çalışanları ve sahiplerinin siyasilere çok yakın ilişki kurmasını kolaylaştırmıştır. Bu ise medyaya olan güvenin azalmasına neden olmuştur. Ayrıca, Türkiye’de yaşanan ekonomik krizler, medya tekelleşmelerini arttırmış ve çalışanları daha güvensiz bir ortama bırakmıştır (Kırlı, 2004, 75-76).

1987 seçimleri öncesinde, 298 sayılı “Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçme Hakkındaki Kanun”da değişiklik yapılarak; siyasal partilerin ve adayların resmi propaganda süreleri 21 günden 10 güne indirilmiştir. Ayrıca, 1987 seçimleri sırasında seçim kampanyalarının önemli bir parçası olan siyasal reklamlar, ilk kez televizyondan yayınlanmıştır. TRT 1 de yayınlanan siyasal parti reklamlarından DYP ve SHP kapatılan AP ile CHP’nin devamı olduklarını vurgulamışlardır (<http://www.kondrad.org.tr>, 17.9.2007).

Anavatan Partisi hükümetlerince uygulanan deregülasyon politikalarının bir sonucu olarak radyo ve televizyon alanındaki devlet tekeli 1990 yılında yasal olmayan bir yöntemle kırılmıştır. Mevcut yasayı değiştirerek alanı ticari-özel girişimcilere açmaya çalışmak yerine, yaklaşan 1991 seçimlerinde medya desteğini arkasına almak isteyen ANAP iktidarı, Magic Box adlı kanalın yasaları ihlal edecek şekilde bir başka ülke üzerinden Türkiye’ye yönelik yayın yapmasını tepkisiz kalmak suretiyle desteklemiştir (Damlapınar, 2005,82).

1980 ve özellikle 1990 sonrasında medya-siyaset ilişkisi yoğunlaşmış, medya sahipleri, ellerinde bulunan gazete ve TV kanallarını bir anlamda “silah” olarak kullanmışlardır. Bu gruplar, siyasal iktidarla ve diğer güç odaklarıyla yakın işbirliğine girerek mali olanaklar elde etmişlerdir. Bu dönemde özelleştirme ve banka satın almalarda medya-siyaset ilişkisi önemli bir işlev görmüştür. 2000 yılı başında Doğan ve Bilgin grupları, yazılı ve görsel medyada büyük bir egemenlik sağlarken, dağıtım alanında da güçlerini birleştirip, tekel oluşturmuşlardır. (<http://www.solmeclis.net>, 17.08.2008)

Medya, 1990 sonrası, siyasal alanda etkinliğini daha çok hissettirmeye başlamıştır. Medyanın bu kadar etkin olmasına neden olarak, siyasal partilerin halkın beklentilerini karşılayamaması, demokratik oluşumların özellikle sivil toplum kuruluşlarının yeterince etkin olmaması gösterilebilir. 1990’lardan sonraki siyasal alandaki değişiklik her ne

kadar sadece medya ile açıklanamasa da, medyadaki değişimin ifade edilmesinde önemli bir araç olmuştur. Türkiye'deki siyasal bölünmüşlük, popülizmin sonucu olarak yaşanan siyasal yozlaşma vb.nedenlerle, kararsız seçmenlerin çoğalması; siyasal alanda medyanın kullanılarak, bu kitleler üzerinde etkileme faaliyetlerinde bulunulması daha önemli hale gelmiştir. Bu etkileme faaliyetleri de, özellikle seçim dönemlerinde ağırlık kazanan siyasal iletişim ile aşılmaya çalışılmaktadır. Medyanın siyasetteki etkisi sadece seçim kampanyaları ile sınırlı kalmakta, seçim dönemlerinde yaşanan kamuoyu yoklamaları da halkın siyasal tercihlerini yön vermede etkili olabilmektedir (Kırlı 2004, 76).

Siyasetin medya üzerindeki etkinliği ise sadece seçim dönemleri ile sınırlı kalmamaktadır. Seçimlerden sonra özellikle iktidar partileri tarafından kamuoyuna ulaşabilmenin en kolay ve en çok tercih edilen yolu medyadır. İktidarlar, gerek kendi yönetimlerinin kamuoyuna benimsenmesinde, gerekse hükümette kaldıkları dönemlerde yaptıkları işlerin halka duyurulmasında medyaya çok büyük ihtiyaç duymaktadırlar.

90'lardan sonra ki iktidarların, muktedirliğindeki zafiyetlerin ilk belirtilerinin medyada hissedildiği düşünülmektedir. Medyayla olan ilişkilerini gereken ölçülerin dışında yaşayan iktidarlar bunun sonucunu çok ağır yaşamışlardır.

1.2. Türkiye'de Medya ve Seçimler

Medya ve siyasal iktidar ilişkisindeki bağımlılık en çok seçim dönemlerinde belirginleşmekte ve doğrudan bir nitelik kazanmaktadır. Bunun nedeni, medyanın seçmenlerin oy verme tercihleri ve eğilimleri üzerinde etkili olduğunun düşünülmesidir. Medya alımlayıcıları üzerine son dönemlerde gerçekleştirilen Avrupa merkezli iletişim araştırmaları, medyanın etkili olduğuna dair iddiaları önemli kanıtlarla sorunsallaştırıyorlarsa da, medya, seçim dönemlerinde kaçınılmaz olarak en önemli siyasal iletişim araçlarından birisi haline gelmektedir. (Konrad 1999, 24). Medya, zaman içerisinde siyasetin iletişim aracı olma fonksiyonun da dışına çıkarak, siyasal iktidarları belirleyen güç olma güç olma uğraşı içerisine girmiştir.

Türkiye'de medyanın seçmen davranışları üzerinde etkili olmak üzere kullanılmaya

başlanmasının tarihi, çok partili yaşama geçişle başlamıştır. 1950 genel seçimleri, gerekli yasal değişikliklerin ardından siyasal partilerin belirli ölçütler çerçevesinde radyodan seçim propagandası yapabildikleri ilk seçimler olmuştur. Aynı seçimlerde partilerin yayın organlarının yanı sıra açıkça iki partiden birisinden yana taraflanmış gazetelerle de seçim propagandası yürütülmüştür (Konrad 1999, 24).

Birey siyasal tercihte bulunurken, parti ya da aday tercihi yaparken, bilgi aldığı kaynakların başında basın organları gelmektedir. Bu açıdan birey tercihlerine etki edebilen basın organlarının bireylere ne oranda doğru ve objektif haber sunduğu önem kazanmaktadır. Basın organlarının zaman zaman her hangi bir parti yada aday lehine yanlı yayın yaptığı, bir siyasi partinin iktidara gelmesinde rol oynadığı iddia edilmektedir (Demirkent, 1995, 237). Bu durumun siyasetçiler tarafından kanıksanmasıyla birlikte, medyaya duyulan ihtiyaç her seçim döneminde daha da artmaktadır.

Demokrasilerde egemenliğin kaynağı halktır. Yönetme hakkını doğrudan doğruya halktan alan ve bu hakkı halk adına kullanan siyasal iktidar, belli aralıklarla yapılan seçimlerle, politikalarını halka onaylatır. Seçimler, demokrasinin olmazsa olmaz koşuludur. Medyanın demokratik rejim için önemi işte bu onayın kazanılması sürecinde ortaya çıkmaktadır. Kendi politikalarını seçimlerde halka onaylatmak için yarışan siyasi partiler, bu politikalarını halka anlatabilmek için yarışan siyasi partiler, bu politikalarını halka anlatabilmek için iletişim kanallarına gereksinim duyarlar. Günümüzde bu iletişim kanalları içinde en önemlisi, kısaca medya sözcüğüyle tanımladığımız gazete, televizyon ve radyodan oluşan iletişim araçlarıdır. Elbette medya sadece yönetenlerle yönetilenler arasında bir iletişim kanalı işlevi görmez. Medya, ayrıca, başka hiçbir rejimde görülmeyen bir biçimde siyasal iktidarın denetlemesi işlevini de yerine getirir. Böylece demokratik bir rejimde medyanın iki temel işlevi olduğu söylenebilir: bilgilendirme ve denetim (İrvan 1996, 710). Demokratik rejimlerde medyanın önemi ve işlevleri böyle sıralanmakla birlikte, günümüzde Türkiye'sinde medyanın bu önemi ve işlevlerinin yeterince farkında olmadığı düşünülmektedir.

Çok Partili Yaşama Geçtikten Sonra Yapılan Seçimler 1946-60 Döneminde Yapılan Seçimler (Özsoy 2002, 47):

21 Temmuz 1946	Milletvekili Genel Seçimi
06 Nisan 1947	Milletvekili Ara Seçimi
17 Ekim 1948	Milletvekili Ara Seçimi
16 Ekim 1949	Milletvekili Ara Seçimi
14 Mayıs 1950	Milletvekili Genel Seçimi
16 Eylül 1951	Milletvekili Ara Seçimi
02 Mayıs 1954	Milletvekili Genel Seçimi
27 Ekim 1957	Milletvekili Genel Seçimi
1960-1980 Arası Yapılan Seçimler:	
15 Ekim 1961	Milletvekili Genel ve Cumhuriyet Senatosu Seç.
07 Haziran 1964	Cumhuriyet Senatosu 3/1 Yenileme Seçimi
10 Ekim 1965	Milletvekili Genel Seçimi
05 Haziran 1966	Cumhuriyet Senatosu 1/3 Yenileme Seçimi
02 Haziran 1968	Milletvekili Ara ve Cumh.Sen. 1/3 Yenileme Seçimi
12 Ekim 1969	Milletvekili Genel Seçimi
14 Ekim 1973	Milletvekili Gen.Ve Cumh. Sen. 1/3 Yen.Seç.
12 Ekim 1975	Milletvekili Gen. Ve Cumh. Sen. 1/3 Yen.Seç.
05 Haziran 1975	Milletvekili Ara Ve Cumh. Sen. 1/3 Yen.Seç
14 Ekim 1979	Milletvekili Ara Ve Cumh. Sen. 1/3 Yen.Seç.
1980-2002 Arası Yapılan Seçimler:	
06 Kasım 1983	Milletvekili Genel Seçimi
28 Eylül 1986	Milletvekili Ara Seçimi
29 Kasım 1987	Milletvekili Genel Seçimi
20 Ekim 1991	Milletvekili Genel Seçimi
24 Aralık 1995	Milletvekili Genel Seçimi

18 Nisan 1999	Milletvekili Genel Seçimi (yerel seçimlerle birlikte)
3 Kasım 2002	Milletvekili Genel Seçimi (TBMM 1 Ağustos 2002’de 3 Kasım için Erken Seçim Kararı alındı.)

Türkiye’nin çok partili siyasal yaşama geçtiği 1950 seçimlerinden günümüze kadar 13 Milletvekili Genel Seçimi yapılmıştır. 14’üncüsü olan 03 Kasım 2002 genel seçimlerinde 12 Eylül darbesinden sonra 2820 sayılı Siyasi Partiler yasasına göre kurulan ve bu en eksi 1983 tarihinde kurulmuş olan toplam 51 siyasi parti bulunmaktadır (Baydar 2003, 51). Bu durum Türk Siyasal hayatındaki parçalanmışlığın göstergesidir.

Demokrasilerde yurttaşlar-arası bir arada yaşama sözleşmesinin geliştirilerek yenilenmesi için imkan sağlaması beklenen seçim dönemlerinde siyasal iletişim araçlarından birisi haline gelen basının bu dönemdeki işlevleri; siyasal aktörlerin seçmenler ile doğrudan iletişim kurmasını sağlamak; siyasal aktörleri tanıtop, seçim ve siyasal işleyişle ilgili konuların işlenmesini sağlamak; seçmenleri seçimle/seçimlere katılımıla ilgili konularda bilgilendirme işlevlerini üstlenmektedir (Konrad 1999, 24).

Çalışma varsayımın test edileceği 3 Kasım 2002 ve 22 Temmuz 2007 genel seçimleri öncesinde yapılan üç genel seçime yer verilerek, medyanın yukarıda bahsedilen siyasal işlevlerini yerine getirip getirmediği ve seçim dönemlerinde siyasetle olan ilişkileri bu örneklerle açıklanmaya çalışılacaktır.

1.2.1. 20 Kasım 1991 Genel Seçimleri ve Medya

1991 seçimlerine giderken Türkiye tarihinde görmediği düzeyde yoğun bir siyasal iletişim kampanyası yaşamıştır. Seçime katılan partiler, TRT’de kendilerine yönelik programlar bulamayınca, Star 1’e ilgi göstermişler ve bu kanalı zaman sınırlaması olmaksızın serbestçe propaganda yapabilecekleri bir platform olarak görmüşlerdir. Ancak Star 1 yayınlayacağı siyasi reklamlarla Cumhurbaşkanı Turgut Özal ve ailesine “sataşılmasına” izin vermeyeceğini açıklamıştır. Aslında bu kanalın seçim dönemi içerisinde takınacağı tavrın belirtisiydi. Türkiye’nin ilk çok televizyonlu seçim kampanyasında gerginlik SHP ve Star1 arasında yaşanmıştır. SHP, yanlış yayın yaptığı

gerekçesiyle reklam filmlerini Star 1’de yayınlatmama kararı aldı ve kampanya boyunca yararlanmak üzere Mega 10 isimli bir kanal kurma çalışmalarına başlamıştır. Ama bu girişim mali sıkıntılar nedeniyle gerçekleşmemiştir (Kırlı 2004, 76). İlk özel televizyon yayıncılığının yapıldığı bir dönemde gerçekleştirilen 1991 seçimleri, görsel medya ile siyasetin ilişkisini yansıtmaya açısından önemlidir.

1991 seçimleri, askeri darbeden sonra yapılan en hareketli seçimlerden birisi olmuştur. Yasaklı parti liderlerinin tekrar siyasete dönmeleri ve ANAP’ın ilk günlerdeki kadar popülaritesinin olmaması seçimleri daha hareketli kılmıştır. 1991 seçimleri sonuçları, Türk siyasetinde yeni başlangıçların habercisi olarak değerlendirilebilir. Ayrıca seçim sonunda, yasaklı olan tüm siyasal liderler meclise girmişlerdir. (Kırlı 2004, 76)

20 Ekim 1991 Milletvekili Genel Seçimleri için, çeşitli partilere 114 gazeteci başvurdu. Bu 114 gazeteciden 63’ü kesin listelerde yer aldı. İlk kez, politika sahnesine bu kadar çok gazetecinin çıktığı gözlemlendi. Listedeki adaylardan bazıları seçime girdikleri bölgede liste başında yer alırken, bazıları da kontenjandan listeye girdi. Milliyet gazetesi yazarlarından Mümtaz Soysal, SHP Ankara birinci bölgeden, eski Cumhurbaşkanlığı Basın Müşaviri Ali Baransel DYP Ankara birinci bölgeden, Hüseyin Çelebi Sosyalist Parti İstanbul 8.Bölge kontenjan adayı oldu. Seçim sonuçlarına göre ise milletvekillerinin mezun oldukları öğretim kurumları itibariyle dağılımında karşımıza 4 basın-yayın, gazetecilik ve halkla ilişkiler yüksek okulu mezunu çıkmaktadır. Seçilen milletvekillerinden 13 tanesi meslekleri itibariyle basın yayın ve gazetecilik mesleğinden oldukları görülmektedir (Sağnak, 1996, 150). Bu durumun medya-siyaset ilişkilerindeki bağımlılığı ve medya sektörünün siyasete açılan bir kapı olduğu göstermektedir.

1991 seçimlerinin medya-siyaset ilişkileri açısından bir diğer özelliği, Sabah Gazetesi ile PİAR/GALLUP ya da Türkiye Gazetesi ile SOFRES derneğinde olduğu gibi, gazetelerin, uluslararası araştırma şirketleriyle ortaklıklara girerek seçim çalışmaları gerçekleştirmeleri olmuştur. Ancak büyük paralar ve ekipler kullanılarak gerçekleştirilen bu araştırmaların bulguları, bir yandan aralarındaki büyük farklılıklar taşıdıkları önemli hata payları, diğer yandan sonuçlarının medya tarafından kullanılan biçimleri nedeniyle kamuoyu araştırmaları karşısında genel bir güvensizlik duyulmasına neden oldu (Konrad 1999, 24).

Partiler arasında yaşanan tartışmada, o dönemde Türkiye’de özel televizyon yayınlarını düzenleyecek yasa olmadığı için Yüksek Seçim Kurulu duruma müdahale etme gereği duymuştur. Kurul’un “seçim yasaklarının ihlal edilmemesi” yolundaki uyarısı üzerine; PTT, link hatları dahil, tüm personel araç ve gereçlerinin Star-1 tarafından kullanılmasını 10 Ekim 1991 tarihinde durdurmuştur (Çaplı, Dündar 1995, 1378). İlk özel televizyon yayıncılığının siyasal ortamı özümseyerek, yayıncılık gereklerine uymaması televizyon yayıncılığının duraksamasına neden olmuştur.

1991 seçiminin dikkat çeken noktalarından birisi radikal sağda şekillenen “Kutsal İttifak”tır. Refah Partisinin seçimlerindeki başarısı, sadece, ittifakla girmiş olmasından değil, partinin yürütmüş olduğu siyasal kampanyanın da önemi büyüktür (Kırlı 2004, 76). Milli Görüş çizgisindeki partinin bu dönemdeki başarısı, muhafazakar seçmen kitlesinin oluşmasını sağlayacaktır.

1.2.2. 24 Aralık 1995 Erken Genel Seçimleri ve Medya

Medya, 1995 Erken Genel Seçimlerinde, seçmen ve siyasetçiler arasında iletişim hattı olmanın ötesine geçerek, siyasi görevler üstlenmiştir. Haber iletme ve haber alma özgürlüğü, medyanın kendisine biçtiği görevle yönlendirmeye dönüşmüştür. Sağ ve solda oyların bölünmüşlüğü nedeniyle yapılan birleşme baskıları, teknik bir konu olan Gümrük Birliği’nin siyasi bir tartışmaya dönüştürülmesine katkısı, kamuoyu araştırmaları yaptırması ve saptırarak yayınlaması, birinci parti tartışmalarında kendi adaylarını öne çıkarmaları bu yönlendirme girişimlerinin örnekleridir (Güzelgün 1998,3). Bu örnekler, medyanın seçim döneminde işlevinin dışına çıkarak siyasete müdahalesi arttığını göstermesi açısından önemlidir.

1995 genel seçimlerinde, Yüksek Seçim Kurulu’nun, fırsat eşitliğini ortadan kaldırdığı gerekçesiyle getirdiği bir düzenlemeyle, siyasal parti reklamlarının özel televizyon ve radyolardan yayınlanması yasaklanmıştır. Böylelikle geriye sadece, eskiden olduğu gibi siyasal partilerin TRT televizyonu ve radyo kanalları aracılığıyla siyasal propaganda konuşmaları yapabilme, görüntülü malzemeyi ise ancak kendilerine TRT 1’de ayrılan propaganda süresi içerisinde kullanabilme imkanı kalmıştır. Ancak siyasal partiler, siyasal reklamlarını gazetelerde yayımlamaya devam etmişlerdir. Bir başka

önemli sınırlama ise, 298 sayılı Kanunun 61.maddesinde yapılan değişiklikle gündeme gelmiş; "... milletvekili genel seçimlerinde, seçimin başlangıç tarihinden itibaren yazılı, sözlü ve görsel basın ve yayın araçları ile kamuoyu araştırmaları, anketler, tahminler, bilgi iletişim telefonları yoluyla mini referandum gibi adlarla siyasi bir partinin veya adayın lehinde ve aleyhinde veya vatandaşın oyunu etkileyecek biçimde yayın yapılması" yasaklanmıştır. Bu yasaklamayla, yazılı ve görsel basının seçim dönemlerinde "taraf" yayıncılık yapması önlenmek istenmiştir (Konrad 1999, 26). Kendi yayıncılık ilkelerinden taviz veren medyanın, öz denetimden de yoksun olması hukuksal sınırlamaları beraberinde getirmiştir.

Ülkeyi temsil etme iddiasında bulunan siyasetçiler, dördüncü güç egemeni durumunda olan bir iki aile ile toplumdan aldıkları "iktidarı" paylaşmakta, onlarla iktidarı kaybetmemek ve bir daha seçilebilmek için iyi geçinmenin yollarını aramaktadırlar (Tokgöz 1998, 54). 1995 genel seçimleri öncesi, gazete ve televizyonların açıkça taraf olduğu gözlemlenmiştir. Seçime yakın tarihlerde gazeteler incelendiğinde Doğan grubunun Mesut Yılmaz'ı, Sabah Grubunun da Tansu Çiller'i desteklediği görülmektedir (Sağnak, 1996, 14).

1995 seçimlerinde, kitle partilerinin siyasal iletişim kampanyaları, profesyonel ajanslar ve parti örgütlerinin, -DSP hariç- işbirliğiyle yürütülmüştür. Ancak YSK ve RTÜK aracılığıyla konan, sokaklara afiş, pankart, bayrak vs. asmama; seçim konvoyu oluşturmama, TV'de siyasal reklam, klip yayınlatmama; medyada kamuoyu araştırma sonuçlarının yayınlatılmaması gibi yasal engeller, seçim kampanyalarının kısıtlanmasına neden olmuştur. Ancak medya konulan yasakları, hem doğrudan hem de dolaylı yollarla delmiştir. Gazete ve dergiler kamuoyu araştırma sonuçlarını ya cezai düzenlemelerin sonuçlarına katlanmayı göze alarak, ya da "...partisinin yaptırdığı kamuoyu araştırma sonuçlarını ele geçirdik" gibi söylemlerle, sonuçları "habermiş" gibi yayınlamışlardır. Seçim klipleri ve şarkıları özel televizyon ve radyolarda müzik parçası diye yayınlamış, enteresan seçim klibi başlığı altında haber bültenlerinde yer almıştır (Kırlı 2004, 82). Hukuksal düzenlemelerin daha sınırlayamadığı medya, toplumun demokratik sistemdeki en önemli tercihi olan "rey" e müdahaleden bir an vazgeçmemiştir.

Konulan yasaklara Türk medyasının gösterdiği tepki, kendisinin sahip olduğu güç

nedeniyle kanunların üstünde gördüğü ve kural tanımazlığın ilginç ve açık bir kanıtı olmuştur. Afiş ve bill-boardlara konan yasak bizzat iktidar partisi tarafından delinmiştir. Çevre Bakanlığı “Çevrecisisiniz, Doğru Yoldasınız” afişleri ile sokakları donatmış; Vakıfbank ve Özelleştirme İdaresinin reklamları ile bol bol iktidar partisinin propagandası yapılmış; iktidar partisi devletin imkanlarını kendi çıkarlarına paralel bir biçimde kullanmaktan çekinmemiştir (Uslu, 1996, 793). İktidarı denetleyebilecek bir medyanın da olmaması ülke için içinden çıkılmaz bir hale doğru gidişin göstergesi olmuştur.

1995 seçimlerinde, seçim kampanyaları yoğun bir şekilde yürütülmüş; liderler medyadan fazlasıyla yararlanmışlardır. Medyada en çok görülen ve desteklenen Tansu Çiller ve Mesut Yılmaz’ın umdukları kadar başarılı olamamasının nedeni, seçim kampanyaları ve medyanın seçim sürecinde etkisiz olması değil; her iki lider arasındaki kavganın boyutunun siyasal etik kurallarını aşmasıdır. İki lider arasındaki kişisel sorunların, parti programlarının önüne geçesi başarısızlığın nedeni olmuştur. İki lider arasındaki kavga, seçim kampanyasını iyi yürüten ve daha önce denenmemiş bir parti olan RP’nin birinci parti olarak çıkmasını sağlamıştır (Kırlı, 2004, 83). Siyasal hayatta denenmemiş olmanın ayrıcalığını, aynı parti içinden çıkan kurmaylar daha sonraki seçimlerde de kullanacaktır.

Merkezde yer alan medya grupları RP’ye karşı bir tavır almışlar, RP daha çok muhafazakar olarak nitelendirilebilecek medya gruplarında siyasal reklamlarını yayınlatabilmiştir (Kırlı, 2004, 83).

Seçimlerinden ardından hükümet kurma formülleri medyada yoğun bir şekilde işlenmiştir. Medyanın da yoğun desteği ile kurulan ANA-YOL hükümeti uzun ömürlü olamamış, 7 Temmuz 1996’da Refah Partisi, Doğru Yol Partisi ve dışardan Büyük Birlik Partisinin desteği ile REFAH-YOL hükümeti kurulmuştur.

1995-1999 genel seçimleri arasındaki dönem, Türkiye’deki büyük medyanın dolaylı ve doğrudan müdahalelerle yönlendirici bir siyasal aktör haline geldiği, orta ölçekli medyanın ise bu konuda da onunla olan rekabetini artırdığı bir dönem olmuştur. Başka ifadeyle, medya ve ekonomik/siyasal güç merkezlerinin karşılıklı bağımlılığı bu dönemde artmış; ekonomik çıkar farklılıkları siyasal çıkar farklılıklarıyla örtüştüğü

ölçüde, medya grupları arasındaki rekabet daha da yoğunlaşmış, sonuç olarak medyanın siyasal ortam üzerindeki etkileri belirginleşmiştir (Konrad, 1999, 23).

1.2.3. 18 Nisan 1999 Genel Seçimleri ve Medya

1999 seçimi öncesinde yaşanan önemli gelişmeler seçimin seyrini değiştirmiştir. Seçime iki olay damgasını vurmuştur. Bunlardan ilki 28 Şubat sürecinin yaşanmış olması, diğeri Abdullah Öcalan'ın yakalanarak Türkiye'ye getirilmesidir. 28 Şubat süreci "laik söylemleri" geliştiren partilerin başarısını artırırken, Abdullah Öcalan'ın yakalanması ise "milliyetçi söylemlerde" bulunan partilerin daha başarılı olmasını sağlamıştır (Kırlı, 2004, 89). Bu başarı seçim sonuçlarına yansiyacak ve Milliyetçi Hareket Partisi seçimlerden ikinci parti olarak çıkacaktır.

Seçim kararının alındığı ve seçimlerin yapıldığı 18 Nisan 1999 tarihine kadar geçen süre içinde gündeme hakim olan olaylar ve siyasal ortam bağlamında bakıldığında, hem vatandaşın ilgisi hem de siyasal kampanyalar açısından etkinliğin az olduğu bir seçim dönemi olmuştur. İlginin ve seçim heyecanının zayıf olmasında hem seçim sürecinde yaşananlar hem de her defasında beş yıllık bir süre için yapılan seçimlerin ortalama iki yılda bir tekrarlanması etkili olmuş, bu nedenle seçimler toplumsal dinamizmi harekete geçirmek bir yana tam tersine bir toplumsal mutsuzluk yaratmıştır. Bunun en önemli göstergesi daha seçimler yapılmadan 18 Nisan 1999 tarihinden sonra yapılabilecek bir başka erken seçim için tahminlerin yapılmasıdır. Erken seçim kararının 9 ay gibi uzun bir süre önce kararlaştırılmasına rağmen ertelenip ertelenmeyeceği yönünde yapılan araştırmalar son bir ay içine girilinceye kadar belirsiz bir ortam yaratmıştır. Bu ortam siyasi partiler ve medya başta olmak üzere ülkenin seçimlere odaklanmasında engel olmuştur. Siyasal kampanyalar ve seçimlere ilgi açısından sönük geçmesine rağmen 18 Nisan 1999 genel seçimlerinin son bir aylık süresinde medya aracılığı ile propaganda ağırlık kazanmıştır. Medya, özellikle gazeteler, siyasi propagandaya açık bir yayın izleyerek seçim sonuçları üzerine yönlendirici bir tutum ortaya koymuştur (Uğur, 2000, 93).

Seçim öncesi dönemde; Doğan Grubu açıkça ANAP ve DSP'yi desteklerken, DYP'nin bu grupla olan kavgası seçim döneminde kampanyasının etkili olmasını önlemiştir. Seçim öncesi Tansu Çiller'in Aydın Doğan'a yönelik suçlamaları, bu grubun gazete ve

TV'lerinde DYP ve Tansu Çiller'e yönelik olumsuz propaganda yapılmasına neden olmuştur. Seçimlerde DYP daha çok desteği ihlas grubundan almıştır. DYP'nin medyaya yönelik başlattığı ve seçim döneminde kartelci medya olarak sloganlaştırdığı gruba savaşı DYP'nin bu grupta olumlu yönde propagandasını engellediği için seçimlerden olumsuz sonuç olmasına neden olmuştur (Kırlı 2004, 90). Bu durumun medya –siyaset ilişkilerinin doğasını ve bu ilişkinin sonuçlarını göstermesi açısından önemlidir.

Konrad Adenauer Vakfı tarafından gerçekleştirilen araştırmada şu tespite varılmıştır (Konrad 1999, 36):

1999 seçimlerinde ilk defa, yazılı basında köşesi bulunan hemen hemen bütün yazarların, açıkça hangi partiye oy vereceklerini ya da en azından hangi partilere oy vermeyeceklerini açıkladıkları görülmüştür. Yine bu seçimlerde, gazetelerde çeşitli sivil toplum kuruluşlarının veya aydınların aday veya siyasal partilere destek veren ilanları yayımlanmıştır. Bu seçimlere özgü bir başka yenilik de siyasal partilerin/adayların reklamlarına, gazetelerin ilan sayfalarında da rastlanması olmuştur. Sonuç olarak; 18 Nisan 1999 Genel ve Yerel seçimlerini inceleyen bir aylık sürede, Türkiye'de Medyanın, seçim ortamı ve sonuçları üzerinde etkili olmayı amaçlayan yönlendirici, taraf ve denge gözetmeyen bir yayıncılık içerisinde olduğu görülmüştür. (Konrad 1999, 34).

2. 3 Kasım 2002 Genel Seçimleri Öncesinde Türkiye'de Medya Ortamı

Demokrasinin tüm kurum ve kurallarıyla siyasal hayata yerleşememesi sebebiyle, demokrasinin vazgeçilmez ögesi olan bağımsız ve özgür bir basından da söz etmek pek mümkün olamayacaktır. Varlığını ve meşruiyetini siyasal alandaki konumlandırmasında arayan basın; siyasetin yol haritasındaki engebelere, virajlara tabi olarak siyasal kurumlarla birlikte halk neznindeki güvenini kaybetme noktasına kadar gelmiştir.

3 Kasım 2002 genel seçimleri öncesi süreçte medyanın içerisinde bulunduğu durum o tarihlerde yayınlanan farklı gazetelerin tespitleriyle açıklanacaktır.

Sabah gazetesinden Ergun Babahan; 03 Kasım 2002 genel seçimleri öncesinde meydanının durumunu şöyle özetlemektedir. Seçimin yapılıp yapılmayacağı bile son

ana kadar belli olmayan bir seçim ortamında anket yayınlamak seçim sandığının yönlendirilmek istendiği, medyanın ekonomik gerekçelerle iktidara gelen partiyle yakın olma kaygısı içerisinde olduğunu belirtmiş olup, Sabah gazetesinin daha önceki tecrübelerinden de faydalanarak anket yayınlamayacağını, toplumsal denetim ve muhalefet ödevlerinin bilincinde olarak, bütün siyasi partilere eşit mesafede bulunacaklarını belirtmiştir. (Sabah, 27 Ekim 2002)

2002 Genel seçimleri öncesinde büyük medya grupları çıkar çatışmaları nedeniyle birbirine bir birine saldırmaktaydı. Bu saldırı seçim öncesi dönemde siyasal gündemi terk ederek, birbirine muhalefet eden holding medyasında daha belirgin olarak görülmektedir. Bu duruma örnek olarak Akşam gazetesinin 08 Ekim 2002 tarihli manşetinde; “Kartel Telaşlandı” başlıklı yazısıyla verilen haberde Doğan Grubuna ilişkin yöneltile eleştirilere yer verilmektedir.

Hürriyet Gazetesinin, 8 Ekim 2002’de “Bozüyük Zirvesi” manşetiyle verdiği haberde; AKP Genel Başkanı Recep Tayip Erdoğan’ın dün, Halis Toprak’ın Bozüyük fabrikasında üç batık bankanın sahipleri olan Toprak, Karamahmet ve Süzer ile buluştuğu (Hürriyet , 08 Ekim 2002) belirtilmiştir. Bu haberle; medya-siyaset-ticaret üçgeninin 3 Kasım seçimleri öncesinde daha da belirginleştiği görülmektedir.

21 Ekim 2002 tarihli Zaman Gazetesinde; “Halis Toprak AK Parti için oy istedi” başlıklı yazıda; Halis Toprak, Diyarbakır ve Licelilerden yatırımlarının devam etmesi için AK Parti’ye oy vermelerini istedi.”(Zaman, 21 Ekim 2002i) Siyasetin seçim öncesi dönemlerde medya ile ilişkileri kadar, iş çevreleri (holdingler) ile olan ilişkileri de dikkat çekmektedir.

09 Ekim 2002 tarihli Akşam Gazetesinde; Tayip Erdoğan’ın Afyon mitinginde kendisinin Halis Toprak, Mehmet Emin Karamahmet ve Mustafa Süzer gibi işadamları ile Bozüyük’te görüşmesinin Aydın Doğan’a ait gazetelerin şaibeli bir görüntü vermesine kızdığı ve Doğan Grubuna hitaben; “AK Partinin Türkiye’de siyaset etme biçimini o grup belirleyemeyecek. Bazı holdingler bizi idare edeceklerini sanıyorlar. Kusura bakmasınlar ama idare edemeyecekler”(Akşam 09 Ekim 2002) gibi söylemlere yer verilerek medya grupları arasındaki kavgalara siyasi destek arayışları içerisinde olduğunu söylenebilir.

27 Ekim 2002 tarihli Cumhuriyet Gazetesinde; Leyla Tavşanlıoğlu ile Mehmet Emin Karamahmet'in söyleşine yer verilmiş olup, söyleşide; Mehmet Emin Karamahmet'in "Sermayenin basın dünyasında baskısı arttıkça ürünün kötüleştiğini, medya aracılığıyla siyaseti, devleti yönlendirmek isteyenlerin sonunun kötü olacağını, menfaat peşinde koşan, iş takibinde bulunan medya patronluğunu halkın iradesine saygısızlık olarak değerlendirdiğini ve amaçlarının topluma bilgiyi doğrudan aktarıp halkın bilgilenebilmesine katkı sağlamak olduğunu belirtmiştir (Cumhuriyet, 27 Ekim 2002).

Sabah Gazetesinden Ergun Babahan, "medyanın yakın geçmişte iki büyük günahı olduğunu söylemektedir. Bunlardan biri, medyanın devlet üstünden zenginleşme politikası uğruna asli işlevini geri plana itmesi; ikincisi, parayı tapınma felsefesini yüceltmesidir. Türk medyası siyasi iktidara bağımlıdır ve bu bağ çıkar bağıdır. Siyasette de medyaya dayanarak iktidarını sürdüren partiler hızla erdiği görülmektedir." (Kongar, 2003, 341) Bu noktadan hareketle medyanın, siyaset üzerinde ticaret yapma kaygısının olduğu söylenebilir.

Sonuç olarak; Medya ile siyasetçiler arasındaki kirli ilişkiler her iki tarafın da zararına olmuştur. Medyanın siyasetle olan çarpık ilişkisi ile birlikte, medyadaki tekelleşme eğilimlerinin ortaya çıkması, Türkiye'de hem özel teşebbüsü hem de demokrasiyi tehdit eder boyutlara ulaşmıştır. (<http://www.kongar.org/>, 03.04.2007)

2.1. Türk Medyasında Tekelleşme ve Tekelleşmenin Sonuçları

Tekel, tek bir satıcının bulunduğu, yakın ikamesi bulunmayan bir malın üretildiği ve endüstriye girişin engellenmiş olduğu bir piyasa yapısı olarak tanımlanmaktadır (Söylemez 1998, 33).

Tekelleşme ise herhangi bir üretim alanını tek elde tutmak, satışı tek elden yönetmek ve fiyata egemen olmaktır. Tekel durumu, rekabetin karşıtıdır. Tekel durumunda rakip olmadığı için rekabet de yoktur. Bir üretim alanının satışı tekeldeyse, alımı da tekeldedir. Tekel karı, doğal-normal kar değil; en çok kar, yani maksimum karıdır. Tekel, değişik satın alma güçlerini ve şekilleri de değerlendirir (Nebiler 1995, 36).

Tekelleşmenin üç nedeni vardır. Bunlar (İrvan 1996, 132);

1. Etkili bir denetim olmadığı için serbest piyasa kolayca bozulabilmekte ve medya sektöründe yoğunlaşmalar meydana gelmektedir. Örneğin Türkiye’de gazete çıkarmanın önünde yasal bir engel olmadığı halde, gazete sektörü birkaç büyük grubun elinde toplanmıştır.

2. Medya sektörü daha yüksek teknolojiye bağımlı hale geldiği için, piyasa giriş maliyetleri artmakta ve böylece yenilerin piyasaya girişi bu yüksek maliyetlerden dolayı engellenmektedir.

3. Piyasayı eline geçiren birkaç medya şirketi, yeni oluşumları engellemek için işbirliği yapabilmektedir.

Basılı yayın ürünlerinin, bilhassa gazetelerin, dayanıksız nitelikte ürünler olması hemen dağıtımını gerektirmektedir. Bu da basılı yayın araçlarının dağıtım masraflarının yüksek olması sonucu doğurur. Bu durumda tekelleşmeye sebep olabilmektedir. Nitekim, 1996 yılında Doğan ve Bilgin grupları, sektöre yeni şirketlerin girmesini önlemek amacıyla, Bir-Yay (Birleşik Yayın Dağıtım A.Ş) adı altında bir dağıtım tekeli oluşturmuş ve dağıtım komisyon bedellerini gazetelerde yüzde 15’ten yüzde 30’a, dergilerde ise yüzde ‘30’dan yüzde 45’e çıkarmışlardır (Ekzen 1999, 99).

Tekelleşme ve yoğunlaşma, oldukça olumsuz sonuçlar doğurmakta bunun medyadaki etkisi ise daha hayati olmaktadır. Medyanın temel işlevi, bilgi üretme ve bunu kamuoyuna yansıtmaktır. Eğer tekelleşme varsa bu işlev bozulur. Çünkü, tekel kendi subjektif tercihlerini gazete, radyo, TV de kendisinin istediği şekilde yansıtacak gazetecilerle çalışacak, bu gazeteciler de aynı amaçla kendi alt kadrolarını oluşturacaktır. Böyle bir yapılanmanın sonucu ise; tekellerin kendi özel tercihlerinin, kendi hesaplarının aktarılan bilgiye yansımaları olmakta; topluma yansıtılan bilgiler çarpıtılıp, bozulmaktadır (Nebiler 1995, 37).

Demokratik toplumlarda medya sahasının tekelleşmesi toplumun tüm katmanlarında tek sesliliği beraberinde getirerek, demokratik toplum anlayışının dışına çıkılmasına ve güç demokrasisi anlayışının yerleşmesine sebep olmaktadır.

Türkiye’de medyanın tekelleşme sürecini incelediğimizde siyasal, ekonomik ve sosyal

gelişmelere bağlı olarak üç döneme ayrıldığını görmekteyiz.

1930'lu yıllarda başlayan Türk basın hayatının o günden bu yana tekelleşme eğilimleri taşıdığını ve bunun büyük kısmının devlet denetimi altında olduğunu söylemek yanlış olmaz (Tokgöz 2000, 31). Cumhuriyetin ilk yıllarında devletin toplum hayatını şekillendirmek istemesi ve bununla birlikte inkılapların toplumsal hayatta kabul edilmesi amacıyla basın gözetim altında tutulmuştur.

1950'lere kadar basında devlet denetiminin egemen olduğu bir dönem yaşanmıştır. 1950'den sonra, özellikle 1970-1980 arası basının şirketleştiği görülmektedir. (<http://www.solmeclis.net,15.01.2008>)

1980 öncesi evreyi kısa sürede holdinglerin medyaya girişi ve yazılı basının elektronik basınla bütünleşme evreleri izlemiştir (İlgaz 2001,220). Türkiye'de basında tekelleşme için dönem noktası, 1980'li yıllar olduğu söylenebilir. Bir yandan birikimlerini alana aktaran medya kuruluşları, diğer yandan bu birikimlere dayanarak medyayı silah olarak kullanma gücüne göz koyan holdingler, medya sektörüne gidererek, pazar savaşını kızıştırdılar (Tokgöz 2000, 33).

1980'li yıllarla birlikte ülkenin ekonomik yapısındaki köklü değişim, basın sektörünü de etkilemiştir. 24 Ocak 1980'de alınan ekonomik kararlarla birlikte, Türkiye kısa vadede geri dönülmesi imkansız bir liberal ekonomi rayının üzerine oturmuş; 12 Eylül 1980 askeri darbesi de bu yapının gerektirdiği kurumları ve yasal düzeni oturtmakla görevli kadroları işbaşına getirmiştir. Uygulamaya konulan yeni iktisat politikasının sonuçlarının bir beklentisi olarak -ki buna siyasi iktidarların bilinçli bir şekilde yaptığı uygulamalar da dahil edilebilir- dönemin Başbakanı Turgut Özal gelecek yıllarda Türkiye'de iki buçuk gazete kalacağını ifade etmiştir. 1995 yılına gelindiğinde Türkiye'de iki buçuk gazete kalmamış ancak iki büyük basın kuruluşunun toplam tirajının yüzde 70'ine hükmettiği iki buçuk basın grubu yapısı ortaya çıkmıştır (Ekzen 1999,86).

Nebiler 1990'lı yıllarda medyanın içerisinde bulunduğu durumu şöyle özetlemiştir. "Bu dönemle birlikte, kapitalist uygulamaların bir sonucu olarak, haberin bir ticari meta haline gelmesi, yeterli sermayeye ve imkanlara sahip olan herkesin medya sektörüne girebilmesi veya herhangi bir medya kuruluşuna sahip olmak için yeterlilik

aranmaması gibi nedenlerden ötürü sektör bugün içinde bulunduğu duruma gelmiştir. Aslında bu işi layıkıyla yapan, medya olduğu niteliklerle gazeteci sıfatını almış olan insanlar da yok değildir; ancak kapitalist sistemin olmazsa olmaz unsurları olan kar ve rekabet unsurları, bu insanların asli görevi olan haber verme, kamuoyunu bilgilendirme görevlerini arka plana itmelerine sebep olmuştur. Bu sistem içerisinde önemli olan tirajı olabildiğince arttırmak aynı zamanda maliyeti mümkün olduğunca aşağıya çekmektir. Fazla tiraj, reklam ve ilan gelirlerini arttıracak, bundan daha da önemlisi medya patronlarına daha büyük güç sağlayacaktır. Eğer kar ve rekabet gerçeğine gerekli özen gösterilmezse sahip olunan ya da emrinde çalışılan basın organının batması ya da etkisiz hale gelmesi olağandır" (Nebiler 1995, 46)

1990 sonrasında ise medyada çapraz tekelleşmenin yaygınlaştığını görüyoruz. Doğan Grubu, Bilgin Grubu, gibi gruplar, bu dönemde çeşitli gazetelerin yanı sıra televizyon kanallarının da sahibi olmuş ve giderek diğer sektörlere yayılarak banka ve benzeri kuruluşların mülkiyetini ele geçirmişlerdir. (<http://www.solmeclis.net>,15.01.2008)

Medyadaki tekelleşme; bilgilendirmeye sınır getirmekte, özgürlükleri tehlikeye atmakta ve medya çalışanlarının iş güvenliğini ortadan kaldırmaktadır (Erdoğan 2002, 417). Tekelleşme durumunda basın meslek ilkeleri ve basın ahlakı yerine tekellerin ilkeleri ve tekелci etik değerleri benimseme ya da işsiz kalma durumu vardır. Bu da yozlaşma ve çürümeye yol açmaktadır. Aynı zamanda, banka ve sanayi sermayesine bağımlılık doğmakta, böylelikle, devlete yani onun uygulayıcısı olan siyasal iktidarlara bağımlılık ortaya çıkmaktadır (Nebiler 1995, 38).

Tekelleşmenin olumsuz sonuçları (Girgin 2000, 54);

1. Tekelleşme çoğulculuğun üretilmesini engeller. Gazetelerin sayılarının azalmasına koşut olarak bireylerin görüşlerine yer verilmesi de azalır. Gazeteciler tek bir politikaya uymak zorunda kaldıkları için, basın ve anlatım özgürlüğü kısıtlanmış olur.

2. Tekelleşme, gazete ve diğer iletişim araçlarının sayısının azalmasına neden olacağı için, işten çıkarmalar gündeme gelecektir.

3. Tekelleşme ile çalışma koşullarında da kısıtlamalar yaşanmaktadır. Tekel

sahipleri basının ünlü isimlerini iyi ücretlerle gazetelerine transfer etmek, bu ise diğer gazetecilerin çalışma koşullarında olumsuzluklara neden olmaktadır.

4. Tekel sahiplerinde son yıllarda gözlemlenen olgu, bu kişilerin genellikle başka ticari işlerle de uğraşmalarıdır. Ticari işlerin iyi gitmesi bir yerde hükümetle iyi geçinmelerine bağlı olabilmektedir. Karşılıklı çıkar ilişkisinin olduğu durumlarda, medya kendisinden beklenen muhalefet görevini yerine getiremeyecektir.

5. Tekelleşmenin yarattığı sonuçlardan birisi, bu grupların çok uluslu ortakların çıkarına hizmet etmeleridir.

6. Tekelleşmenin en önemli sakıncalarından birisi, bir süre sonra yeniden tekelleşmeyi arttırmasıdır. Büyüyen, devleşen medya kuruluşları karşısında, aynı olanakları bulamayan medya kuruluşları kaybolacaktır. Bu ise medya kuruluşlarının sayılarının sınırlı kalması anlamına da gelmektedir. Sınırlı sayıda medya, düşüncelerin ifadesinde de sınırlamalar getirecektir.

Yukarıda bahsedilen sonuçların büyük bir kısmının medya sistemimiz içerisine yerleşen kronik bir hastalık niteliğinde olduğu görülmektedir. Özellikle medyadaki tek sesliğin politik hayata yansımaları ve karşılıklı etkileşimleri ise demokratik toplum için daha büyük bir tehdit niteliğindedir.

Türkiye genelinde satış yapan 28 gazetenin 16'sı, üç yayın grubuna (Doğan, Bilgin ve Çukurova) ait olup, bu üç grubun toplam günlük Pazar payı yüzde 84'ü oluşturmaktadır. Benzer durum, radyo ve televizyonlar için de geçerlidir. Kendi dağıtımını kendi yaptığı için hakkında resmi veri bulunmayan Star Grubu için de aynı şeyler söylenebilir (<http://www.solmeclis.net>,15.01.2008).

Türkiye 21. Yüzyıla sivil toplumdan güç alan, katılımcı, çağdaş bir demokrasi ve böyle bir toplumun iletişim ihtiyaçlarına karşılık verilebilecek nitelikte özgür bir basınla girecekse, iletişim ortamında yeni kurumlara ve bunları doğuracak yeni düşüncelere şiddetle ihtiyaç vardır (Şahin 2000, 91).

Çalışma kapsamında inceleme dönemimizde yer alan 22 Temmuz 2007 Genel Seçimleri öncesinde AKP 2007 Parti Programının Yazılı ve Görsel Basın bölümünde

(<http://www.akparti.org.tr> 21.09.2007);

Özgür, bağımsız, çok sesli bir yazılı ve görsel basın, demokratik rejimin önemli güvencelerinden biridir. Doğru bilgi ve haber alma hürriyetinin korunması esastır. Böyle bir ortamın tesisi için her türlü önlem alınacak; medya-siyaset ve ticaret ilişkilerinin toplumun doğru haber alma özgürlüğünü kısıtlaması, medya aracılığıyla vatandaşın istismar edilmesi önlenecektir. Yazılı ve görsel basın sektöründe tekelleşme ve kartelleşmenin önlenmesi için ilgili mevzuat yeniden düzenlenecektir. Medyanın, toplumun ihtiyaçlarını ön planda tutan yayınlar yapması özendirilecektir. Kültürel değerlerin, tüketicilerin, ailenin, çocukların ve gençlerin korunması, genel ahlak kurallarına riayet edilmesi, kişilerin ve sosyal grupların haklarını ihlal edici yayınlardan kaçınılması esastır. Meslek örgütleri ve sivil toplum kuruluşları ile işbirliği yapılarak medyanın toplumsal sorumlulukları ile ilgili yeni kriterler geliştirilecektir. Özel hayatın ve özel haberleşmenin güvenliği ile ilgili her türlü teknik ve yasal önlemler alınacaktır. Medyada etkili denetim yöntemlerinden biri öz denetimdir. Bununla beraber, tarafsız basın meslek kuruluşlarının ve gönüllü teşekküllerin denetimiyle art niyetli yayınların doğal bir toplumsal muhalefet sayesinde kontrol edilmesi özendirilecektir. Medya çalışanlarının iş güvencesi ve sosyal güvenlik sorunları dolaylı olarak haber alma özgürlüğünü etkilemektedir. Bu nedenle medya çalışanlarının uluslararası standartlarda bir çalışma ortamına ve iş güvencesine kavuşturulmaları sağlanacaktır. Sansür ve benzeri kavramların tanımı, şüpheyi mahal bırakılmaksızın ve tamamen sivil inisiyatif tarafından belirlenecek ve önlemler de yine siyasi iradenin dışında alınacaktır. Yerel medya desteklenecektir. Medyayı denetleyen kurumların objektif kriterlerle hareket etmesi sağlanacak, bu kurumların medya üzerinde siyasi baskı aracı haline gelmeleri engellenecektir. Medyanın haber ve bilgi edinme özgürlüğü korunurken bireyin özel hayatına müdahale edilmesine izin verilmeyecektir.

Dünyada yaşanan dönüşüme paralel olarak medyanın mali yapısındaki bu değişim, siyasal iktidarla olan ilişkilerini de değiştirmektedir. Mali yapılarındaki güç ve çeşitlilik nedeniyle karar organlarıyla eskisiyle kıyaslanamayacak bir ilişki yumağı içerisindeyler. Bazı araştırmacılar, medya kartellerin aslında şirket kazancını arttırmak için siyasal baskılar yapan bağımsız güç merkezleri olduğunu ileri sürmektedirler. Kimi araştırmacılar ise medya kartellerinin hükümet üzerinde denetim kaynağı olmaktan çok, devlet üzerinde dolaylı etkide bulunan başat ekonomik güç sahiplerinin araçlarından sadece birisi haline geldiğini ileri sürüyorlar (akt.İrvan 1997, 148).

2.2. Holding Medyası

1980'lı yıllara kadar basın, genellikle aile büyüklerince kurulan gazetelerin aile şirketleri şeklinde sürdürülmesinden ibaretti. Hürriyet Simaviler'in, Milliyet

Karacanlar'ın, Cumhuriyet Nadiler'in, Tercuman'da Ilıcaklar'ındır. Bu dört aile Bab-ı Ali'ye egemen durumdadır. Bu gazetelerin tamamı da, 1980'li yıllara hem okuyucu sayılarında, hem de kadrolarında bir değişme olmadan gelmişlerdir (Talu, 2000, 37).

1980'li yıllarla birlikte, yani Türkiye'nin iktisat politikasında radikal değişikliklere gidildiği bir dönemin başlangıcıyla, önce yazılı basından başlayarak, ekonomik bir faaliyet olarak medya alanında sermaye yatırımları giderek artma eğilimine girmiş, (Ekzen 1999, 86) müteahhit Mehmet Ali Yılmaz'ın Güneş Gazetesi'ni ve İzmir'de yine bir aile şirketinin ürünü olan Yeni Asır'ı çıkartan Dinç Bilgin'in Sabah'ı yayımlamaya başlamasıyla geleneksel yapı değişime uğramaya başlamıştır (Tuncel 1994, 34).

1980 sonrası, basın dışından ilk sermaye girişi, Aydın Doğan'ın 1980 yılında Milliyet gazetesini satın almasıyla başlamıştır. Kozanoğlu-Çavuşoğlu grubu, 1982 yılında Güneş gazetesini çıkartarak medyaya girmiş, 1990'lara kadar uzanan bu dönemde Asil Nadir Günaydın, Güneş gazetesi ve Gelişim Yayınları'nı satın almıştır (<http://www.soldergisi.com>, 15.01.2008) Bu girişim medyada tekelleşmenin ilk adımını oluşturmuştur (İlgaz 2001, 220).

1983 yılında ANAP'ın iktidara gelmesiyle birlikte, aile şirketleri olan gazeteler yeni düzene ayak uydurmakta iyice zorlanmaya başlamışlardır. Agresif, iş bitirici gazete patronları; serbest pazarı destekleyecek köşe yazarları ve gazeteciliği sadece ticaret olarak gören genel yayın yönetmenleri Başbakan Özal için daha geçerli hale gelmiş; Özal, hedefleri doğrultusunda, Sabah ve Güneş'i (kamu bankalarının resmi ilanı, resmi ilanlar, özel demeçler, krediler vs. yoluyla) destekleyerek, yerleşik gazetelerin kendilerini tehdit altında hissetmelerini de sağlamıştır (Tuncel 1994, 35)

Tekelleşme sürecinde, küreselleşme ve küreselleştirme faaliyetlerinin hızlandığı 1980'lerden beri Türkiye gibi liberal politikaları benimseyen ülkelerde siyasal iktidarlar teşvikler, krediler vb. yollarla sermaye gruplarını güçlendirdi. Ciddi şekilde kaynaklar kötüye kullanıldı, bankaların içleri boşaltıldı ve büyük yolsuzluklar oldu. Bu sırada iletişim araçlarına sahip gruplar, tekelleşmenin sağladığı güçle hem siyasal alanda etkili olmaya hem de özel sektöre yön vermeye çalıştı. Bu gelişmelerle birlikte medya alanında yatırımlar hızla arttı. Ulaştırma sektörü içinde yer alan iletişim alanının payı 1980'de %14.2'den 1996 yılında %20.9'a çıktı. Özel sektörün ulaşım ve iletişim yatırımları 1980 yılında toplam yatırım hacminin yüzde 9.7'siyken 1996'da yüzde

17.6'ya yükseldi. Yatırımlarla birlikte şirketlerin büyümesi geldi. Aynı zamanda pazarda tekleşme yaygınlaştı. Örneğin Aydın Doğan grubu hem medya (gazete, televizyon) hem de medya dışı (pazarlama, dağıtım) yatırımlara sahiptir. Hürriyet Holding daha yaygın bir dikey ve yatay entegrasyona girmiştir. Holdingin dış ortaklığı da sahiptir. Çeşitli medya (radyo, televizyon, gazete, mecmua, müzik, kitap) sahipliği yanında medya dışında turizm, otomobil, sağlık, bankacılık, sigorta ve finans alanlarında yatırımları vardır. Benzer şekilde Cem Uzan'ın holdingleri ve Medya Grup işletmeleriyle medyada tekelleşme örnekleridir. Kısaca Türkiye iletişim pazarı dış ortaklıkları da olan birkaç dev şirketin elindedir (Erdoğan 2002, 421).

1990'lı yıllarda medya patronları, işletmelerini endüstri kompleksi haline dönüştürdüler. Gazete, dergi, kitap, radyo, televizyon gibi farklı medya işletmeleri ve bankalarıyla birlikte farklı endüstri ve hizmet şirketlerini çalıştıran holdinglere dönüştüler. Medya sektörüne yeni teknoloji girişi olurken, ölçekler büyüdü (Tokgöz 2000,34). Büyüyen sektörde medyaya yatırımlar her geçen gün daha da artmıştır.

Kitle iletişim araçlarının sahipleri ve bunların ardındaki güçlerin, egemen güçle her zaman yakın ilişkileri olmuştur. Ve bunun olması doğaldır. Ancak hiçbir zaman bugünkü boyutlarına ulaşmamıştı. Bugün medyayı para yönlendirmektedir. Ne görüntülü basında, ne sesli basında ve ne de yazılı basında yönetici konumunda hiçbir gazeteci yoktur. Hepsi işadamdır. Ve medya da ticari bir işletmedir. (Ateş 1994,170).

Ekonomist ve aynı zamanda gazeteci olan Mustafa Sönmez medya holdinglerin siyasal hayata etkilerini şu şekilde ifade ediyor (<http://www.bianet.org>, 20.08.2008):

Medya bugün holdinglerin askeri gücü gibi. Birilerine saldırmak, caydırmak ya da saldırıları göğüslemek için bir silahtır. Holdingler ellerinin altındaki medyayı, ekonomik alandaki karlılığı artırmak için kullanırlar. Hükümet üzerinde baskı kurar, hükümet destekler, hükümet köstekler, ihaleler alırlar. Baskı grubuna sahip oldukları için hükümet nezdinde herhangi bir işadamından daha güçlüdürler .

Çalışmamızın kapsamında, inceleme dönemlerinde içerik analizine tabi tutulan gazetelerin bağlı olduğu kuruluşlar ve gazeteler hakkındaki genel bilgiler aşağıda sunulmaktadır.

2.2.1. Doğan Holding

Doğan Yayın Holding (DYH) Türkiye’de medya ve eğlence sektörünün lider kuruluşudur. DYH televizyon ve radyo yayıncılığı, basın ve online medya alanlarında faaliyet göstermektedir. DYH, bireyleri bilgilendirme ve eğlendirmenin yanı sıra, onların yaşamlarını zenginleştirecek yenilikler sunmaktadır. Doğan Yayın Holding, Hürriyet, Milliyet ve Doğan Burada hisseleri İMKB’de işlem görmektedir. DYH’nin yönetim modelinde, sürekli genişleyen ve çeşitlilik kazanan faaliyetlerin koordinasyonu amacıyla, Holding içinde iki ana bölüm oluşturulmuştur: “içerik üreticileri” ve “servis sağlayıcılar”. İçerik üreticileri, gazeteler, dergiler, kitap yayıncıları, televizyon kanalları, radyo istasyonları ve müzik şirketinden oluşmaktadır. Servis sağlayıcılar ise, dağıtım, perakendecilik, prodüksiyon, kablolu televizyon, internet ve basım şirketleri ile factoring şirketinden oluşmaktadır. Kaynak birleştirilmesi ilkesiyle faaliyet gösteren tüm bu şirketler, birliktelikleri sayesinde güçlü bir sinerji yaratmaktadır. DYH şirketlerinin çoğu, sektörlerinde ve pazarlarında lider konumdadır (<http://www.doganholding.com.tr>, 23.08.2007).

Yıllardır ülkenin en çok satan gazetelerini çıkaran Doğan Grubu, medya dışında bankacılık, tekstil, ticaret, sigortacılık, turizm ve otomobil sektörlerinde de faaliyet göstermektedir. Doğan Holding, Dış Bank, Ray Sigorta, Milpa, Pen Turizm, Hür İthalat, AD Yayıncılık gibi şirketleri bünyesinde bulunduran grup, İş Bankası ile birlikte bir kamu kuruluşu olan Petrol Ofisi A.Ş’yi (POAŞ) satın almıştır. Doğan Grubu, enerji ihalelerinde de önemli paylar alabilmek için çaba harcamıştır. İzlenme oranı en yüksek özel televizyon kanalları (Kanal D ve CNN International’la ortaklığı bulunan CNN-TÜRK), ayrıca Hürriyet, Milliyet, Radikal, Posta, Fanatik, Gözcü gibi gazeteler ile Hafta Sonu, Tempo, Ekonomist gibi dergiler ve Radyo Foreks, Hür FM gibi radyolar bu gruba bağlıdır. Doğan Haber Ajansı’nı da bünyesinde bulunduran grup, Ocak 2000’de ülkenin ilk İngilizce gazetesini olan Turkish Daily News’ü bünyesine katmıştır. Doğan Grubu, son olarak da Cine-5’e ortak olmuştur. Vatan ve Nazlı Ilıcak yönetimindeki Tercüman gazeteleri de Doğan Grubu’nun desteğiyle çıkarılmaktadır (<http://www.solmeclis.net>, 23.08.2007).

Doğan Holding’in medya ve medya dışı sektörlerdeki faaliyet kolları şöyledir (<http://www.doganholding.com.tr>, 23.08.2007):

Tablo 1.1. Doğan Holding'in Faaliyet Kolları

MEDYA SEKTÖRÜ	MEDYA DIŞI FAALİYETLER
Hürriyet-Milliyet-Radikal-Posta-Fanatik-Referans-Turkish Daily News-Kanal D-CNN TÜRK-Dream TV-Dream Türk TV-BJK TV-Fenerbahçe TV-Star TV (2005'ten sonra)-Radyo D-Slow Türk-CNN TÜRK Radyo-D Productions-Galaxyteknik-Doğan Burada-Doğan Kitap-Doğan Egmont Yayıncılık-Katalog Yayın ve Tanıtım Hizmetleri-Doğan Music Company-Yay-Sat-Doğan Printing Center-Doğan Ofset-Doğan Online-Ultra Kablo-Yenibiriş-Hepsiburada.com-D&R Multimedia-Doğan Haber Ajansı-DMG International-Euro D	Dış Bank-Dış Yatırım-Ray Sigorta-Doğan Hayat-Petrol Ofisi-Çelik Halat-Ditaş-Zigana Elektrik-Milta-Milta Bodrum Marina-Işıl Tur-Milpa-Hürriyet Pazarlama

Hürriyet Gazetesi

Türkiye'nin yıllardır en çok satan gazetesi Hürriyet, ayrıca Avrupa'da da en çok satan yabancı gazetelerden biridir (<http://www.doganholding.com.tr>, 23.08.2007) Hürriyet Gazetesi, 1 Mayıs 1948 yılında yayın hayatına başlamıştır. Türkiye'nin çok partili döneme geçiş yıllarından başlayıp günümüzde de yayınlarını sürdürmektedir. 1968 yılında Haldun Simavi Hürriyet gazetesinden çekilince, gazetenin yönetimini Erol Simavi'nin oğlu Sedat Simavi Devralmıştır. Deneyimli olmaması sebebiyle gazetenin başına, Yaşar Eroğlu'nu getirmiş, fakat 71 milyon dolar borçlanınca Erol Simavi Hürriyet gazetesini, Milliyet gazetesinin sahibi Aydın Doğan'a satmıştır (Acar 2006, 54).

Parti çalışmalarının en ateşli olduğu bu dönemde Hürriyet tarafsızlık ve bağımsızlık ilkesiyle çıkmıştır. Toplumda canlanan talep çeşitliliği gazeteye yansdı. Böylece Hürriyet Gazetesi, belirli dönemlerde getirdiği yeniliklerle Türk basınında çığır açmıştır. Çok iyi resim, haber, röportaj, resimli roman ve yazı dizisiyle Babıali'ye farklı bir gazetecilik örneği getirmiştir. İlk dönemlerde baskısı, tertibi ve mizanpajıyla

takdir toplamış, tirajını günden güne artmıştır (Zincirkıran 1994, 4).

2.2.2. Çukurova Holding

Medyadaki “dört büyükler” arasında sayılan Çukurova Holding, bankacılık, inşaat, sanayi, iletişim (Türkcell) sektörlerinde 100 dolayında şirketi ile aynı zamanda Türkiye’nin önde gelen üçüncü büyük sermaye grubudur. 2001 krizinden sonra grubun motoru durumundaki bankalarını (Pamukbank ve Yapı Kredi) yitirmesiyle sarsıntı geçirmiştir. Çukurova Holding, bu sarsıntıyı atabilmek için, kriz sürecinde darbe yiyen öteki gruplarla ittifak içinde AKP iktidarına yanaşmıştır. Bu da, medyada “Doğan-Anti Doğan” diye ifade edilen bir cepheleşme görüntüsü yaratmıştır. Çukurova Holding’in medyadaki yatırımları Akşam, Güneş ve Tercüman gazeteleri, Show TV, Digitürk, Sky Türk, Show Radyo şeklinde sıralanmaktadır. Reklam pastasının bölüşümünün de son derece etkili rol oynayan futbol maçlarının naklen yayın hakkı da halen Çukurova Holding bünyesindeki Digitürk’te bulunmaktadır(<http://www.solmeclis.net>, 23.08.2007).

Çukurova Holding’in medya ve medya dışı sektörlerdeki faaliyet kolları şöyledir (<http://www.cukurovaholding.com.tr>, 23.08.2007):

Tablo 1.2. Çukurova Holding’in Faaliyet Kolları

MEDYA SEKTÖRÜ	MEDYA DIŞI FAALİYETLER
Akşam Gazetesi-Güneş Gazetesi-Tercüman Gazetesi-Alem-Staff-Platin&World Business-FourFourTwo-Autocar-Film-Digiturk-Show-Showmax-Show TURK-Sky TURK-Lig TV-Lig Radyo-Alem FM-Eksen-Mepaş Medya Pazarlama A.Ş	Turkcell- Kuzey Kıbrıs Turkcell- Azercell- Moldcell- Life-Globalbilgi- Superonline- Estore-Tellcom- K.V.K- Spaceturk-Mienicom- Eropean-Telecommunication Holding- Atel-Topaz- İnteltek- Hobim- Avalovatan-Bilyoner.com- Baytur Trading S.A-Baytur S.A- İnter Depo- Pamukspor-Keoap- Nisan- Sovtur- Çukurova-Havacılık A.Ş- BCP- Genel Sigorta-Genel Yaşam- Genel Enerji- Topco

Akşam Gazetesi

1918’de Necmettin Sadak, Kazım Şinasi Dersan, Falih Rıfkı Atay, Ali Naci Karacan’ın 200’er lira sermaye koyarak kurdukları gazetenin yazı işleri müdürleri Muammer Senihi ve Enis Tahsin Til idi. İlk sayısı küçük boy ve tek yapraklı. Milli mücadeleyi destekledi. Akşam gazetesi 1920 yılında sadece akşam çıkan bir gazete oldu. Gazete 1957 yılında Malik Yol aç tarafından satın alındıktan sonra 1971’den sonra birkaç defa el değıştirdi ve sonra Ilıcak ailesinin yönetimine geçti. 1990 yılında Erol Aksoy tarafından, 1997 yılında Çukurova Holding tarafından satın alındı.(<http://tr.wikipedia.org>, 21.07.2008)

Halen Türk Medya sahipliğindeki gazetenin yayıncısı Serdar Turgut’tur. Çukurova Holding’in yayıncı kuruluşu niteliğindeki gazetenin, yayın politikası ve içeriği itibariyle en çok okunan gazeteler arasında olduğu görölmektedir.

2.2.3. Dinç Bilgin Holding

1997 yılına kadar gazetecilikten başka iş yapmamakla övünen Bilgin Grubu, bu yıldan itibaren başka bankacılık olmak üzere birçok sektörde etkinlik göstermeye başladı. Grubun patronu Dinç Bilgin, gazeteci kökenli bir aileden gelmektedir. Uzun yıllar İzmir’de bölgenin en önemli gazetelerinden olan Yeni Asır’ı çıkartan Bilgin, 1980’lerin ortalarında İstanbul’a taşınmış ve Sabah adlı gazeteyi çıkarmaya başlamıştır. Grupta Sabah’la birlikte Yeni Yüzyıl, Yeni Binyıl (bu gazete 2001 krizi öncesi ve krizle birlikte kapanmıştır), Takvim, Bugün gibi gazeteleri çıkarmış, ATV özel televizyon kanalını da bünyesine katmıştır. Sektörde sürekli yükselme grafiğı çizen Bilgin Grubu, 1997 yılı sonunda Etibank’a yüzde 50 ortak olmakla birlikte iniş sürecine girmiştir. Özelleştirilen bu bankaya Cavit Çağlar’la birlikte ortak olan Bilgin, daha sonra bankanın tümünü almıştır. 2001 yılı başında bankanın tüm kaynaklarının gruba bağlı şirketlere yasadışı aktarılması iddiasıyla hakkında dava açılmış ve ardından cezaevine konmuştur. Dinç Bilgin, 3 Kasım 2002 seçimleri öncesi cezaevinden çıktıktan sonra bir özeleştirisi yapmış, grubu da “Temiz Medya” kampanyası başlatmıştır. Dinç Bilgin, grup olarak Etibank’ı satın almasını, “gazetecilikten bir sapma” olarak nitelemiş ve “hatta” yaptığını kabul etmiştir. Sabah grubu içinde halen Turgay Ciner’in sahipliğindeki Park Holding daha etkin konuma gelmiştir. Turgay Ciner ayrıca Cumhuriyet’in de ortakları

arasında yer alıyor (<http://www.solmeclis.net>, 21.07.2007).

2002 ve 2007 yılları arasında faaliyet kollarını daha da artırarak büyüyen Ciner Grubu'nun özellikle devlet ihalelerine olan yakınlığı dikkat çekmektedir.

Ekim 2002'de Bilgin Grubu; Çukurova Grubu ve Cumhuriyet Gazetesi ile birlikte Birleşik Basın Dağıtım adıyla ayrı bir dağıtım şirketini faaliyete geçirmiştir. Yeni Şafak gazetesi Kasım 2002'de bu gruba katılmıştır(<http://www.solmeclis.net>, 21.07.2007).

Farklı yayıncılık anlayışına sahip, yeterli ekonomik desteği olmayan gazetelerin belirli dönemlerde büyük holdinglerin gözetimi ve sahipliği altına girmesi, medya sektöründeki çok sesliğin her geçen gün daha da azaldığı kanıtlar niteliktedir.

Dinç Bilgin Holding'in medya ve medya dışı sektörlerdeki faaliyet kolları şöyledir (<http://www.dincbilgin.com/grup>, 23.2.2003):

Tablo 1.3. Dinç Bilgin Holding'in Faaliyet Kolları

MEDYA SEKTÖRÜ	MEDYA DIŞI FAALİYETLER
Sabah- ATV- ATV Avrupa- Kiss TV- NTV (Doğuş Grubu ile ortak)- Yeni TV (Bölgesel-İzmir)- Kiss FM- Radio Sport- Takvim- Fotomaç- Yeni Asır- Şok- Aktüel- Aktüel Para- Oto Haber- House Beatiful- Bebeğim ve Biz- Cosmopolitan Gezi Travel- Birleşik Basın Dağıtım (BBD)- Sabah Haber Ajansı	Etibank (Fona devredildi)- Medya Sigorta Aracılık Hizmetleri A.Ş.-Medya-İpek Holding A.Ş.- Securecart Güvenlik- Pixel Park

Sabah Gazetesi

Sabah gazetesi, gazeteci bir aileden gelen Dinç Bilgin tarafından 21 Nisan 1985'te yayınlandı. Sabah'ın çıktığı tarihin en önemli özelliği, bu dönemde basın dışında kazanılan sermayenin basına girmesi ve basın sermayesinin finans sermayesiyle bütünleşmesiydi. Sabah'ın kurucusu basın içinden bir aileden geliyordu. Türkiye'de bilgisayarla yapılan ilk gazete olan ve babadan kalan Yeni Asır'ın sahibidir. İzmir'de

ıkan ve bölgesel bir gazete olan Yeni Asır'ı başarıyla büyüten Bilgin'e İzmir dar gelemeye başlayınca aynı gazeteyi İstanbul'da çıkarmaya karar verdi. Bu gazetenin İstanbul'da tutmayacağını anlayınca 21 Nisan 1985 tarihinde Sabah'ı çıkarmaya karar verdi. İlk görevi Rahmi Turan'a verdi (Baytar 2001, 199).

Dinç Bilgin tarafından kurulan ve ilk sayısı 22 Nisan 1985 tarihinde yayınlanan Sabah Gazetesi'nin Genel Yayın Yönetmeni Rahmi Turan idi. Gazete içerik açısından magazin basını, bir bulvar gazetesi niteliği taşıymaktaydı. Sabah Gazetesi'nin yayınlanmaya başlamasından yaklaşık bir yıl sonra genel yayın yönetmeliğine Zafer Mutlu gelmiştir. Zamanla politikasını değiştirmeye başlayan gazete sütunlarında değişik eğilimde köşe yazarlarına yer vererek, haber ve köşe yazılarında toplumsal nitelikli konulara da eğilmeye yönelmiştir. Sabah'ın hafif ve kolay okunan haberleri alt tabakaları gazeteye çekerken, köşe yazarlarının haber ve analizleri de gazeteyi st tabakaya okutmaya başladı. Böylece gazete bütün sosyal tabakalara hitap eden bir gazete niteliğine kavuştu(zko 1994, 51).

2.3. Medya'da Küçük ve Orta Boy İşletmeler

Türkiye'de tekelleşmiş holding medyasının yanında kendi imkan ve kaynaklarıyla yayıncılık hayatını devam ettirmekte olan medya kuruluşları da bulunmaktadır. Ancak bu kuruluşlar, gerek ekonomik imkansızlıklar gerekse teknik imkansızlıklar nedeniyle yine büyük sermaye sahipliğindeki medya kuruluşlarına ihtiyaç duymaktadırlar. Söz konusu ihtiyaçların giderilmesi sırasında, zaman zaman egemen medya kuruluşlarının hegemonyası altına girdikleri gözlenmektedir.

Küçük ve orta boy niteliğindeki medya kuruluşları içerisinde, gerek finansman kaynakları gerekse siyasal yaklaşımları sebebiyle bağımsız ve zgr bir yayıncılık anlayışına yakın olan Feza Yayıncılık Grubu ile Cumhuriyet Vakfı alışma kapsamına alınmıştır.

2.3.1. Feza Yayıncılık Grubu

Fetullah Glen cemaatine hitap eden Feza Yayıncılık grubunun medyadaki yatırımları, İşlamcı medyadaki ağırlıklı diğer bir öbeği oluşturmaktadır. Finans ayağını Asya

Finans'ın oluşturduğu grubun medya işletmeleri, Zaman gazetesi, Aksiyon dergisi, Samanyolu TV ve İslami içerikli bazı dergiler olarak sıralanabilir(<http://www.solmeclis.net>, 21.07.2007).

İslamcı medya olarak tabir edilen medya kuruluşlarının özellikle 2002 yılından itibaren yayın ağını daha da geliştirerek, toplumun tüm kesimlerine hitap eden bir yayıncılık anlayışı içerisinde olduğu görülmektedir.

Zaman Gazetesi

Zaman Gazetesi 3 Kasım 1986 yılında Ankara'da yayın hayatına başlamış olan fikir ağırlıklı bir gazetedir. Kurucusu iş adamı Alattin Kaya'dır. Fehmi Kuru yönetiminde 12 sayfalık, siyah-beyaz gazete olarak "Farklı Gazete" sloganı ile yayın hayatına girmiştir. 1987 yılında gazetenin merkezi İstanbul'a taşınmıştır. 1993 yılında Kırgızistan, Özbekistan, Tataristan ve Romanya baskılarıyla yayın alanı genişlemiştir. 1994 yılında Cihan haber ajansının kurulmasıyla beraber Makedonya ve ABD'de gazetenin baskıları yapılmaya başlanmıştır. 1996'da Kanada, 1997'de Avustralya ve Rusya'da yayın ağına eklenmiştir (ACAR 2006, 56).

2.3.2. Cumhuriyet Vakfı

7 Mayıs 1924 yılında yayın hayatına başlayan Cumhuriyet gazetesinin isim hakkı, Cumhuriyet Vakfı'na aittir. Şu anda Cumhuriyet Vakfı ve Cumhuriyet gazetesi'ni yayınlayan "Yeni Gün Anonim Şirketi" de, çalışanların ve Vakfın bir şirketi niteliğindedir. (<http://www.cumok.org>, 22.07.2008)

Cumhuriyet Vakfı hakkında Cumhuriyet gazetesi Yazı İşleri Müdürü İlhan Selçuk'un açıklamaları şöyledir(<http://www.kongar.org>, 22.07.2008):

- Vakıf, Holding içinde değişmez ve imtiyazlı olarak yüzde 10 hisseye sahiptir.
- Holding, Cumhuriyet Gazetesi'ni yayınlayan Yeni Gün Haber Ajansı'nın mali işlerini koordine eder, hiçbir şekilde yayın politikasına karışmaz.
- Cumhuriyet Gazetesi'nin yayın ilkelerinin uygulanmasını Yayın Kurulu yapar. Yayın Kurulu Vakıf tarafından atanmıştır ve bu konudaki tek yetkilidir.
- Holding'in yüzde 10'u Vakfa ait olan imtiyazlı hisselerinin dışındaki dağılımda, bir ikinci yüzde 10 da Cumhuriyet okurlarına aittir. Bu kişilerin sayısı

240'tır.

- Holding hisselerinin yüzde 20'lik bir bölümü Kasım 2000 tarihinde Günay Çapan'a satılmıştır.

- Son günlerde ikinci bir yüzde 20 hisse de Park Grubu'na satılmıştır.

- Doğan Grubu da Holding'te üçyüzbin dolarlık hisse almak istemiş, bunun ellibin dolarını ödemiş, sonradan hisselerini bu miktarla sınırlı tutma eğilimi göstermiştir.

Cumhuriyet Vakfı sayesinde, Cumhuriyetin ilk yıllarından bu günlere kadar gelen gazetenin son dönemlerde sahiplik yapısındaki değişim dikkat çekmektedir. Holdinglerin bünyesinde kurumsallaşmamış gazetelerin bile bir süre sonra medya holdingleri tarafından yağma edildiği görülmektedir.

Cumhuriyet Gazetesi

7 Kasım 1924 yılında yayın hayatına başlayan gazete, Yunus Nadi tarafından kurulmuştur. Cumhuriyetin ilk yıllarında kurulan gazete ismini de Cumhuriyet'en almıştır.

Cumhuriyet Gazetesi, dönemin siyasi iktidarları karşısında bağımsız kalmıştır. Fakat, Atatürk devrimlerinin, Cumhuriyet ilkelerinin, çağdaş yaşamın toplumda yaygınlaşması için öncülük etmiştir (Cumhuriyet 1999, 3).

İlhan Selçuk 1962 yılında Cumhuriyet gazetesinde yazmaya başladıktan kısa bir süre sonra gazetenin en beğenilen yazarlarından biri olmuştur. 12 Mart'a yaklaşılırken gazete, yer altı ve yerüstü örgütlenmeleriyle Marxist kökenli tüm sol eğilimli kişilerin okudukları bir gazete haline gelişmiştir. Bu durumda Cumhuriyet; bilinçsiz kitlelerin gözünde "solcu", "komünistlerin okuduğu gazete" olarak anılmaya başlamıştır. Cumhuriyet Gazetesinin yayın ilkesini Yunus Nadi gazetenin ilk sayısında şöyle özetlemiştir; *"Cumhuriyet memlekete malolmuş bir fıkirdir. Biz onun temsilcisi ve savunucusuyuz. Gazetemiz ne hükümet gazetesi ne de bir parti gazetesidir. Cumhuriyet Demokrasi fikir esaslarını bozan, yıkan ve yıkmaya çalışan her kuvvetle savaşıacaktır"* (Zengin 2000, 67)

Cumhuriyet, hiçbir zaman "bir hükümet yada parti" gazetesi olmadı; her zaman, siyasal

iktidarın uygulamalarını eleştirel süzgeçten geçiren, bağımsız gazete kimliğini korudu. Bu nedenle, siyasal iktidarlar tarafından beş kez kapatıldı, tutucu hükümetler zamanında “sakıncalı” sayıldı. (<http://www.cumok.org>, 22.07.2008)

3. 3 Kasım 2002 Genel Seçimleri Öncesinde Türkiye’de Siyasal Ortamı ve Adalet Kalkınma Partisi

3.1. Türkiye’de Siyasal Ortam

1950'den beri demokrasisini geliştirmeye çalışan Türkiye, yarım asırdan fazla olan demokrasi sürecinde birçok yol kazası geçirmiş, demokrasi duraklamış, yara almış, tamir edilmeye ve halka rağmen demokrat olunmaya çalışılmış ama istenen düzeye bir türlü gelinebilmiştir. Siyaset kurumu sağlam temellere oturtulmamış, en ufak bir müdahale yada sarsıntı siyasal hayatı sallamış, siyasiler ve siyasi partiler yok olup, gitmişlerdir.

1950’den beri çok partili yaşam askeri müdahalelerle üç kere (1960, 1971 ve 1980) doğrudan kesintiye uğratılmıştır. 1970’lerin ilk yıllarından beri Türkiye kısa dönemli koalisyon hükümetlerine tanıklık etmiştir Cumhuriyetin kuruluşundan şüana kadar 59 hükümet kurulmuştur. Cumhuriyetin yaşı olan 80 yıla böldüğümüzde yaklaşık her hükümetin ortalama ömrü 1,3 yıl olmuştur. Bazı istikrar dönemleri de çıkarıldığında belki ortalama 6 ayda bir hükümet değişikliği olmuştur. Buna istisna kısmen 1983-1989 arası Özal hükümetidir (Çevik 2007, 193). Söz konusu istisnaya ikinci örnek ise 3 Kasım 2002 seçimlerinde çıkacaktır.

3 Kasım 2002 genel seçimleri öncesinde ise yine Türkiye koalisyon hükümeti tarafından yönetilmekteydi. ANASOL-MHP hükümeti; 18 Nisan 1999 genel seçimlerinde en yüksek oyu alan birinci parti DSP, ikinci sıradaki parti MHP ve dördüncü sıradaki parti olan ANAP’ın koalisyonu ile kurulmuştu. Bu koalisyon hükümeti yaklaşık 3 yıl süre ile iktidarda kalmış olup, koalisyon ortağı olan MHP’nin seçim istemi üzerine seçim kararı alınmıştır.

Türkiye’de siyasal partilerin ve liderlerin dar açıdan kısmen kendi çıkarlarını izlediklerini söylemek mümkündür. Özellikle son yıllarda yargılanan siyasetçiler veya kamuoyuna yansıyan yolsuzluk iddiaları bunu teyit etmekte ve toplumun siyasete ve

siyasetçiye güvenini azaltmaktadır (Çevik 2007, 195). 3 Kasım seçimleri öncesinde kamuoyunun siyasete olan ilgisizliğin sebebinin bu hususlar olduğu düşünülmektedir.

3 Kasım seçimleri, 1999'daki seçimde toplam %55 oy almış iktidardaki üç partinin oylarının %70'ini kaybedip (Laçiner, 2002, 10) meclis dışında kalmasına neden olacaktır. Seçmen hükümete olan kızgınlığını sandıkta göstererek Cumhuriyet tarihinin en büyük meclis tasfiyesini yaşatacaktır.

Özetle; 3 Kasım seçimleri öncesi dönemi genel olarak incelediğimizde şu bulgular ile karşılaşmaktayız:

- Milliyetçi kanadı temsil eden MHP ile DSP'nin koalisyon hükümeti ile aynı çatı altında bulunduğu,
- Hükümetin üçüncü ortağı olan merkez partisi ANAP'ın yolsuzluklarla suçlandığı,
- Hükümete karşı muhalefette kalan partilerin etkin muhalefet yapamadığı,
- Gerek 1999 Marmara depremi, gerekse 2001 krizleri nedeniyle ekonomideki kötü gidişatın toplumsal sorunlara yol açtığı,
- Vatandaşın siyasal sisteme ve politikacılara yönelik tepkisini sandığa sakladığı,
- Holdingleşen ve çıkar ilişkileri doğrultusunda hareket eden medyaya karşıda güvenin kırıldığı,

Bir dönemdir.

3.2. Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP)

1998 yılında "laiklik karşı eylemlerin" olması gerekçesiyle Refah Partisi'nin Anayasa Mahkemesi tarafından kapatılması partinin milletvekillerinin bağımsız duruma gelmelerine neden olmuştur. Partinin kapatılmasından çok kısa bir zaman sonra "milli görüşü" devam ettirecek Fazilet Partisi kurulmuştur. Erbakan kapatılan Refah Partisi milletvekillerine kurulan bu yeni partiye geçmelerini söylemiştir. Bu durum karşısında parti içinde "yenilikçiler olarak adlandırılan Abdullah Gül, Bülent Arınç ve Abdüllatif Şener gibi isimlerin kararlarının ne olacağı merak konusu olmuştur. Daha sonra Tayyip Erdoğan ile yapılan görüşmelerin ardından "yenilikçiler" Fazilet Partisi'ne geçmeye karar vermişlerdir (Aydın 2005,77).

Fazilet Partisi'ne geçen yenilikçiler Refah döneminin son bulduğu ve kurulan yeni partinin öncekinden çok farklı olacağı ile ilgili mesajlar vermekteydiler. Erdoğan'a bu dönemde genel başkan olması için tabandan çağrılar gelmiş ancak Siirt'te okuduğu şiir nedeniyle DGM'de açılan dava nedeniyle başkanlıkta ısrarcı olamamış ve Erbakan'ın da isteği üzerine genel başkanlığa Recai Kutan gelmiştir. Erdoğan'a Diyarbakır DGM'de açılan dava 23 Eylül 1998 tarihinde onaylanması Erdoğan'ın İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı görevinin sona ermesine ve ceza evine girmesine neden olmuştur. İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı görevinin sona ermesinin yanında Erdoğan hiçbir siyasal partiye üye ve milletvekili adayı olamayacaktır. Erdoğan'ın siyasi hayatına bir darbe gibi inen bu karar aslında kendisi (Aydın 2005,77-78) için yeni bir sürecin başlangıcı olacaktır.

Erdoğan'ın cezaevine girmesinin ardından "yenilikçiler" ve "gelenekçiler" arasındaki ayrım belirginleşmiş ve iki grup karşı karşıya gelmiştir. 23 Temmuz 1999 tarihinde cezası sona eren Tayyip Erdoğan cezaevinden çıktığında Erbakan ile yolunu ayırarak yeni bir parti kurma kararını vermişti. Fazilet Partisi'nin "laiklik karşıtı eylemlerin odağı" olması gerekçesiyle 22 Haziran 2001'de kapatılmasından sonra Erdoğan parti kurma hazırlıklarına başlamıştır. Ancak gelenekçilerin ve yenilikçilerin aynı parti altında toplanmaları mümkün olmamıştır. Çünkü Erdoğan milli görüş ve adil düzen kavramlarını kullanmadan yeni bir parti kurmak hedefindeydi. Gelenekçiler, Saadet Partisi'nin kurma çalışmalarına başlamışlardı. 20 Temmuz tarihinde ise Saadet Partisi kurulmuştur. 19 Temmuz 2001 tarihinde Anayasa Mahkemesinin aldığı karar 312.maddeden ceza alanlara siyasete dönme umudu vermiştir. Yeni parti kurma çalışmaları içindeki Tayyip Erdoğan Anayasa Mahkemesinin 312.madden ceza alanların siyasete dönme kararı ile AKP'nin kurucu genel başkanı olmuştur. Tayyip Erdoğan'ın genel başkanlığı ile ilgili tartışmalar 3 Kasım 2002 genel seçimlerine kadar devam edecektir.

Yenilikçilerin partisinin kuruluş dilekçesi 14 Ağustos 2001 tarihinde İçişleri Bakanlığı'na verilmiştir. Böylece artık AKP kurulmuş oluyordu. AKP'nin kurucu ve taşıyıcısı "Milli Görüş'tür" ancak AKP ideolojisi yapısıyla da milli görüş çatısında farklı bir partidir (Aydın 2005,79). Ancak AKP kurucuları ve önde gelenlerinin büyük çoğunluğu Milli Görüş Hareketinden gelmektedir. Bu sebeple günümüzde, bu partinin kimliğinin belirlenmesi ve İslamcılığa ilişkin düşüncelerinin anlaşılması üzerine

tartışmalar devam etmektedir(Tahran 2004,7).

Erdoğan'ın söylemi AKP'yi yıllarca aynı çizgide, değişmeden duran, zaman zaman daha radikal,zaman zaman daha ılımlı, dolayısıyla özelliiksiz kadroları bir siyasi değere dönüştürmenin aracıdır. Erdoğan'ın sayısız davalarla karşı karşıya getiren bu üslup, Erdoğan'ın esas gücü silahı ve aracıdır. Bu söylemin en temel özelliği, 1970'de kurulan Milli Nizam'dan bugüne sürdürülen ezilmiş, hakları çiğdenmiş, dini duyguları istismar eden bir söylemden uzaklaşmış olmasıdır. Erdoğan'ın tüm konuşmalarından ezilen değil, mücadele eden, hakları elinden alınmış olsa da iktidarı talep eden bir söyleme yönelmiştir (Yıldız 2002,137). Bu söylem, her iki seçim döneminde de çevreyi temsil eden halk tarafından kabul edilerek desteklenecek ve Cumhuriyet tarihin en yoğun merkez-çevre mücadelesi yaşanacaktır.

AKP sağ görüşü savunan bir parti olmakla birlikte, partinin radikal söylemden uzaklaşarak kendisini merkeze konumlandırmaya çalıştığını söyleyebiliriz. AKP'nin liberal bir söyleme sahip olduğu söylenebilir. Milli görüş partilerinden MNP, MSP ve RP'nin ekonomi politikalarına bakılacak olursa birbirine çok benzer bir tablo görülmektedir. İlk dönem partileri olarak da görülebilecek bu partilerde devleti öne çıkaran karma ekonomi modeli savunulmaktaydı. FP ile birlikte ise serbest piyasa ekonomisi savunulmaya başlanmıştır. Bu dönemde devletin rolü yeniden tanımlanarak, ekonomide kamunun el çekmesinin gerekliliği savunulmaya başlanmıştır. AKP ise liberal söylemini parti programında bir çok kez dile getirilmiştir. " 'İnsanı yaşat ki devlet yaşasın' felsefesinden hareketle partimiz, bütün politikaların merkezine bireyi koymuştur" sözlerinin parti programında dile getirilmesi bunun bir göstergesidir. Ayrıca AKP'nin ekonomi anlayışında devletin ilke olarak her türlü ekonomik faaliyetin dışında olması gerektiği savunularak liberal söylem desteklenmektedir. Bunun yanı sıra parti özelleştirmeyi açık bir şekilde desteklemekte, parti programında "hızlı ve şeffaf bir özelleştirme gerçekleştirileceği" belirtilmektedir. (Aydın 2005, 80)

AKP bir yandan kendini merkez sağda konumlandırmaya çalışırken bir yandan da milli görüşten bu yana devam eden dini söylemi yumuşatarak dile getirmektedir. Partinin, programında Türkiye'nin sorunlarına getireceği çözümleri belirtirken "Allah'ın yardımıyla her şey bizimle daha iyi olacak" ve program sonunda "Allah milletimizin yar ve yardımcısı olsun" şeklinde sözlere yer vermesi bunun göstergeleri olarak

düşünülebilir. Her ne kadar parti dini söylemden uzaklaşmasa da, parti hedef kitlesini genişletmek amacıyla çoğulcu bir anlayışı gözetmektedir. Bunu, parti programında geçen "partimiz tüm vatandaşlarımızı, cinsiyetleri, etnik kökenleri, inançları ve dünya görüşleri ne olursa olsun ayırım yapmaksızın kucaklamaktadır" şeklindeki açılmadan anlamak mümkündür. Bu noktada AKP milliyetçiliğe bakışını da ortaya koymaktadır. Partinin, Doğu ve Güney Doğu başlığı altında sunduğu görüşleri de farklılıklara karşın yurttaşlık bilincine sahip yeni bir milliyetçilik anlayışının olduğunu göstermektedir. "Bu bölgedeki kültürel farklılıklar, partimiz tarafından zenginlik kabul edilmektedir. ", "Türkiye vatandaşı olma bilinci, toplumumuzun birlik ve beraberliğinin çimentosudur." Böylece tarihten, milli ve manevi değerlerden kaynaklanan milliyetçilik bir kenara bırakılarak farklı bir milliyetçilik anlayışı sunulmaktadır (Aydın 2005, 81).

Bostancıya göre, AK Parti, MNP, MSP, RP ve FP çizgisinin takipçileri tarafından kurulmuştur. Bu siyaset geleneği, ana eksen itibarıyla İslam'a vurgu yapan, yeterliliği öne çıkartan, kalkınma, sanayileşme ve kısmen de bölüşüm üzerinde duran bir dile sahiptir. Bu siyasal akım, Anadolu esnaf, tüccar ve sanayicileri tarafından desteklenmekte ve kesim merkezi elitlerle çıkarlarının ayrışma sürecine paralel olarak bu kesime yaklaşıp uzaklaşmaktadır. Bostancıya göre bu hareketin gelişme trendinin ardında, merkezi elitlerle Anadolu sermayesinin ayrışması ve Anadolu sermayesinin merkezi elitler karşısında güçlenmesi büyük rol oynamıştır (Bostancı 1998, 67).

Ali Bulaç'a göre ise, 1987'den bugüne koalisyonlar bütün partileri siyasal anlamda yıpratmıştı. Muhalefet partileri arasından AK Parti'nin sivrilmesinde siyasi ve sosyolojik sebepler vardır. Siyasi sebepler, AK Parti'nin elliye yakın bir milletvekili gücüyle yola çıkması, Erbakan çizgisinden ayrılan "yenilikçi" taban sebebiyle çabuk teşkilatlanması, merkez sağa açılması ve Tayyip Erdoğan'ın hem denenmemiş hem de karizmatik bir lider olmasıdır. Sosyolojik sebep ise, Türkiye nüfusunun büyük bir bölümünü oluşturan muhafazakar orta ve alt-orta sınıflarla bu partinin bağ kurabilmesidir. Anadolu solu bu duygudaşlığı kurmada çekingen davranmıştır. Sağdaki partiler ise bu kitlelerden süreç içinde kopmuş ve kendilerini "merkez" e çekmişlerdir (Bulaç,2002).

AKP'nin tabanına bakıldığında ise alt ve orta gruplardan oluşmakta olduğu söylenebilir. Partiye oy verenler şu şekilde gruplandırılabilir(Yıldız 2002, 137);

Diğer partilerin kemikleşmemiş seçmenleri, tepki ve öfke ile hareket eden seçmenler, AKP'nin kazanabileceği sinyallerinin ardından oyum boşa gitmesin mantığıyla hareket eden seçmenler ile yeni bir partiyi denemek amacıyla tercih edenler. Ancak "Bugün AKP'nin talep ediliyor olmasının nedeni yalnızca denenmemişi deneme arzusu ya da mevcutlara duyulan kızgınlık ve güvensizlikle açıklanamaz. Çünkü AKP lideri ve elbette kadroları, gerek İstanbul Belediye Başkanlığı gerekse RP-FP içerisinde yeterince denenmiş kişilerdir. Üstelik talep edilmelerinin nedeni diğer partilere ve liderlere kızgınlık ve güvensizlik nedeniyle duyulan tepkinin sonucu demek, AKP'nin yönetim kadrolarıyla ilgili Belediye Başkanlığı sırasındaki eylemleri nedeniyle açılan davalar nedeniyle geçersiz olmaktadır. AKP ve Erdoğan'ın yükselişindeki en temel gerekçeler liderin Erdoğan'ın kişiliğinde yatmaktadır.

3 Kasım seçimleri öncesinde AKP'nin medya ile olan ilişkilerine bakacak olursak;2002 Genel Seçimleri seçim kampanyası döneminde AKP, Arter Reklam Ajansı ile çalışmıştır. Bu dönemde AKP ile sonraki seçimler olan 2004 Yerel Seçimleri sırasında da kullanacağı "Her şey Türkiye için" sloganını kullandı. 2002 Genel Seçim Kampanyası'nda lider Recep Tayyip Erdoğan'ın katılımıyla 137 tane miting yapılmıştır. AKP kampanya sırasında gerçekleştirdiği mitinglerde 36 metrekaare ekrana sahip iki tane tır kullanmıştır. Böylece mitingin yapıldığı meydanın her yerinde Erdoğan'ın tüm yüz ifadesi ve mimiklerinin görünmesi sağlanmıştır(Aydın 2005, 84-85).

3 Kasım Seçimleri medyaya da farklı şekillerde yansımıştır. Örneğin, 4 Kasım'da Sabah Gazetesi, "Anadolu İhtilali" başlığını atarken, Radikal Gazetesi "Seçmen Ağır Konuştu", Hürriyet Gazetesi "Sosyal Patlama Sandıkta Oldu", Yeni Şafak Gazetesi ise "Milletin Zaferi/Tarihi Tasfiye" başlıklarını tercih etmiştir (Tekin 2004, 156).

Meclisin 3 Kasım'da seçime gidileceği kararını vermesinin ardından Tayyip Erdoğan Diyarbakır 4 no'lu DGİM'ye başvurarak adli sicil kaydının silinmesi talebinde bulunmuştur. DGM Erdoğan'ın sicil kaydının silinmesine karar vermiştir. 19 Nisan'da AKP'ye Erdoğan'ın kurucu üyelikten çıkarılması yönünde ihtar verilmiş 19 Ekim tarihinde Erdoğan Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na AKP kurucu üyeliğinden istifa ettiğine dair kararını bildirmiştir. Sonucunda 3 Kasım'da seçime gidildiğinde AKP birinci parti olara seçimden çıkmış ve tek parti olarak iktidara gelmiştir. AKP'nin iktidara gelmesinin ardından Abdullah Gül Başbakan olmuş ve 58. hükümetin

başbakanlık koltuğuna geçmiştir. Yüksek Seçim Kurulu'nun Siirt' deki seçimleri iptal etmesinin ardından Erdoğan'ın milletvekili olma yolunu açacak Milletvekili Seçimi Kanunun 11. maddesinin değiştirilmesini içeren paket TBMM'ye sunulmuştur. Sonuçta Erdoğan Siirt Milletvekili olarak Meclise girmiştir. Bu durumun aslında özel bir anlamı da bulunmaktadır. Siirt'te yaptığı konuşma nedeniyle siyasi yasaklı durumuna gelen Erdoğan'ın yine Siirt'te milletvekili ve başbakan olma yolu açılmıştır(Aydın 2005, 84).

3 Kasım 2002 seçimleri siyasette tam anlamıyla bir "mıntıka temizliği"ne yol açmıştı. Seçimler, iktidar ortağı partileri ve muhalefet partilerinin tümünü meclis dışında bırakmıştı. Bunun yanı sıra seçimler, yeni bir partinin iktidarı ve yeni bir "siyasal zihniyet"in zaferi şeklinde de öne çıkmaktadır. Bu durumu şu şekilde özetleyebiliriz(Tekin 2004, 153-154);

-ANAP'ın son iktidarından sonra ilk defa bir siyasi parti %34'ün üzerinde oy alarak TBMM'deki sandalyelerin 365'ini elde etmiş oldu.

-Türk siyasi tarihinin ilk defa, koalisyon hükümetini oluşturan siyasi partilerin tümü parlamento dışında kaldı.

-Siyasi arenada eşine az rastlanan bir biçimde, bir önceki seçimde % 22'nin üzerinde oy alan bir siyasi parti (DSP) tam yirmi kat küçüldü ve barajın altında kalarak siyasetten neredeyse tamamen tasfiye oldu.

3 Kasım seçimlerinden sonra AK Parti'nin başarısıyla ilgili yapılan genel değerlendirmeler bir hayli ilginç saptamalar içermektedir. Tayyip Erdoğan'ın karizması, İstanbul Belediye Başkanlığı sırasındaki başarıları gibi pozitif performansa dikkat çeken değerlendirmelerinin yanı sıra, daha da ağırlıklı olarak öteki partilerin yıpranmışlığı, AK Parti'nin denenmemişliği şeklindeki negatif performans gerekçeleri dile getirilmişti. Seçim akşamı ve sonrasında AK Parti'nin başarısını açıklamada en fazla başvuru "tepki oyları" konusuydu. Bu görüşü savunanlara göre AK Parti'ye oy verenler, bir siyasal programı desteklemekten çok ötekilere kızgınlıkları sebebiyle böyle davranmışlardı. Bu insanların temel gerekçesi, başarısız iktidar ve muhalefet tablosundan yer alanları cezalandırmaktı (Tekin 2004, 156).

2. BÖLÜM

3 KASIM 2002 VE 22 TEMMUZ 2007

GENEL SEÇİMLERİ ÖNCESİNDE YAZILI BASININ AKP'YE YAKLAŞIMI

1. 3 Ekim 2002- 3 Kasım 2002 Tarihleri Arasında Yazılı Basının AKP'ye Yaklaşımı

1.1. Hürriyet Gazetesi

1.1.1. Birinci Hafta

Tablo 2.1. 3 Ekim, 6 Ekim, 8 Ekim, 9 Ekim 2002 Hürriyet Gazeteleri

İÇERİK	Tayyip yeşil elmanın yarısı	Şiiri 3 Kasım'dan sonra okuyacağım	Bozüyük Zirvesi	Evet, bu haberi vermek görevimizdir
HABERİN TARİHİ	3 Ekim 2002	6 Ekim 2002	8 Ekim 2002	9 Ekim 2002
HABERİN KONUMU	Sürmanşet	Sol orta	Manşet	Sürmanşet
HABERİN SUNUMU	Yazı	Yazı	Yazı-Fotoğraf	Yazı-Fotoğraf
HABERİN NİTELİĞİ	Açıklama-İddia	Açıklama	İddia	İddia-Açıklama
HABERİN KAYNAĞI	Tansu Çiller	Tayyip Erdoğan	Belirsiz	Belirsiz
HABERDE TARAFLILIK	Var	Yok	Var	Var
HABERDE YORUM	Var	Yok	Var	Var
HABERDE EKSİK YÖN	Var	Yok	Var	Var
HABERDE ÖNYARGI	Var	Yok	Var	Var
HABERDE SONUÇ	Yok	Yok	Var	Var

Hürriyet gazetesinin 3 Ekim 2002 tarihli sürmanşetinde yer alan, “Tayyip yeşil elmanın yarısı” başlıklı haber, DYP Lideri Tansu Çiller’le yapılan röportaja dayandırılmaktadır. Çiller; “AKP ile koalisyon kurmayacağını, kafasındaki ortağın CHP olduğunu, AKP’yi yeşil elmanın yarısı, daha radikal bir yarısı olarak görüyorum. Ama ben yasakları da savunmuyorum. Yüzde 20’lik blokun, bölünmüş bir yüzde 80’i hakimiyeti altına

almasını önleyecek formülasyon iki türlü seçimdir.”

Hürriyet gazetesinin, DYP Lideri Çiller ile yapmış olduğu röportajı sürmanşetine taşıyarak, AKP’nin milli görüşü temsil ettiği yönünde mesajlar vermeye çalıştığı dikkat çekmektedir.

Hürriyet Gazetesi’nin 6 Ekim 2002 tarihli haberinde; “Şiiri 3 Kasım’dan sonra okuyacağım” başlıklı haber içeriğinde; AKP lideri Erdoğan’ın, Çankırı’da vatandaşın Anayasa’yı değiştirecek güç istediği, şiir isteyenlere de “3 Kasım’dan sonra okuyacağım” cevabını verdiği belirtilmektedir.

Yaklaşan seçim sürecinde Erdoğan’ın Çankırı mitingine yer verilmiş olup, seçim sürecinde siyasal partiyle ilgili bu haberin, muhabirin ve editörün yorumundan uzak, bilgilendirme amaçlı ve kaynağın söylemine dayalı olarak hazırlandığı düşünülmektedir. “Şiiri 3 Kasım’dan sonra okuyacağım” sözü ile ise; Recep Tayyip Erdoğan’ın Siirt’te okumuş olduğu şiir nedeniyle cezaevine girdiği ve seçimlerden galip çıkarak bunun önündeki yasal engelleri kaldırmak için Çankırlılardan destek istediği belirtilmektedir.

Hürriyet Gazetesi’nin 8 Ekim 2002 tarihli manşetinde; “ ‘Bozüyük Zirvesi’ AKP Genel Başkanı Recep Tayyip Erdoğan, dün Halis Toprak’ın Bozüyük fabrikasında üç batık bankanın sahipleri olan Toprak, Karamehmet ve Süzer ile buluştu.” başlıklı haberde; Recep Tayyip Erdoğan’ın seçim öncesi batık banka sahipleri, medya patronları ve iş adamları ile buluşması haber yapılmıştır. Haberde; Recep Tayyip Erdoğan’ın gömlekle çekilmiş ve elini “size ne” dermiş gibi bir ifade ile uzattığı boydan yarım kare fotoğrafına, buluşma yerini (Halis Toprak’ın fabrikasının köşkü olduğu iddia edilen) gösteren fotoğrafa ve evin üstünde bulunan helikopterin (Halis Toprak’a ait olduğu iddia edilen) fotoğraflarına yer verilmiştir.

Hürriyet gazetesi bu haberiyle, Türk siyasal hayatının kronik bir hastalığı olan, medya-para-siyaset üçgeninin yeni oluşumlarca da gözetildiğine dikkat çekmektedir. Dolayısıyla AKP lideri Tayyip Erdoğan’ın söylemleri ile fiillerinin uymadığı yönünde kamuoyu oluşturmaya çalıştığı görülmektedir.

9 Ekim 2002 tarihli Sürmanşette; “Evet, bu haberi vermek görevimizdir” haber

içeriğinde; “AKP Lideri Erdoğan, batık banka sahipleriyle yaptığı görüşme haberini verdiğimiz için bize tepki gösterdi: ‘Bizim politikalarımızı onlar mı belirleyecek? Peki, neyin haber olacağına Erdoğan mı karar verecek?’ ” Haberde; 8 Ekim tarihli Hürriyet gazetesi manşetinin fotoğrafı (Bozüyük Zirvesi) ile Erdoğan’ın “Toprak Aır” yazılı helikoptere binerken çekilmiş fotoğraflarına yer verilmiştir.

8 Ekim tarihli manşetten verilen habere Erdoğan’ın tepkisini içeren sözleri ile gazetenin kendi yorumlarını içeren cevabî açıklamaları birlikte verilmiştir. Erdoğan ile Doğan grubuna ait medya arasında sorunların olduğu dikkat çekmektedir. Haberde; Erdoğan’ın ‘bizim politikamızı onlar mı belirleyecek’ söylemine yer verilerek Doğan Grubunun medyadaki gücü, cevabî söylemde ise; ‘Peki, neyin haber olacağına Erdoğan mı karar verecek?’ ifadesiyle de Hürriyet gazetesinin, gazetecilik ve habercilik ilkelerini benimsemiş, habercilik ilkeleri doğrultusunda hiçbir yerden talimat almayan bir gazetecilik anlayışına sahip olduğu yönünde mesajlar verilmektedir.

1.1.2. İkinci Hafta

Tablo 2.2. 10 Ekim ve 16 Ekim 2002 Hürriyet Gazeteleri

İÇERİK	Bozüyük zirvesinin peşini bırakmam	Tarikatların 28 Şubat hesabı
HABERİN TARİHİ	10 Ekim 2002	16 Ekim 2002
HABERİN KONUMU	Sürmanşet	Manşet
HABERİN SUNUMU	Yazı-Fotoğraf	Yazı
HABERİN NİTELİĞİ	Açıklama	İddia
HABERİN KAYNAĞI	Deniz Baykal	Belirsiz
HABERDE TARAFLILIK	Var	Var
HABERDE YORUM	Var	Var
HABERDE EKSİK YÖN	Yok	Var
HABERDE ÖNYARGI	Var	Var
HABERDE SONUÇ	Var	Yok

Sürmanşette; “Bozüyük zirvesinin peşini bırakmam” başlığıyla verilen haber: “CHP Lideri Baykal, Tayyip Erdoğan’ın Bozüyük’te batık banka patronlarıyla buluşmasının peşini bırakmayacağını, bundan sonraki dönemde seçim kampanyasının temel konusunun bu olacağını söyledi.” şeklinde devam etmektedir. Haber, Deniz Baykal’ın fotoğrafı ile verilmiştir.

Hürriyet Gazetesi, sürmanşetten vermiş olduğu bu haberiyle CHP Lideri Deniz

Baykal'ı kaynak göstermiş ve onun açıklamalarına yer vermiştir. Bu haber, seçim kampanyası sürecinde siyasilerle birlikte holding medyasının da çekişme içerisinde olduğunu yönünde mesajlar içermektedir. Yine bu haberle; Hürriyet gazetesinin seçim döneminde AKP yerine CHP'yi tercih ettiği dikkat çekmektedir.

Manşetten “Tarikatların 28 Şubat hesabı” başlığıyla verilen haberin içeriğinde; “Türkiye’deki etkin cemaat ve gruplar, ikinci bir 28 Şubat yaşamamak için AKP ve SP yerine merkez sağ partilere yönelme eğilimi içine girdiler.”ifadesine yer verilmiştir.

Hürriyet Gazetesinin bu haberinde AKP’ye karşı olan tavrını açıkça ortaya koyduğu görülmektedir. Tarikat ve cemaatlerin, ‘muhafazakar demokrat’ söylemi içerisinde bulunan AKP’ye karşı merkezde bulunan partileri tercih ettiği, AKP’nin muhafazakar çevrelerden dahi oy alamayacağı yönünde kamuoyu oluşturulmaya çalışıldığı dikkat çekmektedir. Haberin tamamen yorumdan ibaret olduğu düşünülmektedir.

1.1.3. Üçüncü Hafta

Tablo 2.3. 17 Ekim, 18 Ekim ve 19 Ekim 2002 Hürriyet Gazeteleri

İÇERİK	4 koltuk için türbansız liste	Erdoğan başsavcıyla restleşiyor	Daha iktidar olmadan Çevik Kuvvet protokolü
HABERİN TARİHİ	17 Ekim 2002	18 Ekim 2002	19 Ekim 2002
HABERİN KONUMU	Manşet	Sağ orta	Orta
HABERİN SUNUMU	Yazı	Yazı	Yazı-Fotoğraf
HABERİN NİTELİĞİ	İddia	Eleştiri	İddia
HABERİN KAYNAĞI	Belirsiz	Belirsiz	Belirsiz
HABERDE TARAFLILIK	Var	Var	Var
HABERDE YORUM	Var	Var	Var
HABERDE EKSİK YÖN	Var	Var	Var
HABERDE ÖNYARGI	Var	Var	Var
HABERDE SONUÇ	Yok	Yok	Var

Hürriyet gazetesinin 17 Ekim 2002 tarihli manşetinde, “4 koltuk için türbansız liste” haber içeriğinde; “Erdoğan, AKP’nin iktidara gelmesi durumunda başbakanlık dahil 4 önemli koltuğa ‘eşleri türbansız olan’ vekilleri oturtmayı planlıyor.”şeklinde ifadelere yer verilmektedir.

Seçim sürecinin ikinci haftasında Hürriyet gazetesi’nin seçim sonucunda AKP’yi şanslı gördüğünün anlaşıldığı bu haberde; AKP yönetiminin seçim sonucunda

iktidarda olması halinde başörtüsü konusunda sorun yaşacağını ve bunun için çözüm arayışları içerisinde olduğunu, bu nedenle de kabinenin güçlü bakanlıklarına eşî türbansız olan kişilerin getirileceğı iddia edilmektedir. Haberde kaynak gösterilmemiş olup, haberin kulis söylentilerine dayalı muhabir yorumundan oluştuğı dikkat çekmektedir.

“Erdoğan başsavcıyla restleşiyor” başlığıyla verilen ikinci haberde; “Erdoğan, AKP’nin kurucu üyeliğinden yarın istifa ediyor. Genel başkanlığı ise bırakmıyor. Erdoğan’ın bu tavrı karşısında Başsavcı Kanatoğlu’nun girişimde bulunması bekleniyor.” iddialarına yer verilmektedir. Bu haberin, muhabirin mevcut siyasal duruma ilişkin çıkarımları sonucunda oluştuğı dikkat çekmektedir. “Erdoğan başsavcıyla restleşiyor” başlığı, Erdoğan’ın genel başkanlıktan çekilmemesi durumuna bağılı olarak yorumlanabilmektedir. Haberde, AKP’nin ve Erdoğan’ın hukukla kavgalı olduğuna ilişkin mesaj verilmek istenildiğini dikkat çekmektedir.

Haftanın üçüncü haberi “Daha iktidar olmadan Çevik Kuvvet protokolü” başlığıyla verilmekte olup, haber içeriğinde; “Anketlerin şampiyonu AKP Lideri Erdoğan’ı Osmaniye’de Çevik Kuvvet Müdürü karşıladı. Toprak Holding’e ait helikopterle Osmaniye mitingine giden AKP Genel Başkanı Tayyip Erdoğan’ı karşılayanlar arasında, Çevik Kuvvet Şube Müdürü Mehmet İnce de yer aldı. İnce’nin mitingin güvenliğinden sorumlu olduğu öğrenildi. Erdoğan’ın eşî Emine Erdoğan’ın polis yelekli sivil kadın koruması da dikkati çekti.” şeklinde ifadelere yer verilmektedir. Haber; üzerinde ‘Toprak AIR’ yazılı helikopterden inen Tayyip Erdoğan ve beraberindekiler ile Emine Erdoğan, Şube Müdürü ve sivil kadın korumanın bulunduğu fotoğraf ile verilmiştir.

Haber; fotoğraf üzerine kurgulanmış olup, AKP’nin iktidar olmadan (Çevik Kuvvet korumasını) devletin kaynaklarını kullandığı mesajını vermektedir. Haberde, Erdoğan’ın mitinge Toprak Holding’e ait helikopterle gitmesinin vurgulanması ile onun batık banka sahipleri ile olan ilişkilerine dikkat çekilmektedir. “Anket şampiyonu” ifadesinin ise gerçeğı yansıtmayan anket sonuçlarının birincisi anlamında, alaycı bir ifade ile kullanıldığı görülmektedir.

1.1.4. Son Hafta

Tablo 2.4.1. 24 Ekim, 25 Ekim ve 26 Ekim 2002 Hürriyet Gazeteleri

İÇERİK	Tayyip'in ısrarı AKP'yi yakıyor	Derbi Arenası	Köprüler Atılmadı
HABERİN TARİHİ	24 Ekim 2002	25 Ekim 2002	26 Ekim 2002
HABERİN KONUMU	Sol orta	Manşet	Sürmanşet
HABERİN SUNUMU	Yazı	Yazı-Foto-Krkt	Yazı-Fotoğraf
HABERİN NİTELİĞİ	İddia	Açıklama	Açıklama
HABERİN KAYNAĞI	Belirsiz	Kanal D	Kanal D
HABERDE TARAFLILIK	Var	Var	Var
HABERDE YORUM	Var	Var	Var
HABERDE EKSİK YÖN	Var	Yok	Yok
HABERDE ÖNYARGI	Var	Var	Var
HABERDE SONUÇ	Yok	Var	Var

Tablo 2.4.2. 28 Ekim, 31 Ekim ve 2 Kasım 2002 Hürriyet Gazeteleri

İÇERİK	Devlet Apo'ya ben de Tayyip'e	Güvenoyunu unutma	Onuncu Yıl Marşı ile bu işler olmaz
HABERİN TARİHİ	28 Ekim 2002	31 Ekim 2002	2 Kasım 2002
HABERİN KONUMU	Manşet	Manşet	Sağ üst
HABERİN SUNUMU	Yazı-Fotoğraf	Yazı-Fotoğraf	Yazı-Fotoğraf
HABERİN NİTELİĞİ	Açıklama	Açıklama	Açıklama-İddia
HABERİN KAYNAĞI	Remzi Gür	Tayyip Erdoğan	Tayyip Erdoğan
HABERDE TARAFLILIK	Var	Yok	Var
HABERDE YORUM	Var	Var	Var
HABERDE EKSİK YÖN	Yok	Yok	Var
HABERDE ÖNYARGI	Var	Yok	Var
HABERDE SONUÇ	Var	Yok	Yok

Dördüncü haftanın “Tayyip’in ısrarı AKP’yi yakıyor” başlıklı ilk haberinde; “Erdoğan’ın genel başkanlık ısrarı üzerine Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı Sabih Kanadoğlu, Anayasa Mahkemesi’nin ihtar kararının ‘eksiksiz yerine getirilmediği’ gerekçesiyle AKP hakkında kapatma davası açtı. Kanadoğlu, Anayasa Mahkemesi’ne dün gönderdiği iddianamede, AKP’yi ve Tayyip Erdoğan’ı, hukuka karşı hile yapmak, yasalara uymamakta direnmekle suçladı.” şeklinde ifadelere yer verilmiştir.

Haberin başlığı, muhtemel sonuca ilişkin iddia niteliğinde olup; haber içeriğinin, iddianameye atıflarla birlikte yorumlar eklenmek suretiyle hazırlandığı düşünülmektedir. Haberde, Tayyip Erdoğan’ın kişisel ısrarının partisini kapattıracağı

mesajıyla Erdoğan'a karşı aleyhte propaganda yapıldığı dikkat çekmektedir.

25 Ekim 2002 tarihli manşette "Derbi Arenası" haber içeriği; "Deniz Baykal ile Recep Tayyip Erdoğan bu akşam, tıpkı Batı ülkelerinde olduğu gibi Kanal D'deki Seçim Arenası'nda karşı karşıya gelecekler." şeklindedir. Söz konusu haberin alt başlığında; "İlk ve son düello olacak" ifadesine yer verilirken; haber içeriğinde, "Seçim anketlerinin ilk iki sırasını paylaşan CHP Lideri Baykal ile AKP Lideri Erdoğan'ın 3 Kasım seçimleri öncesi TV'lerdeki ilk ve son derbisinin, bu akşam yayınlanacak olan Uğur Dündar'ın "Seçim Arenası" programı olacağı" açıklanmıştır. Haber; Uğur Dündar'ın resmi ile Deniz Baykal ve Tayyip Erdoğan'ın ellerinde mikrofon bulunan karikatürlerini içeren fotoğrafla verilmiştir.

Öncelikle, bu haberde, medyadaki çapraz tekelleşmenin manşetlere yansıyan yönü görülmektedir. Yine bu haberde; anketlerin ilk iki sırasını paylaşan parti isimlerinde CHP'nin AKP'den önce yazıldığı dikkatimizi çekmiştir. Bununla birlikte, Hürriyet gazetesinin seçim sonucunda AKP'nin ilk iki sırayı paylaşacağı yönündeki mesajı, seçime bir hafta kala AKP'nin bu yarıştaki konumlandırılmasını göstermektedir.

25 Ekim 2002 tarihli haberin devamı ve sonucu niteliğinde olan 26 Ekim'deki Sürmanşette, "Köprüler Atılmadı" haber içeriğinde, "Seçim derbisinde Baykal ve Erdoğan 3 Kasım sonrası olası bir koalisyonu düşünerek dikkatli davrandılar." şeklinde; Erdoğan tarafı alt başlıklı haberde, "AKP lideri, İstanbul Belediyesi konusundaki ayrıntılı bilgisiyle puan topladı. Tayip Erdoğan, rakibi Baykal'ın dokunulmazlığı gündeme getirmesi üzerine kürsü sorumsuzluğunun da kaldırılmasını önerdi." şeklinde; Baykal tarafı alt başlıklı haberde ise, "CHP lideri ise düellonun başında Erdoğan'ı 'Başbakan kim olacak?' sorusuyla vurdu. "Çok zorluk çektim, kimseye el açmadım" diyen Baykal, rakibini, çocuklarının burs konusunda sıkıştır." şeklinde ifadelere yer verilmiştir. İlgili haber; Tayyip Erdoğan'ın kuşkulu bakışlarını içeren, Deniz Baykal'ın ise tebessüm ederken çekilmiş fotoğraflarıyla verilmiştir.

Haberde; önceki gün Kanal D'de yayınlanan Seçim Arenası programı işlenmiş olup, haber içeriğinde Erdoğan ve Baykal'ın söylemlerine yer verilmiştir. Söz konusu haber, muhabirin programa ilişkin yorumlarını da içermektedir. Bu haberle, seçim sonucunda iktidarın AKP ve CHP arasında paylaşılacağı mesajı, koalisyon için "köprüler atılmadı"

manşetiyle verilmektedir. Bununla birlikte, Hürriyet gazetesinin AKP'nin alternatifinin CHP olduğu yönünde kamuoyu oluşturmaya çalıştığı düşünülmektedir.

Hürriyet gazetesinin 28 Ekim 2002 Manşetinde; “Devlet Apo’ya ben de Tayyip’e” başlıklı haber içeriğinde; “Erdoğan’ın kızına burs veren Ramsey’in patronu Remzi Gür: Bu devlet Apo’ya bile öğrenci kredisi vermiş. Benimle neden uğraşıyorlar?” beyanlarına yer verilmektedir. Haber, Remzi Gül’ün mağaza açılışında boydan çekilmiş fotoğrafı ile verilmektedir.

Haber; Kanal D’de yayınlanan Seçim Arenası programında Deniz Baykal’ın, Recep Tayyip Erdoğan’ın çocuklarının başkaları tarafından okutulduğu yönündeki açıklamalarına istinaden, bu konunun incelenmesi ve kamuoyu ile paylaşılması düşüncesi çerçevesinde, konunun muhatabı ile röportaj yapılarak manşete taşınan, cevabi bir açıklama niteliğindedir.

“Başbakanı o değil ben tayin ederim” manşetli haber, “Cumhurbaşkanı Sezer’den, AKP Lideri Erdoğan’a sürpriz çıkış: ‘Başbakan adayını, milletvekili olmayan genel başkan değil, Cumhurbaşkanı belirler.’ içeriğiyle sunulmuştur. Haber; resepsiyonda çekilmiş, Cumhurbaşkanı Sezer ile Tayyip Erdoğan’ın tokalaşmasını gösteren fotoğrafla verilmiştir. “Arena’da başlayan tartışma” alt başlıklı haberde; “Uğur Dündar’ın Siyaset Arenası’nda, seçimde AKP’nin birinci parti çıkması halinde başbakanın nasıl görevlendirileceği yolunda CHP Lideri Baykal’ın açtığı tartışma, Cumhuriyet Resepsiyonu’nda alevlendi.” şeklinde ifadelere yer verilmiştir.

Bu haberle; Doğan Grubuna ait medya organlarının seçim sonucunda AKP’nin birinci parti çıkma olasılığını yüksek gördüğü, ancak başbakanın nasıl görevlendirileceği konusunun kriz olabileceği yönünde CHP lideri Baykal ile birlikte kamuoyu oluşturma girişimlerinin olduğu düşünülmektedir.

31 Ekim tarihli, “Güvenoyunu unutma” manşetten verilen haber içeriğinde; “AKP Genel Başkanı Recep Tayyip Erdoğan, Sezer’in partisinin seçmediği bir ismi başbakan ataması halinde ‘güvenoyu’ alamayacağı tehdidinde bulundu.” şeklinde açıklamalarda bulunulmuştur. Haber; Recep Tayyip Erdoğan’ın elini ‘dur’ işareti anlamında kaldırmış ve tebessüm etmiş bir fotoğrafıyla verilmiştir. “Seçme görevi bizim” alt başlıklı haber: “ ‘Atama yetkisi Cumhurbaşkanı’na, ama seçme görevi de en çok oyu

alan partiye aittir.’ diyen Erdoğan, Cumhurbaşkanı’nın başbakanı atama yetkisini kullanırken güvenoyu alabilecek bir ismi tercih etmesi gerektiğini savundu.”

Seçime son birkaç gün kala verilen bu haber; Tayyip Erdoğan’ın Yozgat mitingindeki söylemlerini içermektedir. “Sezer’in AKP’yi karıştırıp siyaset kulislerinde de deprem etkisi yaratan ...” ifadeli bölümde, Cumhurbaşkanı Sezer’in açıklamalarından dolayı eleştirildiği düşünülmektedir. Bu haberle; Hürriyet gazetesi ile AKP arasındaki kavganın biraz olsun yumuşadığı dikkat çekmektedir.

2 Kasım tarihli haber başlığı: “Onuncu Yıl Marşı ile bu işler olmaz.” Haber içeriğinde; “AKP Lideri Recep Tayyip Erdoğan, seçime 1 gün kala, dünkü Bursa mitinginde hem 10.Yıl Marşı’nı alaya aldı, hem de eşarp dağıttı. Erdoğan: ‘10. Yıl Marşı okumakla Türkiye raylarla donanmıyor. Bu işler lafla olmuyor. Marşı oku, demir ağlarla ör. Neyi ördün yahu, neyi!’ dedi.” şeklinde açıklamalara yer verilmiştir. Haber; Erdoğan’ın kaygılı bakışlarını içeren fotoğrafı ile verilmiştir.

Hürriyet gazetesinin, bu haberinde; milli görüş çizgisinden çıktığını söylemlerine taşıyan Recep Tayyip Erdoğan’ın mitingdeki söylemlerini yorumlayarak vermek suretiyle, Erdoğan’ın 10.Yıl Marşı’nı alaya aldığı yönünde mesajlar vermeye çalıştığı görülmektedir.

1.2. Akşam Gazetesi

1.2.1. Birinci Hafta

Tablo 2.5. 5 Ekim, 7 Ekim ve 9 Ekim 2002 Akşam Gazeteleri

İÇERİK	Önce barajı geç	Erdoğan’a Sincan’da şok	Bizi o grup yönetemez
HABERİN TARİHİ	5 Ekim 2002	7 Ekim 2002	9 Ekim 2002
HABERİN KONUMU	Alt orta	Sol alt	Manşet
HABERİN SUNUMU	Yazı-Fotoğraf	Yazı-Fotoğraf	Yazı-Fotoğraf
HABERİN NİTELİĞİ	Açıklama-İddia	Açıklama	Açıklama-İddia
HABERİN KAYNAĞI	Tayyip Erdoğan	Tayyip Erdoğan	Tayyip Erdoğan
HABERDE TARAFLILIK	Var	Var	Var
HABERDE YORUM	Var	Var	Var
HABERDE EKSİK YÖN	Var	Yok	Var
HABERDE ÖNYARGI	Yok	Var	Var
HABERDE SONUÇ	Yok	Var	Yok

İnceleme dönemimizin ilk haberinde “Önce barajı geç” başlığıyla; “ Erdoğan, ‘AKP ile koalisyon kurmam. Gerekirse yeniden seçim isteriz’ diyen Çiller’e yüklendi. Erdoğan: ‘Biz de ona meraklı değiliz.’ dedi. ” “Konuşmayız bile” alt başlığıyla verilen haberde; “AKP-DYP koalisyon polemiği, Erdoğan’ın çıkışıyla sertleşti: ‘Dur bakalım. Bir defa sen barajı aşabilecek misin? AK Parti çok mu meraklı sizle iş yapmaya. İlkeli, dürüst bulmadığımız genel başkanlarla oturup konuşacak hiçbir meselemiz olmaz.’ şeklindeki karşılıklı açıklamalara yer verilmiştir. Haber, Erdoğan’ın öfkeli bir yüz ifadesinin bulunduğu, kırmızı zemin üzerine “Çiller’e sert yanıt” yazılı fotoğrafla verilmiştir.

Röportaj niteliğindeki haber, Erdoğan’ın DYP Genel Başkanı Tansu Çiller’in açıklamalarına karşı, cevabi nitelikte olup, Erdoğan’ın açıklamalarına dayanılarak hazırlanmıştır. Bu haberin, diğer basın organlarında Çiller’in, AKP ve Erdoğan hakkındaki açıklamalarına cevap hakkı vermek amacıyla hazırlandığı dikkatimizi çekmektedir.

Akşam gazetesinin 7 Ekim tarihli “Erdoğan’a Sincan’da şok” başlıklı haber içeriği: “AKP lideri, 28 Şubat sürecinin simgesi olan Sincan’daki mitingde şok yaşadı. Kaymakamlık, seçim TIR’ından konuşma yapmasına izin vermeyince Erdoğan, balkondan konuştu.” Haber; Erdoğan’ın endişeli bir yüz ifadesinin bulunduğu fotoğrafla verilmiştir.

Akşam gazetesinin ‘seçim meydanı’ özel ekinde ayrıntılı olarak yer alan bu haber, muhabirin miting alanındaki izlenimlerine ilişkin açıklamalarıyla kurgulanmıştır. Sincan’ın, ‘28 Şubat sürecinin simgesi’ olarak belirtilmesi, AKP kadrolarının içinden çıktığı Refah Partisi dönemine ve AKP’nin kurumlarla yaşadığı sorunlara işaret etmektedir. ‘Seçim TIR’ında konuşma yapmasına izin vermeyince Erdoğan, balkondan konuştu’ haberiyle de Erdoğan’ın kararlılığı ifade edilmektedir.

Manşette “Bizi o grup yönetemez” şeklinde verilen haberin içeriği: “ AK Parti Lideri Erdoğan, bazı işadamlarıyla görüşmesini kasıtlı biçimde çarpıtarak gazetelerinde manşete taşıyan Doğan Grubu’na sert cevap verdi.” “Şaibeli gibi gösterdiler” alt başlığıyla verilen haberde; “AKP Lideri Tayyip Erdoğan; Afyon mitinginde, iş adamları Halis Toprak, Mehmet Emin Karamehmet ve Mustafa Süzer’le Bozüyük’teki görüşmesine Aydın Doğan’a ait gazetelerin şaibeli bir görüntü vermeye çalışmasına

kızdı.” “Aydın Bey Görüşürse Normal” alt başlıklı haberde ise; Medyasında görüşmeyi “gizli pazarlık” gibi sunan Aydın Doğan, birkaç gün önce Baykal’la Mustafa Özkan’ın yalısındaydı. Daha önce de Erdoğan ve bazı liderleri Frankfurt’taki matbaa açılışına götürmüştü.” iddialarına yer verilmektedir. Haber; Afyon mitinginde Erdoğan’ın öfkeli bir yüz ifadesi ile büyük bir kitleye konuşma yaparken çekilmiş fotoğrafıyla verilmiştir.

Haber, miting alanında Erdoğan’ın konuşmalarından bölümler alınmak suretiyle kaleme alınmıştır. Manşette ‘bizi o grup yönetemez’ başlığı Akşam Grubunun (Mehmet Emin Karamahmet), Doğan Grubu (Aydın Doğan) kavgasının ve medya ile birlikte siyasal kutuplaşmanın yansımalarını göstermesi açısından önemlidir. Akşam gazetesinin, bu haberiyle AKP ve liderini savunarak, Doğan Grubuna göndermelerde bulunduğu dikkat çekmektedir.

1.2.2. İkinci Hafta

Tablo 2.6. 10 Ekim, 14 Ekim ve 16 Ekim 2002 Akşam Gazeteleri

İÇERİK	Kimin sıkıntısı varsa dinlerim	AKP iktidarı darbe nedeni	İyice sertleşti
HABERİN TARİHİ	10 Ekim 2002	14 Ekim 2002	16 Ekim 2002
HABERİN KONUMU	Alt orta	Alt orta	Alt orta
HABERİN SUNUMU	Yazı-Fotoğraf	Yazı	Yazı
HABERİN NİTELİĞİ	Açıklama	İddia	İddia
HABERİN KAYNAĞI	Tayyip Erdoğan	Washington Post	Belirsiz
HABERDE TARAFLILIK	Var	Var	Var
HABERDE YORUM	Var	Var	Var
HABERDE EKSİK YÖN	Yok	Var	Var
HABERDE ÖNYARGI	Var	Var	Var
HABERDE SONUÇ	Yok	Yok	Yok

“Kimin sıkıntısı varsa dinlerim”, “Erdoğan’dan Aydın Doğan’a” ifadeli haberde; AKP Lideri Erdoğan, bazı işadamlarıyla yaptığı görüşmeyi ‘skandal’ gibi gösteren Doğan Grubu’na ait gazetelere cevap verdi: “Sıkıntısı olanı dinlerim. Nitekim bu gazetelerin patronu da yurtdışında tesis açılışına davet etmiş, oraya da gitmişim.” şeklindeki açıklamalara yer verilmektedir. Haber; Erdoğan’ın konuşma yaparken, kendinden emin bir yüz ifadesinin yer aldığı fotoğrafla verilmiştir.

Haber, Erdoğan’ın konuşmalarından aktarmalarla ve muhabirin yorumuyla kurgulanmıştır. “Erdoğan’dan Aydın Doğan’a” ifadesiyle, Akşam gazetesinin Doğan

Grubuna karşı, Erdoğan'ın sözlerini kaynak göstererek aleyhte propaganda yaptığı görülmektedir. Bu haberin, “Bozüyük” görüşmesinin haklılığının ispatlanmasına yönelik olduğu düşünülmektedir.

14 Ekim tarihli, “AKP iktidarı darbe nedeni” başlıklı ikinci haberin içeriği: “ABD'nin etkin gazetelerinden Washington Post, tek başına bir AKP iktidarının askeri müdahale nedeni olabileceğini ileri sürdü.” İlgili gazetenin haberinde, “AKP, uygulamalarıyla askerle karşı karşıya gelebilir.” görüşünün vurgulandığı belirtilmektedir. Grenville Byford imzalı yazıda, ‘En popüler politikacı’ olarak nitelenen AK Parti Genel Başkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın yasaklanmasının ters etki yaratacağı iddia edildi. AKP için de ‘Müslüman demokrat’ tanımlaması yapıldığı iddia edilmektedir.

Akşam gazetesi, The Washington Post gazetesinden bir yazarın haberini yorumlayarak ilk sayfasına taşımıştır. Haberin başlığı, muhabirin çıkarımlarından oluşmaktadır. Haberin gelişme bölümünde, Tayyip Erdoğan için ‘en popüler politikacı’ nitelemesinin de habere taşındığı görülmektedir. AKP gibi partilerin, ABD ve AB ülkelerinde ‘muhafazakar demokrat’ olarak tanımlandığından bahisle, haberde ‘Müslüman demokrat’ ifadesinin yer alması dikkatimizi çekmektedir.

İnceleme dönemimizin ikinci haftasının üçüncü haberi “İyice sertleşti” başlığıyla verilmektedir. Haberde; “AKP Lideri Tayyip Erdoğan, meydanlarda liderlere yönelik sözlerinin dozunu ağırlaştırdı. Yılmaz ve Ecevit'e ‘Sevinsinler seni, vah zavallı vah’ diyen Erdoğan'ın, Çiller'e de ‘atıyor’ dediği iddia edilmektedir. Haber; Erdoğan'ın öfkeli bir yüz ifadesini yansıtan fotoğrafıyla verilmiştir.

Haberin başlığı, muhabirin yorumuyla Erdoğan'ın söylemlerinin sertleştiğine işaret etmekle birlikte, haberin içeriğinde Erdoğan'ın diğer parti liderleri için söylediği sözlere ve konuya ilişkin yorumlara yer verildiği görülmektedir.

1.2.3. Üçüncü Hafta

Tablo 2.7. 20 Ekim ve 21 Ekim 2002 Akşam Gazeteleri

İÇERİK	‘Türban tak’ denince intiharı düşündüm	AKP’den Erdoğan için ‘koordinatör’ formülü
HABERİN TARİHİ	20 Ekim 2002	21 Ekim 2002
HABERİN KONUMU	Manşet	Sol orta
HABERİN SUNUMU	Yazı-Fotoğraf	Yazı
HABERİN NİTELİĞİ	Açıklama	İddia
HABERİN KAYNAĞI	Emine Erdoğan	Belirsiz
HABERDE TARAFLILIK	Var	Var
HABERDE YORUM	Var	Var
HABERDE EKSİK YÖN	Yok	Var
HABERDE ÖNYARGI	Var	Var
HABERDE SONUÇ	Yok	Yok

Gazetenin 20 Ekim tarihli manşetinde; ‘Türban tak’ denince intiharı düşündüm” başlığıyla verilen haberde; “Emine Erdoğan, ‘başını ört’ baskısının 15 yaşında ağabeyinden geldiğini ve bir yıl direndiğini, dini kitaplardan etkilenecek 16 yaşında türban taktığını anlattı. Eşine yasak getirilmesinin ‘haksızlık’ olduğunu söyledi.” Haber; Emine Erdoğan’ın beyaz kıyafet ve başörtüsü ile eli çenesinde (düşünceli bir halde) çekilmiş fotoğrafıyla verilmiştir.

AKP ve Tayyip Erdoğan’ın başörtüsü yaklaşımlarına bağlı olarak Tayyip Erdoğan’ın eşi Emine Erdoğan’la yapılan röportajdan alıntılarla hazırlanan bu haberle; yasakların çözüm olmadığı anlatılmak istenmekle birlikte, “Eşine yasak getirilmesinin ‘haksızlık’ olduğunu söyledi.” ifadeleriyle de Erdoğan’a getirilen siyasi yasağa atıfta bulunulmuştur. Bu noktadan hareketle Akşam gazetesinin, Erdoğan’a getirilen siyasi yasağın yerinde olmadığına ilişkin kamuoyu oluşturmaya çalıştığı dikkat çekmektedir.

21 Ekim tarihli gazetenin “AKP’den Erdoğan için ‘koordinatör’ formülü” başlığıyla verilen haberinde; “‘Başbakan adayı kim?’ tartışmaları sürerken, AKP Lideri Erdoğan’ın üstleneceği rol netleşmeye başladı. YSK’dan seçim vizesi alamayan Erdoğan, olası AKP iktidarında ‘Koordinatör Başkan’ olacak.” iddialarına yer verilmektedir.

Mevcut duruma ilişkin muhabir yorumuyla hazırlanan haberde; AKP’nin, Erdoğan’ın üstleneceği rolle ilgili olarak çözüm bulduğu belirtilmektedir.

1.2.4. Son Hafta

Tablo 2.8.1. 24 Ekim, 26 Ekim ve 27 Ekim ve 30 Ekim 2002 Akşam Gazeteleri

İÇERİK	AKP'ye kapatma davası	Ekranda 4 Kasım provası	Erdoğan'ın şarkısı YTP'li yazarın	Sezer Bombası
HABERİN TARİHİ	24 Ekim 2002	26 Ekim 2002	27 Ekim 2002	30 Ekim 2002
HABERİN KONUMU	Alt orta	Sol orta	Alt orta	Manşet
HABERİN SUNUMU	Yazı-Fotoğraf	Yazı-Fotoğraf	Yazı-Fotoğraf	Yazı
HABERİN NİTELİĞİ	Açıklama-İddia	Açıklama	İddia	Açıklama-İddia
HABERİN KAYNAĞI	Sabih Kanadoğlu	Kanal D	Ahmet Aşkın Tuna	A.Necdet Sezer
HABERDE TARAFLILIK	Var	Var	Var	Var
HABERDE YORUM	Var	Var	Var	Var
HABERDE EKSİK YÖN	Yok	Yok	Var	Var
HABERDE ÖNYARGI	Var	Yok	Var	Var
HABERDE SONUÇ	Var	Var	Yok	Yok

Tablo 2.8.2. 31 Ekim, 1 Kasım ve 2 Kasım 2002 Akşam Gazeteleri

İÇERİK	Yüksek yargıda 'tedbir' kavgası	Bir üyenin itirazı Erdoğan'a yetecek	Demek ki hâlâ liderim
HABERİN TARİHİ	31 Ekim 2002	1 Kasım 2002	2 Kasım 2002
HABERİN KONUMU	Manşet	Sol orta	Sol orta
HABERİN SUNUMU	Yazı-Fotoğraf	Yazı	Yazı
HABERİN NİTELİĞİ	İddia-Açıklama	İddia	Açıklama
HABERİN KAYNAĞI	Mustafa Bumin	Belirsiz	Tayyip Erdoğan
HABERDE TARAFLILIK	Var	Var	Var
HABERDE YORUM	Var	Var	Var
HABERDE EKSİK YÖN	Yok	Yok	Var
HABERDE ÖNYARGI	Var	Var	Var
HABERDE SONUÇ	Var	Yok	Var

“AKP'ye kapatma davası” başlıklı haberde; “Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı Sabih Kanadoğlu, AKP Lideri Tayyip Erdoğan'ın peşini bırakmıyor. Yüksek Seçim Kurulu'nun seçim vizesi vermediği Erdoğan, Başsavcı Sabih Kanadoğlu'nun AKP'ye açtığı 'kapatma davası'yla yeni bir şok yaşıyor. Başsavcı, Erdoğan'ın 'kurucu üyelikten istifa et' uyarısına AKP'nin 'hile'yle uymadığını savundu, genel başkanlık yetkisi için

de tedbir kararı istediği” yönünde iddialara yer verilmektedir. Haber; Sabih Kanadoğlu’nun cübbeli fotoğrafı ile verilmiştir.

Haber içeriği, Başsavcı Kanadoğlu’nun hazırlamış olduğu iddianameye atıflarla ve yorumlarla hazırlanmıştır. Haberde; Başsavcı’nın AKP ile uğraştığı, ‘peşini bırakmıyor’ mesajı verilmeye çalışılmaktadır. Diğer basın organlarının AKP’yi yargı kurumları ile kavgalı göstermesine karşılık, Akşam gazetesinin, yargı kurumlarının AKP’nin ‘peşini’ bırakmadığı yönünde mesaj vermeye çalıştığı dikkat çekmektedir.

26 Ekim tarihli gazetenin “Ekranada 4 Kasım provası” başlıklı haberi; “Tayyip Erdoğan ile Deniz Baykal, birbirlerine fazla yüklenmedi, seçim sonrası için göz kırptı. İktidarın iki güçlü adayı dün ekranada buluştu. Beklenenin aksine tansiyonu düşük geçen tartışmada, AKP ve CHP liderleri birbirlerini kırmadan eleştirdi. Baykal belediye yolsuzlukları, Erdoğan İş Bankası dosyasını açtığında da Uğur Dündar konuyu değiştirdi.” şeklindedir. Haber, önde Deniz Baykal’ın kuşkulu yüz ifadesiyle, arkada Tayyip Erdoğan’ın iddialı yüz ifadesi ve el işareti yaptığı (dur anlamındaki) fotoğrafla verilmiştir.

Haber; Uğur Dündar yönetimindeki ‘seçim arenası’ programında, iki liderin tartışmalarını içeren yorumlarla verilmiştir. Seçime az bir süre kala, seçimin AKP ve CHP arasındaki birincilik yarışımı gibi kamuoyu oluşturulmaya çalışıldığını, bu haberle de görmekteyiz.

“Erdoğan’ın şarkısı YTP’li yazarın” başlıklı haberde; “Tayyip Erdoğan’ın seçim meydanlarında söylediği ‘Beraber yürüdük biz bu yollarda’ şarkısının söz yazarı Ahmet Aşkın Tuna YTP’li çıktı. Kadıköy teşkilatında görev yapan Tuna, 1993’te yazdığı şarkısına telif alabilmek için mücadele veriyor.” Haberin; Tayyip Erdoğan’ın iddialı yüz ifadesini içeren fotoğrafla verildiği görülmektedir.

Haber, seçim öncesi süreçte Tayyip Erdoğan’ın söylemleriyle eşleşmiş olan bu şarkının kaynağına yönelik iddialarla hazırlanmıştır. Şarkı sözleri sahibinin YTP teşkilatında görev yapıyor olması, haberi ilginç kılmıştır.

Akşam gazetesinin 30 Ekim tarihli “Sezer Bombası” manşetli haber içeriğinde; “Cumhurbaşkanı, AK Parti’nin birinciliği halinde Tayyip Erdoğan’ın Başbakan adayı

dışında bir isme görev verebileceğini ima etti.Cumhuriyet Bayramı resepsiyonuna Sezer bombası düştü. AKP birinci olursa, Erdoğan ‘Yetkili kurullarımızı toplar, Başbakanı belirleriz’ diyor. Ne olacak?’ sorusuna çarpıcı bir cevap verdi. Sezer, “Anayasa’da ne yazıyorsa onu yapacağım. Milletvekili bile olmayan bir kişi mi başbakanı belirler, yoksa Anayasal hakkı olan Cumhurbaşkanı mı?” Bu cevap seçim sonrası işlerin karışacağını gösterdi.” açıklamaları ve iddialarıyla verilmektedir.

Haber başlığının, ‘Sezer Bombası’ olarak verilmesi; haberin, yaklaşan seçim sürecinde Cumhurbaşkanı’nın seçmen tercihin ve siyasete etkisine dikkat çekmek amacıyla hazırlanıldığını düşündürmektedir. Haber içeriği, Erdoğan’ın sözlerine karşılık Sezer’in cevabı ve yorumuyla hazırlanmıştır. ‘Seçim sonrası işlerin karışacağını gösterdi.’ ifadeleri ise iddia niteliğindedir.

Manşette, “Yüksek yargıda ‘tedbir’ kavgası” Haber içeriğinde; “Sezer’in çıkışından sonra AKP’ye bir şok daha. Anayasa Mahkemesi Tayyip Erdoğan’ın genel başkanlığına tedbir başvurusunu yarın görüşme kararı aldı. Başkan Bumin ile vekili Kılıç karşı karşıya geldiği” yönünde iddialara yer verilmektedir. Haber, Tayyip Erdoğan’ın kuşkulu ve üzgün yüz ifadesini yansıtan fotoğraf ile verilmiştir.

Haberde, muhtemel AKP iktidarında başbakan adayının nasıl belirleneceği konusunda Cumhurbaşkanı’nın açıklamaları eleştirerek, Cumhurbaşkanı’nın yargıdaki gerilimin fitilini ateşlediği ifade edilmiştir. Bununla birlikte, Yüksek Yargı’nın da kendi içerisinde muhalif görüşleri barındırdığının ve başkan vekilinin Erdoğan lehine karar alma isteğinde olduğu belirtilmiştir. Haber, Anayasa Mahkemesi Başkanı Bumin ve vekili Kılıç’ın açıklamalarına yorumlar yapılmak suretiyle hazırlanmıştır.

1 Kasım tarihli, “Bir üyenin itirazı Erdoğan’a yetecek” başlıklı haber içeriğinde; “Yüksek Mahkemenin, Erdoğan’ın Genel Başkanlığı’na vereceği bir ‘tedbir’ kararı, dünya siyaset tarihine geçecek. Erdoğan seçime iki gün kala liderlik koltuğunu bırakmak zorunda kalacak. Ancak Yüksek Mahkeme’de tedbir görüşmesinin seçim sonrasına bırakılması ağırlık kazanıyor. İktidara göre bir üyenin zaman istemesi oturumu erteleyecek.” yönünde değerlendirmelerde bulunmaktadır.

Bu haberin başlığından da anlaşılacağı üzere, Akşam gazetesinin AKP ile ilgili haberleri olumlu yansıtma gayreti içerisinde olduğu dikkat çekmektedir. Yüksek

Mahkemenin vereceği kararın ‘dünya siyaset tarihine geçecek’ ifadesiyle verilmesi, Mahkeme kararına yönelik önem ve eleştiri niteliğindedir.

Akşam gazetesinin seçim öncesi son günde verdiği “Demek ki hâlâ liderim” başlıklı haberinde; “Anayasa Mahkemesi, AKP ve Erdoğan kararını seçim sonrasına bıraktı. AKP bayram havası yaşarken, Erdoğan: ‘Demek ki genel başkanlığımız sürüyor.’ dedi. Yüksek Mahkeme, savunma için AKP’ye 15 gün süre verdi. Böylece, iptal edilme ve AKP’nin oylarının geçersiz sayılma olasılığı ortadan kalktı. Karar, 2’ye karşı 9 oyla alındı. AKP’nin başbakan adaylarından Abdullah Gül, kararı “Artık, dedikodu yapılmasın.” diye yorumladı. Genel Sekreter Yalçınbayır da ‘Hem seçmen, hem piyasalar rahatladı’ dedi.” açıklama ve iddialarına yer verilmektedir.

Haber başlığında Erdoğan kaynak gösterilmiş olup, haberin içeriğinde; Anayasa Mahkemesi’nin kararına ilişkin açıklamalarla birlikte, AKP’nin başbakan adaylarından Abdullah Gül’ün ve Genel Sekreter Yalçınbayır’ın konuya ilişkin beyanatlarına yer verilmiştir. Seçime son gün kala yayımlanan bu haber, 3 Kasım seçimleri öncesinde AKP’nin yargı ile olan problemlerinin halledildiği, en azından seçim sonrasına ertelendiği konularında bilgi vermesi açısından önemlidir.

1.3. Sabah Gazetesi

1.3.1. Birinci Hafta

Tablo 2.9. 8 Ekim ve 9 Ekim 2002 Sabah Gazeteleri

İÇERİK	Tayyip Amca bize de burs	Ona mı soracağım
HABERİN TARİHİ	8 Ekim 2002	9 Ekim 2002
HABERİN KONUMU	Sağ orta	Sürmanşet
HABERİN SUNUMU	Yazı-Fotoğraf	Yazı-Fotoğraf
HABERİN NİTELİĞİ	Açıklama-İddia	Açıklama
HABERİN KAYNAĞI	Belirsiz	Tayyip Erdoğan
HABERDE TARAFLILIK	Var	Var
HABERDE YORUM	Var	Var
HABERDE EKSİK YÖN	Var	Yok
HABERDE ÖNYARGI	Yok	Var
HABERDE SONUÇ	Yok	Var

Sabah gazetesinin ilk haberi “Tayyip Amca bize de burs” başlığıyla verilmiş olup, haber içeriğinde; “Erdoğan’ın yurtdışında okuyan çocuklarına iş adamı arkadaşlarından sağladığı burs, eğitim isteyen başkalarına da ilham verdi. Bilecik’teki mitingde bir genç, ‘Biz de okumak istiyoruz, bize de burs bulun’ yazılı pankart açtı. Partililerin hırpaladığı genci polis gözaltına aldı, sonra serbest bıraktı.” şeklinde ifadeler yer verilmiştir. Haber, miting alanındaki söz konusu pankartın fotoğrafıyla verilmiştir.

Haber, muhabirin miting alanındaki bir gencin pankartındaki yazılardan çıkarımlarını başlığa taşıması ve sonrasına ilişkin izlenimlerinden yapılmıştır. Pankartı açan gencin partililer tarafından hırpalandığına ya da polis tarafından göz altına alındığına ilişkin iddiaların kaynağının ise belirtilmediği görülmektedir.

9 Ekim tarihli sürmanşette, “Ona mı soracağım” başlığıyla verilen haberde; “AKP’li Erdoğan ‘Bir holding patronuyla konuşmak için ötekinden izin almam’ dedi. Erdoğan, Hürriyet ve Milliyet’in ‘Bozüyük’te batık banka zirvesi’ haberlerini eleştirdi. Erdoğan: ‘Biz her holding ve patron ile oturur konuşuruz. Bunun için izin alma ihtiyacı hissetmem.’ dedi. Aydın Doğan’ı kastederek ‘O holding, AKP’nin siyasetini belirleyemez.’ diyen Erdoğan: “Bir takvim içinde bankaların Hazine garantisinden çıkacağını söyledi.” şeklinde iddialara ve açıklamalara yer verilmektedir. Haber, Erdoğan’ın konuşurken, elini alaycı bir ifade ile uzatmış, öfkeli bir yüz ifadesi izlenimi veren fotoğrafla sunulmaktadır.

Bilgin Grubuna ait Sabah gazetesi; Erdoğan’ın Doğan Grubuna ait Hürriyet ve Milliyet gazetelerine yönelik eleştirilerini sürmanşetten vermiştir. Haber içeriği Erdoğan’ın söylemlerine bağlı kalınarak hazırlanmış olmakla birlikte; muhabirin yorumlarını da fazlaca içerdiği görülmektedir.

1.3.2. İkinci Hafta

Tablo 2.10. 11 Ekim ve 15 Ekim 2002 Sabah Gazeteleri

İÇERİK	Piyasa Dersi	Küfür başladı
HABERİN TARİHİ	11 Ekim 2002	15 Ekim 2002
HABERİN KONUMU	Manşet	Alt orta
HABERİN SUNUMU	Yazı	Yazı-Karikatür
HABERİN NİTELİĞİ	Açıklama-Eleştiri	Açıklama-İddia
HABERİN KAYNAĞI	Tayyip Erdoğan	Tayyip Erdoğan

HABERDE TARAFLILIK	Var	Var
HABERDE YORUM	Var	Var
HABERDE EKSİK YÖN	Yok	Var
HABERDE ÖNYARGI	Var	Var
HABERDE SONUÇ	Var	Var

11 Ekim 2002 tarihli Manşette, “Piyasa Dersi” başlıklı haberde; “AKP lideri Erdoğan, ekonomide üç düşünüp bir konuşması gerektiğini 16 saatte öğrendi. Erdoğan, önceki akşamüstü ihracatçılara yaptığı konuşmada, ‘İç borçtan yeniden bir yapılanmayı düşünmemiz lazım. Borcun muhatabıyla uzlaşma sağlayıp bunu ötelemeliyiz.’ dedi. İktidara talip bir liderin bu sözleri, piyasayı şoke etti. Dolar dün sabah saatte 11 bin lira fırladı, faiz iki puan yükseldi, borsa düştü. Paniğe kapılan AKP’den, Erdoğan’a düzeltme geldi: ‘Ne iç ne dış borcu yeniden yapılandırma niyetimiz yok...’ Bu vaat üzerine piyasalar sakinleşti.” şeklinde iddialara yer verilmektedir.

Haber başlığı ‘Piyasa Dersi’, Erdoğan’ın sözlerinin piyasayı nasıl karıştırdığını ima etmek için alaycı bir ifadeyle verilmiştir. Haber içeriğinin hazırlanmasında, Erdoğan’ın açıklamalarından ve ekonomik raporlardan yararlanılmıştır. ‘İktidara talip bir liderin bu sözleri, piyasayı şoke etti’ ifadeleri ise muhtemel AKP iktidarına ilişkin ekonomik kaygıların olduğu yönünde kamuoyu oluşturulmaya çalışıldığına dikkat çekmektedir. Seçim öncesi süreçte, Türkiye’nin en büyük sorunu olarak gösterilen ekonomik sıkıntılar ise bu konunun haber yapılma hassasiyetini ve seçmen tercihinin muhtemel etkisi yönünde mesajlar içermektedir.

Sabah gazetesinin “Küfür başladı” başlıklı ikinci haberinde; “Seçim yaklaştı, liderlerin ağzı fena bozuldu. Son örnek Tayyip’ten geldi: Bunlar akılsız, cibilliyetsiz. Sandık stresi, parti başkanlarının tansiyonunu fırlattı. Bazı liderler, konuşmalarında eleştiri sınırını iyice aştı. AKP lideri Erdoğan Bayburt’ta, hükümet ortakları için ‘sizin ne olduğunuzu, cibilliyetinizi de biliyoruz’ dedi.” şeklinde iddialara ve açıklamalara yer verilmektedir. Haberin, Bizim City’de kapıyı açan sakallı bir adam ve ona hayretle bakan ve “AAA Savaş çıkıyor seçimleri iptal edelim” sözlerini söyleyen şaşkın bir adamın yüz ifadesiyle verildiği görülmektedir.

Haber başlığı, Erdoğan’ın diğer siyasi parti liderlerine yönelik söylemlerinden oluşmaktadır. “Akılsız ve cibilliyetsiz” ifadeleri tam olarak küfür kelimesini

karşılamamaktadır. Kamuoyu ve kendi seçmeni nezdinde ‘muhafazar’ olarak tasvir edilen Erdoğan’ın küfürlü söylemlere başlığı yönündeki haberi çok masum bir açıklama olmadığını düşündürmektedir. Ayrıca yaklaşan seçim sürecinin siyasilerde gerginliğe de sebebiyet verdiği, hatta “küfür başladı” başlığıyla Türk Siyaseti’nin mevcut durumunu göstermesi açısından önemli bir örnek olarak değerlendirilmektedir.

1.3.3. Üçüncü Hafta

Tablo 2.11. 17 Ekim, 20 Ekim ve 22 Ekim 2002 Sabah Gazeteleri

İÇERİK	Hangisi doğru Tayyip Bey	AKP’den AKP fişlendi	CHP’nin bir medya grubuyla ilişkisi var
HABERİN TARİHİ	17 Ekim 2002	20 Ekim 2002	22 Ekim 2002
HABERİN KONUMU	Sol orta	Manşet	Alt orta
HABERİN SUNUMU	Yazı	Yazı	Yazı
HABERİN NİTELİĞİ	Eleştiri	İddia	Açıklama
HABERİN KAYNAĞI	Tayyip Erdoğan	Belirsiz	Tayyip Erdoğan
HABERDE TARAFLILIK	Var	Var	Var
HABERDE YORUM	Var	Var	Var
HABERDE EKSİK YÖN	Yok	Var	Var
HABERDE ÖNYARGI	Var	Var	Var
HABERDE SONUÇ	Yok	Var	Yok

17 Ekim tarihli “Hangisi doğru Tayyip Bey” başlıklı haberde; “AKP Batı’da program sürecektir diyor, içeride ise IMF’ye kafa tutuyor. Geçen hafta piyasalar AKP’nin içerideki iki açıklamasıyla sarsıldı: Genel Başkan Tayyip Erdoğan ‘borçların ötelenmesi’nden söz etti, yardımcısı Abdullah Gül ise ‘Yüzde 6.5 faiz dışı fazlayı IMF ile müzakere edeceğiz’ dedi. “Dışarıda Farklı” alt başlıklı haberde ise; aynı hafta Londra ve New York’ta önde gelen yatırım bankalarını ziyaret eden AKP ekonomi kurmayları ‘Borç stoku faiz dışı fazla ile azaltılacak.’ dedi. ‘Borç öteleme’ nin ise lafı edilmediği” yönünde iddialara yer verilmektedir.

Sabah gazetesi, bu haberiyle AKP’nin ve Tayyip Erdoğan’ın ekonomi politikalarının izlenmesinde ikili oynadığı mesajını vermektedir. “Geçen hafta piyasalar sarsıldı.” ifadesiyle de; kamuoyunun en çok sıkıntısını çektiği ekonomik kriz ve ekonomik sarsılmalar konusunun gündemde tutulmaya çalışıldığı dikkat çekmektedir. Haber, kaynakların söylemlerine yorumlar eklenmek suretiyle eleştirel nitelikte sunulmaktadır.

20 Ekim tarihli manşette, “AKP fişlendi” başlıklı haberde; Başbakanlık Takip Kurulu, AKP’den aday olan bürokratları Genelkurmay ve MGK’ya bildirdi. ‘Kamudaki irticacı ve bölücü kadrolaşmayı önlemekle görevli’ BTK seçimde aday olacak bürokratları incelemeye aldı. Kurul, AKP ve öteki muhafazakar partilerle ‘etnik kimliği ağır basan’ partilerden aday olanların listesini Genelkurmay ve MGK’ya iletti. ‘Artık Pasif Göreve’ alt başlıklı haberde; BTK üyesi üst düzey bir yetkili bu durumu Sabah’a şöyle doğruladı: ‘Devlet ilke ve teamülleri dışında faaliyet gösteren ama bugüne kadar gizlenmiş bazı isimlerin, artık aktif değil pasif görevlerde çalıştırılması konusu bizim için önem taşır.’ iddialarına yer verilmektedir.

Haber, Sabah gazetesinin “Özel Haber” ifadeli logosuyla verilmiştir. Haber kaynağın açıklamalarının yorumlanmasıyla kaleme alınmıştır. Bu haberle; sabah gazetesinin AKP aleyhinde propagandaya başladığı dikkatimizi çekmektedir. Özellikle AKP’den aday olan bürokratların ‘kamuda irtica ve bölücü’ kişilerden oluştuğu yönünde bir mesaj verilmeye çalışılmaktadır.

Gazetenin üçüncü haberi; “CHP’nin bir medya grubuyla ilişkisi var” başlığıyla verilmektedir. Haber içeriğinde; “AKP’li Erdoğan; ‘ileri gidilirse ifşa ederiz!’ diyerek CHP’li Baykal’ı sert eleştirdi. Baykal’ın milletvekili dokunulmazlığı konusunu istismar ettiğini söyleyerek şöyle dedi: ‘Çok daha fazla ileriye gidilmeye kalkılırsa bir medya grubuyla CHP’nin şu andaki ilişkisini açıklar, ifşa ederiz.’ açıklamalarına yer verildiği görülmektedir.

Haber başlığı ve içeriğinin, Erdoğan’ın açıklamalarında kullandığı tehdit niteliğindeki söylemlerle verildiği görülmektedir. Bu haberle; seçim öncesi dönemde medyanın siyasetle olan ilişkisini ve bunun nasıl siyasal malzeme yapıldığını görmekteyiz. Yine bu haberle, seçim öncesi süreçte yarışın AKP ile CHP arasında kızıştığına dikkat çekilmektedir.

1.3.4. Son Hafta

30 Ekim tarihli manşette, “Başbakanı ben seçerim” haber içeriğinde; “Cumhurbaşkanı Sezer, Çankaya Köşkü’ndeki Cumhuriyet Bayramı resepsiyonunda seçim sonrası için ilginç bir mesaj verdi. Gazeteciler, ‘Erdoğan, AKP’nin başbakan adayının seçimden sonra parti kurullarında belirleneceğini söylüyor. Ne dersiniz?’ diye sorunca Sezer’in yanıtı şöyle oldu: ‘Bu seçimi, Cumhurbaşkanı yapamayacak da milletvekili olmayan genel başkan mı yapacak?’ Sezer, ‘Seçimden sonra rejim krizi doğar mı?’ sorusunu da ‘Doğmaz. Niye rejim krizi olsun ki’ diye yanıtladı.” şeklinde iddia ve açıklamalara yer verilmektedir. Haber, resepsiyonda Erdoğan ile Sezer’in konuştukları sırada çekilmiş fotoğrafla sunulmuştur.

Tablo 2.12. 30 Ekim, 31 Ekim ve 1 Kasım 2002 Sabah Gazeteleri

İÇERİK	Başbakanı ben seçerim	Öncü Kriz	Tayyip nöbeti
HABERİN TARİHİ	30 Ekim 2002	31 Ekim 2002	1 Kasım 2002
HABERİN KONUMU	Manşet	Manşet	Manşet
HABERİN SUNUMU	Yazı-Fotoğraf	Yazı-Karikatür	Yazı
HABERİN NİTELİĞİ	Açıklama	İddia	Açıklama-İddia
HABERİN KAYNAĞI	A.Necdet Sezer	Belirsiz	Bülent Ecevit
HABERDE TARAFLILIK	Var	Var	Var
HABERDE YORUM	Var	Var	Var
HABERDE EKSİK YÖN	Yok	Var	Var
HABERDE ÖNYARGI	Var	Var	Var
HABERDE SONUÇ	Yok	Yok	Yok

Manşet, Sezer’in sözleriyle verilmiş olup, haber içeriğinde Erdoğan ve Sezer’in karşılıklı açıklamaları cevaplandırılarak verilmiştir. Haber başlığında ve içeriğinde; AKP’nin 3 Kasım seçimlerinde iktidar olsa bile, başbakan adaylığı konusunda Cumhurbaşkanlığı ile sorunlar yaşayacağı yönünde kamuoyu oluşturma girişimleri dikkatimizi çekmektedir. Haberin devamında; “Erdoğan, türbanlı eşini getirmedi, iki korumasıyla katıldı.” açıklamasıyla da Erdoğan’ın eşinin türbanlı olmasının davet ve resepsiyonlarda sorun olabileceği yönünde mesaj verilmektedir

Sabah gazetesinin 31 Ekim tarihli manşetinde, “Öncü Kriz” başlığıyla; “Cumhurbaşkanı’nın ‘Başbakan’ı ben seçerim, milletvekili olmayan birisi değil” sözleri Ankara’ya bomba gibi düştü. AKP karıştı, rakip parti liderleri gelişmelerden memnun. AKP içindeki rekabet su yüzüne çıkmaya başladı. Bir grup, tüzüğün Gül’ü, diğer grup

ise Arınç'ı işaret ettiğini ileri sürüyor. Sorun tüzük değişikliği ile netleştirilecek.” iddialarına yer verilmektedir. Haber; Bizim City’den ; Erdoğan ve Gül’ün koşu pistinde koştukları, Erdoğan’ın koşu parkurunun engelli koşu olduğu, koşu parkurunun ortasında ise üstünde Sezer’in olduğu tepe görünümlü bir yükseltinin bulunduğu, Erdoğan’ın ‘haydaaaa!’ diye seslendiği bir karikatür ile verilmiştir.

Manşette yer alan “kriz” kelimesinin, 3 Kasım seçimleri öncesinde kamuoyunun hiç duymak istemediği kelimelerin başında geldiği ve algılamada bir önyargıya sebebiyet verdiği düşünülmektedir. ‘Ankara’ya bomba gibi düştü.’ Gibi bir abartılı ifadenin, kamuoyunda yaratılmak istenilen düşünceler için seçildiği; “AKP karıştı” gibi bir ifadenin ise, seçim öncesi süreçte AKP’yi tercih edecek seçmende endişe yaratmak için kullanılan kelimelerden olduğu düşünülmektedir.

Manşette, “Tayyip nöbeti” başlığıyla verilen son haberde; “Ecevit, genel başkanlığı neden bırakmayacağını böyle açıkladı: Eğer AKP iktidara gelirse laiklik yara alabilir. DSP Genel Başkanı ve Başbakan Bülent Ecevit seçime üç gün kala sürpriz bir basın toplantısı yaptı. Partisinin başından hemen ayrılabilir durumda olduğunu söyleyen Ecevit, ‘Ancak bu sözkonusu değil’ diyerek ekledi: ‘Milletimiz 4 Kasım’ı kaygıyla bekliyor. Seçmenler gerçek niyetini gizleyen bir partinin iktidara gelmesi durumunda, laik Türkiye Cumhuriyeti’nin yara almasından endişeli.’ Ecevit, niyetini saklayan partilerin başında AKP’nin geldiğini ileri sürdü.” değerlendirmelerine yer verilmektedir.

Haberin başlığı, Ecevit’in açıklamalarına dayandırılarak; haberin, Tayyip Erdoğan’ın laik Türkiye Cumhuriyeti için tehlikeli görüldüğünü ve Tayyip Erdoğan tehlikesi için nöbet tuttuğunu belirtmek amacıyla “Tayyip nöbeti” başlığıyla verildiği düşünülmektedir. Seçime iki gün kala, DSP Genel Başkanı ve Başbakan Ecevit’in açıklamaları kaynak gösterilerek verilen bu haberle, sabah gazetesinin seçmenleri AKP aleyhinde etkileme çabası içerisinde olduğu düşünülmektedir.

1.4. Zaman Gazetesi

1.4.1. Birinci Hafta

Tablo 2.13. 3 Ekim, 16 Ekim, 8 Ekim ve 9 Ekim 2002 Zaman Gazeteleri

İÇERİK	3 Kasım'daki seçiminin ilk oyları gümrükten geçti	Partiler, önceliği yolsuzlukla a savaşa verdi	Başbakan adayımız sürpriz olabilir	Bankacılarla görüşüm ama taviz vermedim
HABERİN TARİHİ	3 Ekim 2002	6 Ekim 2002	8 Ekim 2002	9 Ekim 2002
HABERİN KONUMU	Manşet	Sağ orta	Sağ üst	Manşet
HABERİN SUNUMU	Yazı	Yazı	Yazı-Fotoğraf	Yazı-Fotoğraf
HABERİN NİTELİĞİ	Açıklama	Açıklama	Açıklama	Açıklama
HABERİN KAYNAĞI	Belirsiz	AKP	Tayyip Erdoğan	Tayyip Erdoğan
HABERDE TARAFLILIK	Var	Var	Var	Var
HABERDE YORUM	Var	Var	Var	Var
HABERDE EKSİK YÖN	Var	Yok	Yok	Yok
HABERDE ÖNYARGI	Yok	Var	Yok	Var
HABERDE SONUÇ	Var	Yok	Yok	Yok

Zaman gazetesinin incelediğimiz ilk haberinin manşeti “3 Kasım'daki seçiminin ilk oyları gümrükten geçti.” dir. Haberde; “Gümrüklerde oy verme işlemi dün başladı. İlk bir saatte oy kullanan 100 gurbetçiden 42'si tercihini açıkladı. Oyların çoğunu AK Parti ve CHP alırken, uzmanlar bunun genel seçim sonuçlarını belirlemede ölçü olmayacağını söyledi.” ifadesi yer almaktadır.

Haber açıklama niteliğinde olup, haberde uzmanların görüşlerinden de yararlanılmıştır. Basının seçim dönemlerindeki en önemli işlevi olan bilgi verme işlevinin, bu haberle yerine getirildiği görülmektedir. Haberde, resmi kaynaklara dayandırılmamakla birlikte AK Parti ve CHP'nin gümrük seçim sandıklarında en çok oyu aldıkları vurgulanarak, seçimin bu iki parti arasında geçeceği yönünde kamuoyu oluşturulmaya çalışıldığı görülmektedir.

6 Ekim tarihli, “Partiler, önceliği yolsuzlukla savaşa verdi” başlıklı haber içeriğinde; “Siyasi partiler, 3 Kasım için hazırladıkları seçim bildirgelerinde, yolsuzlukla mücadeleyi ayrı bir başlık olarak ele aldıklarını, AK Parti'nin ‘Vatandaşların Bilgi

Edinme Hakkı Kanunu’ çıkartarak vatandaşın kamuoyunu denetlemesine imkan sağlayacağını, AK Partinin, yolsuzluğun azaltılabilmesi için ihale, devlet yardımı, kredi, teşvik, sübvansiyon, gümrük işlemleri, işe alma, terfi ve tayinlerde şeffaflığın sağlayacağını belirttiği” açıklamalarına yer verilmektedir.

Siyasi partiler, 3 Kasım seçimleri öncesinde yolsuzlukla mücadele konusundaki yaklaşımlarını kamuoyuna basın kanalıyla duyurmuşlardır. Yukarıdaki haberde, AK Partinin yolsuzlukla ilgili çözüm önerilerine diğer partilerden daha öncelikli ve daha fazla yer verilmektedir.

8 Ekim tarihli “Başbakan adayımız sürpriz olabilir” başlıklı haberde; “Adalet ve Kalkınma Partisi (AK Parti) Genel Başkanı Recep Tayip Erdoğan, 3 Kasım seçimleri sonrasında partisinden ‘sürpriz’ bir başbakan adayı çıkabileceğini söyledi. Bu ismin kamuoyunda gündeme gelen Abdullah Gül, Vecdi Gönül ve Bülent Arınç gibi parti yöneticilerinin yanı sıra, adı bugün gündemde olmayan birinin de olabileceğine dikkat çeken Erdoğan, başbakan adayının MKYK tarafından belirleneceğini hatırlattı; kendisinin MKYK’nın iradesine ipotek koyacak bir davranış içerisinde olmayacağını altını çizdi.” şeklinde açıklamalara yer verilmektedir. Haber; Tayyip Erdoğan’ın işaret parmağıyla bir noktayı işaret ettiği, kararlı ve hırçın bir yüz ifadesinin bulunduğu bir fotoğrafla verilmiştir.

Haber, seçim öncesinde Zaman gazetesinin liderler turu programı çerçevesinde, röportaj yapılmak suretiyle hazırlanmıştır. Başlık ve ilgili kısımların kaynağın söylemine dayandırıldığı görülmektedir. AK Parti iktidarında başbakanın kim olacağına ilişkin kamuoyunu kısmen aydınlatma amacı taşıyan haberde, Tayyip Erdoğan’ın partisinin organlarına saygılı olduğu yönünde bir mesajın da aktarıldığı dikkatimizi çekmektedir.

Manşette; “Bankacılarla görüşтім ama taviz vermedim” söylemi yer almaktadır. Haber, AK Parti Genel Başkanı Tayyip Erdoğan’ın miting alanında konuşma yaparken çekilmiş, gömlek kolları sıvanmış fotoğrafıyla verilmiştir.

Haber; AK Parti Genel Başkanı Tayyip Erdoğan’ın miting alanındaki konuşmalarından bölümlerle verilmektedir. Haberin, Erdoğan’ın, batık banka sahipleri ve medya patronları ile Bozüyük’teki görüşmesinin diğer basın organlarında yer alması sonucu

bunlara karşı bir açıklama niteliğinde olduğu görülmektedir.

1.4.2. İkinci Hafta

Tablo 2.14. 11 Ekim ve 12 Ekim 2002 Zaman Gazeteleri

İÇERİK	AK Parti’yi karşı CHP fotoğrafı ters tepecek	FP kapatılmasa AK Parti olmazdı
HABERİN TARİHİ	11 Ekim 2002	12 Ekim 2002
HABERİN KONUMU	Sol üst	Sol üst
HABERİN SUNUMU	Yazı-Fotoğraf	Yazı-Fotoğraf
HABERİN NİTELİĞİ	Açıklama-İddia	Açıklama-İddia
HABERİN KAYNAĞI	İsmail Cem	Recai Kutan
HABERDE TARAFLILIK	Var	Var
HABERDE YORUM	Var	Var
HABERDE EKSİK YÖN	Yok	Var
HABERDE ÖNYARGI	Var	Var
HABERDE SONUÇ	Yok	Yok

11 Ekim tarihli, “AK Parti’ye karşı CHP fotoğrafı ters tepecek” başlıklı haberde; “Yeni Türkiye Partisi Genel Başkanı İsmail Cem, kamuoyu yoklamalarında AK Parti-CHP yarışının öne çıkarılmaya çalışıldığını belirterek, 3 Kasım seçimlerinin kutuplaşmaya dönüşmesi halinde Türkiye’nin çok şey kaybedeceğini söyledi.” açıklama ve iddialarına yer verilmektedir. Haber; İsmail Cem’in konuşurken ve elleriyle bir şey izah etmeye çalıştığını düşündürdüğü fotoğrafı ile verilmiştir.

Haber seçim öncesinde Zaman gazetesinin liderler turu programı çerçevesinde, röportaj yapılmak suretiyle hazırlanmıştır. Başlık ve ilgili kısımların kaynağın söylemlerinden oluşturulduğu görülmektedir. Bu haber; gazetecilik mesleğinden gelen siyasetçi İsmail Cem’in, 3 Kasım seçimleri öncesinde medyanın kamuoyunu yönlendirme endişeleri içerisinde olduğunu, seçimin iki parti arasında geçecekmiş gibi kamuoyu oluşturulmasından rahatsızlık duyduğunu göstermesi açısından önemlidir. Oysa ki; seçim dönemlerinde medya bütün partilere eşit mesafede durarak, seçimle ilgili kamuoyunu bilgilendirme işlevini yerine getirmelidir.

12 Ekim tarihli “FP kapatılmasa AK Parti olmazdı” başlıklı haberde; “Saadet Partisi Genel Başkanı Recai Kutan, ‘FP kapatılmasaydı, kanaatimce AK Parti kurulmazdı. Arkadaşlar ayrılamazlardı. Kursalar bile bunu izah edemezlerdi.’ dedi. AK Parti’yi kuran eski arkadaşlarını artık rakip olarak gördüklerini belirten Kutan, aynı tabanın

oylarına talip oldukları için seçimde CHP'den fazla AK Parti ile karşı karşıya geleceklerinin altını çizdi.” Haberde, Kutan'ın, ‘AK Parti'nin kapatılan FP tabanının yüzde 80'lik bölümüne talip olduğuna dikkat çektiği’ yönünde açıklama ve iddialara yer verilmektedir. Haber; Recai Kutan'ın konuşurken ve işaret parmağı ile bir noktaya işaret ettiğini düşündüren fotoğrafı ile verilmiştir.

Bu haber de seçim öncesinde Zaman gazetesinin liderler turu programı çerçevesinde, röportaj yapılmak suretiyle hazırlanmıştır. Haber başlığı ve haber içeriğinin kaynağın söylemlerine dayandırıldığı görülmektedir. Bu haber; anlaşılacağı üzere, AK Parti'nin muhafazakar milli görüş tabanından oy toplama yarışını, Saadet Partisi ile birlikte sürdürdüğü şeklinde yorumlanmaktadır. Aynı tabandan oy talepleri olması nedeniyle, muhafazakar tabana hitap eden Zaman gazetesinde verilen bu demeçlerde 3 Kasım seçimlerine ve AK Partiye yönelik endişelerin dile getirildiği görülmektedir.

1.4.3. Üçüncü Hafta

Tablo 2.15. 19 Ekim, 21 Ekim, 22 Ekim ve 23 Ekim 2002 Zaman Gazeteleri

İÇERİK	Bülent Arınç: Türban meselesini çözmek, namus borcumuzdur.	Halis Toprak AK Parti için oy istedi	Seçim sandığı yaklaştıkça a siyasî gerilim artıyor	Baykal'dan Erdoğan'a: Bildiğini açıkla
HABERİN TARİHİ	19 Ekim 2002	21 Ekim 2002	22 Ekim 2002	23 Ekim 2002
HABERİN KONUMU	Alt orta	Sağ alt	Manşet	Sol orta
HABERİN SUNUMU	Yazı	Yazı	Yazı- Fotoğraf	Yazı
HABERİN NİTELİĞİ	Açıklama	İddia	Açıklama	Açıklama
HABERİN KAYNAĞI	Bülent Arınç	Halis Toprak	Tayyip Erdoğan Deniz Baykal	Tayyip Erdoğan
HABERDE TARAFLILIK	Var	Var	Var	Yok
HABERDE YORUM	Var	Var	Var	Var
HABERDE EKSİK YÖN	Yok	Yok	Yok	Yok
HABERDE ÖNYARGI	Var	Yok	Var	Yok
HABERDE SONUÇ	Var	Yok	Var	Yok

19 Ekim tarihli, “Bülent Arınç: Türban meselesini çözmek, namus borcumuzdur”

başlıklı haberde; “AK Parti lideri Recep Tayyip Erdoğan’ın bugüne kadar, ‘MHP’ye, DYP’ye sorun.’ dediği başörtüsü konusunda, Meclis Grup Başkanı Bülent Arınç ilk kez vaatte bulundu. Kahramanmaraş ve Osmaniye’de dün gerçekleştirilen mitinglerde başörtüsü sıkıntısına değinen Arınç, okullarda başörtüsü yasağı gerekçesi ile kızlara zulüm yapıldığını söyledi.’ şeklinde açıklama ve iddialara yer verilmektedir.

Haberin içeriği ve başlığı; kaynağın söylemlerinden oluşmaktadır. Kahramanmaraş ve Osmaniye mitinglerinde Bülent Arınç’ın söylemlerine dayalı olarak verilen haberle; seçim öncesi dönemde AK Parti ile ilgili haberlerde Genel Başkan Recep Tayyip Erdoğan dışında birisinin ilk kez açıklamalarına yer verilmiştir. Bu iddialı söylemin Kahramanmaraş’ta yapılması ise Kurtuluş Savaşı sırasında Fransız askerine başörtüsüne uzattığı el nedeniyle kurşun sıkarak Maraş’ın kurtuluşunu başlatan Sütçü İmamı hatırlatmaktadır.

21 Ekim tarihli, “Halis Toprak AK Parti için oy istedi” başlıklı haberde; “Toprak Holding Yönetim Kurulu Başkanı Halis Toprak, 3 Kasım seçimlerinde Diyarbakırlılardan ve Licelilerden, yatırımlarının devamı için AK Parti’ye oy vermelerini istediği” iddia edilmektedir.

“Halis Toprak, Pamukbank’ın eski sahibi Mehmet Emin Karamahmet ve Kentbank’ın eski sahibi Mustafa Süzer ile birlikte bir süre önce Bozüyük’te AK Parti lideri Tayyip Erdoğan’la görüşmüştü. Toprak Holding’in okul ve yem fabrikalarının açılışı için Lice’ye gelen işadamı Halis Toprak, Bozüyük’te Mustafa Süzer ve Mehmet Emin Karamahmet ile birlikte AK Parti lideri Tayyip Erdoğan ile yaptıkları görüşmelerde kriz yüzünden kapanan fabrikaların tekrar açılmasını ve işsizliğin azalmasını konuştuklarını açıkladı. Toprak, bunun dışında herhangi bir şeyin konuşulmadığını savundu.” şeklindeki açıklamalara ilişkin iddialara yer verildiği görülmektedir.

Haber, kaynağın açıklamalarından ve buna bağlı olarak muhabirin yorumlarıyla hazırlanmıştır. Diğer basın organlarının ‘Bozüyük zirvesi’ manşetiyle yayınladıkları haberlere ilişkin cevabi açıklama özelliği taşıyan bu haberin, AKP’yi destekler nitelikte olduğu görülmektedir. Halis Toprak’ın, AK Parti için oy istemesi ve bunun basında deklare edilmesi, seçimde AK Parti’nin başarılı olacağını, seçime siyasetler ve medya değil, iş dünyasının da müdahalede bulunduğunu, diğer basın organlarının AK Parti ile

Halis Toprak arasındaki ilişkiyi doğru tespit etmiş olma ihtimallerini güçlendirdiği görülmektedir.

22 Ekim tarihli manşetten verilen “Seçim sandığı yaklaştıkça siyasî gerilim artıyor” başlıklı haberde; “Özellikle başa güreşen Baykal ile Erdoğan arasındaki atışma dikkat çekiyor. Erdoğan, kendisi için ‘Hakkında dosya bulunanlar bu ülkeyi yönetemez.’ diyen Baykal’a sert karşılık verdi: ‘Daha fazla ileri giderse, gizli işbirliği yaptığı medya grubunu açıklarım.’ şeklinde beyanatlarda bulunulduğu görülmektedir. Haber; Tayyip Erdoğan (iddialı ve kendinden emin) , Deniz Baykal (şüpheli ve öfkeli), Tansu Çiller (endişeli), Recai Kutan (alaycı bir tebessüm), ve Devlet Bahçeli’nin(karamsar) soldan sağa doğru sıralanmış, vesikalık fotoğraf niteliğindeki yüz ifadelerini içeren karelerle verilmiştir.

Haber içeriği, kaynakların söylemlerine dayandırılarak yorumlanmaktadır. Seçim öncesi siyasi parti liderlerinin birbirleri hakkındaki iddia ve açıklamaları verilmiş olup, “Başa güreşen Baykal ile Erdoğan” ifadeleri seçimin iki partiye kilitlendiği yönünde kamuoyu oluşturma çabası içerisinde olduğunu düşündürmektedir. Erdoğan’ın, Baykal’a yönelik açıklamasında ‘daha fazla ileri giderse gizli işbirliği yaptığı medya grubunu açıklarım’ iddiası seçim öncesi dönemde medya-siyaset ilişkilerinin önemine bir kez daha dikkatimizi çekmektedir.

22 Ekim tarihli açıklama ve habere cevap niteliğindeki “Baykal’dan Erdoğan’a: Bildiğini açıkla” başlıklı haberde; “CHP lideri Deniz Baykal, AK Parti Genel Başkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın kendisine yönelik ‘Çok ileri giderlerse bir medya grubu ile yaptığı anlaşmayı açıklarım,’ sözlerine dün cevap verdi. Erdoğan’ın açıklamalarını üzüntüyle karşıladığını belirten Baykal, ‘Bir lider önemli bir iddia sahibi ise, ne biliyorsa söylemelidir. Siyasete ihtiyacım yok. Bildiğini açıklamak siyasi ve ahlaki bir görevdir.’ dedi.” şeklinde açıklamalara yer verilmektedir.

Haber; Deniz Baykal’ın NTV televizyonunda katıldığı programdaki açıklamalarından yapılmıştır. İddia ve savunmalara ilişkin karşılıklı cevap hakkı tanınarak gazetecilik ilkelerine de bağlı kalındığı gösterilmektedir. Ancak Zaman gazetesi; AKP ile CHP’nin birbirlerine yönelik iddia ve açıklamalarını gündemine taşıyarak, seçim öncesi süreçte sadece bu iki partinin yarıştığını düşündürmektedir.

1.4.4 Son Hafta

Tablo 2.16.1. 24 Ekim, 26 Ekim ve 30 Ekim 2002 Zaman Gazeteleri

İÇERİK	Savcı Kanadoğlu, AK Parti'nin kapatılmasını istedi	Büyük buluşmadan hem tartışma hem de uzlaşma çıktı	Sezer: Başbakanı ben belirlerim, başkası değil
HABERİN TARİHİ	24 Ekim 2002	26 Ekim 2002	30 Ekim 2002
HABERİN KONUMU	Sağ orta	Sol orta	Manşet
HABERİN SUNUMU	Yazı	Yazı-Fotoğraf	Yazı-Fotoğraf
HABERİN NİTELİĞİ	Açıklama	Açıklama	Açıklama-İddia
HABERİN KAYNAĞI	Sabih Kanadoğlu Tayyip Erdoğan	Kanal D	A.Necdet Sezer
HABERDE TARAFLILIK	Var	Var	Var
HABERDE YORUM	Var	Var	Yok
HABERDE EKSİK YÖN	Yok	Yok	Yok
HABERDE ÖNYARGI	Var	Yok	Yok
HABERDE SONUÇ	Var	Var	Yok

Tablo 2.16.2. 31 Ekim, 1 Kasım ve 2 Kasım 2002 Zaman Gazeteleri

İÇERİK	Sezer'in başlattığı başbakan tartışması seçiminin önüne geçti	YSK: Erdoğan kararı seçimi etkilemez	Türk halkı yarın sandıkta 'en zor' seçimini yapacak
HABERİN TARİHİ	31 Ekim 2002	1 Kasım 2002	2 Kasım 2002
HABERİN KONUMU	Manşet	Sol orta	Manşet
HABERİN SUNUMU	Yazı-Fotoğraf	Yazı	Yazı-Fotoğraf
HABERİN NİTELİĞİ	Açıklama-İddia	Açıklama	Açıklama
HABERİN KAYNAĞI	A.Necdet Sezer Tayyip Erdoğan	Ahmet Hamdi Ünlü	Belirsiz
HABERDE TARAFLILIK	Var	Var	Var
HABERDE YORUM	Var	Var	Var
HABERDE EKSİK YÖN	Var	Yok	Yok
HABERDE ÖNYARGI	Var	Yok	Var
HABERDE SONUÇ	Var	Var	Var

Son haftanın ilk haberi “Savcı Kanadoğlu, AK Parti’nin kapatılmasını istedi” başlığıyla verilmiş olup, haber içeriğinde; “Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı Sabih Kanadoğlu, AK Parti’nin kapatılması istemiyle Anayasa Mahkemesi’nde dava açtı. Kanadoğlu, genel başkanlık görev ve yetkilerinin Recep Tayyip Erdoğan tarafından kullanılmasının tedbiren önlenmesini de talep etti. Davayı değerlendiren AK Parti Genel Başkanı Recep

Tayyip Erdoğan, demokrasinin ağır bir darbe daha aldığını söyledi. Erdoğan, ‘Seçimlere az bir zaman kala hukuki mesnetten yoksun ve sonuç çıkmayacağı kesin bir girişimde bulunulması manidardır’ şeklinde konuştu. Erdoğan, davanın AK Parti’yi olumsuz etkilemeyeceğini vurguladı.” açıklamalarına yer verilmiştir.

Haberde, Başsavcı Kanadoğlu ve Erdoğan’ın karşılıklı açıklamalarına yer verilmiştir. Yaklaşan seçim sürecinde AKP’nin kapatılmasına ilişkin yargı süreci haber yapılmakla birlikte, söz konusu davanın AKP’yi olumsuz etkileyemeyeceği yönündeki genel başkanın açıklamaları, cevaben ilgili haberde sunulmaktadır.

26 Ekim tarihli, “Büyük buluşmadan hem tartışma hem de uzlaşma çıktı” başlıklı haberde; “Kamuoyu araştırmalarının önde gösterdiği AK Parti Genel Başkanı Tayyip Erdoğan ile CHP Genel Başkanı Deniz Baykal, dün Kanal D televizyonunda kozlarını paylaştı. Büyük buluşmaya hazırlıklı olarak gelen iki lider, program boyunca rahat görüntü vermeye çalıştı. Programın başlangıcında Baykal biraz daha gergin gözüktü. Programda yer yer tartışmalar yaşanırken uzlaşmalar da çıktı.” Değerlendirmelerinde bulunmaktadır. Haber; Kanal D televizyonun Seçim Arenası programının stüdyosunda, Tayyip Erdoğan ile Deniz Baykal’ın program sunucusu Uğur Dündar’ın önünde gülümseyerek tokalaşmış fotoğrafı ve ‘Erdoğan-Baykal buluşması Türkiye’yi ekranlara kilitledi’ alt yazısıyla sunulmuştur.

Haber; Kanal D’de yayınlanan ‘Seçim Arenası’ isimli programdaki Erdoğan ve Baykal’ın tartışmalarına ilişkin değerlendirmelerle verilmiştir. ‘Baykal biraz daha gergin gözüktü’ ifadesi ise muhabirin yorumuyla birlikte Deniz Baykal’a karşı yaklaşımını göstermesi noktasında dikkat çekmektedir. Zaman gazetesinin incelediğimiz aşağı yukarı bütün haberlerinde olduğu gibi bu haberinde de; seçimin AKP ve CHP arasında geçeceği vurgusu yapılmaktadır.

Zaman gazetesinin 30 Ekim tarihli manşetinde, “Sezer: Başbakanı ben belirlerim, başkası değil” başlıklı haberine yer verilmektedir. Haber içeriğinde; 29 Ekim resepsiyonunda gazetecilerin sorularını cevaplayan Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer, Anayasa’ya göre başbakan belirleme hakkının sadece kendinde olduğunu belirterek, ‘Cumhurbaşkanı seçimi yapmayacak da, milletvekili bile olmayan genel başkan mı başbakan adayı belirleyecek?’ dedi.” şeklinde açıklamalara yer verilmektedir. Haber, ilköğretim

öğrencilerinin Cumhuriyet Bayramı kutlamaları sırasında çekilmiş fotoğraflarıyla sunulmuştur.

Haber; 29 Ekim resepsiyonunda Cumhurbaşkanı Sezer'in açıklamalarıyla yapılmıştır. Bu haberle seçime bir haftadan daha az bir zaman kala, seçim sonunda AK Parti'nin iktidar olsa bile, başbakan seçiminde Cumhurbaşkanlığı ile sorunlar yaşanılacağına işaret edilmektedir.

Önceki günkü haberin devamı niteliğindeki manşetten verilen “Sezer'in başlattığı başbakan tartışması seçimin önüne geçti” başlıklı haberde ise “Anayasa Mahkemesi, AK Parti'nin kapatılması istemiyle açılan davada ön incelemenin 1 Kasım'da yapılacağını açıklarken, Cumhurbaşkanı Sezer'in, ‘Başbakanı ben belirlerim.’ şeklindeki sözleri ile gündem bir anda 4 Kasım'a kilitlendi. Erdoğan: ‘Atama Sezer'in işi; başbakanı biz belirleriz’ alt başlıklı haberde; Yozgat Cumhuriyet Meydanı'nda düzenlenen mitingde halka hitap eden Tayyip Erdoğan, bazılarının yeni oyunlar peşinde olduğunu savunarak ‘Başbakanı atamanın Cumhurbaşkanı'nın işi olduğunu belirterek, seçme işi güvenoyu alabilecek oya sahip ise AK Parti'ye aittir’ dedi.” şeklinde karşılıklı açıklamalara yer verilmektedir. Haber; Erdoğan'ın Yozgat mitinginde seçim otobüsünden, elini kaldırarak halkı selamlayan fotoğrafı ile verilmiştir.

Manşette verilen haber, Tayyip Erdoğan'ın Yozgat mitingindeki söylemlerinden yola çıkılarak yapılmış olup, Cumhurbaşkanı Sezer'in konuya ilişkin söylemleri ve Erdoğan'ın cevap niteliğindeki açıklamalarından oluşmaktadır. Seçim sonucunda çıkacak muhtemel AK Parti iktidarında başbakan'ı seçme işinin AK Parti'ye ait olduğunun, haberde kelime vurgusuyla işlendiği dikkat çekmektedir.

1 Kasım tarihli, “YSK: Erdoğan kararı seçimi etkilemez” başlıklı haberde; “Oy pusulasında ‘AK Parti Genel Başkanı’ olarak yer alan Erdoğan'ın yetkilerine tedbir konulması durumunda seçimin ertelenebileceği yönündeki iddiaların ardından tüm dikkatler bugünkü davaya çevrildi. Yüksek Seçim Kurulu Başkan Vekili Ahmet Hamdi Ünlü ise 3 Kasım'da yapılacak seçimin ertelenmesinin yasama organlarının kararına bağlı olduğunu belirterek, YSK'nın seçimi ertelemesi söz konusu değildir’ dedi.” şeklindeki açıklamalara yer verilmektedir.

Haberin, YSK Başkan Vekili Ahmet Hamdi Ünlü'nün açıklamalarından hazırlandığı görülmektedir. Bu haberle, seçime son birkaç gün kala seçimin ertelenmesi haberlerinin kamuoyu oluşturduğu süreçte, YSK yetkilisinin kaynak gösterilerek böyle bir durumun olmadığı gazete tarafından açıklanmaya çalışılmaktadır. Bu haber, bir bütün halinde incelendiğinde, gazetenin seçim döneminde medyanın seçimle ve seçime katılacak siyasi partilerle ilgili bilgi aktarma işlevini yerine getirdiği, bununla birlikte gazetenin AKP lehindeki durumlara ilişkin hassasiyeti dikkat çekmektedir.

Manşette “Türk halkı yarın sandıkta ‘en zor’ seçimini yapacak” başlığı yer almaktadır. Haber içeriğinde; anketlere göre, sadece iki partinin baraj üzerinde görüldüğü ve kararsız seçmenin oranının yüzde 50’yi bulduğu bir seçimin eşiğine gelindi. Sonuçların anketleri doğrulaması halinde 4 Kasım’da meşruiyet tartışmaları gündeme oturacak” şeklindeki değerlendirmelere yer verilmektedir. Haber; miting alanında çekilmiş “her şey Türkiye için!” sloganı ve Tayyip Erdoğan’ın fotoğrafı bulunan seçim TIR’ı ile miting alanında; CHP, DSP, DYP, ve MHP’nin amblemlerini taşıyan bayrakların bulunduğu fotoğrafla verilmiştir.

Haber, muhabir ve editörün ertesi gün yapılacak olan seçime ilişkin yorumlarından oluşmaktadır. Haberin, 3 Kasım seçimlerinin önemine işaret etmek için yapıldığı görülmektedir. Haber fotoğrafında; AKP’yi temsil eden fotoğrafın büyüklüğü ve aynı karede Tayyip Erdoğan’ın olması AKP’nin diğer partilere göre daha ayrıcalıklı sunulduğunu göstermektedir. Nitekim, İnceleme dönemimizde Zaman gazetesinin genel olarak AKP lehinde bir yayın politikası içerisinde olduğu düşünülmektedir.

1.5. Cumhuriyet Gazetesi

1.5.1 Birinci Hafta

Tablo 2.17. 5 Ekim ve 8 Ekim 2002 Cumhuriyet Gazeteleri

İÇERİK	Hemşirelere Saldırı, AKP’li başkan tutuklandı	Gizli ittifak soruşturması
HABERİN TARİHİ	5 Ekim 2002	8 Ekim 2002
HABERİN KONUMU	Sol orta	Manşet
HABERİN SUNUMU	Yazı	Yazı-Fotoğraf
HABERİN NİTELİĞİ	İddia	Açıklama-İddia

HABERİN KAYNAĞI	Belirsiz	Nuh Mete Yüksel
HABERDE TARAFLILIK	Var	Var
HABERDE YORUM	Var	Yok
HABERDE EKSİK YÖN	Yok	Var
HABERDE ÖNYARGI	Var	Var
HABERDE SONUÇ	Var	Yok

Cumhuriyet Gazetesi'nin ilk haberi, "Hemşirelere Saldırı, AKP'li başkan tutuklandı" başlığıyla verilmiş olup, haber içeriğinde; "AKP'li ilçe başkanının annesinin tedavisinden sorumlu tuttuğu üç hemşireye saldırarak yaraladığı" belirtilmektedir.

Haber iddia niteliğinde olup, haberde kaynak belirtilmemiştir. AKP'li ilçe başkanının konu edildiği haberde, AKP aleyhinde vurgulu ifadeler yer verildiği görülmektedir.

Cumhuriyet Gazetesi'nin manşetinde yer alan "Gizli ittifak soruşturması" başlıklı haberde; "Ankara DGM Cumhuriyet Başsavcısı Nuh Mete Yüksel'in yürütmüş olduğu hazırlık soruşturmasında; AKP yöneticilerinin laik düzen aleyhinde çalışmakla suçlandığı" iddialarına yer verilmektedir. Haberde; Recep Tayyip Erdoğan'ın beyaz takkeli fotoğrafı 'Erdoğan'a yeni suçlama' alt yazısıyla sunulmaktadır.

Cumhuriyet Gazetesinin, Cumhuriyetin kuruluşuna kadar dayanan geçmişi ve tüm zamanlardaki Cumhuriyet ve laik düzen savunuculuğu dikkate alındığında, bu haberi sunuşu çok da yadırganmamakla birlikte gazetenin okuyucu kitlesine AKP'nin laik düzen için tehlikeli olabileceği yönünde mesajlar sunduğu görülmektedir.

1.5.2. İkinci Hafta

Tablo 2.18. 14 Ekim 2002 Cumhuriyet Gazetesi

İÇERİK	AKP'nin Kader Haftası!
HABERİN TARİHİ	14 Ekim 2002
HABERİN KONUMU	Sol orta
HABERİN SUNUMU	Yazı
HABERİN NİTELİĞİ	Açıklama-İddia
HABERİN KAYNAĞI	Sabih Kanadoğlu
HABERDE TARAFLILIK	Var
HABERDE YORUM	Var
HABERDE EKSİK YÖN	Var
HABERDE ÖNYARGI	Var
HABERDE SONUÇ	Yok

İkinci haftada Cumhuriyet Gazetesinde yer alan tek haber “AKP’nin Kader Haftası!” başlığıyla sunulmaktadır. Haber içeriğinde; “Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı Sabih Kanadoğlu’nun AKP ve Recep Tayyip Erdoğan ile ilgili olarak Anayasa Mahkemesine başvurduğu ve Recep Tayyip Erdoğan’a tanınan sürenin 30 Ekim’de dolacağı” belirtilmektedir.

Seçime az bir süre kala AKP genel başkanının kim olacağı konusundaki belirsizlikle birlikte, siyaset-hukuk çelişkisini gündeme taşıyan Cumhuriyet gazetesinin, AKP’yi tercih edecek seçimde söz konusu belirsizlik nedeniyle kafa karışıklığına yol açmaya çalıştığı düşünülmektedir.

1.5.3. Üçüncü Hafta

Tablo 2.19: 18 Ekim ve 20 Ekim 2002 Cumhuriyet Gazeteleri

İÇERİK	Erdoğan hukukta hileyi seçti	AKP ve SP türbana sarıldı
HABERİN TARİHİ	18 Ekim 2002	20 Ekim 2002
HABERİN KONUMU	Manşet	Sağ orta
HABERİN SUNUMU	Yazı	Yazı-Fotoğraf
HABERİN NİTELİĞİ	Açıklama-İddia	Açıklama-İddia
HABERİN KAYNAĞI	Kanadoğlu-İzgi-Bal	Tayyip Erdoğan
HABERDE TARAFLILIK	Var	Var
HABERDE YORUM	Var	Var
HABERDE EKSİK YÖN	Yok	Var
HABERDE ÖNYARGI	Var	Var
HABERDE SONUÇ	Var	Yok

Cumhuriyet gazetesinin Manşetinde, “Erdoğan hukukta hileyi seçti” başlıklı haberde; “Recep Tayyip Erdoğan’a, milletvekili seçilme yeterliliği taşımadığı için Anayasa Mahkemesi’nce ihtar verildiği, bu ihtar doğrultusunda ‘kurucu üyelik’ten ayrılan Erdoğan’ın genel başkanlıkta direndiği, bunun üzerine gözlerin Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı’na çevrildiği, konuyla ilgili olarak Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Ömer İzgi’nin bu durumun sıkıntı yaratacağı” yönündeki açıklamalara yer verilmektedir. Aynı haberin devamında “MHP’li Devlet Bakanı Faruk Bal’ın “bir ay öncesine kadar AKP’nin insanlar üzerinde iz bıraktığını, ancak bu durumun değiştiği”ne ilişkin değerlendirmeleri sunulmuştur.

Cumhuriyet Gazetesinin, AKP ve Genel Başkanı Recep Tayyip Erdoğan ile ilgili

haberlerinde hukuksuzluk ve aldatmanın olduğuna işaret ederek, sağ görüşte yer alan MHP’li Başkan ve Bakanın da bu konudaki görüşlerine yer verilmesi, gazetenin seçmeni yönlendirme eğiliminde olduğunu düşündürmektedir.

20 Ekim tarihli Manşete; “AKP ve SP türbana sarıldı” başlığıyla verilen haber: “Siyasal İslamı kullanan ‘halef-selef ’ Milli Görüş kadroları türban sorununda bulundu.” ‘Söylemler değişti’ alt başlığıyla verilen haberde; “3 Kasım seçimleri yaklaştıkça AKP kadroları ile SP kadrolarının türbana sahip çıkarak aynı söylemlerde buluştukları, Recep Tayyip Erdoğan’ın ‘Türban öncelikli sorunumuz değil, bu konuyu toplumsal mutabakatla çözeceğiz’ söylemini bırakarak ‘Eğitimin önündeki engelleri kaldıracakız. Sabredin’ şeklindeki açıklamalarına yer verilmektedir. Haber; sadece gözleri görünen siyah başörtülü bir bayan fotoğrafı ile sunulmuştur.

Cumhuriyet gazetesinin bu haberinde, seçim döneminde Milli Görüş çizgisinden çıkarak değiştiğini işleyen AKP’nin, aslında değişmediğini, dini konularda Milli Görüşün temsilcisi olan SP ile aynı davrandığı yönünde mesajlar aktarıldığı görülmektedir. Seçim süresinin yaklaşmasıyla birlikte, Cumhuriyet gazetesinin AKP aleyhine işlemiş olduğu konuları daha da artırdığı dikkat çekmektedir.

1.5.4. Son Hafta

Tablo 2.20.1. 24 Ekim, 25 Ekim, 29 Ekim ve 30 Ekim 2002 Cumhuriyet Gazeteleri

İÇERİK	Kapatma davası	AKP hukuku zorluyor	AKP’nin oyları geçersiz sayılır	Başbakanı ben belirlerim
HABERİN TARİHİ	24 Ekim 2002	25 Ekim 2002	29 Ekim 2002	30 Ekim 2002
HABERİN KONUMU	Manşet	Alt orta	Alt orta	Manşet
HABERİN SUNUMU	Yazı	Yazı-Fotoğraf	Yazı	Yazı
HABERİN NİTELİĞİ	Açıklama-İddia	Açıklama-İddia	Açıklama-İddia	Açıklama
HABERİN KAYNAĞI	Sabih Kanadoğlu	Ecevit, Bahçeli, Gökbulut, Bumin	Hüsamettin Cindoruk	A.Necdet Sezer Tayyip Erdoğan
HABERDE TARAFLILIK	Var	Var	Var	Var
HABERDE YORUM	Var	Var	Var	Var

HABERDE EKSİK YÖN	Var	Yok	Var	Yok
HABERDE ÖNYARGI	Var	Var	Var	Var
HABERDE SONUÇ	Var	Yok	Yok	Yok

Tablo 2.20.2. 31 Ekim, 1 Kasım ve 2 Kasım 2002 Cumhuriyet Gazeteleri

İÇERİK	Siyasilerden Köşk'e destek	AKP erken karıştı	AKP davası Seçimden sonraya kaldı
HABERİN TARİHİ	31 Ekim 2002	1 Kasım 2002	2 Kasım 2002
HABERİN KONUMU	Manşet	Alt orta	Sağ orta
HABERİN SUNUMU	Yazı-Fotoğraf	Yazı	Yazı
HABERİN NİTELİĞİ	Açıklama	İddia	Eleştiri
HABERİN KAYNAĞI	Sezer-Ecevit-Baykal-Çiller-Yalçınbayır	Belirsiz	Belirsiz
HABERDE TARAFLILIK	Var	Var	Yok
HABERDE YORUM	Var	Var	Yok
HABERDE EKSİK YÖN	Var	Yok	Yok
HABERDE ÖNYARGI	Var	Var	Yok
HABERDE SONUÇ	Var	Yok	Var

Cumhuriyet Gazetesi 24 Ekim tarihli manşetten verdiği haberde, “Kapatma davası” başlığını kullanmaktadır. Haber içeriğinde; “Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı Kanadoğlu, AKP’ye üye olmayan Erdoğan’ın genel başkan olamayacağını ve Anayasa Mahkemesi’nin AKP’ye verilen ihtar kararının gereğinin yerine getirilmediğini belirtti. Kanadoğlu, iddianamede partinin yasaya karşı hile yöntemini seçtiğine işaret ederek Erdoğan’ın genel başkanlığının da önlenmesini istediği belirtilmiştir.” şeklindeki açıklamaları iddia edilmektedir.

Seçim süreci boyunca AKP’nin yargı kurumları ile olan kavgalarını, kapatılma ya da kısıtlanma gibi konularını sürmanşetine, manşetine taşıyan Cumhuriyet Gazetesi’nin seçmeni bu yönde etkileme çabası içerisinde olduğu görülmektedir.

Önceki günkü haberin devamı niteliğinde olan 25 Ekim tarihli haberin başlığı; “AKP hukuku zorluyor” şeklindedir. Haberde; “Siyasi partiler ‘Anayasa ile çatışmaya giren’ AKP’yi ve Tayyip Erdoğan’ı eleştiriyor. Başbakan Ecevit, AKP ile ilgili dava açılması istemini yorumlarken ‘bu partinin somut herhangi bir şey ileri sürmediğini, bu nedenle de insanda kuşku uyandırdığını’ vurguladı. Bahçeli, ‘Erdoğan’ın tavrıyla hukuku zorladığını belirtti.’ Baykal, ‘hukuku yok saymanın mümkün olmadığını, hukukla

siyaseti çatıştırmama konusunda siyasetçilere büyük görev düştüğünü vurguladı.’ ANAP’lı Gökbulut, ‘Başsavcının görevini yaptığını belirtti.’”açıklamalarına yer verilmektedir. Haber, Tayyip Erdoğan’ın küçük bir fotoğraf karesinde şaşkın yüz ifadesini yansıtan fotoğrafı ile sunulmuştur.

Cumhuriyet Gazetesinin bu haberinde de AKP’nin yargı ile olan kavgası işlenmiştir. Gazetenin bu haberinde; diğer partilerin genel başkan ve yöneticilerinin görüşlerine de başvurularak bu yönde kamuoyu oluşturma çabası içerisinde olduğu görülmektedir.

Gazetenin 29 Ekim tarihli “AKP’nin oyları geçersiz sayılır” başlıklı haberinde; “Hüsamettin Cindoruk’un görüşlerine yer verilerek kapatma davasının AKP aleyhine sonuçlanacağını ve bu konuda Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının YSK’ya başvurulabileceği” belirtilmektedir.

Gazete, seçim öncesi dönemde hemen hemen her gün AKP ile ilgili tüm haberlerinde AKP’nin yargı ile olan kavgasına işaret etmektedir. Bu kavgaya ilişkin görüşleri desteklemek için, diğer parti yöneticilerinin bu konudaki görüşlerinin kaynak gösterildiği görülmektedir.

30 Ekim tarihli Manşetten verilen “Başbakanı ben belirlerim” başlıklı haber; “Cumhuriyet Bayramı resepsiyonunda Cumhurbaşkanı Sezer, ‘Başbakan adayını yetkili kurullarımızda belirleyeceğiz’ diyen Erdoğan’a ‘Başbakan adayını ben belirlerim. Cumhurbaşkanı belirlemeyecek de milletvekili olmayan bir genel başkan mı seçecek’ şeklindeki açıklamaları içeren iddialarla verilmektedir.

Seçime az bir süre kala Başbakan’ı kimin belirleyeceğinin tartışması, AKP’nin iktidar partisi olabileceği sinyalini vermekle birlikte, Cumhuriyet gazetesinin seçimden sonra AKP’nin Cumhurbaşkanlığı ile sorunlar yaşacağına ilişkin kamuoyu oluşturmaya çalıştığı dikkat çekmektedir. Cumhuriyet gazetesinin, AKP’nin hem yargı ile hem de Cumhurbaşkanlığı ile sorunlarının olduğu yönünde kamuoyu oluşturma çabasına girdiği görülmekle birlikte seçmen tercihini etkileme ihtimalinin de yadsınamayacağı görülmektedir.

Gazetenin 31 Ekim tarihli manşeti “Siyasilerden Köşk’e destek” başlığıyla sunulmaktadır. İlgili haberde; AKP’nin Sezer’i suçlayan açıklamalarına liderler sert

tepki gösterdi. Cumhurbaşkanı Sezer'in 'Başkanı ben seçerim' açıklaması geniş yankı buldu. Başbakan Ecevit, 'Türkiye'nin belirsiz bir döneme girdiğini belirterek daha önce böyle bir seçime girmediğini', Baykal; "Sezer'in sözlerinde şaşılacak bir durum olmadığını vurgulayarak, Çankaya bir noterlik makamı değildir. Şaşırtıcı olan milletvekili olmadan başbakan tayin etme iddiasıdır", Çiller: 'Mağdursa ülke mağdur. Seçilemeyen birisi bana başbakan getiremez, diye Cumhurbaşkanı ilan etti. Bu, Sezer'in Anayasal hakkı" şeklindeki açıklamalara yer verilmektedir. Haber; Recep Tayyip Erdoğan'ın tek başına Adliye önünde çekilmiş boydan fotoğrafı ile desteklenmektedir.

AKP'nin Köşk'le olan kavgasında diğer siyasi parti liderlerinin, AKP aleyhine açıklamalarını manşetine taşıyan Cumhuriyet gazetesinin, seçime birkaç gün kala bu yönde kamuoyu oluşturma çabası içerisinde olduğu ve böylece seçmeni etkilemeye çalışarak bütün partilere eşit mesafede olmadığı dikkat çekmektedir.

1 Kasım tarihli, "AKP erken karıştı" başlıklı haberde; "Cumhurbaşkanı'nın Başbakan atamasıyla ilgili uyarısı, AKP'de 'tüzükte öncelik sırasıyla' ilgili tartışmanın erken başlamasına yol açtı. Henüz seçim bile yapılmadan gündeme gelen 'protokol' çekişmesi, grup Başkanı Bülent Arınç ile siyasi işlerden sorumlu Genel Başkan Yardımcısı Abdullah Gül arasında geçiyor." iddialarına yer verilmektedir.

Cumhuriyet gazetesi bu haberinde; 3 Kasım seçimleri sonucunda AKP'nin başarılı olabilmesi durumunda Başbakan adayının kim olacağı konusunda parti içerisinde karışıklıklar çıktığını iddia etmektedir. Söz konusu haberin, kesin yargılarla vurgulandığı görülmekle birlikte, haber içeriğinde muhabirin ve editörün kişisel görüşlerine fazlasıyla yer verdiği görülmektedir.

Cumhuriyet gazetesinin son haberi "AKP davası seçimden sonraya kaldı" başlığıyla sunulmuştur. Haberde; "Anayasa Mahkemesi, AKP'nin kapatılması istemiyle açılan davada ilk incelemeyi dün yaptı. Yüksek Mahkeme, Recep Tayyip Erdoğan'ın genel başkanlık yetkilerinin tedbiren önlenmesine ilişkin istemi de partinin savunmasını aldıktan sonra görüşmeyi kararlaştırdı. AKP'ye ön savunmasını hazırlaması için 15 gün süre veren Yüksek Mahkeme, seçimin ertelenmesine yönelik tartışmalara da son noktayı koydu." şeklindeki açıklamalara ve iddialara yer verilmektedir.

Seçim öncesi son günde, AKP'nin hukuki durumu nedeniyle seçimin ertelenmesine yönelik tartışmaların son bulduğuna ilişkin haberde; “yaptı”, “kararlaştırdı”, “koydu” gibi kesin hüküm belirten ifadeler kullanılmıştır. Medya siyaset ilişkileri çerçevesinde bu haberin tamamı bir bütün halinde incelendiğinde; haberin, basının “bilgilendirme” işlevi çerçevesinde kaleme alındığı görülmektedir.

2. 22 Haziran 2007- 22 Temmuz 2007 Tarihleri Arasında Yazılı Basının AKP'ye Yaklaşımı

2.1. Hürriyet Gazetesi

2.1.1. Birinci Hafta

Tablo 2.21. 23 Haziran, 24 Haziran, 25 Haziran ve 26 Haziran 2007 Hürriyet Gazeteleri

İÇERİK	Seçmenden 367'nin üstünde yetki istedi	Erdoğan: Hesap bile bilmiyorlar	Sivil Uzlaşılı Anayasa Sözü	Misafirlere ayıp
HABERİN TARİHİ	23 Haz 2007	24 Haz 2007	25 Haz 2007	26 Haz 2007
HABERİN KONUMU	Alt orta	Sol orta	Manşet	Manşet
HABERİN SUNUMU	Yazı-Fotoğraf	Yazı	Yazı	Yazı-Fotoğraf
HABERİN NİTELİĞİ	Açıklama	Açıklama	Eleştiri	Eleştiri
HABERİN KAYNAĞI	Tayyip Erdoğan	Tayyip Erdoğan	Belirsiz	Belirsiz
HABERDE TARAFLILIK	Yok	Yok	Var	Yok
HABERDE YORUM	Yok	Yok	Var	Var
HABERDE EKSİK YÖN	Yok	Var	Yok	Yok
HABERDE ÖNYARGI	Yok	Yok	Var	Var
HABERDE SONUÇ	Var	Yok	Var	Var

22 Temmuz seçim dönemi öncesinin ilk incelenen haberi ,“Seçmenden 367'nin üstünde yetki istedi” başlığıyla sunulmuş olup, haberin; “Batman ve Erzincan'da halka seslenen Erdoğan; seçimlerden sonra Türkiye'yi bir cumhurbaşkanlığı seçimi krizi beklediğini bildirdi. Erdoğan, ‘Özel, Demirel, Sezer bu Anayasa ile seçildi. Ne değişti de Gül seçilirken ‘olmaz’ dediniz. Bunun cevabını sandıkta alacaklar. Sizden 367'nin üstünde bir rakamla yetki istiyorum’ dedi.” açıklamalarıyla verildiği görülmektedir.Haber,

Erdoğan'ın miting alanında konuşma yaparken başını biraz havaya kaldırarak çekilmiş olan yüz ifadesini yansıtan fotoğrafla sunulmuştur.

Haber, Erdoğan'ın miting alanlarındaki konuşmalarından alıntılarla verilmiştir. 22 Temmuz seçimleri öncesinde hatta seçimlerin tarihi üzerinde etkili (erken seçim yapılması) olan olay, Cumhurbaşkanlığı sorunudur. AKP'nin bu sorunu tek başına çözebilmesi için 367 milletvekili ile iktidar olması gerekmektedir. Bu nedenle de; Erdoğan'ın, hem Cumhurbaşkanını seçebilme yeterliliğini, hem de bu konudaki mağduriyetlerini halka ileterek, siyasal gündemi Cumhurbaşkanlığı konusuyla yönlendirmeye çalıştığı düşünülmektedir.

24 Haziran tarihli, "Erdoğan: Hesap bile bilmiyorlar" başlıklı haberde; "Elazığ'da düzenlenen mitingde konuşan Başbakan Erdoğan, Baykal'ı eleştirdi: Çıkıyor diyor ki; mazot 1 YTL olacak. Diyor ki; ben daha ucuzunu satarım. AKP ne veriyorsa ben iki katını vereceğim. İnanın bunlar hesap bilmiyor. Bizden böyle bir şey duydunuz mu? Duymayacaksınız." şeklindeki açıklama ve iddialara yer verilmektedir.

Haberin başlığı; Erdoğan'ın miting alanındaki sözlerinden alınmıştır. Haber içeriğinde; Erdoğan'ın, Baykal'ı vaatlerinden dolayı eleştirdiğine ilişkin iddialar yer almaktadır. Haberin önyargıdan ve yorumdan uzak hazırlandığı düşünülmektedir. Bu haberde dikkatimizi çeken önemli bir husus ve 22 Temmuz seçimlerinin kampanya söylemi olan "mazot 1 YTL" vaadidir. Seçim döneminin hasat mevsimine gelmesi ve çiftçilerden destek sağlamak amacıyla geliştirildiğini düşündüğümüz bu vaadin, aşağı yukarı bütün partilerin seçim bildirgelerinde ve söylemlerinde yer aldığı görülmektedir.

Hürriyet Gazetesi'nin 25 Haziran tarihli manşetinde, "Sivil Uzlaşılı Anayasa Sözü" başlığıyla yer alan haberde; "Başbakan Erdoğan, dün AKP'nin seçim beyannamesini açıkladı ve toplumsal sözleşme niteliğinde sivil bir uzlaşma anayasası vaat etti. Erdoğan, yeni Anayasa'nın 'kısa, öz ve açık' olacağını açıkladı. 'Yök, türban ve terör yok' alt başlıklı haberde ise; AKP'nin 233 sayfalık seçim beyannamesinde terör, YÖK ve dokunulmazlık konularına bir cümle dışında değinilmedi. 3 Kasım 2002 seçimlerinde, "Türbana kesin çözüm getireceğiz" diye meydanlara çıkan AKP'nin bildirgesinde, türban konusuna da yer verilmedi." şeklindeki eleştirilere yer verilmektedir.

Haber başlığı ve içeriği; AKP'nin seçim beyannamesinin incelenmesi ve Erdoğan'ın açıklamalarına istinaden kaleme alınmıştır. 22 Temmuz seçimleri öncesi kamuoyunu en çok meşgul eden sorunlar arasında olan “Yök, türban ve terör” sorunlarına seçim beyannamesinde yeterince yer verilmemesi eleştirilmiş olup, 3 Kasım seçimleri öncesinde AKP'nin söylemlerine atıflar yapılarak, vaatlerin yerine getirilmediği yönünde mesaj verilmeye çalışıldığı görülmektedir.

Manşetten, “Misafirlere ayıp” başlığıyla verilen haberde “KEİ zirvesinde Cumhurbaşkanı Sezer ile Başbakan Erdoğan, diplomatik teamülleri hiçe sayarak, misafirler onuruna birbirlerinin verdikleri yemeğe katılmadılar. KEİ'nin kuruluşunda büyük katkısı bulunan Türkiye, 8 devlet ve cumhurbaşkanı ile 3 başbakanın katıldığı zirvede, devletin üst düzeyinde birlik sağlayarak mesajlarını daha iyi anlatma fırsatını kaçırdı.” şeklindeki eleştirilere yer verilmektedir. Haber; Başbakan Erdoğan'ın Çırağan Sarayı'nda Rusya Devlet Başkanı Putin ve Yunanistan Başbakanı Karamanlis ile tercümanlar aracılığıyla sohbet ettiği ve tebessüm ederken çekilmiş fotoğrafla sunulmuştur.

Haberin başlığının, davetlerden çıkarım sonucu editörün yorumuyla hazırlanmış olduğu düşünülmektedir. Haber içeriğinde; Cumhurbaşkanı Sezer ile Başbakan Erdoğan arasındaki sorunların ülke adına kayıplara sebebiyet verdiği yönünde eleştiriler yöneltildiği görülmektedir.

2.1.2. İkinci Hafta

Tablo 2.22. 30 Haziran, 1 Temmuz ve 2 Temmuz 2007 Hürriyet Gazeteleri

İÇERİK	Sivil Silahsız Siyaset Belgesi	Kayseri'de birlik pozu	Paşam Borsa %12 Kaybetti
HABERİN TARİHİ	30 Haz 2007	1 Tem 2007	2 Tem 2007
HABERİN KONUMU	Manşet	Sağ orta	Manşet
HABERİN SUNUMU	Yazı-Fotoğraf	Yazı-Fotoğraf	Yazı
HABERİN NİTELİĞİ	Açıklama	İddia	Açıklama
HABERİN KAYNAĞI	Abdullah Gül	Belirsiz	Tayyip Erdoğan
HABERDE TARAFLILIK	Yok	Var	Yok
HABERDE YORUM	Yok	Var	Yok
HABERDE EKSİK YÖN	Yok	Yok	Yok
HABERDE ÖNYARGI	Yok	Var	Yok
HABERDE SONUÇ	Var	Var	Var

30 Haziran tarihli Manşette, “Sivil Silahsız Siyaset Belgesi” başlıklı haberde; “Başbakan Yardımcısı ve Dışişleri Bakanı Abdullah Gül, MGK’nın Şubat 2006 toplantısında kabul edilen terörle silahsız mücadele planını Hürriyet’e açıkladı. ‘61 Maddelik Plan’ alt başlıklı haberde; “Başbakan talimatıyla uygulamaya konulan 61 maddelik silahsız eylem planının koordinasyon ve takibini Güvenlik İşleri Genel Müdürlüğü üstlendi. Planda, validen en küçük memura kadar her kamu görevlisine, bakanlık ve kuruluşa düşen görevler var.” açıklamalarına yer verilmektedir. Haber, Abdullah Gül’ün ön cepheden alınmış, kuşkulu bakışlarını yansıtan bir fotoğrafla sunulmuştur.

Haberin başlığı, Başbakanlığın talimatıyla uygulamaya konulan plana atıfla hazırlanmıştır. Haber içeriğinde, terörle mücadele için silahsız yöntemin seçildiğini ve bunun için de çalışmaların yapıldığı belirtilmektedir. Haber önyargıdan uzak, açıklama niteliğindedir.

“Kayseri’de birlik pozu” başlıklı haberde; “Başbakan Tayyip Erdoğan, dün Kayseri’deki mitingde kürsüye TBMM Başkanı Bülent Arınç ve Dışişleri Bakanı Abdullah Gül’le el ele çıktı.” Haber, miting alanında Erdoğan, Arınç ve Gül’ün el ele ve gülümseyen yüz ifadelerini yansıtan bir fotoğrafla verilmiştir.

Hürriyet Gazetesinin, 22 Temmuz seçimleri öncesinde kamuoyunu en çok meşgul eden Cumhurbaşkanlığı seçimi ve Cumhurbaşkanı adayı Abdullah Gül ile birlikte Bülent Arınç ve Tayyip Erdoğan’ın el ele fotoğraflarını vermesi; gazetenin, AKP yönetiminin birlik ve beraberlik içerisinde olduğuna ilişkin kamuoyu oluşturma çabası içerisinde olduğunu göstermektedir. Haber, muhabirin izlenimlerinden ve yorumlarından yararlanılarak kaleme alınmıştır.

2 Temmuz tarihli manşette “Paşam Borsa %12 Kaybetti” başlıklı haberde; “Başbakan Erdoğan, Hürriyet’in sorularını ANA uçağında yanıtladı: ‘27 Nisan bildirisi için kimseye kırgın ve dargın değilim. 27 Nisan gerginliği olmasaydı İMKB endeksi 50 bini aşardı. Ama borsa yüzde 12 kaybetti. Bunu Yaşar Paşa’ya da aktardım. Evet kendilerine de söyledim: Güçlü ekonomi olmadan güçlü güvenlik de olmaz.’ dedi.” şeklindeki açıklamaları iddia edilmektedir.

Manşet, Başbakan Erdoğan’ın Genelkurmay Başkanı’na söylemiş olduğu sözlerden

alınmıştır. Kamuoyunda e-muhtıra olarak bilinen, Genelkurmay Başkanlığınca yayınlanan 27 Nisan Bildirisi, seçim öncesi kamuoyunu en çok meşgul eden olaylardandır. Erdoğan, bu açıklamasıyla e-muhtıra'nın kendileri için değil de, ekonomi için zarar doğuracağı yönünde beyanatlarda bulunarak, her zamanki söylemlerinde olduğu gibi vatandaşı düşündüğü mesajını vermektedir. Haber içeriği, kaynağın açıklamalarına bağlı kalınarak, yorumdan uzak hazırlanmıştır.

2.1.3. Üçüncü Hafta

Tablo 2.23.1. 6 Temmuz, 7 Temmuz, 8 Temmuz ve 9 Temmuz 2007 Hürriyet Gazeteleri

İÇERİK	ABD Konsolosu ve Beyza Zapsu Safta	Eski kararlarını bertaraf ettiler	Zapsu ile Pelosi gizlice görüştü	Gündoğdu'dan Baykal'a mesaj
HABERİN TARİHİ	6 Tem 2007	7 Tem 2007	8 Tem 2007	9 Tem 2007
HABERİN KONUMU	Sağ alt	Alt orta	Sol alt	Sağ orta
HABERİN SUNUMU	Yazı-Fotoğraf	Yazı-Fotoğraf	Yazı-Fotoğraf	Yazı-Fotoğraf
HABERİN NİTELİĞİ	Açıklama	Açıklama-İddia	İddia	Açıklama
HABERİN KAYNAĞI	Belirsiz	Abdullah Gül	Belirsiz	Tayyip Erdoğan
HABERDE TARAFLILIK	Yok	Var	Var	Var
HABERDE YORUM	Var	Var	Var	Var
HABERDE EKSİK YÖN	Yok	Yok	Var	Yok
HABERDE ÖNYARGI	Var	Var	Var	Yok
HABERDE SONUÇ	Var	Yok	Yok	Var

Tablo 2.23.2. 10 Temmuz, 11 Temmuz ve 12 Temmuz 2007 Hürriyet Gazeteleri

İÇERİK	Fedakârlık yapıp dıştan seçelim	AKP 1'inci parti ama sandalyesi azalacak	Kaderin rolü neyse oynarım
HABERİN TARİHİ	10 Tem 2007	11 Tem 2007	12 Tem 2007
HABERİN KONUMU	Manşet	Sağ alt	Sol orta
HABERİN SUNUMU	Yazı-Fotoğraf	Yazı	Yazı-Fotoğraf
HABERİN NİTELİĞİ	Açıklama	İddia	Açıklama
HABERİN KAYNAĞI	Deniz Baykal	Belirsiz	Tayyip Erdoğan
HABERDE TARAFLILIK	Yok	Var	Var

HABERDE YORUM	Var	Var	Var
HABERDE EKSİK YÖN	Yok	Var	Yok
HABERDE ÖNYARGI	Yok	Var	Var
HABERDE SONUÇ	Yok	Yok	Yok

Üçüncü haftanın ilk haberi, “ABD Konsolosu ve Beyza Zapsu safta” başlığıyla sunulmuş olup, haber; “Başbakan Erdoğan’ın danışmanı Cüneyd Zapsu’nun önceki gün ölen annesi Gaye Zapsu (73) dün toprağa verildi. Fatih Camii’ndeki cenaze namazında Zapsu’nun eşi Beyza Zapsu ve ABD Başkonsolosu Deborah Jones da, erkeklerle birlikte aynı safta durdu.” iddialarıyla sunulmuştur. Haber; cenaze namazında, önde Beyza Zapsu, erkekler safında Başkonsolos Deborah Jones’in başı örtülü ve güneş gözlüklü fotoğrafıyla verildiği görülmektedir.

Fotoğraf üzerinden yorumlarla yazılan başlığı ve haber içeriğiyle; Erdoğan’ın danışmanının ABD Başkonsolosluğu ile aralarındaki ilişkiye dikkat çekilmek istenildiği görülmektedir. Danışman Zapsu’nun eşi üzerinden ,AKP’ye ilişkin mesajlar verilmeye çalışıldığı düşünülmektedir.

“Eski kararlarını bertaraf ettiler” başlıklı haber; “Gül, Anayasa Mahkemesi’nin 367 oy şartıyla ilgili kararlarında hukuki ilkelerini göz ardı ettiğini, ancak son aldıkları kararla bunu bertaraf ettiğini söyledi.” şeklinde açıklamalarla verilmektedir. Haber, Abdullah Gül’ün yüz ifadesini (endişeli) yansıtan fotoğrafla verilmiştir.

Bu haber, Abdullah Gül’ün açıklamalarıyla kaleme alınmıştır. Seçim öncesi, gündemin Cumhurbaşkanlığı seçimi ve Anayasa Mahkemesinin bu yöndeki kararlarına kilitlendiği noktada, Abdullah Gül’ün bu yöndeki eleştirilerinin haber yapılması, Hürriyet gazetesi’nin AKP lehinde bir tutum içerisinde olduğunu düşündürmektedir.

8 Temmuz tarihli “Zapsu ile Pelosi gizlice görüştü” başlıklı haberde; “Erdoğan’ın Özel Danışmanı Cüneyd Zapsu, birkaç ay önce ABD Temsilciler Meclisi Başkanı Pelosi ile Ermeni tasarısını görüştü. Görüşmeyi, eski ABD Dışişleri Bakan Yardımcısı Holbrooke ayarladı. Cüneyd Zapsu, Ermeni tasarısının Temsilciler Meclisi’nde kabul edilmesinin Türk-Amerikan ilişkileri için ciddi sakıncalarına dikkat çekti. Polosi, ‘Bu konu şimdilik bizim önceliğimiz değil’ dedi.” şeklinde iddialara yer verilmektedir. Haber, üstte Polosi (kararlı), altta Zapsu’nun (gülümseyen) yüz ifadelerini yansıtan fotoğrafıyla verilmiştir.

Haberin kaynağına ilişkin bilgi verilmemiş olup, Polosi'nin Ermeni tasarısı konusundaki söylemini içeren bir açıklamanın olup olmadığı yargısı kesinlik kazanmamaktadır. Çünkü bu görüşmenin, tarafların temsil yetkisine haiz resmi sıfatlarıyla yapılmış bir görüşme olmadığı görülmektedir. Haberin, gazetenin istihbarı bilgileriyle elde edildiğini düşünmekteyiz. Hürriyet gazetesinin bu haberiyle seçim öncesinde AKP'nin ABD ile olan ilişkilerinin Cüneyd Zapsu üzerinden yürütüldüğüne dair kamuoyuna mesaj verme kaygısında olduğu dikkat çekmektedir.

9 Temmuz tarihli “Gündoğdu’dan Baykal’a mesaj” başlıklı haberde; “AKP dün, 13 Mayıs’ta Cumhuriyet Mitingi’nin yapıldığı Gündoğdu Meydanı’ndaydı. Başbakan, CHP liderine seslendi: ‘Bu meydanda miting yapsın. İzmir miting yapsın. Biz bölge miting yapmıyoruz. Bindirilmiş kıtalar yok.’” açıklamalarına yer verilmektedir. Haber, Erdoğan’ın seçim alanında seçmenleri selamlarken çekilmiş gülümseyen yüz ifadesini yansıtan fotoğrafla verilmiştir.

Haber içeriği; Erdoğan’ın mitingde CHP lideri için söylediği sözlerinden ve bunlara eklenen yorumlarından oluşmaktadır. “Gündoğdu” ise seçim öncesi dönemde AKP aleyhine yapılan Cumhuriyet Mitingi’nin yapıldığı alan olması nedeniyle önemlidir. Erdoğan’ın, ‘bindirilmiş kıtalar’ ifadesi ise, yapılan Cumhuriyet Mitinglerinin ve CHP mitinglerinin insan taşımak suretiyle yapıldığını anımsatmaktadır.

10 Temmuz 2007 tarihli, “Fedakârlık yapıp dıştan seçelim” söylemiyle manşete taşınan haberde; “Baykal, Başbakan Erdoğan’ın Çankaya uzlaşması teklifine, karşı teklifle cevap verdi: ‘Başbakan’ın uzlaşmadan söz etmesi olumlu bir gelişme. Biz buna hazırız. Birinci parti olduğumuz taktirde de aynı tavrı sürdürürüz. Hem siyasetleri, hem toplumu, hem Silahlı Kuvvetleri bir arada tutacak bir aday buluruz.’” şeklindeki açıklamalara yer verilmiştir. Haber, Deniz Baykal’ın el ve parmak işaretiyle bir noktaya dikkat çekmek istediğini düşündüren fotoğrafla verilmiştir.

Haber; Deniz Baykal’ın Cumhurbaşkanlığı konusunda uzlaşmaya açık olduklarını ve bunun için gerekenin yapılacağını ifade ettiği açıklamalarıyla sunulmuştur. Siyasette ve kamuoyunda sürekli “muhalefet tavırlarıyla” dikkat çeken Baykal, toplumsal bütünlüğün sağlanacağını düşündüğü bir durum karşısında uzlaşmacı bir lider imajı yaratmaya çalıştığını düşündürmektedir.

“AKP 1’inci parti ama sandalyesi azalacak” başlıklı haberde; “Hürriyet’in 56 yazar ve çizerinin, Türkiye’nin 81 ilinde ve Avrupalı Türkler neninde edindiği seçim izlenimlerinden şu sonuç çıkıyor: AKP seçimlerden yine birinci parti olarak çıkacak ama Meclis’te sandalye sayısı azalacak.” iddiaları yer bulmaktadır.

Haberin başlığı ve içeriği, yazarların seçim bölgelerindeki izlenimlerinin aktarılmasıyla hazırlanmıştır. Diğer partilere ilişkin tespitler yer almakta olup, konumuzun dışında olduğu için incelemeye alınmamıştır. Seçime yaklaşık on gün kala Hürriyet gazetesinin bu haberi vermesi, gazetenin seçmen tercihi üzerinde etkili olarak seçmeni yönlendirme çabası içerisinde olduğunu düşündürmektedir.

12 Temmuz tarihli, “Kaderin rolü neyse oynarım” başlıklı haberde; “Erdoğan, Tempo Dergisi Yayın Yönetmeni Çınar Oskay’ın, ‘Siyasetçi olmasanız ne yapardınız?’ sorusunu şöyle yanıtladı: ‘Akademisyenlik, ticaret olabilirdi. Belki rahmetli babam önümü kesmemiş olsaydı, futbola devam ederdim. Kaderin içinde yerim neyse, oradaki rolümü oynardım.’ açıklamalarına yer verilmektedir. Haber, Erdoğan’ın önündeki topa ayağıyla uzanmış formalı fotoğrafıyla verilmiştir.

Haberin başlığı, Erdoğan’la yapılan röportajdan alınmıştır. Öncelikle, Tempo Dergisi’nin (Doğan Grubu’na ait) röportajını birinci sayfasına taşıyan Doğan Grubuna ait Hürriyet gazetesinin, bu haberiyle çapraz tekelleşme örneği gösterdiğine dikkat çekmek isteriz. Haber içerisinde ‘muhafazakar’ Erdoğan’ın, kaderin rolünü oynamak sözleriyle muhafazakar seçmene seslenerek, AKP’nin bundan sonraki sürecine ilişkin hazırlıklı olunması gerekliliğine dikkat çekmektedir. Siyasetten önce amatör kümelerde futbol oynayan Erdoğan’ın formalı görüntüsüyle de futbol sempatisini olan seçmenlere mesaj verildiği görülmektedir.

2.1.4. Son Hafta

Tablo 2.24.1. 13 Temmuz, 16 Temmuz ve 17 Temmuz 2007 Hürriyet Gazeteleri

İÇERİK	Seçim yasaklarına ilk gün kamuflajı	O saati 10 bin dolara veririm	34.4 Kriteri
HABERİN TARİHİ	13 Tem 2007	16 Tem 2007	17 Tem 2007
HABERİN KONUMU	Sağ orta	Sağ orta	Manşet
HABERİN SUNUMU	Yazı-Fotoğraf	Yazı-Fotoğraf	Yazı-Fotoğraf

HABERİN NİTELİĞİ	Eleştiri	Açıklama	Açıklama-İddia
HABERİN KAYNAĞI	Belirsiz	Tayyip Erdoğan	Tayyip Erdoğan
HABERDE TARAFLILIK	Var	Var	Yok
HABERDE YORUM	Var	Var	Var
HABERDE EKSİK YÖN	Yok	Var	Var
HABERDE ÖNYARGI	Var	Var	Var
HABERDE SONUÇ	Var	Yok	Yok

Tablo 2.24.2. 18 Temmuz, 20 Temmuz ve 21 Temmuz 2007 Hürriyet Gazeteleri

İÇERİK	Başarısızlar Gitsin Resti	27 Nisan bildirisi tamir edildi	Kaç bakanının gemisi var
HABERİN TARİHİ	18 Tem 2007	20 Tem 2007	21 Tem 2007
HABERİN KONUMU	Manşet	Alt orta	Sol orta
HABERİN SUNUMU	Yazı-Fotoğraf	Yazı-Fotoğraf	Yazı-Fotoğraf
HABERİN NİTELİĞİ	Açıklama-İddia	Açıklama	Açıklama
HABERİN KAYNAĞI	Tayyip Erdoğan	Abdullah Gül	Tayyip Erdoğan
HABERDE TARAFLILIK	Var	Var	Yok
HABERDE YORUM	Var	Var	Yok
HABERDE EKSİK YÖN	Var	Var	Yok
HABERDE ÖNYARGI	Var	Var	Yok
HABERDE SONUÇ	Yok	Yok	Var

Son haftanın ilk haberi “Seçim yasaklarına ilk gün kamufлаji” başlığıyla verilmiş olup, haberde; “Seçim yasakları başladı ama Erdoğan dün Muğla mitingi için Atatürk Havalimanı’na makam otomobilinin 0002 No’lu kırmızı plakasının üzerine sivil plaka takarak gitti. ANA uçağını kullanamayacak olan Erdoğan için Ömer Dinçkök’e ait Falcon 900-B tipi uçak kiralandı. Muğla’da da Başbakan’ı sivil plakalı makam aracı bekliyordu.” şeklinde iddia ve eleştirilere yer verilmektedir. Haber, altta habere konu olan kırmızı plakanın bulunduğu, üstte sivil plakanın olduğu aracın fotoğrafı ve sağ üstte Erdoğan’ın küçük kare fotoğrafıyla verilmiştir.

Haberin başlığı, Erdoğan’ın seçim yasaklarının ilk gününde resmi aracı kamufle ederek kullandığından bahisle atılmıştır. Haber içeriğinde; Erdoğan’ın seçim çalışmalarında siyasi yasaklara uymayarak devlet kaynaklarını kullandığının iddia edildiği görülmektedir.

16 temmuz tarihli, “O saati 10 bin dolara veririm” başlıklı haberde; “Erdoğan, İstanbul ve Kocaeli’nde; Baykal’ın 60 bin dolar olduğunu iddia ettiği Frank Muller marka saati

gündeme geldi; ‘Kolumda bir zamanlar bir saat görmüş. Fakat bir rakam söyledi, klavuzu karga ona akıl verdi. Dedi ki, ‘60 bin dolar’, Sayın Baykal 15 bin dolara sana vereyim. O fazla gelirse 10 bin dolara da fit olurum. 70’ine geldin, hala dürüst davranmıyorsun. O akşam öyle ağlıyor ki, acıdım. Gel sana Yeni Cami önünde bi mendil açalım.” şeklinde açıklamalara yer verilmektedir. Haber, Tayyip Erdoğan, Abdullah Gül ve Emine Erdoğan’ın miting alanında bulunanları selamlarken çekilmiş fotoğrafla verilmiştir.

Haberin başlığı, Erdoğan’ın Baykal’a yönelik söylemlerinden hazırlanmıştır. Haber içeriği; Erdoğan’ın Baykal’ın eleştirilerine alaycı bir ifadeyle verdiği cevaplara atıflar yapılarak kaleme alınmıştır. Hürriyet gazetesinin bu haberiyle, AKP ve CHP arasındaki çekişmenin küçük ayrıntılara varacak ölçüde arttığını, CHP’nin açıklama ve eleştirilerine verilen AKP cevaplarının gazetenin birinci sayfasına taşındığı dikkatimizi çekmektedir. Mitingde ve fotoğrafta Abdullah Gül’ün olması ise, Cumhurbaşkanlığı seçim mağduru rolünün kamuoyunda canlı tutulduğunu düşündürmektedir.

Hürriyet gazetesinin; “34.4 kriteri” manşetli haberde ise, “ Yüzde 34.4 oyla iktidara gelen Başbakan Erdoğan, başarı kriterlerini tarif etti: ‘Bu seçimde yüzde 34.4’ün üzerinde olmaması halinde, arkadaşlarımızla oturur değerlendirmemizi yaparım. O değerlendirmeden sonra durumu çek ederim.’” “Dönenleri eleştirdi” alt başlığıyla; ‘Erdoğan, siyaseti bıraktıktan sonra geri dönen Devlet Bahçeli ve Mesut Yılmaz’ı eleştirerek, ‘Nasıl inanacaksınız, akşam yat başka, sabah kalk başka. Ama Tayyip Erdoğan’ı iyi takip edin, böyle bir kararı verdiği anda’ dedi.” açıklamalara yer verilmektedir. Haber, Tayyip Erdoğan’ın konuşma yaparken öfkeli bir yüz ifadesinin bulunduğu sırada, işaret parmağıyla karşıyı gösterdiği fotoğrafla sunulmuştur.

Haberin başlığı, Erdoğan’ın siyasi kriterlerine ilişkin açıklamalarında kaleme alınmıştır. Haber içeriğinde; AKP’nin, 22 Temmuz seçimlerinde, 3 Kasım seçimlerinde elde edilen başarının altına inilmesi halinde, üstü kapalı ifadelerle Tayyip Erdoğan’ın istifasının söz konusu olduğu yönünde açıklamalar yer almaktadır. Bununla birlikte, Bahçeli ve Yılmaz’ın 3 Kasım seçimlerinde başarısızlıkları nedeniyle siyasetten çekildiklerini ve tekrar geri döndüklerini hatırlatan Erdoğan’ın, sonucun başarısız olması halinde; kendisinin siyasete dönmeyeceği yönünde iddialara yer verilmektedir. Bu haberin, Tayyip Erdoğan ve AKP’den memnun seçmeni tehdit niteliğinde olduğu

gibi, 22 Temmuz seçimlerinde başarılı olunacağına dair bir iddia niteliği de taşıdığı düşünülmektedir.

18 Haziran tarihli manşette, “Başarısızlar Gitsin Resti” başlığıyla verilen haberde; “Başbakan Tayyip Erdoğan, ‘Tek başımıza iktidar olamazsak siyasetten çekiliyorum. Aynısını Deniz Baykal ve Devlet Bahçeli’den de bekliyorum’ dedi ve seçim yarışının son düzlüğüne damgasını vurdu.” “Hodri meydan diyorum” alt başlığıyla verilen haberde; ‘34.4’ün üzerinde oy almazsam durumu çek ederim’ diyen Erdoğan, dün bir çıkış daha yaptı: “Hodri meydan diyorum. Biz tek başımıza iktidar olamazsak ben siyasetten çekiliyorum. Sayın Baykal, Sayın Bahçeli, sen tek başına iktidar olmazsan siyasetten çekilecek misin?” açıklamalarına ve iddialarına yer verilmektedir. Haber, Tayyip Erdoğan’ın seçim aracı üzerinden miting alanında bulunanlara kırmızı ve beyaz gül atarken çekilmiş, kırmızı zemin üzerine ‘en anlamlı seçim vaadi’ yazılı fotoğrafla sunulmuştur.

Manşet ve haber içeriği, Erdoğan’ın açıklamalarına dayanılarak kaleme alınmıştır. Haber içeriğinde verilen, Erdoğan’ın ‘başarısızlar çekilsin’ söylemi ile, seçime son birkaç gün kala siyasi gündemi hareketlendirerek, söylemlerin restleştiğini ve Erdoğan’ın sandıktan çıkacak sonuçtan emin olduğu yönünde mesajlar iletilmektedir.

“27 Nisan bildirisi tamir edildi” başlıklı haberde; “Dışişleri Bakanı Gül, ‘Hükümet içinde ve askerde farklı düşünenler olabilir. Ama Anayasa’ya göre kim kime bağlı belli. Genelkurmay’ın bildirisini siyaset ve kurumlar hemen tamir etti. Hükümet de açıklama yaptı ve konu kapandı’ dedi. MGK Genel Sekreterliği için önerdikleri isimlerin Köşk’ten dönmesini de eleştiren Gül, ‘Bakanlıkta büyükelçi kalmadı neredeyse, MGK’yı vekaletle mi götüreceğiz? Bu Türkiye’nin meselesidir’ diye konuştu.” şeklinde açıklamalara yer verilmektedir. Haber, sağ üst köşede Abdullah Gül’ün tebessüm ederken çekilmiş fotoğrafıyla verilmiştir.

Başlık ve haberin içeriği Abdullah Gül’ün açıklamalarıyla hazırlanmıştır. AKP ve Genelkurmay’ın arasını açan 27 Nisan bildirisinin sonuçlarının düzeltildiği haberi, seçime son iki gün kala, AKP’nin askerle arasının düzeltildiği yönünde mesaj vermek amacıyla kaleme alındığı düşünülmektedir. Bu açıklamayı Abdullah Gül’ün yapmasından ise, AKP içerisinde ılımlı siyaset anlayışıyla temsil edilen ve bildiriye

konu Cumhurbaşkanlığı seçiminde adaylığı sebebiyle tercih edildiği çıkarımına varılmaktadır.

21 Temmuz tarihli, “Kaç bakanımın gemisi var” başlıklı haberde; “Başbakan Erdoğan: (Baykal’a) İspat et, kaç tane bakanımın gemisi var. İspat edemezsen müfterisin. (Bahçeli’ye) Hükümette olduğun dönem 22 banka hortumlanırken sen tribünden futbol maçı mı seyrediyordun, niye müdahale etmedin.’ şeklindeki açıklamalara yer verilmektedir. Haber, Başbakan Erdoğan’ın öfkeli yüz ifadesini yansıtan küçük kare fotoğrafla verilmiştir.

Hürriyet gazetesinin seçim öncesi son sayısında, birinci sayfanın sol köşesi “Son Mesajlar” başlığı ile öncelikle Tayyip Erdoğan olmak üzere liderlerin açıklamalarına ayrılmıştır. Haber başlığı, Başbakan Erdoğan’nın Baykal’ın sorduğu soruya cevabı niteliğindeki açıklamasıyla atılmıştır. Son açıklamasında Devlet Bahçeli’ye de mesaj gönderen Erdoğan’ın, 22 Temmuz seçimlerinde MHP’nin de başarılı olacağını düşündüğü dikkatimizi çekmektedir. Haber, muhabirin yorumundan uzak, açıklamaları içeren ifadelerle verilmiştir.

2.2. Akşam Gazetesi

2.2.1. Birinci Hafta

Tablo 2.25. 23 Haziran, 24 Haziran, 25 Haziran ve 26 Haziran 2007 Akşam Gazeteleri

İÇERİK	Seçimden sonra Köşk krizi çıkacak	Ağar’ın memleketin de erkeklik polemiği	Erdoğan’ın cebindeki son anket	Cepteki Ankete Tepki Yağdı
HABERİN TARİHİ	23 Haz 2007	24 Haz 2007	25 Haz 2007	26 Haz 2007
HABERİN KONUMU	Alt orta	Alt orta	Manşet	Alt orta
HABERİN SUNUMU	Yazı	Yazı-Fotoğraf	Yazı-Grafik	Yazı
HABERİN NİTELİĞİ	Açıklama	Açıklama	İddia	Açıklama
HABERİN KAYNAĞI	Tayyip Erdoğan	Erdoğan-Gül	Belirsiz	Belirsiz
HABERDE TARAFLILIK	Var	Var	Var	Var
HABERDE YORUM	Var	Var	Var	Var
HABERDE EKSİK YÖN	Yok	Yok	Yok	Yok
HABERDE ÖNYARGI	Var	Var	Yok	Yok
HABERDE SONUÇ	Yok	Var	Var	Var

Son haftanın ilk haberi “Seçimden sonra Köşk krizi çıkacak” başlığıyla sunulmuş olup, haber içeriğinde; “Başbakan Erdoğan, Batman’da muhalefet ve Anayasa Mahkemesi kararını eleştirdi. ‘Türkiye, Köşk seçimi krizi ile karşı karşıya’ dedi. Erdoğan, Gül’ün adaylığı sırasında yaşananları hatırlatarak ‘Bunun sorumluları tarihe hesap veremeyecekler’ dedi. Kalabalık sık sık Sezer’i yuhaladı. ‘İstifa’ sloganı arttı. Başbakan, gezisine bugün Elazığ ve Malatya ile devam ediyor.” şeklindeki açıklama ve değerlendirmelerde bulunulmuştur.

Haberin başlığı ve içeriği Başbakan Erdoğan’ın miting alanındaki konuşmalarından alınmıştır. Erdoğan’ın muhalefeti ve Anayasa Mahkemesi’nin kararlarını hatırlatarak eleştirmesi, kalabalığın Sezer’i yuhalaması ve ‘istifa’ sloganının atılmasına yer verilmesi, gazetenin Cumhurbaşkanlığı krizini derinleştirme kaygısı içerisinde olduğunu göstermektedir.

24 Haziran tarihli, “Ağar’ın memleketinde erkeklik polemiği” başlıklı haber içeriğinde; “Erdoğan ile Gül kürsüye birlikte çıktı. Aşırı sığağa rağmen çışkulu kalabalık yüzlerini güldürdü. Erdoğan ve Gül, muhalefeti Elazığ’da topa tuttu. Gül, Ağar’ı ima edip ağır konuştu: Erkeklik, yiğitlik korkmadan Meclis’te oturmaktı. Erkekliğin ispatlanacağı dönemler vardır. Ne yazık ki yapılmadı. Başbakan’ın hedefi Uzan ve Baykal’dı.” açıklamalara yer verilmektedir. Haber, Tayyip Erdoğan ile Abdullah Gül’ün platformdan kalabalığa gül atarkenki çekilmiş fotoğrafla verilmiştir.

Haberin başlığı, Abdullah Gül’ün DYP lideri Mehmet Ağar’a yönelik eleştirilerinden çıkarımlarla atılmıştır. Haber, Cumhurbaşkanı Abdullah Gül’ün mecliste yeterli çoğunluğun sağlanamamasından sorumlu tuttuğu Mehmet Ağar’a ve Tayyip Erdoğan’ın Cem Uzan ve Deniz Baykal’a yönelttiği eleştirilerle birlikte yer verilmiştir. 3 Kasım seçimlerinin aksine Tayyip Erdoğan’ın birçok mitinge Abdullah Gül ile birlikte katılması, Cumhurbaşkanlığı seçimi krizini gündemde tutma kaygısı olarak değerlendirilmektedir.

25 Haziran tarihli manşette, “Erdoğan’ın cebindeki son anket” başlığıyla verilen haber, “Başbakan, ANAR’a yaptırdığı son kamuoyu yoklamasının sonuçlarını cumartesi günü telefonla aldı. Elazığ ve Malatya yolculukları sırasında gelen rakamları ilk AKŞAM’la paylaştı. Haber içeriğinde; Erdoğan’ın önceki günkü Elazığ ve Malatya mitinglerinde,

ANA uçağının misafiri AKŞAM'dı...Yolculuk sırasında partisinin yaptırdığı son seçim anketinin sonuçları geldi. Erdoğan, anketin kırsal kesimi kapsamadığının altını çizdi.” açıklamalarıyla kaleme alınmıştır. Haber, Tayyip Erdoğan'ın cebindeki son anket olarak iddia edilen anket sonuçlarını içeren (kararsızlar dağıtılmadan ve kararsızlar dağıtılınca) yüzdelerle dilimli grafiklerle sunulmuştur.

Manşet ve haber içeriği, Akşam gazetesi muhabirinin Başbakan Erdoğan ile uçak yolculuğunda geçtiği iddia edilen konuşmadan alındığı görülmektedir. Akşam gazetesinin seçim öncesinde anket sonuçlarını yayınlaması, seçmeni etkileme davranışı olarak değerlendirilmektedir. Haberde dikkatimizi çeken bir husus ise ‘Başbakan, ANAR’a yaptırdığı son kamuoyu yoklamasının’ ifadesiyle, “siparişle anket” yaptırılıyor mesajı da dikkat çekmektedir.

25 Haziran tarihli haberin devamı niteliğindeki “Cepteki Ankete Tepki Yağdı” başlıklı haberde; “Başbakan’ın son seçim anketinde AKP’nin yüzde 40’ı geçmesi ve en çok 3 partinin barajın üstünde çıkması tartışma yarattı. Muhalefet öfkeli. CHP: ‘Ciddiye alınacak hali yok. AKP’nin yüzde 40’lar oranında bir gücü görünmüyor. Amaç, sermaye, medya ve bürokrasiye ‘Biz iktidardan gitmiyoruz’ mesajını vermek. MHP: ‘AKP’de yapılırsa böyle çıkmaz. Bu anket, AKP Genel Merkezi’nde yapılırsa bile bu sonuç çıkmaz. Seçmene ayar vermeye yönelik bir çaba. Ampul 23 Temmuz’da söner.” şeklinde değerlendirmelere yer verilmektedir.

Haberin başlığı ve içeriği; önceki gün Akşam gazetesinin manşetinde yer alan haberle ilgili olarak CHP ve MHP yetkililerinin açıklamalarından kaleme alınmıştır. aktarılmıştır. Dünkü ve bu günkü haberde de anlaşılacağı üzere, seçim öncesi anket sonuçlarının basında yayınlanması, siyasal gündemi değiştirdiği gibi, siyasal partiler arasındaki çekişme ve yıpratmaya da sebebiyet verdiği görülmektedir.

2.2.2. İkinci Hafta

Tablo 2.26.1. 29 Haziran, 30 Haziran ve 1 Temmuz 2007 Akşam Gazeteleri

İÇERİK	Bunlarda meyve yok ki taşlansın	Karı-Koca Eskişehir’de oy istiyor	MHP’ye Karşı Tezkere Kozu
HABERİN TARİHİ	29 Haz 2007	30 Haz 2007	1 Tem 2007
HABERİN KONUMU	Sol orta	Alt orta	Manşet
HABERİN SUNUMU	Yazı-Fotoğraf	Yazı-Fotoğraf	Yazı
HABERİN NİTELİĞİ	Açıklama	Açıklama	İddia
HABERİN KAYNAĞI	Tayyip Erdoğan	Ahsen Unakıtan	Belirsiz
HABERDE TARAFLILIK	Yok	Yok	Var
HABERDE YORUM	Var	Var	Var
HABERDE EKSİK YÖN	Yok	Yok	Var
HABERDE ÖNYARGI	Yok	Yok	Var
HABERDE SONUÇ	Var	Var	Yok

Tablo 2.26.2. 2 Temmuz, 4 Temmuz ve 5 Temmuz 2007 Akşam Gazeteleri

İÇERİK	Tarafsız misafir!	Köşk atışmasına seçim erteleme	Sandalye Seneryoları
HABERİN TARİHİ	2 Tem 2007	4 Tem 2007	5 Tem 2007
HABERİN KONUMU	Manşet	Sol orta	Sürmanşet
HABERİN SUNUMU	Yazı-Fotoğraf	Yazı-Fotoğraf	Yazı-Grafik
HABERİN NİTELİĞİ	Açıklama	Açıklama	İddia
HABERİN KAYNAĞI	Bülent Arınç	Abdullah Gül	Belirsiz
HABERDE TARAFLILIK	Var	Yok	Var
HABERDE YORUM	Var	Var	Var
HABERDE EKSİK YÖN	Yok	Yok	Yok
HABERDE ÖNYARGI	Var	Yok	Var
HABERDE SONUÇ	Var	Yok	Yok

29 Haziran tarihli, “Bunlarda meyve yok ki taşlansın” başlıklı haberde; “Erdoğan, Yozgat’ta MHP’yi topa tuttu: Bizden önce hangi koalisyon vardı? Uyanık insan bir sokulduğu yerden bir daha sokulmaz. Bunlarda meyve yok ki taşlansın. Bunların bulunduğu yerde bereket olmaz.” açıklamalara yer verilmektedir. Haber, Erdoğan’ın platform üzerinde konuşma yaparken çekilmiş fotoğrafla verilmiştir.

Haberin başlığı, kaynağın söyleminden alınmıştır. Haber içeriğinde, Erdoğan’ın 3 Kasım seçimleri öncesinde 57. Hükümeti hatırlatarak MHP’ye yönelik eleştirilerine yer

verilmektedir. Erdoğan'ın daha önceki seçimlerde MHP'ye büyük oranda oy taşıyan Yozgat'ta, önceki hükümet ortağı MHP'ye yüklenmesi muhatap kitleye mesaj aktarımı olarak değerlendirilmektedir.

“Karı-Koca Eskişehir’de oy istiyor” başlıklı haberde, “Eskişehir’den aday olan Maliye Bakanı Unakıtan, seçim çalışmalarını eşiyle sürdürüyor. Ahsen Hanım, şöyle dedi: ‘En büyük zevkim, onun detayları.Çorabı, ayakkabısı, saçının favorisi benden sorulur.’” şeklindeki beyanatlara yer verilmektedir. Haber, Maliye Bakanı Unakıtan ile eşi Ahsen Unatıkan’ın seçim gezilerinden alınmış fotoğrafla verilmiştir.

Haberde, AKP iktidarının maliye bakanı ve eşinin, Eskişehir’de yürüttükleri seçim çalışmaları kaleme alınmıştır. Bu haber, AKP içerisinde partinin Genel Başkanı Tayyip Erdoğan dışında birisinin seçim çalışmalarını vermesi açısından önemlidir.

1 Temmuz tarihli manşette, “MHP’ye Karşı Tezkere Kozu” başlığıyla yer alan haber; “AKP’den, meydanlarda ‘K.Irak’a girelim’ kampanyası yürüten MHP’ye karşı son dakika atağı: Seçim öncesi tezkereyi geçirip MHP’yi baraj altına itmek. MHP’nin barajı aşarak Meclis’e üçüncü parti olarak girmesi en çok AKP’nin sandalye sayısını düşürecek. Bu nedenle AKP, seçim kampanyası finalini MHP’yi baraj altına çekme stratejisi üzerine kurdu.” ,“9 Temmuz Kritik Gün” alt başlığıyla verilen haberde; “AKP grup yönetimi, MHP’nin en önemli kozu olan ‘Kuzey Irak’a operasyon’ hamlesini muhalefetin elinden almak için nabız yokluyor. 9 Temmuz’daki Bakanlar Kurulu’nda da gündem tezkere olabilir.” iddialarına yer verilmektedir.

Manşet ve haber içeriğindeki iddialar, gazete tarafından kaynak gösterilmeden kurgulanmıştır.Haberde; yaklaşan seçim sürecinde, AKP’nin seçim öncesi süreçte elinde kozlar olduğuna, istenirse K.Irak’a operasyonla, MHP’nin baraj altında bırakılabileceğine ilişkin iddialara yer verildiği görülmektedir.

Manşette, “Tarafsız misafir!” başlığıyla verilen haberde; “Gül’ün memleketindeki ‘birlik pozu’ muhalefeti kızdırdı. Arınç, ‘Beni misafir sayın’ dedi. Ama Anayasa’ya göre Meclis Başkanı’nın, bir siyasi partinin faaliyetine katılması yasak.” açıklamalarına yer verilmekle birlikte; “94’üncü Madde İhlali” alt başlıklı haber ise “TBMM Başkanı Bülent Arınç, konuşmalarından sık sık hukuktan dem vuruyor, ama önceki gün AKP’nin Kayseri mitinginde Anayasa’yı kendi deldi. Çünkü Anayasa’nın

94.maddesine göre, meclis başkan ve vekillerinin mensubu oldukları partilerin faaliyetine katılması yasak.”şeklindedir. Haberin devamında, CHP Genel Başkan Yardımcısı Mustafa Özyürek ve DP Lideri Mehmet Ağar’ın konuya ilişkin eleştirilerine yer verilmiştir. Haber, Kayseri mitinginde Bülent Arınç, Tayyip Erdoğan ve Abdullah Gül’ün el ele halkı selamlarken çekilmiş fotoğrafla verilmiştir.

Manşet, Arınç’ın miting alanındaki konuşmasından alınmıştır. Haber içeriğinde; Bülent Arınç’ın söz konusu mitinge katılmasının, Anayasa’nın ilgili maddesi de belirtilmek suretiyle aykırılık teşkil ettiğine dair ifadeler görülmektedir. Haberin devamında, söz konusu durum nedeniyle diğer siyasi parti yöneticilerinin de görüşlerine başvurularak değerlendirmelerde bulunmaktadır.

“Köşk atışmasına seçim erteleme” başlıklı haberde; “Dışişleri Bakanı Gül, miting dönüşü helikopterinde AKŞAM’a konuştu. Bugüne kadar sürekli ‘Köşk adaylığım devam ediyor’ mesajı veren Gül, Arınç’ın çıkışı sonrası taktik değiştirdi. Gül, ‘Cumhurbaşkanı adayı konusunu seçimden sonra konuşmak lazım’ diyerek kavgaya ara verdi. Arınç’ın siyasi mitinge katılmasını da ‘O da milletvekili adayı’ diyerek destekledi.” açıklamalarına yer verilmektedir. Haber, helikopter içerisinde Abdullah Gül’ün muhabirin sorularını yanıtlarken çekilmiş fotoğrafıyla verilmektedir.

Haber başlığı ve haber içeriği, Abdullah Gül ile yapılan röportajdan çıkarımlarla oluşturulmuştur. 22 Temmuz seçimleri öncesinde kamuoyunu en çok meşgul eden Cumhurbaşkanlığı seçimi konusuna ilişkin açıklamalar da değerlendirildiğinde, bu konunun seçim sonrasına ertelendiği düşünülmektedir.

5 Temmuz tarihli sürmanşette, “Sandalye Senaryoları” başlıklı haberde; “Türkiye’nin önde gelen araştırma şirketleri bir bir seçim anketi yayınlıyor. Fakat bu seçim sistemine göre sadece oy oranına bakarak yeni oluşacak TBMM hakkında bir fikir yürütmek kolay değil. Arı Hareketi’nin hazırladığı ‘Bilinçli oy simülasyonu’ ile Meclisteki sandalye dağılımı için kestirim yapılıyor. Sistem asgari hata puanıyla oy yüzdelerinden sandalye sayısına ulaşıyor. İşte son anketlere göre yeni Meclis...” değerlendirmelere yer verilmektedir. Haber, GENAR (AKP 317), ANAR(AKP 325), SONAR(AKP 274), ve KAMAR(AKP 317) şirketlerine ait grafikli anket sonuçlarıyla verilmiştir.

Akşam gazetesinin bu haberinde; seçim öncesi dönemde seçim tahminlerine ilişkin kamuoyu yoklama sonuçlarına göre meclise girecek partiler ve kaç milletvekiline sahip olunacağına ilişkin anket sonuçlarına yer verdiği görülmektedir. Dört büyük araştırma şirketinin sonuçlarında; Meclis’e 3 partinin ve bağımsızların girdiği görülerek, AKP’nin genel olarak 317 milletvekilinin üstünde olduğu belirtilmektedir. Akşam gazetesinin, seçim öncesi süreçte anket sonuçlarını yayınlanarak kamuoyunu yönlendirme çabasında olduğu görülmektedir.

2.2.3. Üçüncü Hafta

Tablo 2.27. 8 Temmuz, 9 Temmuz, 10 Temmuz ve 12 Temmuz 2007 Akşam Gazeteleri

İÇERİK	Erdoğa, Afyon’da Sezer’i yuhalatmadı	Uzlaşırım	Şansölye Modeli	Kulislerde Köşk Adayları
HABERİN TARİHİ	8 Tem 2007	9 Tem 2007	10 Tem 2007	12 Tem 2007
HABERİN KONUMU	Alt orta	Sürmanşet	Manşet	Manşet
HABERİN SUNUMU	Yazı	Yazı-Fotoğraf	Yazı-Fotoğraf	Yazı
HABERİN NİTELİĞİ	Açıklama	Açıklama	Açıklama	İddia
HABERİN KAYNAĞI	Tayyip Erdoğan	Tayyip Erdoğan	Tayyip Erdoğan	Belirsiz
HABERDE TARAFLILIK	Var	Var	Yok	Var
HABERDE YORUM	Var	Yok	Yok	Var
HABERDE EKSİK YÖN	Yok	Yok	Yok	Var
HABERDE ÖNYARGI	Yok	Yok	Yok	Yok
HABERDE SONUÇ	Var	Yok	Yok	Yok

Üçüncü haftanın ilk haberi “Erdoğan, Afyon’da Sezer’i yuhalatmadı” başlığıyla sunulmuş olup, haber içeriğinde; “Başbakan dün Cumhurbaşkanının memleketi Afyon’daydı. Meydanda konuşurken partililer “Sezer istifa” diye bağırmaya başlıyor. Başbakan hemen gruba müdahale ediyor, protestoyu durduruyor.” izlenimlerine yer

verilmektedir.

Akşam gazetesinin bu haberi, Afyon mitingine ilişkin izlenim ve değerlendirmelerinden oluşmaktadır. Haber başlığı ve içeriğinde; mitingde bulunanların Sezer aleyhine protesto yaptıklarını ancak Erdoğan'ın buna müsaade etmediği belirtilmekle; Erdoğan'ın devletin kurumlarına ve kurumların başında bulunan şahıslara saygılı davrandığı mesajının verilmek istendiği dikkat çekmektedir.

9 Temmuz tarihli sürmanşette, "Uzlaşım" başlıklı haberde; "Başbakan Erdoğan, merakla beklenen konulardaki açıklamasını AKŞAM'a yaptı. 22 Temmuz seçimlerinin ertesi ve yeni cumhurbaşkanının seçim stratejisi Türkiye'de gündemi değiştirecek gibi... Çünkü Erdoğan, 11'inci Cumhurbaşkanı'nı (Sezer'in halefi) yeni Meclis'in seçeceğini söyledi. Erdoğan, bu kez Köşk seçimi için 'uzlaşma arayacağım' dedi ve devam etti: Kimse kendi dayatmasını şart koşmasın. Bize tek bir aday dayatmasaydın, adaylarla gelseydin dediler ya onu da yaparız. Alternatiflerle gideriz. Anayasa'daki şartlara haiz adaylarla uzlaşma ararız." şeklindeki açıklamalara yer verilmektedir. Haber, Başbakan Erdoğan ile gazete muhabirinin, konuştukları sırada çekilmiş fotoğrafla verilmiştir.

Akşam gazetesi, Başbakan Erdoğan ile yaptığı röportajı sürmanşetine taşıyarak, Erdoğan'ın yeni cumhurbaşkanı seçiminde uzlaşmaya yanaştığı yönündeki mesajlarını Erdoğan'ın ağzından vermiştir. Haber, kaynağına bağlı kalınarak kaleme alınmakla birlikte, Erdoğan'ın uzlaşmacı kişiliğinin haberde ön plana çıkarıldığı görülmektedir. Bu haberle, Cumhurbaşkanlığı seçiminin gündemdeki yerini koruduğu görülmektedir.

Manşette, "Şansölye Modeli" başlığıyla yer alan haberde; "Başbakan'ın AKŞAM'a manşet olan, 'Köşk için uzlaşım' sözü gündemi değiştirdi. Şimdi Erdoğan'ın kafasındaki modeli açıklıyoruz. Avusturya'daki şansölye sistemi. Erdoğan, Çankaya için uzlaşmaya açık olacak; ama yeni Cumhurbaşkanı'nın yetkileri büyük ölçüde kırılabilecek. Avusturya ve Finlandiya örneğini veren Erdoğan, 'Güçlendirilmiş Başbakanlık' istiyor. Erdoğan, mevcut sistemi, 'Millete hesabı başbakanlar veriyor. Ama her yerden önü kesiliyor. Güçlendirilmiş bir başbakanlık sistemi olmalı' diye şikayet etmişti. AKP'li hukukçular şimdi bu model için hazırlık yapıyor." şeklindeki açıklamalara yer verilmektedir. Haber, Başbakan Erdoğan'ın platform üzerinde alkış

tutarken çekilmiş fotoğrafıyla verilmiştir.

Akşam gazetesi, önceki günkü sürmanşetini destekleyen ve bununla birlikte Cumhurbaşkanlığı için yeni bir model söyleminde olan Erdoğan'ın sözlerini manşetine taşımıştır. Haber içeriğinde, Erdoğan'ın yeni dönemde Cumhurbaşkanının yetkilerini sınırlamayı düşünerek, yetkinin Başbakan'a devri konusunda girişimlerde bulunacağına dikkat çekilmektedir.

Akşam gazetesinin 12 Temmuz tarihli manşetinde, "Kulislerdeki Köşk Adayları" başlığıyla verilen haberde; "22 Temmuz ertesi bir numaralı gündem maddesi Çankaya seçimi... Uzlaşma sinyali sonrası, 'siyasi kariyerli-devlet deneyimli' adaylar favori. Erdoğan'ın 'Meclis içinden olsun' görüşü, AKP'nin nisandaki anketinde yer alan Vecdi Gönül, Mehmet Aydın ve Beşir Atalay gibi klasikleşen isimleri gündeme getirdi. Yeni isim Burhan Kuzu" iddialarına yer verilmektedir.

Akşam gazetesinin bu haberi, kulislerden edinilen muhabir bilgileriyle kaleme alındığı düşünülmektedir. Cumhurbaşkanlığı seçimi için AKP'den uzlaşma sinyali gelmesi ve Erdoğan'ın 'üç-dört isimle gelme' söylemleri sonrasında, AKP içerisinde adaylık şartlarını taşıyan isimlerin Cumhurbaşkanlığı seçimi için ön plana çıktığı görülmektedir.

2.2.4. Son Hafta

Tablo 2.28.1. 14 Temmuz, 15 Temmuz, 16 Temmuz ve 17 Temmuz 2007 Akşam Gazeteleri

İÇERİK	Seçim ertesi yüzmek için hazır olsun	İstanbul'da Erdoğan ile Hoca savaşı	İstanbul Şovu	Baykal kendisine akıl testi yaptırsın
HABERİN TARİHİ	14 Tem 2007	15 Tem 2007	16 Tem 2007	17 Tem 2007
HABERİN KONUMU	Alt orta	Alt orta	Sürmanşet	Sol orta
HABERİN SUNUMU	Yazı- Fotoğraf	Yazı- Fotoğraf	Yazı- Fotoğraf	Yazı- Fotoğraf
HABERİN NİTELİĞİ	Açıklama	İddia	Açıklama	Açıklama
HABERİN KAYNAĞI	Tayyip Erdoğan	Belirsiz	Tayyip Erdoğan	Tayyip Erdoğan
HABERDE TARAFLILIK	Yok	Var	Var	Var
HABERDE YORUM	Yok	Var	Var	Yok

HABERDE EKSİK YÖN	Yok	Var	Yok	Yok
HABERDE ÖNYARGI	Yok	Var	Yok	Yok
HABERDE SONUÇ	Yok	Yok	Var	Yok

Tablo 2.28.2. 18 Temmuz, 19 Temmuz, 20 Temmuz ve 21 Temmuz 2007 Akşam Gazeteleri

İÇERİK	Ya İktidar Ya Veda	Ananı al git diye bir küfür var mı	AKP'li Cemaate Saadet Cinliği	En gergin final: Baykal, Bahçeli ve Hoca hedef
HABERİN TARİHİ	18 Tem 2007	19 Tem 2007	20 Tem 2007	21 Tem 2007
HABERİN KONUMU	Sürmanşet	Sol orta	Manşet	Sağ orta
HABERİN SUNUMU	Yazı- Fotoğraf	Yazı- Fotoğraf	Yazı- Fotoğraf	Yazı- Fotoğraf
HABERİN NİTELİĞİ	Açıklama	Açıklama	İddia	Açıklama
HABERİN KAYNAĞI	Tayyip Erdoğan	Tayyip Erdoğan	Belirsiz	Tayyip Erdoğan
HABERDE TARAFLILIK	Yok	Yok	Var	Yok
HABERDE YORUM	Var	Yok	Var	Var
HABERDE EKSİK YÖN	Yok	Yok	Var	Yok
HABERDE ÖNYARGI	Yok	Var	Var	Var
HABERDE SONUÇ	Yok	Var	Yok	Var

Son haftanın ilk haberi “Seçim ertesi yüzmek için hazır olsun” başlığıyla verilmiş olup, haberde; “Erdoğan ‘Kaybedersem Rodos’a kadar yüzerim’ diyen Baykal’a seslendi: 23 Temmuz’da Rodos’a yüzecek.” açıklamalarına yer verilmektedir. Haber, Başbakan Erdoğan’ın konuşurken çekilmiş küçük kare fotoğrafıyla verilmiştir.

Haberin başlığı ve içeriği kaynağına bağlı kalınarak hazırlanmıştır. Haber içeriğinde; Başbakan Erdoğan’ın Baykal’ın iddialı sözlerine cevap verdiği görülmektedir. Seçim süreci yaklaşırken liderlerin karşılıklı iddialı söylemlerinin seçim atmosferini ısındırmasına, dolayısıyla kamuoyunu ilgisinin artmasına sebep olduğu düşünülmektedir.

“İstanbul’da Erdoğan ile Hoca savaşı” başlıklı haber içeriğinde; “Son düzlüğe girerken, İstanbul’da büyük hesaplaşma. Bugün Erdoğan 17.00’de Kazlıçeşme’de, Erbakan Çağlayan’da.” Şeklindeki açıklamalarla miting yapacakları duyurulmaktadır. “300 bin sandviç servisi” alt başlıklı haberde; AKP, İstanbul mitingine 200 bin YTL harcadı.

Hedef 1 milyon kişi toplamak. İki deniz otobüsü, banliyö treni, 1.600 otobüs kiraladı. 1,5 milyon su, 300 bin sandviç dağıtacak” şeklinde iddialara yer verilmektedir. Haber, Başbakan Erdoğan’ın seçim otobüsü üzerinde alkış tutarken, tebessüm ettiğı bir sırada çekilmiş fotoğrafıyla verilmiştir.

Haberin, milli görüş çizgisinden ayrılan AKP ile milli görüşün lideri Erbakan’ın İstanbul mitinglerinin duyurulması amacıyla hazırlandığı görölmektedir. Haber içeriğinde, AKP’nin miting için yaptığı hazırlıkların kaynağı gösterilmemiş olup, yapılan hazırlıklara ilişkin bilgiler verilmektedir.

16 Temmuz tarihli, sürmanşette, “İstanbul Şovu” başlığıyla verilen haberde; “Erdoğan, Kazlıçeşme’de coşkulu kalabalığa seslendi. Katılım polis kayıtlarına 350 bin olarak geçti. CHP ve MHP’ye yüklenen Erdoğan, ‘Baykal reel faizi bile hesaplayamıyor. Bahçeli’nin etrafındaki kendini bilmez tipler terör estiriyor.’ dedi.” şeklindeki açıklamalara yer verilmektedir. Haber, Başbakan Erdoğan’ın platformdan miting alanında bulunanları selamlarken çekilmiş fotoğrafıyla sunulmuştur.

Sürmanşet, miting alanındaki izlenimlere bağılı olarak iddia niteliğı taşımakla birlikte, haber içeriğinde; miting alanında bulunan insan sayısına ve Erdoğan’ın açıklamalarına yer verilmiştir. Mitinge katılıma ilişkin polis kayıtları kaynak gösterilmiştir. Haber bir bütün halinde değerlendirildiğinde, Hürriyet gazetesinin AKP lehine bir tutum içerisinde olduğı görölmektedir.

Akşam gazetesinin, “Baykal kendisine akıl testi yaptırın” başlıklı haberinde; “siyasi savaş iyice sertleşti. Başbakan, ‘Altın dağıtıyorlar’ diyen Baykal’a ‘Kendisini akli testten geçirsin’ dedi. Edirne mitinginde CHP liderini ‘İftiracı’ ilan etti ve şu benzetmeyi yaptı: Eşeğe yeşil gözlük takıp, samanı çimen diye yediriyorlar.” açıklamasına yer verilmektedir. Haber, Başbakan Erdoğan’ın miting alanında konuşma yaparken, öfkeli yüz ifadesini yansıtan bir fotoğrafla verilmiştir.

Haberin, başlığı ve içeriğı Başbakan Erdoğan’ın CHP lideri Baykal’a yönelik eleştiri ve iddialarından oluşmaktadır. İlgili haber kaynağına bağılı kalınarak kaleme alınan bu haber, açıklama niteliğindedir.

Akşam gazetesinin 18 Temmuz tarihli sürmanşeti, “Ya İktidar Ya Veda” söylemini

içermekte olup, haber içeriğinde; “Başbakan, 4 gün kala bombayı patlattı: AKP tek başına iktidar olmazsa siyasetten çekilirim... Erdoğan, muhalefete ‘Hodri meydan siz de açıklayın’ dedi. MHP lideri Bahçeli ve CHP lideri Baykal’dan da aynı tavrı göstermelerini istedi.” açıklamaları yer bulmaktadır. Haber, Başbakan Erdoğan’ın platform üzerinde kararlı yüz ifadesi ile kalabalığa gül atarken çekilmiş fotoğrafıyla desteklenmiştir.

Sürmanşet ve haber içeriği, haber kaynağının açıklamalarından oluşmaktadır. Haberde Başbakan Erdoğan’ın miting alanındaki konuşmaları ve Baykal ile Bahçeli’ye yönelik eleştirilerine yer verilmiştir. “Özal taktiği ile giderim” alt başlığıyla devam eden bölümde ise editörün konuya ilişkin benzetmesi ve açıklamalarının yer aldığı görülmektedir.

19 Temmuz tarihli, “Ananı al git diye bir küfür var mı” başlıklı haberde; “Başbakan, Mersinli çiftçiye söylediği sözü savundu. Erdoğan, önceki gece Star TV’de şöyle dedi: Neden bu kadar üzerinde duruluyor, anlamıyorum. O kişi çiftçi filan değil provokatör. Öyle söyledim diyelim. ‘Ananı da al git’ diye bir küfür var mı terminolojide. Siyasette böyle çok slogan var.” açıklamaları iddia edilmektedir. Haber, Başbakan Erdoğan’ın alkış tutarken çekilmiş fotoğrafıyla verilmiştir.

Haberin başlığı ve içeriğinde, Star TV’de yayınlanan programda Başbakan Erdoğan’ın açıklamaları kaynak gösterilmektedir. Başbakan Erdoğan’ın, Mersinli çiftçiye yönelik sözlerinin kamuoyu gündeminde uzunca bir süre yer aldığı görülmektedir.

20 Temmuz tarihli manşette, “AKP’li Cemaate Saadet Cinliği” başlığıyla yer alan haberde; İsmailağa Cemaati seçimde AKP’ye destek kararı aldı. Cemaatin önde gelen ismi Zekeriya Hoca, telefonla arayanlara kararı bildiriyor. Bir Saadet partili, telefonu kendi cebine yönlendirip, her arayana “Oylar SP’ye” deyince iş karıştı. İstanbul Fatih’teki İsmailağa Cemaati, Çarşamba semtindeki camiye gelen cemaat mensuplarına ‘Seçimde AKP’yi destekliyoruz’ diye görüş bildirmeye başladı. Fatih’e gelemeyenler ve şehir dışındakiler telefon açıyor.” iddiaları yer bulmaktadır. Haber, Zekeriya Hoca’nın telefonla konuşurken çekilmiş fotoğrafıyla verilmiştir.

Haberin başlığı ve içeriği iddia niteliğindedir. Seçime 2 gün kala yapılan bu haberle

cemaatin tercihini AKP'den yana kullandığını ve bu haberle de cemaat üyelerine bildirildiği görülmektedir.

“En gergin final: Baykal, Bahçeli ve Hoca hedef” başlıklı haberde; “Erdoğan, rakiplerini topa tuttu. Baykal’a ‘Yaşın 70 olmuş ama istikametini yok. Aynaya bak. Ahlakının ne olduğunu millet gösterecek’ dedi. ‘Toprağımızı satıyor’ diyen Bahçeli’ye ‘Eline diline dursun’ diye beddua eden Başbakan, Erbakan’a da ‘Allah’ın avukatı mısın?’ diye çıkıştı. Başbakan, Trabzon’da Cumhuriyet mitinglerini ima ederek şöyle dedi: Bazı mitingler yapıyordu. Altından kimler çıktı. Çete, mafya. Başbakan, CHP’nin ‘fiyatı 60 bin dolar’ diye seçim malzemesi yaptığı Franck Muller saatini çıkardı. Konya mitinginden itibaren ucuz saatini takıyor...” açıklamalarına yer verilmektedir. Haber, Başbakan Erdoğan’ın üstte saatini gösteren miting alanındaki fotoğrafı, altta ise otururken çekilmiş ve saatini gösterir iki fotoğrafı karşılaştırır işaretlerin yer aldığı karelerle sunulmuştur.

Seçim öncesi son günde, Akşam gazetesinin Başbakan Erdoğan’ın son mitinginde diğer parti liderlerine (Baykal, Bahçeli, Erbakan) yönelik eleştirilerine yer verdiği görülmektedir. Haber içeriğinde ‘Konya mitinginden itibaren ucuz saatini takıyor’ yorumu ise muhabir gözlemlerine ve fotoğraflarına dayanmakta olup, haber fotoğrafla da desteklenmektedir.

2.3. Sabah Gazetesi

2.3.1. Birinci Hafta

Tablo 2.29. 23 Temmuz, 24 Temmuz ve 26 Temmuz 2007 Sabah Gazeteleri

İÇERİK	Erdoğan: Seçim sonrası kriz var	Mazotta yalan yok	Sofraları Ayırdılar
HABERİN TARİHİ	23 Haz 2007	24 Haz 2007	26 Haz 2007
HABERİN KONUMU	Sol orta	Sağ orta	Manşet
HABERİN SUNUMU	Yazı	Yazı-Fotoğraf	Yazı-Fotoğraf
HABERİN NİTELİĞİ	Açıklama	Açıklama	Eleştiri
HABERİN KAYNAĞI	Tayyip Erdoğan	Tayyip Erdoğan	Belirsiz
HABERDE TARAFLILIK	Var	Var	Yok
HABERDE YORUM	Yok	Var	Var
HABERDE EKSİK YÖN	Var	Yok	Yok
HABERDE ÖNYARGI	Yok	Var	Var
HABERDE SONUÇ	Yok	Var	Var

Sabah gazetesinin ilk haberi “Erdoğan: Seçim sonrası kriz var” başlığıyla sunulmuş olup, haberde; “Başbakan Batman’da uyardı: ‘Türkiye seçimden sonra Cumhurbaşkanlığı kriziyle karşı karşıya, 367’nin üstünde oyla sizden yetki istiyoruz.” açıklamalarıyla verilmektedir.

Haberin başlığı ve içeriği, Başbakan Erdoğan’ın Batman mitinginde konuşmalarından alınmıştır. 22 Temmuz seçimleri öncesinde hatta seçimin o tarihte yapılmasında etkili olan Cumhurbaşkanlığı krizinin seçim sonrasında yeniden çıkmaması için AKP’nin 367 milletvekiline ihtiyacı olduğunu, bunun için kriz endişesi yaratarak seçmenden salt çoğunluğun üstünde destek istediği düşünülmektedir. Haber, muhabirin yorumundan uzak olarak, kaynağın söylemlerine bağlı kalınarak kaleme alınmıştır. Ancak, haber bir bütün halinde incelendiğinde, yukarıda bahsedilen varsayımları destekler nitelikte gazetenin AKP lehine bir tutum içerisinde olduğu görülmektedir.

“Mazotta yalan yok” başlıklı haberde; “Erdoğan, Elazığ’da 40 bin kişiye seslendi: 1 YTL’ye mazot vereceğim diyenler hesap bilmiyor. Biz aldatanlardan olmayacağız.” şeklindeki açıklamalara yer verilmektedir. Haber, Erdoğan’ın miting alanında konuşma yaparken çekilmiş fotoğrafıyla verilmiştir.

Sabah Gazetesi bu sayısının sağ tarafını “Seçime 28 Gün Kaldı” başlığıyla siyasi partilere ayırmış olup, Erdoğan’ın açıklamasının en önde olması dikkat çekmektedir. Haberde, Erdoğan’ın Elazığ mitinginde kaç kişi olduğuna ilişkin bilgi verilmiş olup, Erdoğan’ın, diğer siyasi parti liderlerinin halkı aldattığına ilişkin açıklamaları da yer almaktadır. “Mazot 1 YTL” vaadi ise 22 Temmuz seçimlerinin en dikkat çeken seçim vaadidir

26 Haziran tarihli, manşette, “Sofraları Ayırdılar” başlığıyla verilen haberde; Karadeniz zirvesi için İstanbul’a gelen konuk liderlere verdikleri yemeklerde Sezer’le Erdoğan birbirini veto etti. Başbakan Erdoğan’ın, görev süresi dolduğundan beri Cumhurbaşkanı Sezer’e uzak durma tavrı, İstanbul’daki Karadeniz Ekonomik İşbirliği zirvesinde de sürdü. Sezer’in konuk liderlere Çırağan Sarayı’nda verdiği akşam yemeğine Erdoğan katılmadı. Erdoğan’ın aynı yerde liderler onuruna verdiği öğle yemeğinde de Sezer yoktu.” şeklindeki eleştiriler yer almaktadır. Haber, Çırağan Sarayı’nda Erdoğan’ın Aliyev, Putin ve Berişa’nın yemek masasında konuşurken

çekilmiş fotoğrafla verilmiştir.

Haberin başlığı ve içeriği, Çırağan Sarayı’nda misafirler onuruna verilen yemekten izlenimlerle hazırlanmıştır. 3 Kasım 2002 seçimleri öncesinden beri Tayyip Erdoğan ile Ahmet Necdet Sezer’in arasındaki soğuk rüzgarların etkisinin her geçen gün artırarak devam ettiği görülmektedir. Bu haberle de görüldüğü üzere, Ülke menfaatlerinin korunması anlamındaki organizasyonlarda bile birlik ve beraberlik sağlanamamaktadır.

2.3.2. İkinci Hafta

Tablo 2.30. 29 Temmuz, 30 Haziran, 4 Temmuz ve 5 Temmuz 2007 Sabah Gazeteleri

İÇERİK	Yozgat’ta MHP’yi hedef aldılar	Seçime giren terler	Uzun aradan sonra Sezer’le randevu	Halk seçse ilk turda alırım
HABERİN TARİHİ	29 Haz 2007	30 Haz 2007	4 Tem 2007	5 Tem 2007
HABERİN KONUMU	Sol orta	Sağ orta	Sağ orta	Sol orta
HABERİN SUNUMU	Yazı-Fotoğraf	Yazı-Fotoğraf	Yazı-Fotoğraf	Yazı-Fotoğraf
HABERİN NİTELİĞİ	Açıklama	Açıklama	İddia	Açıklama-İddia
HABERİN KAYNAĞI	Tayyip Erdoğan- Abdullah Gül	Tayyip Erdoğan	Belirsiz	Abdullah Gül
HABERDE TARAFLILIK	Yok	Var	Yok	Var
HABERDE YORUM	Var	Var	Yok	Var
HABERDE EKSİK YÖN	Yok	Yok	Var	Yok
HABERDE ÖNYARGI	Yok	Var	Yok	Yok
HABERDE SONUÇ	Var	Yok	Var	Yok

“Yozgat’ta MHP’yi hedef aldılar” başlıklı haberde; “Erdoğan ve Gül, Yozgat’ta 35 dereceye rağmen toplanan binlerce kişiyi karanfillerle selamladı. MHP lideri Bahçeli’ye yüklenen Erdoğan, ‘Doğu’yu, Güneydoğu’yu tanımaz. Bunların bulunduğu yerde bereket olmaz’ dedi.” şeklindeki açıklamalara yer verilmektedir. Haber, Tayyip Erdoğan ve Abdullah Gül’ün birbiri ile konuştukları sırada çekilmiş fotoğrafla desteklenmiştir.

Haberin başlığı ve içeriği, Yozgat Mitinginde Erdoğan ve Gül'ün açıklamalarıyla hazırlanmıştır. Erdoğan'ın Yozgat'ta, MHP lideri Bahçeli'yi hedef almasının nedeni, daha önceki seçimlerde MHP'nin Yozgat'tan büyük oranda oy alması olarak düşünülmektedir. Tayyip Erdoğan'ın mitinge Abdullah Gül ile birlikte katılması ve Gül'ün konuşma yapması, Cumhurbaşkanlığı krizinin gündemde tutulması olarak değerlendirilebilir.

30 Haziran tarihli “Seçime giren terler” başlığıyla sunulan haberde; “Başbakan Erdoğan'dan, seçimin yazın yapılmasını eleştiren CHP'ye yanıt: Havuza girip ter atmak varken, Anadolu'nun tozlu yolları paniğe sevk etti.” açıklamalarına yer verilmektedir. Haber, Tayyip Erdoğan miting alanında konuşma yaparken, gözünde güneş gözlüğünün bulunduğu fotoğrafla verilmiştir.

Haber, Erdoğan'ın Baykal'a yönelttiği eleştirilerden oluşmaktadır. Erdoğan'ın bu açıklamaları CHP liderinin Anadolu insanından kopuk bir yaşam tarzının olduğu yönünde mesajlar içermektedir. Erdoğan'ın Baykal'a yönelik eleştirilerini kaleme alan Sabah gazetesi'nin CHP'ye karşı AKP lehine bir tutum içerisinde olduğu düşünülmektedir.

“Uzun aradan sonra Sezer'le randevu” başlıklı haberde; “Erdoğan, uzun bir aradan sonra Sezer'le haftalık görüşmesini yaptı. Olağan görüşmenin iki gün öne çekilmesi, Irak'a asker gönderme tezkeresinin Meclis'e sevk hazırlığı olarak yorumlandı.” şeklindeki değerlendirmelere yer verilmektedir. Haber, Tayyip Erdoğan'ın konuşurken çekilmiş fotoğrafıyla verilmiştir.

Haber, Başbakan Erdoğan ile Cumhurbaşkanı Sezer'in haftalık görüşmelerinin değerlendirilmesi niteliğindedir. Haberde, görüşmenin erkene alınması ve içeriğine ilişkin muhabir yorumlarının yer aldığı görülmektedir.

5 Temmuz tarihli “Halk seçse ilk turda alırım” başlıklı haber içeriğinde; “Gül: Sarkozy bile ikinci turda seçildi. Anayasa Mahkemesi'nden çıkan sonuca bakacağız. İlla ben olacağım diye bir şey yok. Türkiye'de cumhurbaşkanı seçilememiş gibi davranamayız. Ortaya böyle bir şey yokmuş gibi davranmak, ne demokrasi ne de açık toplum ilkelerine yakışır.’ Cumhurbaşkanlığı için seçmenlerin yarıdan fazlası yanlış yapıldığını söylüyor.”, “Seçimi motive ediyor” alt başlıklı haberde; “Seçim tartışmalarının şahsım

üzerinden geçmesini istemiyorum. Ben süreçle ilgiliyim. Seçimin en önemli argümanları, heyecan veren, kitleleri motive eden unsurlardan biri, Cumhurbaşkanlığı süreci. Bu açıkça gözüküyor.” şeklindeki açıklamalara yer verilmektedir. Haber, Abdullah Gül’ün mavi zemin üzerindeki, ‘Çankırı Belediyesi’ yazılı kaşkolü ile, gül atarken ve yüzündeki gülümser ifadeyi yansıtan fotoğrafla verilmiştir.

Haberin başlığı ve içeriği, Abdullah Gül’ün açıklamalarından oluşmaktadır. Abdullah Gül’ün ‘seçimin en önemli argümanları, heyecan veren kitleleri motive eden unsurlardan biri Cumhurbaşkanlığı süreci” ifadeleri ise, 22 Temmuz seçimlerinde siyasi gelişmelere ve seçmen tercihinine etki eden en önemli unsurun Cumhurbaşkanlığı süreci olduğunu bir kez daha vurgulamaktadır. Partisinin Cumhurbaşkanı adayı olarak kamuoyuna açıklanan Abdullah Gül’ün seçim kampanyası öncesinde Genel Başkan Tayyip Erdoğan kadar gündemde olması, bu konunun kampanya sürecinde sürekli canlı tutulduğunu düşündürmektedir.

2.3.3. Üçüncü Hafta

Tablo 2.31.1. 6 Temmuz, 7 Temmuz ve 8 Temmuz 2007 Sabah Gazeteleri

İÇERİK	Kirli çamaşırlara ip lazım	Kalanları da tasfiye edin	Sezer’e laf ettirmedi
HABERİN TARİHİ	6 Tem 2007	7 Tem 2007	8 Tem 2007
HABERİN KONUMU	Sağ orta	Alt orta	Alt orta
HABERİN SUNUMU	Yazı-Fotoğraf	Yazı-Fotoğraf	Yazı-Fotoğraf
HABERİN NİTELİĞİ	Açıklama	Açıklama	Açıklama
HABERİN KAYNAĞI	Tayyip Erdoğan	Tayyip Erdoğan	Tayyip Erdoğan
HABERDE TARAFLILIK	Var	Var	Var
HABERDE YORUM	Var	Var	Var
HABERDE EKSİK YÖN	Var	Yok	Yok
HABERDE ÖNYARGI	Yok	Yok	Var
HABERDE SONUÇ	Yok	Yok	Var

Tablo 2.31.2. 9 Temmuz, 11 Temmuz ve 12 Temmuz 2007 Sabah Gazeteleri

İÇERİK	Meydanlar Şenleniyor	Meclis İçinden Seçilecek	İsteniyorsa halka gidelim
HABERİN TARİHİ	9 Tem 2007	11 Tem 2007	12 Tem 2007
HABERİN KONUMU	Manşet	Manşet	Sol orta
HABERİN SUNUMU	Yazı-Fotoğraf	Yazı-Fotoğraf	Yazı-Fotoğraf
HABERİN NİTELİĞİ	Açıklama	Açıklama	Açıklama
HABERİN KAYNAĞI	Belirsiz	Tayyip Erdoğan	Tayyip Erdoğan

HABERDE TARAFLILIK	Var	Yok	Yok
HABERDE YORUM	Var	Var	Var
HABERDE EKSİK YÖN	Var	Yok	Yok
HABERDE ÖNYARGI	Var	Yok	Yok
HABERDE SONUÇ	Var	Yok	Yok

6 Temmuz tarihli “Kirli çamaşırlara ip lazım” başlıklı haberde; “Başbakan Erdoğan, Bolu mitinginde, CHP ve MHP’ye yüklenerek ‘Bu ülkede kimin ip attığını, kimin ip atladığını bilirsiniz. Medya da bunların kirli çamaşırlarını çıkarıyor. Aslında buna da gerek yok. Bunların kirli çamaşırlarına da ip lazım be. Bir yıkanıp temizlensin. 22 Temmuz’da millet öyle bir ip verecek ki bu ip, onların kirli çamaşırlarını milletimiz temizleyip kuruttuğu ip olacak’ dedi.” şeklindeki açıklamalara yer verilmektedir. Haber, Tayyip Erdoğan’ın miting alanında, öfkeli bir yüz ifadesini yansıtan fotoğrafla verilmiştir.

Haberin başlığı ve içeriği, Başbakan Erdoğan’ın mitingdeki açıklamalarıyla hazırlanmıştır. MHP lideri Bahçeli’nin Erzurum mitinginde konuşma yaparken ip atmasına cevap niteliğinde olan bu açıklamada, Başbakan Erdoğan’ın, isim vermeden Bahçeli’ye yönelttiği eleştiriye yer verilmiştir. MHP ve CHP’ye karşı Tayyip Erdoğan’ın eleştirilerine yer veren Sabah gazetesinin AKP lehine bir tutum içerisinde olduğu düşünülmektedir.

“Kalanları da tasfiye edin” başlıklı haberde; “Erdoğan, Samsun mitinginde, ‘DSP-MHP-ANAP iktidarı vardı. Bunlardan birini tasfiye ettiniz. Şimdi kalanlarını da tasfiye etmeniz lazım’ dedi. Erdoğan, CHP’ye de yüklendi: “Cumhura saygısı olmayandan cumhuriyetçi olur mu?” dedi.” şeklinde açıklamalara yer verilmektedir. Haber, Tayyip Erdoğan’ın miting alanında kalabalığa konuşma yaparken çekilmiş fotoğrafıyla verilmiştir.

Haberin başlığı ve içeriği, Başbakan Erdoğan’ın mitingdeki söylemlerinden kaleme alınmıştır. Erdoğan, miting alanında bulunanlara, üçlü koalisyon hükümetinin ve DSP’nin 3 Kasım seçimleriyle tasfiye olduğunu hatırlatarak, 22 Temmuz seçimlerinde de MHP ve ANAP için aynı sonucu istediğini belirtmektedir. Erdoğan’ın CHP’ye yönelik açıklaması ise Cumhuriyetçilik fikrinin siyasal sembolü olan CHP’yi, Cumhurbaşkanlığı krizinin sebebi göstererek, seçmenin CHP’ye tepkisini çekmek

istediğini düşündürmektedir.

8 Temmuz tarihli “Sezer’e laf ettirmedim” başlıklı haberde; Erdoğan, Afyon’da “Sezer istifa” sloganına karşı çıktı. Başbakan, Afyonkarahisar mitinginde Sezer karşıtı sloganları kestirdi: ‘Sayın Cumhurbaşkanımıza karşı bu tür yaklaşım doğru değil. Siz bunların kendi gönül dünyanızda saklayın, benim yanımda yapmayın’ açıklamalarında bulunduğu yer verilmektedir. Haber, Tayyip Erdoğan ve eşi Emine Erdoğan’ın miting alanında bulunanları selamlarken çekilmiş fotoğrafla verilmiştir.

AKP’nin Afyonkarahisar mitingindeki izlenimlerin ve Tayyip Erdoğan’ın konuşmalarının aktarıldığı haberde, Erdoğan’ın siyasal kültürü ve devlet tecrübesi nedeniyle Cumhurbaşkanı aleyhine atılan sloganları kestirdiği belirtilmiştir. Söz konusu durumun haber yapılması, Erdoğan’ın kişi ve kurumlara saygılı bir siyasetçi olduğu yönünde bir mesaj verilmeye çalışıldığını düşündürmektedir.

9 Temmuz tarihli manşette “Meydanlar Şenleniyor” başlığıyla verilen haberde; “22 Temmuz heyecanı alanlardan taşıyor. Halk aşırı sıcağa aldırmadan, liderlerin mitinglerine koşuyor. Başbakan Erdoğan dün, önce Antalya sonra da İzmir’de miting yaptı. Antalya’da 39 derece sıcak nedeniyle konuşmasını 45 dakikada bitirmek isteyen Erdoğan, halka ‘Devam mı’ diye sordu. ‘Devam’ yanıtı gelince 1 saat 15 dakika konuştu.” şeklinde açıklamalara yer verilmektedir. “İzmir’de Gövde Gösterisi” alt başlıklı haberde; Baykal’ın memleketi Antalya’da ‘Burada dikili ağacı yok’ diye Baykal’ı eleştiren Erdoğan, CHP’nin kalesi olarak bilinen İzmir’de de 50 bin kişiye hitap etti. Erdoğan, Uzan’a ‘Önce baban ve kardeşlerin 9 katrilyonu ödesin’ diye seslendi.” şeklindeki değerlendirmelere yer verilmektedir. Haber, AKP’nin İzmir Gündoğdu’da miting alanında çekilmiş kalabalığın fotoğrafı ile Tayyip Erdoğan’ın Antalya mitinginde elindeki gülleri kalabalığa atarken çekilmiş fotoğrafıyla verilmiştir.

Manşetin, AKP’nin İzmir ve Antalya mitinglerine atfen hazırlandığı düşünülmektedir. Haber içeriğinde; İzmir ve Antalya mitingine ilişkin muhabirin izlenimleriyle, Erdoğan’ın Baykal ve Uzan’a yönelik söylemlerine yer verildiği görülmektedir. Bu haberle de anlaşılağı üzere, Sabah gazetesinin seçim öncesi dönemde AKP lehine olan durumlara ilişkin vurgulu ifadeler kullandığı görülmektedir.

Sabah gazetesinin 11 Temmuz tarihli manşetinde “Meclis İçinden Seçilecek” başlığıyla verilen haberde; “Başbakan Erdoğan, yeni cumhurbaşkanı için ‘Uzlaşma ile olacak, Meclis’ten çıkacak. Doğru olanı da bu’ dedi. Başbakan Tayyip Erdoğan, CHP lideri Deniz Baykal’ın ‘Yeni cumhurbaşkanını fedakarlık yapıp Meclis dışından seçelim’ biçimindeki önerisine, partisinin MYK toplantısında yanıt verdi. ‘Cumhurbaşkanını uzlaşma ile seçeceğimizi söyledik’ dediği” belirtilmektedir. Haber, Tayyip Erdoğan’ın tebessüm ederken çekilmiş fotoğrafıyla verilmiştir.

Manşet, Cumhurbaşkanlığı seçimi krizinin biraz olsun aşıldığına ilişkin ifadelerle sunulmuş olup, haber içeriğinde konuya ilişkin Erdoğan ve Baykal’ın açıklamalarına yer verilmiştir. Seçime yaklaşık 10 gün kala Cumhurbaşkanlığı seçimi krizinin hala siyaset gündeminde olması, AKP ve CHP’nin bu konuyu gündemde tutarak seçmeni etkileme çabası içerisinde olduklarını düşündürmektedir.

“İsteniyorsa halka gidelim” başlıklı haberde; “Başbakan Erdoğan, Baykal’a sert çıktı: ‘Hemen mızıkçılığa başladı. Eğer parlamentoda bu iş olmuyorsa gidelim millete.’ Erdoğan ASO binasının açılışında da ‘Atatürk’ün döneminde yüzde 7.8 yakalanmış, biz de 7.5 büyüme tutturduk’ şeklindeki değerlendirmeler yer almaktadır. Haber, Tayyip Erdoğan’ın kararlı bakışlarını yansıtan fotoğrafla birlikte verilmektedir.

Haber başlığı ve içeriği, Başbakan Erdoğan’ın Baykal’a yönelik söylemlerini ve eleştirilerini yansıtmaktadır. Haber içeriği yine Cumhurbaşkanlığı seçimiyle ilgili AKP ve CHP’nin konuya ilişkin karşılıklı tutumlarından oluşmaktadır.

2.3.4. Son Hafta

Tablo 2.32.1. 14 Temmuz, 15 Temmuz, 16 Temmuz ve 17 Temmuz 2007 Sabah Gazeteleri

İÇERİK	Baykal da mal varlığını açıklasın	Sandığa gömün	İstanbul’da AKP şovu	Başbakan ’dan cemevi ziyareti
HABERİN TARİHİ	14 Tem 2007	15 Tem 2007	16 Tem 2007	17 Tem 2007
HABERİN KONUMU	Alt orta	Sağ orta	Sol orta	Sağ orta
HABERİN SUNUMU	Yazı-	Yazı-	Yazı-	Yazı-

	Fotoğraf	Fotoğraf	Fotoğraf	Fotoğraf
HABERİN NİTELİĞİ	Açıklama	Açıklama	Açıklama	Açıklama
HABERİN KAYNAĞI	Tayyip Erdoğan	Tayyip Erdoğan	Tayyip Erdoğan	Belirsiz
HABERDE TARAFLILIK	Var	Var	Var	Var
HABERDE YORUM	Var	Var	Var	Var
HABERDE EKSİK YÖN	Yok	Var	Yok	Var
HABERDE ÖNYARGI	Yok	Yok	Var	Yok
HABERDE SONUÇ	Yok	Yok	Var	Var

Tablo 2.32.2. 18 Temmuz, 19 Temmuz, 20 Temmuz ve 21 Temmuz 2007 Sabah Gazeteleri

İÇERİK	Tek Başına Gelmezsek Çekilirim	Randevu Şartı	Meclis'te vuruşurlar	Kapıları açık tutun
HABERİN TARİHİ	18 Tem 2007	19 Tem 2007	20 Tem 2007	21 Tem 2007
HABERİN KONUMU	Sürmanşet	Manşet	Sağ orta	Alt-orta
HABERİN SUNUMU	Yazı-Fotoğraf	Yazı-Fotoğraf	Yazı-Fotoğraf	Yazı-Fotoğraf
HABERİN NİTELİĞİ	Açıklama-İddia	Açıklama	Açıklama	Açıklama
HABERİN KAYNAĞI	Tayyip Erdoğan	Belirsiz	Tayyip Erdoğan	Tayyip Erdoğan
HABERDE TARAFLILIK	Var	Var	Var	Var
HABERDE YORUM	Var	Var	Var	Var
HABERDE EKSİK YÖN	Yok	Var	Yok	Yok
HABERDE ÖNYARGI	Var	Yok	Var	Yok
HABERDE SONUÇ	Yok	Var	Yok	Yok

Sabah gazetesi son haftasının ilk haberinde “Baykal da mal varlığını açıklasın” başlığıyla verdiği haberinde; “Başbakan Erdoğan, CHP lideri Baykal’ın kendini acındırdığını belirterek, ‘Ben mal varlığımı açıkladım. Sen de açıkla’ dedi. Bursa’da partisinin düzenlediği mitingde konuşan Başbakan Erdoğan, CHP lideri Deniz Baykal’a mal varlığını açıklama çağrısında bulundu. Erdoğan şöyle dedi: ‘Çıkıyor televizyonlara kendini acındırıyor. Hiç marka giymemiş. Ama biz imkanlarını biliyoruz. Tayyip Erdoğan mal varlığını açıkladı. Sen niye açıklamıyorsun? Hanımefendinin de açıkla” şeklindeki söylemlere yer verilmektedir. Haber, Tayyip Erdoğan’ın konuşma yaparken eliyle dur işareti yaptığı fotoğrafla verilmektedir.

Haberin başlığı, Başbakan Erdoğan’ın, Baykal’a yönelik söylemlerinden alıntı

niteliğindedir. Haber içeriğinde ise; Deniz Baykal’ın televizyon kanallarında kendisini acıdırdığını, aslında mal varlığının yerinde olduğunu, ama mal varlığını açıklamadığı yönünde Erdoğan’ın açıklamalarına yer verilmiştir. Bu haber, seçime yaklaşık bir hafta kala, siyasetin kızıştığını ve tartışmaların, siyasal politikalar yerine siyasilerin yaşam tarzı üzerinden yürütüldüğünü göstermesi açısından önemlidir.

15 Temmuz tarihli “Sandığa gömün” başlığıyla verilen haberde; “Başbakan Erdoğan, Adapazarı ve Ankara’da konuştu: ‘Camilerin avlularını savaş meydanına çevirdiler. Yuh seslerini burada söylemeyin. Onları sandığa gömün’ sözlerine yer verilmektedir. Haber, Tayyip Erdoğan’ın konuşurken çekilmiş fotoğrafıyla sunulmaktadır.

Haberin başlığı, Başbakan Erdoğan’ın diğer siyasi partilere karşı, miting alanında bulunan seçmenlerine söylediği iddia edilen sözden alıntıdır. Haber içeriğinde; ‘camilerin avlularını savaş meydanlarına çevirdiler’ ifadesiyle, miting alanında bulunanların dini duygularına hitap ederek, “muhafazakar siyaset” anlayışının ve söyleminin tekrar dirildiği düşünülmektedir.

“İstanbul’da AKP şovu” başlıklı haber, “Erdoğan, İstanbul Kazlıçeşme’de dev bir kalabalığa seslendi. Erdoğan, Kazlıçeşme’de muhalefete yüklendi. Baykal’ın dünkü gazetelerde yer alan ilanında terörün kendisini esir aldığını iddia ettiğini hatırlatan Erdoğan, ‘Sayın Baykal, senin bu ülkede Doğu ve Güneydoğu Anadolu diye bir derdin var mı? Kaç kere gittin o bölgelere, Tunceli’ye gittin orada yuhaladılar’ dedi.” şeklindeki söylemlerle yer almaktadır. Haber, üstte Tayyip Erdoğan’ın güllerin içerisinde alkış tutarken, altta ise miting alanındaki kalabalığı gösteren fotoğraflarla verilmektedir.

Haberin başlığının, AKP’nin İstanbul mitinginden izlenimlerle ve tarafgir ifadelerle atıldığı dikkat çekmektedir. Haber içeriğinde;“dev bir kalabalığa seslendi” ifadesi AKP lehine yorumlanmaktadır. Erdoğan’ın Baykal’a yönelik eleştirilerinin bulunduğu haberde, Erdoğan’ın Doğu ve Güneydoğu Anadolu’ya ilişkin beyanatlara yer verilerek o bölgelerden yaşayan seçmenlere İstanbul mitinginde mesaj iletilmesi olarak değerlendirilmektedir.

17 Temmuz tarihli, “Başbakan’dan cemevi ziyareti” başlıklı haberde; “Erdoğan, İstanbul mitingi sonrası Eriklibaba Derneği’ne gidip Alevi dedelerle konuştu.

İstanbul’da Pazar akşamı yarım saat süren ziyarette Erdoğan ‘Alevi toplumunun sorunlarını iktidarda çözmenin çabasını vereceğiz. Bazı şeylere toplum hazırlanmalı’ dedi. Ziyarete Gül’ün de katıldığı” iddialarına yer verilmektedir.

Manşet, muhabirin mevcut durumdan çıkarımıyla atılmıştır. Haber içeriğinde; Erdoğan’ın cemevi ziyareti ve oradaki konuşmalarına yer verilmiştir. Bu haberin, alevi seçmenlerin tercihiine etkide bulunarak, 22 Temmuz seçimlerinde oylarını AKP’ye kullanması yönünde bir mesaj içerdiği düşünülmektedir.

Sabah gazetesinin 18 Temmuz tarihli sürmanşetinde, “Tek Başına Gelmezsek Çekilirim” başlığıyla verilen haberde; “Seçime 4 gün kala Erdoğan, Isparta’da meydan okudu: ‘Tek başına iktidar olmazsak, ben siyasetten çekiliyorum. Sayın Baykal ve Sayın Bahçeli sizler de çekiliyor musunuz? Hadi buyrun, hodri meydan. Ben koalisyondan yana değilim. Ya siz Sayın Baykal ve Sayın Bahçeli tek başına iktidara gelmezseniz siyaseti bırakacak mısın? Hadi bakalım.” şeklindeki açıklamalarıyla birlikte “Çekildim dedi geri döndü” alt başlığıyla verilen haber; “3 Kasım’da ilk defa o açıkladı, dedi ki ‘ben çekildim.’ Sonra ‘tezahürata dayanamadım’ dedi ve döndü. Bunların özü bu. Baykal ve Bahçeli tek başına iktidar olmaz. Çünkü onlar, iktidarı nemalanmak için düşünüyorlar.” şeklindeki iddia niteliğindeki değerlendirmelere yer verilmektedir. Haber, mavi zemin üstüne, Erdoğan’ın konuşurken ve elini meydan okurcasına havaya kaldırdığı, (Isparta’da üzerine gül yaprakları serpiyen Erdoğan, MHP lideri Bahçeli’ye yüklendi) alt yazılı fotoğrafla desteklenmektedir.

Sürmanşet, Erdoğan’ın mitindeki konuşmasından alınmıştır. Haber içeriğinde; Erdoğan’ın tek başına iktidara gelememesi halinde siyasetten çekilme restine, Baykal ve Bahçeli’ye ortak etmek istediği, 3 Kasım seçimlerini hatırlatarak Bahçeli’nin siyasetten çekilmesine ve geri dönmesine yönelik eleştirilerine yer verilmektedir. Haber içeriği ve kullanılan fotoğraf bir bütün halinde okunduğunda, Sabah gazetesinin seçime 4 gün kala, AKP lehine yoğun bir propaganda içerisinde olduğu görülmektedir.

19 Temmuz tarihli manşette, “Randevu Şartı” başlıklı haberde; “Başbakan Erdoğan: DTP’liler benden randevu istiyor. ‘PKK bir terör örgütüdür’ diyerek, PKK’yı reddetmedikleri sürece randevu vermem. Haberde; AK Parti’nin seçim sonrası bağımsız DTP’lilerle koalisyon yapacağı iddialarına Başbakan Erdoğan’dan sert yanıt

geldi: ‘DTP, PKK terör örgütü için bir ara ‘Bizim arka bahçemizdir’ diye bir ifade kullandı.’ Bunu reddetmelidir, ‘PKK, bir terör örgütüdür’ demelidir. Bunu demediği sürece DTP bu şaibeyi üzerinde taşıyacaktır. Benden randevu istiyorlar. Ama vermem’ açıklamalarına yer verilmektedir. Haber, Başbakan Erdoğan’ın ön cepheden çekilmiş boy fotoğrafı ile verilmiştir.

Manşet, Başbakan Erdoğan’ın DTP’lilerin görüşme taleplerine ilişkin açıklamasından çıkarımla atılmıştır. Haber içeriğinde; Başbakan Erdoğan’ın konuya ilişkin açıklamaları verilmiştir. Haber içeriği, yorumdan kaçınılarak oluşturulmuştur. Seçime az bir süre kala gelen şehit haberlerinin dikkate alınarak, PKK ve siyasal savunucularına ilişkin görüşlerin tavizsiz olmasının, kamuoyunun memnuniyetini sağlayacağı düşüncesi haberin bütününde görülmektedir.

“Meclis’te vuruşurlar” başlıklı haberde; “Erdoğan: Bağımsızlar Meclis’e girecek. MHP’de girerse vuruşmalarıyla mı uğraşacağız.” açıklamasına yer verilmektedir. Haber, Başbakan Erdoğan’ın konuşma yaparken çekilmiş fotoğrafı ile sunulmaktadır.

Haberin başlığı ve içeriği, Başbakan Erdoğan’ın açıklamalarıyla verilmiştir. Erdoğan bu açıklamasıyla, MHP’nin kavgacı kimliğini ön plana çıkararak, Meclise girmesi halinde Meclis’te Bağımsızlarla vuruşmaların çıkacağını ve Meclis’in bunlarla mı uğraşacağı sorusuyla, MHP’nin Meclis’e girmemesi yönünde kamuoyu oluşturmaya çalıştığı düşünülmektedir.

21 Temmuz tarihli, “Kapıları açık tutun” başlıklı son haberde; “Seçime bir gün kala Erdoğan dün Trabzon’daydı. Başbakan yeni dönemde Cumhurbaşkanlığı seçimiyle ilgili olarak liderlere şu çağrıyla yaptı: ‘Kriz doğurmaya gayret etmeyin. Kapıları açık tutun. Meydanlarda bana ne söyledinizse söylediniz. Ben hakkımı helal ediyorum.’ şeklindeki açıklamalara yer verilmektedir. Haber, Başbakan Erdoğan’ın miting alanında kalabalığı selamlarken ve tebessüm ederken çekilmiş fotoğrafla verilmektedir.

Haberin başlığı, Erdoğan’ın miting alanındaki konuşmalarından alıntıdır. Haber içeriğinde; Erdoğan’ın Cumhurbaşkanlığı seçimiyle ilgili liderlere yaptığı çağrıya yer verilmekle birlikte, kampanya döneminde kendisine söylenen sözlerden dolayı hakkını helal ettiği belirtilmektedir. Seçim öncesi süreçte, AKP’nin bütün mitinglerini birinci sayfasına taşıyan Sabah gazetesinin, haber içeriklerinde AKP lehine bir tutum

içerisinde olduğu görülmektedir.

2.4. Zaman Gazetesi

2.4.1. Birinci Hafta

Tablo 2.33. 24 Haziran ve 26 Haziran 2007 Zaman Gazeteleri

İÇERİK	Siyaset sıcak dinlemiyor	Anketlerdeki uçurum güveni sarsıyor
HABERİN TARİHİ	24 Haz 2007	26 Haz 2007
HABERİN KONUMU	Manşet	Manşet
HABERİN SUNUMU	Yazı-Fotoğraf	Yazı-Grafik
HABERİN NİTELİĞİ	Açıklama	Eleştiri
HABERİN KAYNAĞI	Belirsiz	Belirsiz
HABERDE TARAFLILIK	Var	Var
HABERDE YORUM	Var	Var
HABERDE EKSİK YÖN	Var	Var
HABERDE ÖNYARGI	Yok	Var
HABERDE SONUÇ	Var	Yok

Zaman gazetesi manşetten verdiği ilk haberi “Siyaset Sıcak Dinlemiyor” başlığıyla sunulmuş olup, haberde; “Partiler sıcak havada vatandaşları mitinge çekmek için ilginç yöntemler deniyor. Genellikle akşam saatleri tercih edilirken, teşkilatlar insanlara şapka ve su dağıtıyor. Dün 4 lider de meydanlardaydı. Erdoğan Elazığ’da, Baykal Hatay’da, Bahçeli Bursa’da, Ağar ise Tekirdağ’da seçmenlerle buluştu.” Açıklamalara yer verilmektedir. Haber, Erdoğan’ın Elazığ mitinginde seçim otobüsü üzerinde konuşma yaparken çekilmiş fotoğrafıyla verilmiştir.

Haberin, seçim tarihinin 22 Temmuz olmasının (iklim koşulları nedeniyle) eleştirilmesi üzerine, sıcak havanın siyasete etkisinin olmadığını belirtmek için yapıldığı düşünülmektedir. 22 Temmuz seçimlerinde iddialı 4 partiye ilişkin bilgi verilmiş olup, sıralamada AKP’nin öncelikli olması, haber içeriğinde, Erdoğan ile Gül’ün açıklamalarının beraber verilmesi, Erdoğan’ın açıklamalarına daha fazla yer verilerek, haberde Erdoğan’ın fotoğrafının kullanılması, haberde yanlılık olarak değerlendirilmektedir.

26 Haziran tarihli manşette, “Anketlerdeki uçurum güveni sarsıyor” başlığıyla verilen haberde; seçim anketleri gazeteleri süslerken sonuçlar arasındaki uçurum dikkat çekiyor. Aynı partinin oyu için bir anketle diğeri arasındaki fark neredeyse yüzde

50'lere varıyor. Kimi anketlerde koalisyon hesapları yapılırken, kimileri bazı partilerin baraj endişesini çoktan giderdi. Bu durum anket şirketleri hakkında soru işaretlerine sebep oluyor.” şeklinde eleştirilere yer verilmektedir. Haber; SONAR (AKP 40.05), ANAR (AKP 43), YÖN-ARA (AKP 27), BAŞKENT S.A.M. (AKP 36.2) araştırma şirketlerine ait yüzdelik dilimleri gösteren anket sonuçlarıyla desteklenmektedir.

Manşetten verilen haberde; araştırma şirketlerinin seçim tahminleri arasındaki çelişkilere dikkat çekilmektedir. Basınında anket sonuçlarının yer alması, ‘anketler arasındaki uçurumu göstermek amaçlı da olsa’ kamuoyu ve kararsız seçmeni yönlendirme eğilimi olarak değerlendirilmektedir. Ayrıca anket sonuçlarının verildiği haberde, yüzdelik dilimli tablolarda; AK Parti, CHP, MHP, GP, DP ve Bağımsızların verilmesi diğer siyasi partilerin “Diğer” olarak belirtilmesi, zaman gazetesinin siyasi partileri oyları oranında kamuoyuna sunduğunu düşündürmektedir.

2.4.2. İkinci Hafta

Tablo 2.34. 1 Temmuz 2007 Zaman Gazetesi

İÇERİK	Gül’ün memleketine 3’lü çıkarma
HABERİN TARİHİ	1 Tem 2007
HABERİN KONUSU	Alt orta
HABERİN SUNUMU	Yazı-Fotoğraf
HABERİN NİTELİĞİ	Açıklama
HABERİN KAYNAĞI	Belirsiz
HABERDE TARAFLILIK	Var
HABERDE YORUM	Var
HABERDE EKSİK YÖN	Yok
HABERDE ÖNYARGI	Yok
HABERDE SONUÇ	Var

İkinci haftanın tek haberi “Gül’ün memleketine 3’lü çıkarma” başlığıyla sunulmuş olup, haberde; “AK Parti, Dışişleri Bakanı Abdullah Gül’ün memleketi Kayseri’de adeta gövde gösterisi yaptı. Cumhuriyet Meydanı’nda düzenlenen mitinge, Meclis Başkanı Bülent Arınç, Başbakan Tayyip Erdoğan ve Abdullah Gül birlikte katıldı. Platforma el ele çıkan 3 isim, coşkulu kalabalığı karanfillerle selamladı. Cumhurbaşkanlığı seçim sürecinden sonra ilk kez hemşerilerinin huzuruna çıkan Gül,

gösterilen ilgiyle moral buldu.” şeklinde açıklamalara yer verilmektedir. Haber, ortada Tayyip Erdoğan, sağda Bülent Arınç ve solda Abdullah Gül’ün el ele tutuşarak, miting alanında bulunanları selamladığı fotoğrafla desteklenmektedir.

Haber başlığı, Cumhurbaşkanlığı seçimi sürecinde AKP’nin adayı olan Abdullah Gül’ün memleketi olarak tabir edilen “Kayseri” de, AKP’nin mitinginden izlenimlerle atılmıştır. Haber içeriğinde ise Abdullah Gül’ün Cumhurbaşkanlığı seçimi sürecine ilişkin yorumlara yer verilmektedir.

2.4.3. Üçüncü Hafta

Tablo 2.35. 12 Temmuz 2007 Zaman Gazetesi

İÇERİK	Seçim, Köşk’e kilitlendi
HABERİN TARİHİ	12 Tem 2007
HABERİN KONUMU	Manşet
HABERİN SUNUMU	Yazı-Fotoğraf
HABERİN NİTELİĞİ	Açıklama
HABERİN KAYNAĞI	Erdoğan-Baykal
HABERDE TARAFLILIK	Var
HABERDE YORUM	Var
HABERDE EKSİK YÖN	Yok
HABERDE ÖNYARGI	Var
HABERDE SONUÇ	Yok

Zaman gazetesi 12 Temmuz tarihli manşetinde, “Seçim, Köşk’e kilitlendi” başlığıyla verdiği haberinde; “Baykal: Cumhurbaşkanı Meclis’te uzlaşmayla seçilmelidir. Biz buna açığız. Erdoğan: Cumhurbaşkanlığı seçimi için elimde listeyle uzlaşma arayacağım. Baykal: Uzlaşma seçmeli test gibi olmaz. Kabul etmeyiz. Meclis dışından olsun. Erdoğan: Mızıkçılık yapma, milletten kaçma, yeni cumhurbaşkanını halk seçsin.” açıklamalarıyla birlikte; “Muhalefetin Meclis’i boykot etmesi üzerine yapılamayan cumhurbaşkanlığı seçimleri, 22 Temmuz’u gölgede bıraktı. Sandıkların kurulmasına 10 gün kala Türkiye, milletvekili genel seçiminden çok Çankaya Köşkü’nü konuşuyor.” şeklindeki değerlendirmelerde bulunmaktadır. Haber, Tayyip Erdoğan’ın mikrofondan konuşma yaparken, işaret parmağıyla bir noktaya işaret ettiği, Deniz Baykal’ın ise konuşma yaparken şaşkın yüz ifadesini yansıtan fotoğraflarla desteklenmektedir.

Manşetin, 22 Temmuz seçimleri öncesinde gündemin Cumhurbaşkanlığı seçimine kilitlendiği yönünde kamuoyu oluşturma çabasıyla atıldığı düşünülmektedir. Haber içeriğinde, Tayyip Erdoğan ve Deniz Baykal'ın gerek mitinglerde gerekse basın açıklamalarında, Cumhurbaşkanı seçimine ilişkin karşılıklı önerilerine yer verilmektedir. Haber kaynağına bağlı kalınmakla birlikte, gazetenin Cumhurbaşkanlığı seçimi konusunda, AK Parti yanlısı bir tutum içerisinde olduğu görülmektedir.

2.4.4. Son Hafta

Tablo 2.36.1. 14 Temmuz, 16 Temmuz ve 18 Temmuz 2007 Zaman Gazeteleri

İÇERİK	Sivil toplumun tercihi: Cumhurbaşkanı Meclis'ten çıkmalı	Sandıktan önceki son pazar	Tek başına iktidara gelmeyen siyaseti bıraksın
HABERİN TARİHİ	14 Tem 2007	16 Tem 2007	18 Tem 2007
HABERİN KONUMU	Manşet	Manşet	Sağ orta
HABERİN SUNUMU	Yazı	Yazı-Fotoğraf	Yazı-Fotoğraf
HABERİN NİTELİĞİ	Açıklama	Açıklama	Açıklama
HABERİN KAYNAĞI	Sivil Toplum Örgütleri	Belirsiz	Tayyip Erdoğan
HABERDE TARAFLILIK	Var	Var	Var
HABERDE YORUM	Var	Var	Var
HABERDE EKSİK YÖN	Var	Yok	Var
HABERDE ÖNYARGI	Var	Var	Yok
HABERDE SONUÇ	Yok	Var	Yok

Tablo 2.36.2. 20 Temmuz ve 21 Temmuz 2007 Zaman Gazeteleri

İÇERİK	İşte en son seçim anketi	Seçime, polemikler damgasını vurdu
HABERİN TARİHİ	20 Tem 2007	21 Tem 2007
HABERİN KONUMU	Manşet	Manşet
HABERİN SUNUMU	Yazı-Grafik	Yazı-Fotoğraf
HABERİN NİTELİĞİ	Açıklama	Açıklama
HABERİN KAYNAĞI	Belirsiz	Belirsiz
HABERDE TARAFLILIK	Var	Var
HABERDE YORUM	Var	Var
HABERDE EKSİK YÖN	Var	Yok
HABERDE ÖNYARGI	Var	Var
HABERDE SONUÇ	Var	Var

14 Temmuz tarihli manşette, “Sivil toplumun tercihi: Cumhurbaşkanı Meclis’ten çıkmalı” başlıklı haberde; “Ana muhalefet lideri Deniz Baykal’ın ‘Cumhurbaşkanı, Meclis dışından olması’ şartına Başbakan Tayyip Erdoğan’dan sonra sivil toplum kuruluşları da karşı çıktı. Konuya ilişkin TOBB; Halk seçsin, tartışma bitsin, TÜRK-İŞ; Meclis’ten olması sağlıklı, HAK-İŞ; Baykal, önerisini söylemeli, MÜSİAD; Uzlaşmama hamleleri yanlış.” şeklindeki açıklamalara yer verilmektedir.

Manşettin, AK Parti’nin ‘Cumhurbaşkanını halk seçsin’ söylemine ilişkin sivil toplum kuruluşlarının bu yönde açıklamalarını da kaynak gösterilerek kaleme alındığı düşünülmektedir. Zaman gazetesinin gerek bu haberinde gerekse daha önceki haberlerinde, Cumhurbaşkanlığı konusunu 22 Temmuz seçimlerinin önüne taşıyarak, seçmenin oy tercihinde ‘Cumhurbaşkanı seçimi konusunun’ etkili olması yönünde kamuoyu oluşturma çabası içerisinde olduğu düşünülmektedir.

Manşette, “Sandıktan önceki son pazar” başlığıyla sunulan haberde; “22 Temmuz’a bir hafta kala partiler güçlerini miting meydanlarında gösterme yarışına girdi. AK Parti, Saadet Partisi ve MHP seçimden önceki son Pazar gününde görkemli kalabalıklara hitap etti. CHP ve DP’nin ise tatil gününü mitingsiz geçirmesi dikkat çekti. AK Parti ile Saadet Partisi, İstanbul’da miting düzenlerken MHP Antalya’da idi.” şeklindeki değerlendirmelere yer verilmektedir. Haber, Başbakan Erdoğan’ın İstanbul mitinginde platformda konuşma yaparken çekilmiş fotoğrafla sunulmuştur.

Haber, seçim öncesi son hafta sonuna ilişkin izlenimlerden kurgulanmıştır. Haber içeriğinde, AK Parti’nin İstanbul’da yapmış olduğu mitinge çok fazla yer verilerek, haber, Başbakan Erdoğan’ın miting alanında kalabalığa konuşma yaparken çekilmiş fotoğrafıyla desteklenmektedir. Bu haberin, diğer siyasi partilerden ziyade AK Parti’nin İstanbul Mitingini vermek amacıyla hazırlandığı düşünülmektedir. Haber fotoğrafının altında “haber izlenim Ekrem Dumanlı” ifadesiyle yer alan köşe yazısında haberdeki mesajların desteklendiği görülmektedir.

18 Temmuz tarihli, “Tek başına iktidara gelmeyen siyaseti bıraksın” başlıklı haberde; “Başbakan Tayyip Erdoğan, Baykal ve Bahçeli’ye meydan okudu. Başbakan Recep Tayyip Erdoğan’ın, Isparta’daki mitingde sarf ettiği ‘tek başına iktidar olmazsak ben siyasetten çekiliyorum’ sözü yurt içinde ve yurt dışında büyük yankı buldu. MHP lideri

Devlet Bahçeli ve CHP Genel Başkanı Deniz Baykal'a da 'tek başına iktidara gelmemeleri halinde siyaseti bırakma' çağrısı yapan Erdoğan'ı diğer siyasi partileri ağır bir dille eleştirirken İngiliz yayın kuruluşu BBC, Başbakan'ın bu çıkışı ile Baykal ve Bahçeli'ye 'hodri meydan' dediğine dikkat çekti." şeklindeki açıklamalara yer verilmektedir. Haber, Başbakan Erdoğan'ın Isparta mitinginde platformda konuşma yaparken, öfkeli yüz ifadesini yansıtan bir fotoğrafla verilmektedir.

Haberin başlığı; Başbakan Erdoğan'ın Isparta mitingindeki konuşmalarından alınmıştır. Haber içeriğinde ise; 'Başbakan Erdoğan'ın diğer siyasi partilerine meydan okuduğuna ve bunun yurtiçinde ve yurtdışında büyük yankı bulduğuna' ilişkin ifadeler ise kaynaklara atıflarla verilmiştir. Haber, Erdoğan'ın sözlerine ve diğer kaynakların açıklamalarına bağlı kalınarak kaleme alınmakla birlikte, mevcut söylemlere ilişkin gazetenin yorumunun da katılarak AKP lehinde vurgulu ifadelere yer verildiği görülmektedir.

Zaman gazetesi manşetinde, "İşte en son seçim anketi" başlığıyla yer alan haberde; "Seçimlere 3 gün kala; Zaman anketlerinin sonuncusu, seçmenin nabzını ortaya koydu. Saha çalışmasının 13-17 Temmuz tarihlerinde yapıldığı ankete göre sandıktan AK Parti açık ara birinci çıkıyor. Yüzde 13,8 kararsız seçmenin bulunduğu ankette AK Parti yüzde 43,8 oy alıyor. Onu yüzde 14,6 ile CHP izliyor. MHP yüzde 8,5 oy alırken, DP'nin oyu 6,6. Kararsızların kendisini yakın hissettiği partiye göre dağılımda Meclis'e üç partinin gireceği görünüyor. Buna göre, AK Parti yüzde 48,7, CHP yüzde 17,2, MHP ise 10,3 oy oranına sahip oluyor. DP yüzde 6,9 oyla Meclis dışında kalıyor." şeklinde açıklamalara yer verilmektedir. Haber, "Hangi partiye oy vereceksiniz?" sorusuyla; kararsızlar dağıtılmadan ve kararsızlar dağıtıldıktan sonraki sonuçları içeren yüzdelerle grafiklerle verilmiş olup, ayrıca "Yeni Cumhurbaşkanı seçimi için hangi yolun izlenmesini istersiniz?" sorusunun cevaplarını içeren yüzdelerle dilimli sonuçlarla birlikte verilmektedir.

Öncelikle, 22 Temmuz seçimlerine birkaç gün kala anket sonuçlarının gazetenin manşetinde yer bulması, Zaman gazetesinin seçmen tercihi üzerinde etkili olma uğraşı içerisinde olduğunu düşündürmektedir. Anket sonuçlarında 'AK Parti'nin açık ara önde çıktı' ifadeleri ile de kararsız seçmen üzerinde etkili olmaya çalışıldığı görülmektedir. Ayrıca seçim tahminlerine ilişkin anket sonuçlarının yer bulduğu bir haberde; 'Yeni

Cumhurbaşkanı seçimi için hangi yolun izlenmesini istersiniz?’ sorusu ve buna ilişkin anket sonuçlarını içeren grafiklerle; gazetenin 22 Temmuz seçimlerini, Cumhurbaşkanlığı seçimine endeksli bir bakış açısıyla yansıttığı görülmektedir.

21 Temmuz tarihli manşette, “Seçime, polemikler damgasını vurdu” başlığı üstünde; Seçimi kazanamazsam Rodos’a kadar yüzeceğim. Mazot 1 YTL olacak. Yaş yetmiş ama siyasi etikten nasibini almamış. Tek başıma iktidar olamazsam siyaseti bırakırım. Erdoğan Kasımpaşalı ise ben de Gavurdağlıyım. Fındık 8 YTL olacak. AK Parti’ye oy vermek cehenneme bilet almak gibidir. İp mi bulamıyorsun? Al sana ip, al da as.” Haber içeriğinde ise “Cumhurbaşkanlığı seçiminde Meclis’in kilitlenmesiyle başlayan erken seçim sürecinde sona gelindi. Bugün son mitingler yapılacak, son sözler söylenecek. Meydanlardaki coşku ve karşılıklı atışmalardan geriye renkli görüntüler kaldı. Sertleşen üslupları, ilginç polemikleri tarih kaydetti. Kürsüden fırlatılan urgan, Başbakan’ın kolundaki saat, futbolcu Sergen Yalçın’ın transferi, liderlerin yaşı, mazot fiyatlarında indirim yarışı, uçuk vaatler, CHP’nin reklamdaki fotoğrafın yalan çıkması, seçim sürecinin unutulmazları arasına girdi.” şeklinde değerlendirmelere yer verilmektedir. Haber, üstte Tayyip Erdoğan’ın miting alanında yukarıdan konfeti saçılırken selamladığı fotoğrafıyla, sağ altta Devlet Bahçeli’nin platformda yanında kameramanın çekim yaptığı sırada kurt işareti yaptığı fotoğrafıyla, bu fotoğrafın altında ise Mehmet Ağar ve eşinin yürüyerek ve yukarıya bakarken halkı selamladığı fotoğraflarıyla, sol tarafta ise Deniz Baykal olduğunu düşündüğümüz karanlıkta konuşma yaparken çekilmiş (arka fonda cami minaresinde ezan okuyan müezzinin) fotoğraflarıyla desteklenmektedir.

Zaman gazetesinin bu haberi, 22 Temmuz seçimleri öncesi siyasal partilerin kampanya sürecinde birbirlerine karşı söylem, eleştiri ve açıklamalarına yorumlar eklenerek kaleme alınmaktadır. Yine bu haberde de Cumhurbaşkanlığı seçimine göndermeler yer almaktadır. Haberde kullanılan fotoğraf bölümünde; Tayyip Erdoğan’ın bulunduğu miting alanında çekilmiş fotoğrafın üste ve daha fazla yer bulması, Deniz Baykal’ın fotoğrafı ve arka fondaki görüntü, Devlet Bahçeli’nin kurt işareti yaparken çekilmiş fotoğrafı, Mehmet Ağar ve eşinin yürürken yukarıya baktığı sırada çekilmiş fotoğraflarıyla birlikte verilmesi, bir bütün halinde değerlendirildiğinde, gazetenin 22 Temmuz seçimleri öncesinde siyasal partilere ilişkin yaklaşımı konusunda bir fikir vermektedir.

2.5. Cumhuriyet Gazetesi

2.5.1. Birinci Hafta

Tablo 2.37. 23 Haziran, 24 Haziran, 26 Haziran ve 28 Haziran 2007 Cumhuriyet Gazeteleri

İÇERİK	AKP mazotu katladı	AKP'ye verilen oy intihar olur	Af AKP'ye yaradı	AKP yargıya savaş açtı
HABERİN TARİHİ	23 Haz 2007	24 Haz 2007	26 Haz 2007	28 Haz 2007
HABERİN KONUMU	Alt orta	Manşet	Manşet	Sağ orta
HABERİN SUNUMU	Yazı	Yazı	Yazı	Yazı
HABERİN NİTELİĞİ	Eleştiri	İddia	İddia	İddia
HABERİN KAYNAĞI	Belirsiz	Hanifi Doğan	Doç.Dr. Güçlü	Belirsiz
HABERDE TARAFLILIK	Var	Var	Var	Var
HABERDE YORUM	Var	Var	Var	Var
HABERDE EKSİK YÖN	Yok	Var	Var	Var
HABERDE ÖNYARGI	Var	Var	Var	Var
HABERDE SONUÇ	Yok	Yok	Yok	Yok

Cumhuriyet gazetesinin ilk haberi “AKP mazotu katladı” başlığıyla sunulmuş olup, haberde; “Enflasyon AKP’nin iktidarda olduğu 2003 başından bu yana kümülatif olarak yüzde 47.8 artarken mazot fiyatı aynı dönemde 1.36 YTL’den 2.26 YTL’ye çıkarak yüzde 65.4 oranında yükseldi. Mazot fiyatı, AKP döneminde enflasyonun yüzde 36.9 üstünde arttı. Türkiye, dünyada mazotun en pahalı olduğu ülkelerden birisi oldu. Euro Dizel’de litre fiyatının yüzde 52’si tüketim ve katma değer vergisinden oluşuyor.” şeklindeki eleştirilere yer verilmektedir.

Haber, TÜİK verilerine bağlı kalınarak yorumlanmaktadır. 3 Kasım seçimleri öncesinde olduğu gibi 22 Temmuz seçimleri öncesinde de Cumhuriyet gazetesinin ilk haberinde, AKP aleyhinde bir tutum sergilendiği görülmektedir.

24 Haziran tarihli manşette, “AKP’ye verilen oy intihar olur” başlıklı haber içeriğinde; “Yimpaş, Kombassan ve Endüstri holdinglere yatırdığı parasını alamayan yurttaşlardan yeşil sermaye mağduru Hanifi Doğan, gurbetçilerin kendilerini unutan AKP hükümetinden rahatsız olduğunu söyledi. Hükümetin yeşil sermaye mağdurları için hiçbir girişimde bulunmadığını söyleyen Doğan, yurtdışındaki Türk yurttaşlarına

çağrıda bulunarak ‘Türkiye’deki yakınlarınızı uyarın, elinizden geleni yapın, oylarını AKP’ye vermesinler. 5 yıldır verdikleri hiçbir sözü tutmadılar. 5 yıl daha bu partiye ehliyet vermek intihar olur’ dedi. Kendi çevresinden intihar edenler olduğunu, binlerce yuvanın dağıldığını söyleyen Doğan, ‘İntihar edenlerin katili Milli Görüş’tür. AKP bunların ekmeğine yağ sürdü’ diye konuştu” şeklinde iddialara yer verilmektedir.

Manşet, röportaj yapıldığı iddia edilen bir gurbetçinin beyanatlarından alınmıştır. Haber içeriğinin ise gurbetçi Hanifi Doğan’ın iddiaları ve muhabirin yorumlarından oluştuğu görülmektedir. Haberin, AKP aleyhine açık bir propaganda niteliğinde olduğu dikkat çekmektedir.

Manşette, “Af AKP’ye yaradı” başlıklı haberde; “Vergi düzenlemelerinden 132 il ve ilçe başkanı ile bakan faydalandı. Maliye Bakanı Unakıtan’ı ‘kendisi için af çıkarıyor’ eleştirileriyle karşı karşıya getiren vergi affı ile vergi kaçırmaktan yargılanan 15 bin sanık af kapsamına alındı. Vergi uzmanı Doç.Dr.Güçlü’nün araştırmasına göre, devlete maliyeti 8 milyar YTL’ye mal olan vergi affından en çok AKP’li çevreler yararlandı. Vergi affından, 1 bakan, 132 AKP il ve ilçe belediye başkanı, 48 yeşil sermaye patronu, 172 işadamı, 5 medya patronu ve 2 siyasi parti lideri de yararlandı. Araştırmaya göre ‘zenginler adeta vergiden muaf tutuldu, zorunlu tüketim malları almak zorunda olan yoksullar vergi vermek zorunda kaldı.” iddialarına yer verilmektedir.

Manşet ve haber içeriği iddia niteliğindedir. Haber içeriğinde, söz konusu iddialara gerekçe göstermek için, vergi uzmanının görüş ve araştırmalarına başvurulduğu görülmektedir.

28 Haziran tarihli, “AKP yargıya savaş açtı” başlıklı haberde; “Anayasa Mahkemesi’nin cumhurbaşkanı seçiminde uzlaşının önemini vurgulayan kararını eleştiren Anayasa Komisyonu Başkanı Kuzu, ‘Anayasanın omurgası kırılmıştır. Karar, çoğunluğu azınlığa mahkum etme gayretidir’ görüşünü savundu. Türkiye’nin 1980 öncesi gibi tıkanmış durumda olduğunu söyleyen Kuzu, zorla uzlaşma olamayacağını belirtti. TBMM Başkanı Arınç da gerekçeli kararı ‘tatminkar ve ikna edici’ bulmadığını kaydetti.” şeklinde açıklamalara yer verilmektedir.

Haber başlığı, mevcut durumu gerekçe gösteren bir iddia niteliğindedir. Haber içeriğinde, AKP yetkililerinin Cumhurbaşkanlığı seçiminde 367 gerekçesine yönelik

eleştirilerine yer verildiği görülmektedir. Cumhuriyet gazetesinin, 3 Kasım 2002 genel seçimleri öncesinde de AKP'nin yargı ile olan sorunlarını öncelikle işlediği görülmektedir.

2.5.2. İkinci Hafta

Tablo 2.38.1. 29 Haziran, 30 Haziran ve 1 Temmuz 2007 Cumhuriyet Gazeteleri

İÇERİK	Sayın Öcalan dosyası yeniden	Oy için kesenin ağzı açıldı	Alanlarda gündem terör
HABERİN TARİHİ	29 Haz 2007	30 Haz 2007	1 Tem 2007
HABERİN KONUMU	Sol orta	Manşet	Manşet
HABERİN SUNUMU	Yazı	Yazı	Yazı
HABERİN NİTELİĞİ	Açıklama	İddia	Açıklama
HABERİN KAYNAĞI	Belirsiz	Belirsiz	Erdoğan- Bahçeli
HABERDE TARAFLILIK	Var	Var	Yok
HABERDE YORUM	Var	Var	Var
HABERDE EKSİK YÖN	Var	Var	Yok
HABERDE ÖNYARGI	Yok	Var	Yok
HABERDE SONUÇ	Yok	Yok	Var

Tablo 2.38.2. 2 Temmuz, 3 Temmuz ve 5 Temmuz 2007 Cumhuriyet Gazeteleri

İÇERİK	Terörü tetiklediler	Yoksulluk üzerinden oy avcılığı	Pembe tablo oyunu
HABERİN TARİHİ	2 Tem 2007	3 Tem 2007	5 Tem 2007
HABERİN KONUMU	Manşet	Sağ orta	Manşet
HABERİN SUNUMU	Yazı	Yazı	Yazı
HABERİN NİTELİĞİ	Açıklama-İddia	İddia	İddia
HABERİN KAYNAĞI	Deniz Baykal	Belirsiz	Belirsiz
HABERDE TARAFLILIK	Var	Var	Var
HABERDE YORUM	Var	Var	Var
HABERDE EKSİK YÖN	Yok	Var	Var
HABERDE ÖNYARGI	Var	Var	Var
HABERDE SONUÇ	Yok	Yok	Yok

İkinci haftanın ilk haberi “Sayın Öcalan dosyası yeniden” başlığıyla sunulmuş olup haber; “Başbakan Tayyip Erdoğan, hakkında, terör örgütü lideri Abdullah Öcalan’dan ‘Sayın Öcalan’ diye söz etmesi nedeniyle yürütülen soruşturmada verilen takipsizlik kararı ‘zamanaşımı süresi dolmadığı’ gerekçesiyle kaldırıldı. Başbakan Tayyip Erdoğan’ın Avustralya’daki bir radyoda 2000 yılında Abdullah Öcalan’dan iki kez

‘sayın’ ve şehitlerden de ‘kelle’ diye söz ettiği konuşması, ilk kez gazetemiz tarafından kamuoyuna duyurulmuştu.” şeklinde duyurulmaktadır.

Haber başlığı ve içeriği açıklama niteliğinde olup, haber kaynağı belirtilmemektedir. Habere konu olan sözlerden dolayı, Başbakan Tayyip Erdoğan hakkında takipsizlik kararı verildiği ve kararın kaldırıldığı açıklanmaktadır.

Cumhuriyet gazetesinin manşetinde, “Oy için kesenin ağzı açıldı” başlığıyla verilen haberde; “Erdoğan’ın sık sık azarladığı işçi, memur, çiftçi, emekli 22 Temmuz yaklaşırken aklına geldi. AKP hükümeti, seçim dönemine girmeleriyle birlikte, IMF’nin ‘tasarruf ve ekonomik programa uyun’ uyarılarını bile unutup kesenin ağzını açtı. ‘Seçim ekonomisi’ni uygulamaya koyan Başbakan, ürününe ‘insanca yaşayabilecekleri’ ölçüde artış istediği için azarladığı çiftçilere önceki gün kuraklık nedeniyle borç erteleme ‘müjdesi’ verdi. Geçici işçileri kadroya alan hükümet, KÖYDES projesi kapsamında da köylere kaynak aktarımına ağırlık verdi. Bunun dışında yaz ortasında kömür yardımının 2008 bütçesinde büyük delik açacağı belirtildi. Hükümetin çiftçi borcunun ertelenmesi dahilinde uyguladığı seçim ekonomisinin maliyetinin 12 milyar YTL’yi bulacağı belirtiliyor.” şeklinde eleştirilere yer verilmektedir.

Manşet, iddia niteliğinde olup, mevcut durumdan çıkarımlarla atılmıştır. Haber içeriğinde; AKP’nin iktidarı boyunca yapmadıklarını, seçim öncesi dönemde ve ekonomiye ciddi zararlar vererek yaptığı belirtilmektedir. İktidar partisi olan AKP’nin kamu kaynaklarını, seçmen tercihini etkilemek için kendi yararına kullandığı iddia edilmektedir.

1 Temmuz tarihli manşette, “Alanlarda gündem terör” başlığıyla yer alan haber; “Erdoğan ve Bahçeli, terörle mücadele konusunda miting alanlarında karşı karşıya geldi. Başbakan Erdoğan’ın MHP lideri Bahçeli’ye yönelik Kayseri mitingindeki, MHP lideri Bahçeli’nin ise Başbakan Erdoğan’a yönelik Erzurum mitingindeki terör ve PKK lideri Abdullah Öcalan’la ilgili” karşılıklı açıklama ve eleştirilerine yer verilmektedir.

Manşet, miting alanında Başbakan Erdoğan ve MHP lideri Bahçeli’nin açıklamalarıyla kaleme alınmıştır. Haber içeriğinde ise liderlerin miting alanındaki açıklamalarına yer verilmektedir.

Cumhuriyet gazetesinin manşetinde, “Terörü tetiklediler” başlığıyla yer alan haberde; “Edirne’de Sezer’le el ele kürsüye çıkan Baykal, AKP’ye yüklendi: Keşan Cumhuriyet Meydanı’nı dolduran CHP ve DSP’lilere seslenen CHP lideri Baykal, AKP hükümetinin çıkardığı ‘Eve Dönüş Yasası’yla terörün eski boyutuna getirildiğini vurguladı. Baykal: Cezaevindeki teröristler tahliye olup dağa çıktı. Madımak’ın faillerinin cezaevinden çıkmasının önü açıldı. AKP’nin politikaları sonrasında terör tekrar tetiklendi’ diye konuştu.” şeklindeki iddialara yer verilmektedir.

Manşet, miting alanında Baykal’ın sözlerinden alınmıştır. Haber içeriğinde; Baykal’ın AKP hükümetinin politikalarına ve terörle ilgili açıklamalarına yönelik eleştirilere yer verilmektedir. CHP Genel Başkanı Deniz Baykal’ın Edirne mitingine, DSP Genel Başkanı Zeki Sezer ile birlikte gitmesi, CHP ile DSP’nin seçim öncesi ittifakı şeklinde yorumlanabilmektedir. Bununla birlikte, dünkü ve bugünkü haberlerin konusunun terör olması, gazete tarafından siyasi gündemi terör konusuna endeksleme çabası olarak yorumlanabilmektedir.

“Yoksulluk üzerinden oy avcılığı” başlığıyla verilen haber; “AKP her yerde yardım paketi dağıtıyor. Başta terör ve işsizlik olmak üzere birçok konuda uyguladığı politikalarla tepki çeken AKP iktidarı, oylarını koruyabilmek için belediyeleri kullanmaktan çekinmiyor. Bu çerçevede AKP’li birçok belediye, muhtarlıklar aracılığıyla belirlediği yoksul yurttaşlara ‘sosyal yardım’ adı altında TIR’larla yardım paketleri gönderiyor. Kimi belediyeler yaz ortasında yurttaşlara kömür yardımı yaparken kimileri de 50-60’ar kilogramlık gıda ve temizlik malzemeleri ulaştırıyor. CHP Ankara Milletvekili Yılmaz Ateş, ‘Her gittiğimiz yerde AKP’nin yardım TIR’larını görüyoruz. Biz Ankara’da AKP ile değil, yardım poşetleriyle yarışıyoruz.’” açıklamalarıyla verilmektedir.

Haberin başlığı ve içeriği iddia niteliğinde olup, söz konusu iddiaları ispatlamak için Yılmaz Ateş’in de açıklamalarından yararlanıldığını görülmektedir. Haber içeriğinde, “tepki çeken AKP iktidarı” ifadesiyle de AKP aleyhine bir propaganda yapıldığı düşünülmektedir.

5 Temmuz tarihli manşette “Pembe tablo oyunu” başlığıyla verilen haberde; “Hükümet tarafından seçim öncesi açıklanan rakamlar ekonominin gerçeklerini yansıtmıyor.

Türkiye ilk üç ayda yüzde 6.7 büyüdü, ama işsiz sayısı 5 milyona dayandı. TÜİK’in önceki gün açıkladığı enflasyon rakamlarına göre, TÜFE yüzde 0.24 azalarak yıllık TÜFE’nin yüzde 8.6’da kalmasına neden oldu. Eğer TÜFE haziranda yüzde eski 0.15’ten daha yüksek bir rakam olarak gelseydi, yıllık enflasyon yüzde 8.7’yi aşacak ve Merkez Bankası’nın hükümete enflasyonun düşürülmesi için rapor sunması gerekecekti.” şeklinde değerlendirmelerde bulunmaktadır.

Manşet iddia niteliğinde olup, haber içeriğinin TÜİK’in verilerine bağlı kalınarak hazırlandığı görülmektedir. Seçim öncesi dönemde AKP iktidarının ekonomik politikalarını eleştiren haberde, ‘Hükümet tarafından seçim öncesi açıklanan rakamlar ekonominin gerçeklerini yansıtmıyor.’ ifadesiyle, AKP hükümetinin gerçek dışı açıklamalarıyla kamuoyunu yanılttığı mesajı verilmektedir.

2.5.3. Üçüncü Hafta

Tablo 2.39. 7 Temmuz, 10 Temmuz, 11 Temmuz ve 12 Temmuz 2007 Cumhuriyet Gazeteleri

İÇERİK	Erdoğan kaçıyor	Uzlaşma çarkı	AKP’de karmaşa	AKP sattı savurdu
HABERİN TARİHİ	7 Tem 2007	10 Tem 2007	11 Tem 2007	12 Tem 2007
HABERİN KONUMU	Sağ orta	Manşet	Manşet	Manşet
HABERİN SUNUMU	Yazı	Yazı	Yazı	Yazı
HABERİN NİTELİĞİ	Açıklama	Eleştiri	İddia	İddia
HABERİN KAYNAĞI	Deniz Baykal	Belirsiz	Arınç-Şener	Belirsiz
HABERDE TARAFLILIK	Var	Var	Var	Var
HABERDE YORUM	Var	Var	Var	Var
HABERDE EKSİK YÖN	Yok	Yok	Var	Var
HABERDE ÖNYARGI	Yok	Var	Var	Var
HABERDE SONUÇ	Var	Yok	Yok	Yok

Üçüncü haftanın ilk haberi “Erdoğan kaçıyor” başlığıyla sunulmakta olup, haberde; “Baykal, Erdoğan’ın kendisi ve 200 milletvekili hakkındaki ciddi suç dosyalarından dolayı dokunulmazlıkları kaldırmak istemediğini vurgulayarak ‘Şimdi Başbakan kaçıyor, davasından emin olan insan kaçmaz’ dedi.” şeklindeki açıklamalara yer verilmektedir.

Haberin başlığı ve içeriği Baykal'ın, Başbakan Erdoğan'a yönelik eleştirilerinden aktarımlarla hazırlanılmıştır. Gazetenin, AKP ve Erdoğan'a yönelik eleştirilerini vurgulayarak sunduğu görülmektedir.

10 Temmuz tarihli manşetten “Uzlaşma çarkı” ifadesiyle verilen haber; “Erdoğan, cumhurbaşkanını tek başına seçemeyeceğini görünce ağız değiştirdi. Cumhurbaşkanlığı seçimi sürecinde muhalefetle görüşmeyi ‘zaman israfı’ olarak değerlendiren Başbakan Erdoğan, Anayasa Mahkemesi’nin ikinci kararının ardından mazlumu oynama kozunu yitirince Köşk seçimi öncesi uzlaşma turuna çıkacağını söyledi. Muhalefet partilerinin temsilcileri, Erdoğan’ın sözlerini inandırıcı bulmadı. CHP’li Anadol ve Topuz, ‘Başbakan’a güneydin demek lazım’ değerlendirmesinde bulunarak, Türkiye’yi geren Erdoğan’ın hesap vermesi gerektiğini söyledi. Anavatan’lı Doğan, ‘Uzlaşmayı zamanında arasalardı ülke bu kadar gerilmezdi’ dedi. DP’li Turan ise AKP’nin ‘mutabakat’ geleneğini bozduğunu belirtti.” şeklindeki değerlendirmelerle verilmektedir.

Manşet ve haber içeriği, cumhurbaşkanlığı seçimi ile AKP’nin uzlaşma açılımından çıkarımlarla kaleme alınmaktadır. Haber içeriğinde öncelikle editör kendi yorumlarına yer vermiş olup, haberin devamında konuya ilişkin olarak CHP, Anavatan ve DP’li siyasilerin görüşlerine başvurulmaktadır. Haberin, Erdoğan ve AKP’nin yeni yaklaşımına yöneltilen bir eleştiri niteliğinde olduğu görülmektedir.

Manşette “AKP’de karmaşa” başlığıyla verilen haber; “Başbakan Erdoğan, ‘halk seçsin’den de Gül’den de vazgeçti. Şener’in şansı yok. Gül’den vazgeçtiği belirtilen Erdoğan, yeni cumhurbaşkanını parlamentonun seçeceğini açıkladı. Ancak TBMM Başkanı Arınç, Cumhurbaşkanı Sezer’in çekilmemesi durumunda cumhurbaşkanının ‘halk tarafından seçileceğini’ söyledi. Bu dönem milletvekili adayı olmayan Başbakan Yardımcısı Şener’in ise Arınç’ın ardından yaptığı açıklamada, cumhurbaşkanının Meclis tarafından seçileceğini söylemesi dikkat çekti.” şeklindeki iddialarla verilmektedir.

Manşet, Cumhurbaşkanlığı seçimi konusunda AKP yöneticilerinin görüş farklılıklarını göstermek amacıyla kaleme alınmıştır. Haber içeriğinde, Arınç ve Şener’in konuya

ilişkin açıklamalarına yer verilmekte olup, AKP yöneticilerinin görüş ayrılıklarına dikkat çekilmek istendiği görülmektedir.

Cumhuriyet gazetesinin 12 Temmuz tarihli manşetinde “AKP sattı savurdu” başlığıyla yer alan haberde; “Hükümet neredeyse elindeki her şeyi borç ödemek için özelleştirdi, yine de borçlar arttı. Çoğu zaman yasalar çiğnenerek veya zorlanarak 21.3 milyar dolarlık satış yapıldı. TMSF satışlarıyla birlikte bu rakam 30 milyar dolara ulaştı. Yasalar hükümetin, özelleştirme gelirlerini borçları ödemek için kullanmak zorunda olduğunu öngörüyor. AKP döneminde borçlar azalacağına yaklaşık 47 milyon dolar arttı. Stratejik açıdan en önemli kuruluş olan Türk Telekom, kârının yüzde 60’ına yakın bedelle satıldı. 35 milyon ton rafinaj kapasiteli TÜPRAŞ 4 milyar dolara satıldı. 7 milyar dolarlık Erdemir 2.8 milyar dolara gitti. Satışlara karşın borçların artması AKP’nin seçim hesaplarına bağlanıyor.” iddiaları yer almaktadır.

Manşet, iddia niteliğinde olup, haber içeriğinin ise sayısal verilere dayalı eleştirel iddialar içerdiği görülmektedir. Cumhuriyet gazetesinin bu haberinde de AKP iktidarı ve iktidarın ekonomik politikalarına yöneltilen eleştiriler yer almaktadır. Özelleştirmenin ‘satış’ olarak sunulması ve ‘satışlara karşın borcun artması’ ifadelerinin vurgulanması ise AKP aleyhine kamuoyu oluşturma çabası olarak değerlendirilmektedir.

2.5.4. Son Hafta

Tablo 2.40.1. 13 Temmuz, 14 Temmuz, 15 Temmuz ve 16 Temmuz 2007 Cumhuriyet Gazeteleri

İÇERİK	Meclis’e üç parti girecek	Yasa tanımıyor -lar	Erdoğan’ın serveti 11 yılda 355 kat arttı	Taşımali miting
HABERİN TARİHİ	13 Tem 2007	14 Tem 2007	15 Tem 2007	16 Tem 2007
HABERİN KONUMU	Alt orta	Manşet	Manşet	Manşet
HABERİN SUNUMU	Yazı-Grafik	Yazı-Fotoğraf	Yazı	Yazı
HABERİN NİTELİĞİ	İddia	Eleştiri	İddia	İddia
HABERİN KAYNAĞI	YÖN-ARA	Belirsiz	Belirsiz	Belirsiz
HABERDE TARAFLILIK	Var	Var	Var	Var
HABERDE YORUM	Var	Var	Var	Var

HABERDE EKSİK YÖN	Var	Yok	Var	Var
HABERDE ÖNYARGI	Var	Var	Var	Var
HABERDE SONUÇ	Yok	Yok	Yok	Var

Tablo 2.40.2. 17 Temmuz, 18 Temmuz, 20 Temmuz ve 21 Temmuz 2007 Cumhuriyet Gazeteleri

İÇERİK	AKP zenginleri	200 TIR'lık gemicik	Anket komedisi	4.5 yıllık kara tablo
HABERİN TARİHİ	17 Tem 2007	18 Tem 2007	20 Tem 2007	21 Tem 2007
HABERİN KONUMU	Manşet	Sağ orta	Manşet	Manşet
HABERİN SUNUMU	Yazı	Yazı-Fotoğraf	Yazı	Yazı
HABERİN NİTELİĞİ	İddia	Eleştiri	Eleştiri	Eleştiri
HABERİN KAYNAĞI	Belirsiz	Belirsiz	Belirsiz	Belirsiz
HABERDE TARAFLILIK	Var	Var	Var	Var
HABERDE YORUM	Var	Var	Var	Var
HABERDE EKSİK YÖN	Var	Yok	Yok	Var
HABERDE ÖNYARGI	Var	Var	Var	Var
HABERDE SONUÇ	Yok	Var	Yok	Yok

Son haftanın ilk haberi, “Meclis’e üç parti girecek” başlığıyla verilmekte olup, haber “YÖN-ARA’nın anketine göre AKP yüzde 27.5, CHP yüzde 25.1, MHP yüzde 12.5 oy oranına sahip.YÖN-ARA’nın mart ayından bu yana yürüttüğü, 19 il ve 23 seçim çevresi esasına göre 2225 yanıtlayıcısıyla yüz yüze görüşerek yapılan anketin üçüncü ve son ayağı da tamamlandı.” şeklindeki anket sonuçlarını içermektedir. Haber,YÖN-ARA’nın anket sonuçlarını içeren yüzdelik dilimli istatistik raporu grafiğiyle desteklenmektedir.

Haberin başlığı ve içeriği, YÖN-ARA şirketinin verilerinden kaleme alınmıştır. Seçim öncesi dönemde birçok kamuoyu araştırma şirketi seçim sonuçlarına ilişkin anket yayınlarken, Cumhuriyet gazetesi sadece YÖN-ARA şirketinin anket sonuçlarını vermektedir. Bu husus, gazetenin siyasal partilere olan yaklaşımıyla açıklanabilmektedir.

Manşette, “Yasa tanımıyorlar” başlığıyla verilen haber; “Başbakan hâlâ kamu olanaklarını kullanıyor. TBMM Başkanı tarafsızlığını unutuyor. Başbakan Erdoğan, bütün uyarı ve eleştirilere rağmen Toplu Konut İdaresi konutlarının teslim törenlerini

seçim şovuna dönüştürmekten çekinmezken, propaganda yasaklarının başlamasından sonra da kamu araçlarını kullanması yasak olduğu halde, resmi makam aracına ‘sivil plaka taktırarak’ kullanıyor. TBMM Başkanı Arınç da anayasaya aykırı olmasına karşın mitinglere katılıyor, çiftçileri azarlıyor. CHP Grup Başkanvekili Anadol, ‘Demokrasi kültürüne sahip olmayan bir başbakandan olumlu davranış beklemiyorum’ değerlendirmesinde bulundu. MHP Genel Başkan Yardımcısı Şandır, Başbakan Erdoğan’ın ‘suç işlediğini’ belirterek savcılarını göreve çağırdı. DP Genel Başkan Yardımcısı Adan ise bütün AKP’li belediyelerin AKP’nin ‘hizmetkârı gibi çalıştığını’ söyledi.” şeklindeki eleştirilere yer verilmektedir. Haber, Başbakan Erdoğan ve Bülent Arınç’ın endişeli yüz ifadelerini yansıtan fotoğrafla verilmektedir.

Manşet iddia niteliğinde olup, haber içeriğinde; Başbakan Erdoğan ve Bülent Arınç’ın siyasi yasaklara aykırı davranarak, seçim öncesinde kamu kaynaklarını siyasal çıkarları doğrultusunda kullandığı iddia edilmektedir. Söz konusu iddiaları desteklemek amacıyla, CHP, MHP ve DP’li siyasilerin görüşlerine yer verildiği görülmektedir. Haber ve haberde kullanılan fotoğraf bir bütün halinde değerlendirildiğinde, seçime yaklaşık on beş gün kala, Cumhuriyet gazetesinin AKP aleyhine yaptığı propagandayı iyice artırdığı sonucuna varılmaktadır.

15 Temmuz tarihli manşette, “Erdoğan’ın serveti 11 yılda 355 kat arttı” başlıklı haber içeriğinde: “1994’te İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı’na başlarken 5 bin 110YTL’si olan Erdoğan’ın serveti, 2005’te Başbakanlık koltuğunda otururken 1 milyon 780 bin YTL’ye ulaştı. Erdoğan’ın belediye başkanlığından ayrıldığı 1998’de verdiği mal bildiriminde ise serveti 66.5 bin YTL’ye yükselmişti. Dolayısıyla Erdoğan’ın serveti başbakanlığa başladığı tarihle bıraktığı tarih arasındaki 4 yıllık sürede 11 kat arttı.” iddialarına yer verilmektedir.

Haberin başlığı ve içeriği iddia niteliğinde olup, habere konu servet artışında kaynak belirtilmemektedir. Manşetten verilen haberin kaynak belirtilmeden, iddia niteliğinde ve karalayıcı ifadelerle verilmesi gazetenin tarafsızlığını koruyamadığını göstermektedir.

Manşette, “Taşımali miting” başlığıyla verilen haberde; “ AKP, alanları doldurabilmek için özel tren kaldırmaktan vapur kiralamaya kadar her yolu deniyor. Erdoğan,

Cumhuriyet mitinglerini ‘bindirilmiş kıtalar’ diye eleştirirken AKP, seçim mitinglerinde meydanları doldurabilmek için yoğun çaba harcıyor. İstanbul’da dün yapılan miting için özel tren seferleri düzenleyen AKP, 2 deniz otobüsü, 2 vapur, 17 tekne, 1600 otobüs kiraladı. Ankara mitingi öncesinde de belediye çalışanları ‘katılıma’ zorlandı, cep telefonları aranarak Erdoğan’ın banttaki sesinden mitinge çağrı mesajları dinletildi.” iddialarına yer verilmektedir.

Manşet ve haber içeriği iddia niteliğinde olup, haberde kaynak belirtilmemektedir. AKP’nin mitinglerde meydanları doldurabilmek için yaptığı çalışmalar eleştirilmektedir. Özellikle Ankara mitinginde belediye çalışanlarına mitinge çağrı için ‘Erdoğan’ın banttaki sesinden mitinge çağrı mesajları dinletildi’ ifadesinin ise kaynak gösterilmeden verilmesi, haberin inandırıcılığını düşürmektedir.

Cumhuriyet gazetesinin 17 Temmuz tarihli manşetinde, “AKP zenginleri” başlığıyla yer alan haberde; “Bakan çocukları hükümetin görevde kaldığı 4.5 yılda dolar milyoneri oldu. 4,5 yıllık AKP iktidarı, en çok bazı Bakanlar Kurulu üyelerinin çocuklarına yaradı. Başbakan Erdoğan’ın çocukları 1 milyon YTL’ye villa, 2.5 milyon dolara gemi sahibi oldu. Gemi sahibi olanlar arasında eski Ulaştırma Bakanı Binali Yıldırım ile Çevre ve Orman Bakanı Osman Pepe’nin çocukları da var. Maliye Bakanı Unakıtan’ın oğlunun şirketi ise 22 milyon YTL ciro yaptı. Tek kuruş KDV de ödemedi.” iddialarına yer verilmektedir.

Manşet ve haberin içeriği iddia niteliğinde olup, haberde sebepsiz zenginleşmeyi belgeleyecek verilere yer verilmediği görülmektedir. Haberde, AKP’li Bakanların çocuklarının sebepsiz zenginleşmelerinin eleştirilerek; hatta bazılarının gemi sahibi oldukları belirtilmektedir. Haberde Prof.Dr.Şükrü Kızılot’un konuya ilişkin görüşlerine yer verilerek, haber konusunun desteklenmeye çalışıldığı görülmektedir.

“200 TIR’lık ‘gemicik’” başlıklı haber; “ Erdoğan katıldığı bir televizyon programında, bursla okuyan oğlunun satın aldığı gemi için ‘gemicik’ tabirini kullandı. Ancak Cumhuriyet’in ulaştığı belgeler, Erdoğan’ın oğlunun gemisi için söylediği ‘gemicik’ nitelemesini doğrulamıyor. Erdoğan’ın gemicigi, 200 TIR’lık yük taşıma kapasitesine sahip, 14.5 metre genişliğinde, 95.54 metre uzunluğunda. 28 yaşında gemi sahibi olan oğul Erdoğan, 22 yaşındayken de babasına 220 bin dolar, 55 bin mark borç vermişti.”

şeklinde değerlendirmelere yer verilmektedir. Haber, büyük bir gemi fotoğrafıyla desteklenmektedir.

Haberin başlığı alaycı bir ifade ile atılmış olup, Erdoğan'ın katıldığı televizyon programında oğlunun sahibi bulunduğu gemi ile ilgili açıklamalarında 'gemicik' ifadesini kullanması sonucu, bu sözcüğün başlığa taşındığı görülmektedir. Haber içeriğinde, Erdoğan'ın oğlunun mal varlığı eleştirilmiş olup, bunun kaynağına ilişkin okuyucuya mesaj verilmek istendiği düşünülmektedir.

Manşette, "Anket komedisi" başlıklı haber; "İktidar partisi AKP'yi öne çıkaran kamuoyu araştırmaları tartışılıyor. Muhalefet, Tahran Erdem'in AKP'yi yüzde 48'lerde gösteren anketine tepki gösterdi. CHP Genel Başkan Yardımcısı Cevdet Selvi, çalışmanın kararsız seçmeni yönlendirmeyi amaçlandığını belirtirken MHP Genel Başkan Yardımcısı Mehmet Şandır ise 'Bu kadar oy alan bir partinin genel başkanı keyfinden mi sinirleniyor' diye sordu. Anket sonuçları Erdoğan'ın bile tahminlerinin üzerinde. Başlangıçta 400 milletvekili çıkaracaklarını savunan Başbakan, daha sonra, önemli olanın yüzde 34'lük oy oranının üzerine çıkmak olduğunu söylemeye başladı. Erdoğan, bunu daha da düşürerek çıtayı tek başına iktidara gelmeleri için gerekli olan 276 milletvekiline çekti." şeklindeki değerlendirmelerle verilmektedir.

Manşet, eleştirel ifadelerle atılmış olup, haber içeriğinde; kamuoyu araştırmalarının muhalefet tarafından tepki çektiği, söz konusu anket sonuçlarının yayınlanmasının kararsız seçmen üzerinde etkili olacağını ya da bu sonuçlarının hiç inandırıcı bulunmadığını savunan muhalefet partilerin yöneticilerinin görüşlerine başvurularak, haber içeriğinin desteklendiği görülmektedir.

Cumhuriyet gazetesinin son haberi, "4.5 yıllık kara tablo" manşetiyle sunulmakta olup, haberde; "AKP iktidarında ekonomi felç oldu, eğitim ve sağlık sistemi çökertildi, dış politikada kırmızı çizgiler çiğnendi. AKP hükümetinin 'hep bir adım önde politikaları' nedeniyle AB ile üyelik görüşmeleri askıya alındı. Hükümet iktidarda borçlarla büyüttüğü ekonomiyi büyük risk altına sokarken sosyal yapıyı kuruluşlarla devletten özel sektöre rant aktarımını ise milyar dolarlarla yönlendirdi. AKP iktidarıyla eğitimde dini vurgunun hüküm olduğu bir yapı ortaya çıktı." şeklinde iddialara yer verilmektedir.

Manşet iddia niteliğinde olup, haber içeriğinde AKP'nin 4.5 yıllık iktidarında devletin ve toplumun asıl sorunları konusunda başarısızlığına dikkat çekilmektedir. Seçim öncesi son günde, AKP hükümetinin aşağı yukarı bütün politikaları eleştirilmiş olup, söz konusu eleştire kaynak gösterilmemiştir. Haberin önyargı ve yorumdan ibaret olduğu görülmektedir.

3. BÖLÜM

3 KASIM 2002-22 TEMMUZ 2007 GENEL SEÇİMLERİ ÖNCESİNDE MEDYANIN AKP'YE YAKLAŞIMININ KARŞILAŞTIRILMASI

1. Hürriyet Gazetesi

1.1. Birinci Haftaların Karşılaştırılması

Tablo 3.1. 3 Kasım 2002 ve 22 Temmuz 2007 Genel Seçimleri öncesi Hürriyet gazetelerinin birinci hafta haberlerinin karşılaştırılması

İÇERİK	03 Kasım 2002	22 Temmuz 2007
HABER SAYISI	4 haber	4 haber
HABERİN KONUMU	2 sürmanşet, 1 manşet, 1 sol orta	2 manşet, 1 sol orta, 1 alt orta
HABERİN SUNUMU	2 yazı-fotoğraf, 2 yazı	2 yazı-fotoğraf, 2 yazı
HABERİN NİTELİĞİ	1 açıklama, 1 iddia, 2 açıklama-iddia	2 açıklama, 2 eleştiri
HABERİN KAYNAĞI	1 Tayyip Erdoğan, 1 Tansu Çiller, 2 belirsiz	2 Tayyip Erdoğan, 2 belirsiz
HABERDE TARAFLILIK	3 var, 1 yok	1 var, 3 yok
HABERDE YORUM	3 var, 1 yok	2 var, 2 yok
HABERDE EKSİK YÖN	3 var, 1 yok	2 var, 2 yok
HABERDE ÖNYARGI	3 var, 1 yok	2 var, 2 yok
HABERDE SONUÇ	2 var, 2 yok	3 var, 1 yok

Her iki inceleme döneminde de eşit sayıda haber verilmektedir. Haber konumları incelendiğinde, AKP'nin 3 Kasım seçimleri öncesinde gazetenin gündeminde daha fazla yer aldığı görülmektedir. Haber sunumları her iki dönemde de aynı şekilde yer almaktadır. 3 Kasım seçimleri öncesinde AKP ile ilgili haberler iddia niteliğinde iken 22 Temmuz seçimleri öncesinde, ilgili haberlerde daha çok eleştiriye yer verildiği görülmektedir. Birinci dönemin ilk iki haber kaynağında Tayyip Erdoğan'ın ve Tansu

Çiller'in açıklamalarına yer verilmekte olup, ikinci dönemin ilk iki haberinde Tayyip Erdoğan'ın kaynak gösterildiği görülmektedir. Bununla birlikte, iki dönemde de eşit sayıdaki kaynağı belirsiz haberler dikkat çekmektedir. Gazetenin birinci dönem haberlerinde, 3 Kasım seçimleri öncesinde, daha taraflı olduğu görülmektedir. Söz konusu taraflılığın AKP aleyhinde olduğu çalışma kapsamında anlaşılmaktadır. Gazetenin ikinci dönem haberlerinde ise daha tarafsız bir tutum içerisinde olduğu tespit edilmektedir. Bununla birlikte birinci dönem haberlerinde daha fazla yoruma yer verildiği görülmektedir. Haberde eksik yön kriteri açısından incelendiğinde, 3 Kasım seçimleri öncesi haberlerinde 22 Temmuz seçimleri öncesi haberlerine göre daha fazla eksik yön bulunduğu tespit edilmektedir. İnceleme dönemi haberleri ve gazetenin genel yayın politikası göz önünde bulundurulduğunda, birinci dönem haberlerinin ikinci dönem haberlerine göre daha önyargılı sunulduğu görülmektedir. 22 Temmuz seçimleri öncesinde verilen haberlerin, 3 Kasım seçimleri öncesinde verilen haberlere göre sonucu itibarıyla daha fazla gerçekleştiği karşılaştırma kapsamında tespit edilmektedir.

1.2. İkinci Haftaların Karşılaştırılması

Tablo 3.2. 3 Kasım 2002 ve 22 Temmuz 2007 Genel Seçimleri öncesi Hürriyet gazetelerinin ikinci hafta haberlerinin karşılaştırılması

İÇERİK	03 Kasım 2002	22 Temmuz 2007
HABER SAYISI	2 haber	3 haber
HABERİN KONUMU	1 sürmanşet, 1 manşet	2 manşet, 1 sağ orta
HABERİN SUNUMU	1 yazı-fotoğraf, 1 yazı	2 yazı-fotoğraf, 1 yazı
HABERİN NİTELİĞİ	1 açıklama, 1 iddia	2 açıklama, 1 iddia
HABERİN KAYNAĞI	1 Deniz Baykal, 1 belirsiz	1 Tayyip Erdoğan, 1 Abdullah Gül, 1 belirsiz
HABERDE TARAFLILIK	2 var	1 var, 2 yok
HABERDE YORUM	2 var	1 var, 2 yok
HABERDE EKSİK YÖN	1 var, 1 yok	3 yok
HABERDE ÖNYARGI	2 var	1 var, 2 yok
HABERDE SONUÇ	1 var, 1 yok	3 var

Çalışma kapsamında, 3 Kasım seçimleri öncesinde 22 Temmuz seçimleri öncesine göre daha az sayıda habere yer verildiği tespit edilmektedir. Haber konumları açısından

incelediğinde, birinci dönem haberlerinin gazetenin gündeminde daha önemli konumlandığı görülmektedir. Her iki dönemde de haber sunumları fotoğrafla desteklenmektedir. Birinci döneme nazaran ikinci dönem haberlerinde açıklama niteliğindeki haber sayısının fazlalığı ve geriye kalan haberlerin de eşit miktarda iddia niteliğinde olduğu tespit edilmektedir. Her iki dönemde de kaynağı belirsiz birer habere yer verilmektedir. Çalışma kapsamında ve yukarıdaki bilgiler ışığında, birinci dönemde muhalif parti lideri Deniz Baykal'ın AKP aleyhindeki açıklamalarına yer verildiği, ikinci dönemde ise Tayyip Erdoğan ile birlikte Cumhurbaşkanlığı seçimi nedeniyle gündemin odağı haline gelen Abdullah Gül'ün açıklamalarına yer verildiği görülmektedir. Birinci dönemde verilen haberlerde, AKP aleyhine taraflılık ve yorum söz konusu iken; ikinci dönem haberlerinin birinci dönem haberlerine göre yorumdan ve taraflılıktan daha uzak sunulduğu dikkat çekmektedir. Haberi teşkil eden konuya ilişkin, 22 Temmuz seçimleri öncesi haberlerinin 3 Kasım seçimleri öncesi haberlerine göre daha bütünlüklü ve eksiksiz bir biçimde sunulduğu görülmektedir. Birinci dönem haberleri, ikinci dönem haberlerine göre daha ön yargılı sunulmaktadır. Haberde sonuç kriteri açısından incelendiğinde, ikinci dönemde habere konu olan bütün olayların sonuçlandırıldığı, haber kapsamlarında ve yukarıdaki bilgiler ışığında anlaşılmaktadır.

1.3. Üçüncü Haftaların Karşılaştırılması

Tablo 3.3. 3 Kasım 2002 ve 22 Temmuz 2007 Genel Seçimleri öncesi Hürriyet gazetelerinin üçüncü hafta haberlerinin karşılaştırılması

İÇERİK	03 Kasım 2002	22 Temmuz 2007
HABER SAYISI	3 haber	4 haber
HABERİN KONUMU	1 manşet, 1 sağ orta, 1 orta	1 sağ alt, 1 alt orta, 1 sol alt, 1 sağ orta
HABERİN SUNUMU	1 yazı-fotoğraf, 2 yazı	4 yazı-fotoğraf
HABERİN NİTELİĞİ	2 iddia, 1 eleştiri	2 açıklama, 1 açıklama-iddia, 1 iddia
HABERİN KAYNAĞI	3 belirsiz	1 Tayyip Erdoğan, 1 Abdullah Gül, 2 belirsiz
HABERDE TARAFLILIK	3 var	3 var, 1 yok
HABERDE YORUM	3 var	4 var
HABERDE EKSİK YÖN	3 var	1 var, 3 yok
HABERDE ÖNYARGI	3 var	3 var, 1 yok
HABERDE SONUÇ	1 var, 2 yok	2 var, 2 yok

İkinci inceleme döneminde, birinci inceleme dönemine göre daha çok sayıda haber sunulmaktadır. Haber konumları açısından incelendiğinde ise, birinci inceleme döneminde sunulan haberler gazetenin vitrinini oluştururken; haber sunumlarının yazı ile birlikte fotoğrafla desteklenmesi, ikinci dönem haberlerinin gazetenin gündeminde daha fazla önemsendiğini düşündürmektedir. Birinci dönem haberleri genel itibarla iddia niteliğinde sunulurken, ikinci dönem haberleri açıklama ağırlıklı sunulmaktadır. Birinci inceleme döneminde sunulan haberlerin tamamının kaynağı belirsizdir. Oysa ikinci inceleme döneminde sunulan haberlerin, kaynakların söylemleriyle kaleme alındığı tespit edilmekle birlikte, açıklama niteliğinde olduğu görülmektedir. Haberde tarafsızlık açısından incelendiğinde, birinci dönem haberlerin tamamının AKP aleyhinde kurgulandığı düşünülmektedir. İkinci dönem haberlerinde ise AKP iktidarı desteklenmekte olup, yaklaşan seçim sürecinde AKP lehine kamuoyu oluşturma çabası içerisinde bulunduğu düşünülmektedir. Her iki dönemde de sunulan haberlerin tamamında muhabir yorumu tespit edilmektedir. Birinci dönem sunulan haberlerin tamamında eksik yön tespit edilmiş olup, ikinci dönemde sunulan haberlerin büyük ölçüde bütün yönleriyle ele alındığı görülmektedir. Bununla birlikte her iki dönemde de sunulan haberlerin yaklaşık tamamında habere konu olaya belirli bir amaç doğrultusunda yaklaşıldığı izlenimi verilmektedir. Birinci inceleme döneminde sunulan haberlerin genel olarak sonuçlandırılmadığı görülmektedir. Oysa ikinci dönemde sunulan haberlerin yarı yarıya sonuçlandırılması, gazetenin AKP lehine bir tutum içerisinde olduğunu düşündürmektedir.

1.4. Son Haftaların Karşılaştırılması

Tablo 3.4. 3 Kasım 2002 ve 22 Temmuz 2007 Genel Seçimleri öncesi Hürriyet gazetelerinin son hafta haberlerinin karşılaştırılması

İÇERİK	03 Kasım 2002	22 Temmuz 2007
HABER SAYISI	6 haber	6 haber
HABERİN KONUMU	1 sürmanşet, 3 manşet, 1 sol orta, 1 sağ üst	2 manşet, 2 sağ orta, 1 sol orta, 1 alt orta
HABERİN SUNUMU	1 yazı-fotoğraf-karikatür, 4 yazı-fotoğraf, 1 yazı	6 yazı-fotoğraf
HABERİN NİTELİĞİ	4 açıklama, 1 açıklama-	2 açıklama-iddia, 3

	iddia, 1 iddia	açıklama, eleştiri
HABERİN KAYNAĞI	2 kanal D, 2 Tayyip Erdoğan, 1 Remzi Gür 1 belirsiz	4 Tayyip Erdoğan, 1 Abdullah Gül, 1 belirsiz
HABERDE TARAFLILIK	5 var, 1 yok	4 var, 2 yok
HABERDE YORUM	6 var	5 var, 1 yok
HABERDE EKSİK YÖN	2 var, 4 yok	4 var, 2 yok
HABERDE ÖNYARGI	5 var, 1 yok	5 var, 1 yok
HABERDE SONUÇ	3 var, 3 yok	2 var, 4 yok

Çalışma kapsamında incelenen son hafta haberlerinde, her iki dönemde de haber sayısının eşit olduğu görülmektedir. Birinci dönemde verilen haberlerin, haberin konumu itibarıyla birinci sayfada daha önemli yer kapladığı görülmektedir. İkinci dönem sunulan haberlerin tamamı fotoğrafla desteklenmiş olup, birinci dönemdeki haberlerin içerisinde karikatür kullanılması dikkat çekmektedir. Birinci dönem haberleri, genel itibarıyla açıklama niteliğinde sunulurken; ikinci dönem haberlerinde açıklama ile birlikte eleştiriye yer verilmesi, AKP'nin iktidarda bulunması ve Cumhurbaşkanlığı seçimi mağduriyetinin(!) haberlere konu olması şeklinde yorumlanmaktadır. Birinci dönemde sunulan iki haberin kaynağının da Kanal D olması, bununla birlikte, siyasetin dışında bir isim olan Remzi Gür'ün açıklamalarına yer verilmesi, ikinci dönem haberlerine göre basının siyasal gündemi diğer kaynaklardan takip ettiğine örnek olarak gösterilebilir. Yine son hafta da birinci dönem haberlerinin daha taraflı bir şekilde sunulduğu dikkat çekmektedir. Haberde yorum kriteri açısından incelendiğinde, her iki dönem haberlerinin de genel itibarıyla yorumlanarak kaleme alındığı görülmektedir. Birinci inceleme dönemi haberlerinin ikinci inceleme dönemi haberlerine göre bütün yönleriyle ele alınmadığı görülmektedir. Her iki dönemde de incelenen haberlerin yaklaşık tamamının ön yargılı bir şekilde kaleme alındığı düşünülmektedir. Daha önceki haftalarda olduğu gibi, son hafta haberlerinde de birinci dönem haberlerinin yarı yarıya sonuçlandırıldığı; ikinci dönem haberlerinin ise önceki haftaların aksine büyük bir oranda sonuçlandırılmadığı görülmektedir.

2. Akşam Gazetesi

2.1. Birinci Haftaların Karşılaştırılması

Tablo 3.5. 3 Kasım 2002 ve 22 Temmuz 2007 Genel Seçimleri öncesi Akşam gazetelerinin birinci hafta haberlerinin karşılaştırılması

İÇERİK	03 Kasım 2002	22 Temmuz 2007
HABER SAYISI	3 haber	4 haber
HABERİN KONUMU	1 manşet, 1 sol alt, 1 alt orta	1 manşet, 3 alt orta
HABERİN SUNUMU	3 yazı-fotoğraf	1 yazı-fotoğraf, 1 yazı-grafik, 2 yazı
HABERİN NİTELİĞİ	2 açıklama-iddia, 1 açıklama	3 açıklama, 1 iddia
HABERİN KAYNAĞI	3 Tayyip Erdoğan	1 Tayyip Erdoğan, 1 Tayyip Erdoğan-Abdullah Gül, 2 belirsiz
HABERDE TARAFLILIK	3 var	4 var
HABERDE YORUM	3 var	4 var
HABERDE EKSİK YÖN	2 var, 1 yok	4 yok
HABERDE ÖNYARGI	2 var, 1 yok	2 var, 2 yok
HABERDE SONUÇ	1 var, 2 yok	3 var, 1 yok

Akşam gazetesinin her iki inceleme döneminin birinci haftalarında, yaklaşık aynı sayıda haber verilmektedir. Her iki dönemde de haberlerin, gazetenin birinci sayfasındaki konumlanmalarının birbirine yakın olduğu görülmektedir. Birinci dönem haberlerinin tamamı fotoğrafla desteklenmekte iken, ikinci dönem haberlerinde anket sonuçlarını yansıtan grafiğe yer verilmesi dikkat çekmektedir. Birinci dönemde haber kaynağı olarak AKP Genel Başkanı Tayyip Erdoğan'ın açıklamalarına yer verilirken, ikinci dönemde kaynağı belirsiz haberlerin oranının yarı yarıya olduğu görülmektedir. Gazetenin gerek 3 kasım seçimleri gerekse 22 Temmuz seçimleri inceleme dönemi birinci haftalarında sunmuş olduğu haberlerin tamamı yorumlanarak, AKP lehinde bir tutum izlendiği düşünülmektedir. Haberde eksik yön kriteri açısından incelendiğinde ikinci dönem haberlerinde hiç eksik yön bulunmadığı görülmektedir. Yorumlanarak, AKP lehine taraf oluşturan haber konularının ön yargılı bir şekilde kaleme alındığı düşünülmektedir. İkinci dönem haberlerinde işlenen konuların birinci dönem haberlerine göre daha fazla oranda gerçekleşerek sonuçlandığı görülmektedir.

2.2. İkinci Haftaların Karşılaştırılması

Tablo 3.6. 3 Kasım 2002 ve 22 Temmuz 2007 Genel Seçimleri öncesi Akşam gazetelerinin ikinci hafta haberlerinin karşılaştırılması

İÇERİK	03 Kasım 2002	22 Temmuz 2007
HABER SAYISI	3 haber	6 haber
HABERİN KONUMU	3 alt orta	1 sürmanşet, 2 manşet, 1 alt orta, 2 sol orta
HABERİN SUNUMU	1 yazı-fotoğraf, 2 yazı	4 yazı-fotoğraf, 1 yazı-grafik, 1 yazı
HABERİN NİTELİĞİ	1 açıklama, 2 iddia	4 açıklama, 2 iddia
HABERİN KAYNAĞI	1 Tayyip Erdoğan, 1 Washington Post, 1 belirsiz	2 Tayyip Erdoğan, 1 Abdullah Gül, 1 Bülent Arınç, Ahsen Unakıtan, 1 belirsiz
HABERDE TARAFLILIK	3 var	3 var, 3 yok
HABERDE YORUM	3 var	6 var
HABERDE EKSİK YÖN	2 var, 1 yok	1 var, 5 yok
HABERDE ÖNYARGI	3 var	3 var, 3 yok
HABERDE SONUÇ	3 yok	3 var, 3 yok

Çalışma kapsamında incelenen ikinci hafta haber sayılarında; ikinci dönem haber sayısının birinci dönem haber sayısından iki kat daha fazla olduğu görülmektedir. Bu noktadan hareketle, Akşam gazetesinin 22 Temmuz seçimleri öncesinde AKP ile ilgili haberleri daha fazla gündemine taşıdığı sonucuna ulaşılabilir. İkinci dönem haberlerin birinci dönem haberlerine göre gazetenin birinci sayfasında daha çok önem arz ettiği görülmekle birlikte, ikinci dönem haberlerinin büyük bir kısmı fotoğrafla desteklenmektedir. Yine ikinci dönem haberlerinin çoğunluğu açıklama niteliğinde iken, birinci dönem haberleri iddia niteliğinde sunulmaktadır. Birinci dönem haberlerinde, Washington Post'un, ikinci dönem haberlerinde de Unakıtan ailesinin kaynak gösterilmesi, AKP ile ilgili haberlerde alışılmış siyasal aktörlerin dışında kaynak gösterilmesine örnek teşkil etmektedir. Birinci dönem haberlerinin tamamının yorumlanarak ve AKP lehinde bir tutumla kaleme alındığı düşünülmektedir. Ancak ikinci dönem haberlerinin yarısı AKP lehinde sunulmaktadır. Yine ikinci dönem haberlerinin tamamının muhabir yorumlarının eklenmesi suretiyle hazırlandığı düşünülmektedir. İkinci dönem haberlerinin konuları itibarıyla birinci dönem

haberlerine göre daha bütünleyici bir şekilde sunulduğu görülmektedir. Birinci dönem haberlerinin tamamının AKP lehine kamuoyu oluşturma ve kamuoyunu aydınlatma ön yargısıyla hazırlandığı çalışma kapsamından anlaşılmaktadır. Gazetenin, ikinci dönemde önemli oranda AKP lehinde haber yaptığı görülmekle birlikte, söz konusu haberlere konu olaylarda büyük oranda ön yargılı yaklaşıldığı düşünülmektedir. Birinci dönem incelenen haberlerin tamamı sonuçlandırılmamış olup, ikinci dönem ilgili haberlerin tamamı sonuçlandırılmaktadır.

2.3. Üçüncü Haftaların Karşılaştırılması

Tablo 3.7. 3 Kasım 2002 ve 22 Temmuz 2007 Genel Seçimleri öncesi Akşam gazetelerinin üçüncü hafta haberlerinin karşılaştırılması

İÇERİK	03 Kasım 2002	22 Temmuz 2007
HABER SAYISI	2 haber	4 haber
HABERİN KONUMU	1 manşet, 1 sol orta	1 sürmanşet, 2 manşet, 1 alt orta
HABERİN SUNUMU	1 yazı-fotoğraf, 1 yazı	2 yazı-fotoğraf, 2 yazı
HABERİN NİTELİĞİ	1 açıklama, 1 iddia	3 açıklama, 1 iddia
HABERİN KAYNAĞI	1 Emine Erdoğan, 1 belirsiz	3 Tayyip Erdoğan, 1 belirsiz
HABERDE TARAFLILIK	2 var	3 var, 1 yok
HABERDE YORUM	2 var	2 var, 2 yok
HABERDE EKSİK YÖN	1 var, 1 yok	1 var, 3 yok
HABERDE ÖNYARGI	2 var	4 yok
HABERDE SONUÇ	2 yok	1 var, 3 yok

Çalışma kapsamında yapılan karşılaştırmalarda, ikinci dönem haber sayısı birinci dönem haber sayısının iki katıdır. Yine ikinci dönemde haberlerin birinci sayfadaki konumları incelendiğinde, birinci döneme nazaran daha fazla önemsendiği görülmektedir. Haber sunumları açısından yapılan incelemede, her iki dönemde de sunulan haberlerin yarısının fotoğrafla desteklendiği dikkat çekmektedir. İkinci dönem haberlerinin çoğunluğu açıklama niteliğinde olup, açıklama kaynağı olarak Tayyip Erdoğan'a yer verilmektedir. Birinci dönem haberlerinde ise Tayyip Erdoğan'ın eşi Emine Erdoğan'ın açıklamalarına yer verilmesi, AKP'nin muhafazakar kimliğini ve başörtüsü sorununa yaklaşımını yansıtmaları açısından önemlidir. Birinci dönem haberlerinin tamamının AKP lehinde yorumlandığı görülmektedir. İkinci dönem

haberlerinde ise büyük ölçüde muhabir yorumlarından ve AKP taraftarlığından söz etmek mümkündür. Haberde eksik yön kriteri açısından incelendiğinde, ikinci dönem haberlerinde çok az eksik yön tespit edilmekte iken birinci dönem haberlerinde yarı yarıya eksik yön bulunduğu görülmektedir. Yine birinci dönem haberlerinin tamamının ön yargılı bir şekilde kaleme alınmasına karşın ikinci dönem haberleri ön yargıdan uzak hazırlanmıştır. Birinci dönem haberlerinin tamamı sonuçlandırılmamakla birlikte, ikinci dönem haberlerinin de büyük ölçüde sonuçlandırılmadığı görülmektedir. Söz konusu durumun gerekçesi ise habere konu açıklama ve iddiaların seçim öncesi süreçte kamuoyunu etkileme ve yönlendirme amacıyla kaleme alındığı ve işlenen konuların tam olarak sonuçlandırılmaması gösterilebilir.

2.4. Son Haftaların Karşılaştırılması

Tablo 3.8. 3 Kasım 2002 ve 22 Temmuz 2007 Genel Seçimleri öncesi Akşam gazetelerinin son hafta haberlerinin karşılaştırılması

İÇERİK	03 Kasım 2002	22 Temmuz 2007
HABER SAYISI	7 haber	8 haber
HABERİN KONUMU	2 manşet, 3 sol orta, 2 alt orta	2 sürmanşet, 1 manşet, 2 alt orta, 2 sol orta, 1 sağ orta
HABERİN SUNUMU	4 yazı-fotoğraf, 3 yazı	8 yazı-fotoğraf
HABERİN NİTELİĞİ	2 açıklama, 2 iddia, 3 açıklama-iddia	6 açıklama, 2 iddia
HABERİN KAYNAĞI	1 Sabih Kanadoğlu, 1 Kanal D, 1 A.Aşkın Tuna, 1 A.Necdet Sezer, 1 Mustafa Bumin, 1 Tayyip Erdoğan, 1 belirsiz	6 Tayyip Erdoğan, 2 belirsiz
HABERDE TARAFLILIK	7 var	4 var, 4 yok
HABERDE YORUM	7 var	5 var, 3 yok
HABERDE EKSİK YÖN	3 var, 4 yok	2 var, 6 yok
HABERDE ÖNYARGI	6 var, 1 yok	4 var, 4 yok
HABERDE SONUÇ	4 var, 3 yok	3 var, 5 yok

Seçim öncesi inceleme döneminin son haftalarının karşılaştırılmasında, gazetenin ve kamuoyunun gündeminin seçime kilitlendiği, dolayısıyla AKP ile ilgili çok sayıda haberin her iki dönemde de birinci sayfada yer aldığı görülmektedir. Birinci dönem

haberlerinin büyük bir kısmı, ikinci dönem haberlerinin ise tamamının fotoğrafla desteklendiği görülmektedir. Dolayısıyla Akşam gazetesinin 22 Temmuz seçimleri öncesinde AKP ile ilgili haberlere daha fazla yer verdiği düşünülmektedir. İkinci dönem haberlerinin tamamına yakını Tayyip Erdoğan'ın açıklamalarından oluşurken, birinci dönem haberlerinin, açıklamalarla birlikte iddia niteliğinde olduğu görülmektedir. Birinci dönemde AKP'nin kapatılmasına ilişkin yargı ile ilgili süreci birinci sayfasına taşıyan gazete, ilgili habere kaynak olarak yargı mensuplarının açıklamaları yer vermektedir. İkinci dönem haberlerinin büyük bir kısmında da yorum ve AKP lehine taraflılığın olduğu tespit edilmektedir. Haberde eksik yön kriteri açısından incelenildiğinde ise, ikinci dönem haberlerinin büyük bir kısmının habere esas teşkil eden olayın bütün yönleriyle ele alındığı görülmektedir. Birinci dönem haberlerinin yaklaşık tamamının ön yargılı bir şekilde kaleme alınmasına karşın, ikinci dönem haberlerin yarısının ön yargısız hazırlandığı görülmektedir. Diğer haftalarda olduğu gibi ikinci dönem haberlerinin yeterince sonuçlandırılmamasına karşın, birinci dönem haberlerinin yarıdan fazlası sonuçlandırılmaktadır.

3. Sabah Gazetesi

3.1. Birinci Haftaların Karşılaştırılması

Tablo 3.9. 3 Kasım 2002 ve 22 Temmuz 2007 Genel Seçimleri öncesi Sabah gazetesi birinci hafta haberlerinin karşılaştırılması

İÇERİK	03 Kasım 2002	22 Temmuz 2007
HABER SAYISI	2 haber	3 haber
HABERİN KONUMU	1 sürmanşet, 1 sağ orta	1 manşet, 1sol orta, 1 sağ orta
HABERİN SUNUMU	2 yazı-fotoğraf	2 yazı-fotoğraf, 1 yazı
HABERİN NİTELİĞİ	1 açıklama ,1 açıklama-iddia	2 açıklama, 1 eleştiri
HABERİN KAYNAĞI	1 Tayyip Erdoğan, 1 belirsiz	2 Tayyip Erdoğan,1 belirsiz
HABERDE TARAFLILIK	2 var	2 var, 1 yok
HABERDE YORUM	2 var	2 var, 1 yok
HABERDE EKSİK YÖN	1 var, 1 yok	1 var, 2 yok
HABERDE ÖNYARGI	1 var, 1 yok	2 var, 1 yok
HABERDE SONUÇ	1 var, 1 yok	2 var, 1 yok

Sabah gazetesi, 3 Kasım 2002 ve 22 Temmuz 2007 seçimleri öncesi inceleme dönemimize giren birinci haftalarında yaklaşık aynı sayıda habere yer vermektedir. Söz konusu haberler, gündem konularına ilişkin olarak, gazetenin AKP'ye yaklaşımını da gösterir biçimde birinci sayfada konumlanmaktadır. Her iki dönemde de eşit sayıda haber fotoğrafla desteklenmiş olup, fotoğrafların ilgili haber konularına uygun olarak ve AKP lehine bir tutumla sunulduğu görülmektedir. Haber niteliği açısından incelendiğinde, her iki dönemde de haberlerin genel olarak Tayyip Erdoğan'ın açıklamaları niteliğinde olduğu ve kaynağın söylemlerine bağlı kalınarak kaleme alındığı görülmektedir. Birinci ve ikinci dönem haberlerinde muhabir yorumlarına fazla yer verilmesi, sunulan haberlerin AKP lehinde hazırlandığını düşündürmektedir. Haberde eksik yön kriteri açısından incelendiğinde, ikinci dönem haberlerinin büyük bir kısmında habere konu olayların bütününe ele alınmadığı görülmektedir. Her iki dönemde de AKP lehine yorumlanarak kaleme alınan haberlerin tamamında ön yargı tespit edilmektedir. İkinci dönem haberlerinde, habere konu olayların daha fazla gerçekleştiği görülmektedir.

3.2. İkinci Haftaların Karşılaştırılması

Tablo 3.10. 3 Kasım 2002 ve 22 Temmuz 2007 Genel Seçimleri öncesi Sabah gazetesi ikinci hafta haberlerinin karşılaştırılması

İÇERİK	03 Kasım 2002	22 Temmuz 2007
HABER SAYISI	2 haber	4 haber
HABERİN KONUMU	1 manşet, 1 alt orta	2 sol orta, 2 sağ orta
HABERİN SUNUMU	1 yazı-karikatür, 1 yazı	4 yazı-fotoğraf
HABERİN NİTELİĞİ	1 açıklama-eleştiri, 1 açıklama-iddia	2 açıklama, 1 iddia, 1 Açıklama-İddia
HABERİN KAYNAĞI	2 Tayyip Erdoğan,	1 Tayyip Erdoğan, 1 Abdullah Gül, 1 Tayyip Erdoğan- Abdullah Gül, 1 belirsiz
HABERDE TARAFLILIK	2 var	2 var, 2 yok
HABERDE YORUM	2 var	3 var, 1 yok
HABERDE EKSİK YÖN	1 var, 1 yok	1 var, 3 yok
HABERDE ÖNYARGI	2 var	1 var, 3 yok
HABERDE SONUÇ	2 var	2 var, 2 yok

İkinci dönemde, birinci dönem haber sayısının iki katı habere yer verilmektedir. Haberler konumu açısından incelendiğinde, birinci dönemde sunulan haberlerin gazete tarafından daha fazla önemsendiği görülmektedir. Her iki dönemde de sunulan haberler, kaynağın söylemine bağlı kalınarak açıklama niteliğinde sunulmuştur. İkinci dönem haberlerinde Abdullah Gül'ün kaynak olarak daha fazla yer almasının sebebi, siyasi gündeminin Cumhurbaşkanlığı seçimi sebebiyle Abdullah Gül üzerinde odaklanması olarak yorumlanabilir. Birinci dönem haberlerinin tamamı yorumlanarak, AKP aleyhinde bir tutumla sunulmaktadır. Buna karşın ikinci dönem haberlerinde yoruma daha az yer verilmiş olup, gazetenin AKP yanlısı bir politika içerisinde olduğu düşünülmektedir. İkinci dönem haberlerinin tamamında, habere konu olayın bütün yönleriyle ele alınmadığı görülmektedir. Birinci dönem haberlerinin ikinci dönem haberlerine göre, habere konu olaylara yaklaşımları açısından daha ön yargılı bir şekilde kaleme alındığı görülmektedir. Birinci dönem haberlerinin tamamının sonuçlandırılmasına karşın, ikinci dönem haberlerinin yarı yarıya sonuçlandırıldığı görülmektedir.

3.3. Üçüncü Haftaların Karşılaştırılması

Tablo 3.11. 3 Kasım 2002 ve 22 Temmuz 2007 Genel Seçimleri öncesi Sabah gazetesinin üçüncü hafta haberlerinin karşılaştırılması

İÇERİK	03 Kasım 2002	22 Temmuz 2007
HABER SAYISI	3 haber	6 haber
HABERİN KONUMU	1 manşet, 1 sol orta, 1 alt orta	2 manşet, 2 alt orta, 1 sol orta, 1 sağ orta
HABERİN SUNUMU	3 yazı	6 yazı-fotoğraf
HABERİN NİTELİĞİ	1 açıklama 1 iddia, 1 eleştiri	6 açıklama
HABERİN KAYNAĞI	2 Tayyip Erdoğan, 1 belirsiz	5 Tayyip Erdoğan, 1 belirsiz
HABERDE TARAFLILIK	3 var	4 var, 2 yok
HABERDE YORUM	3 var	6 var
HABERDE EKSİK YÖN	2 var, 1 yok	2 var, 4 yok
HABERDE ÖNYARGI	3 var	2 var, 4 yok
HABERDE SONUÇ	1 var, 2 yok	2 var, 4 yok

İnceleme dönemimizin üçüncü haftasında sunulan haber sayısı incelendiğinde, ikinci dönemde sunulan haber sayısının birinci dönemden iki kat daha fazla olduğu görülmektedir. AKP ile ilgili haberlerin ikinci dönemde iki kat daha fazla yer bulması, gazetenin AKP ile ilgili haberlere ikinci dönem daha fazla yer vererek, AKP'yi gündeminde daha fazla tuttuğunu göstermektedir. Haberlerin, gazetenin birinci sayfasındaki konumları açısından yapılan karşılaştırmada ise, yine ikinci dönemde sunulan haberlerin gazetenin daha önemli bölümlerinde sunulduğu görülmektedir. İkinci dönem haberlerinin tamamının fotoğrafla desteklenmesine karşın, birinci dönem haberlerinin tamamı yazı ile sunulmuştur. Gazete, ikinci dönemde AKP ile ilgili sunmuş olduğu haberlerde, konu ile birlikte görselliği daha fazla ön plana çıkarmaktadır. Haberde kullanılan fotoğrafların ise genellikle miting alanından alınmış foto-muhabir görüntüleri ya da AKP Genel Başkanı Tayip Erdoğan'ın yalnız çekilmiş fotoğrafları olduğu görülmektedir. Yine ikinci dönem haberlerinin tamamının açıklama niteliğinde olduğunun görülmesine karşın, birinci dönem haberlerinde gazetenin AKP'ye yaklaşımı sebebiyle eleştiri ve iddia niteliğindeki haberler yer almaktadır. İktidar dönemine ilişkin sunulan haberlerin eleştiri niteliğinde sunulması gerekirken birinci dönemde böyle bir durumun söz konusu olmadığı görülmektedir. İkinci dönem haberlerinin tamamına yakınında Tayyip Erdoğan kaynak olarak gösterilmektedir. Birinci dönem haberlerinin tamamının yorumlanarak ve AKP aleyhine bir tutumla sunulmaktadır. İkinci dönem haberlerinin de tamamı yorumlanmış olup, 3 Kasım seçimleri öncesinin tersine taraflılık tespit edilen haberler AKP lehine sunulmuştur. İkinci dönemde sunulan haberlerin yarısından fazlasında eksik yön olduğu tespit edilmekte iken, birinci dönem haberlerinde eksik yön bulgusu, sunulan haber sayısının yarısı kadardır. Birinci dönem haberlerinin tamamı AKP aleyhinde ön yargılı sunulmakta iken, ikinci dönem haberlerinin daha objektif sunulduğu dikkat çekmektedir. Her iki dönemde de sunulan haberlerin yarıdan fazlasının sonuçlandırılmadığı görülmektedir.

3.4. Son Haftaların Karşılaştırılması

Tablo 3.12. 3 Kasım 2002 ve 22 Temmuz 2007 Genel Seçimleri öncesi Sabah gazetesinin son hafta haberlerinin karşılaştırılması

İÇERİK	03 Kasım 2002	22 Temmuz 2007
HABER SAYISI	3 haber	8 haber
HABERİN KONUMU	3 manşet	1 sürmanşet, 1 manşet, 2 alt orta, 1 sol orta, 3 sağ orta
HABERİN SUNUMU	3 yazı-fotoğraf, 1 yazı-karikatür, 1 yazı	8 yazı-fotoğraf
HABERİN NİTELİĞİ	1 açıklama-iddia, 1 açıklama, 1 iddia	1 açıklama-iddia, 7 açıklama
HABERİN KAYNAĞI	1 A.Necdet Sezer, 1 Bülent Ecevit, 1 belirsiz	6 Tayyip Erdoğan, 2 belirsiz
HABERDE TARAFLILIK	3 var	8 var
HABERDE YORUM	3 var	8 var
HABERDE EKSİK YÖN	2 var, 1 yok	3 var, 5 yok
HABERDE ÖNYARGI	3 var	3 var, 5 yok
HABERDE SONUÇ	3 yok	3 var, 5 yok

Sabah gazetesinin her iki dönemin son hafta haberleri karşılaştırıldığında; ikinci dönemde sunulan haber sayısının birinci dönemin yaklaşık üç katı olduğu görülmektedir. Birinci dönemde AKP aleyhine bir tutumla manşete taşınan tüm haberlerin, ikinci dönemde AKP lehine bir tutumla birinci sayfanın muhtelif alanlarına dağıldığı görülmektedir. İkinci dönem haberlerinin tamamının fotoğrafla desteklendiği görülmekle birlikte; birinci dönem haberlerinde, Tayyip Erdoğan'ın alaycı bir şekilde yansıtıldığı karikatürle sunulan haber dikkat çekmektedir. Yine ikinci dönemde sunulan haberlerin yaklaşık tamamında Tayyip Erdoğan'ın açıklamalarına yer verilmesine karşın, birinci dönemde diğer siyasilerin AKP aleyhindeki açıklamalarına yer verildiği görülmektedir. Her iki dönemde de sunulan haberlerin, birinci dönemde AKP aleyhine ikinci dönemde ise AKP lehine yorumlanmaktadır. Haberde eksik yön kriteri açısından incelendiğinde görülüyor ki ikinci dönem haberlerindeki eksik yön sayısı birinci dönem haberlerine göre daha fazladır. Birinci dönem haberlerinin tamamının, ikinci dönem haberlerinin ise çoğunluğunun ön yargılı olmadığı görülmektedir. Birinci dönemde sunulan haberlerin tamamında ve ikinci dönemde sunulan haberlerin büyük bir

kısımında haber konularının sonuçlandırılmadığı görülmektedir.

4. Zaman Gazetesi

4.1. Birinci Haftaların Karşılaştırılması

Tablo 3.13. 3 Kasım 2002 ve 22 Temmuz 2007 Genel Seçimleri öncesi Zaman gazetesi
birinci hafta haberlerinin karşılaştırılması

İÇERİK	03 Kasım 2002	22 Temmuz 2007
HABER SAYISI	4 haber	2 haber
HABERİN KONUMU	2 manşet, 1 sağ orta, 1 sağ üst	2 manşet
HABERİN SUNUMU	2 yazı-fotoğraf, 2 yazı	1 yazı-fotoğraf, 1 yazı-grafik
HABERİN NİTELİĞİ	4 açıklama	1 açıklama, 1 eleştiri
HABERİN KAYNAĞI	2 Tayyip Erdoğan, 1 AKP, 1 belirsiz	2 belirsiz
HABERDE TARAFLILIK	4 var	2 var
HABERDE YORUM	4 var	2 var
HABERDE EKSİK YÖN	1 var, 3 yok	2 var
HABERDE ÖNYARGI	2 var, 2 yok	1 var, 1 yok
HABERDE SONUÇ	1 var, 3 yok	1 var, 1 yok

Zaman gazetesinin her iki dönemin birinci hafta haberleri karşılaştırıldığında; diğer gazetelerin aksine ikinci dönemde sunulan haber sayısının birinci dönemde sunulan haber sayısının iki katı olduğu görülmektedir. Her iki dönemde de ikiye haber gazetesinin manşete taşınarak kamuoyu gündemini meşgul eden konulara ilişkin AKP lehinde bilgilendirmelerde bulunmaktadır. Birinci dönemde sunulan haberlerin yarısı fotoğrafla desteklenmekte olup, ikinci dönemde yazı ile birlikte grafik kullanılması dikkat çekmektedir. Birinci dönem haberlerin tamamı açıklama niteliğindedir. İkinci dönemde sunulan haberlerin tamamında kaynak gösterilmemekle birlikte, birinci dönemde sunulan haberlerin büyük bir kısmında Tayyip Erdoğan'ın açıklamalarına yer verilmektedir. Her iki dönemde de yorumlanarak kaleme alınan haberlerinin tamamının AKP lehinde hazırlandığı görülmektedir. Birinci dönem haberlerine karşın, ikinci dönem haberlerinin tamamında eksik yön olduğu tespit edilmektedir. Her iki dönemde de haber konusuna ilişkin gazetesinin yaklaşımı tespit edildiğinde, yarı yarıya ön yargı bulgusuna rastlanmaktadır. İkinci dönem haberlerine karşın, birinci dönem haberlerinin büyük bir kısmının sonuçlandırılmadığı görülmektedir.

4.2. İkinci Haftaların karşılaştırılması

Tablo 3.14. 3 Kasım 2002 ve 22 Temmuz 2007 Genel Seçimleri öncesi Zaman gazetesi ikinci hafta haberlerinin karşılaştırılması

İÇERİK	03 Kasım 2002	22 Temmuz 2007
HABER SAYISI	2 haber	1 haber
HABERİN KONUMU	2 sol üst	1 alt orta
HABERİN SUNUMU	2 yazı-fotoğraf	1 yazı-fotoğraf
HABERİN NİTELİĞİ	2 açıklama-iddia	1 açıklama
HABERİN KAYNAĞI	1 İsmail Cem, 1 Recai Kutan	1 belirsiz
HABERDE TARAFLILIK	2 var	1 var
HABERDE YORUM	2 var	1 var
HABERDE EKSİK YÖN	1 var, 1 yok	1 yok
HABERDE ÖNYARGI	2 var	1 yok
HABERDE SONUÇ	2 yok	1 var

Zaman gazetesi, her iki seçim öncesi dönemin ikinci haftasında AKP ile ilgili az sayıda habere yer vermektedir. Her iki dönemde verilen haberler, gazetenin birinci sayfalarının muhtelif yerlerinde, fotoğrafla desteklenerek sunulmaktadır. Açıklama niteliğinde sunulan haberlerde, birinci dönemde haberinde açıklama ile birlikte iddia niteliğindeki haberlerin de yer alması dikkat çekmektedir. Birinci dönemde sunulan haberlerin kaynağını muhalif siyasi parti liderleri oluştururken ikinci dönemde sunulan haberin kaynağı belirtilmemektedir. Her iki dönemde de sunulan haberlerin tamamı yorumlanmış olup, birinci dönemde sunulan haberlerin AKP aleyhinde, ikinci dönemde sunulan haberin ise AKP lehinde olduğu görülmektedir. Birinci dönemde sunulan haberlerin ön yargılı bir şekilde kaleme alınmasına karşın, ikinci dönemde gazetenin AKP lehindeki tutumları sebebiyle, haber konusuna ön yargısız yaklaşıldığı görülmektedir. Yine birinci dönemde sunulan haberlerin tamamı sonuçlandırılmamış olup, ikinci dönemde sunulan tek haberde sonuca yer verildiği görülmektedir.

4.3. Üçüncü Haftaların Karşılaştırılması

Tablo 3.15. 3 Kasım 2002 ve 22 Temmuz 2007 Genel Seçimleri öncesi Zaman gazetesi üçüncü hafta haberlerinin karşılaştırılması

İÇERİK	03 Kasım 2002	22 Temmuz 2007
HABER SAYISI	4 haber	1 haber
HABERİN KONUMU	1 manşet, 1 sol orta, 1 sağ orta, 1 alt orta	1 manşet
HABERİN SUNUMU	1 yazı-fotoğraf, 3 yazı	1 yazı-fotoğraf
HABERİN NİTELİĞİ	3 açıklama, 1 iddia	1 açıklama
HABERİN KAYNAĞI	1 Tayyip Erdoğan, 1 Tayyip Erdoğan- Deniz Baykal, Bülent Arınç, Halis Toprak	1 Tayyip Erdoğan-Deniz Baykal
HABERDE TARAFLILIK	3 var, 1 yok	1 var
HABERDE YORUM	4 var	1 var
HABERDE EKSİK YÖN	4 yok	1 yok
HABERDE ÖNYARGI	2 var, 2 yok	1 var
HABERDE SONUÇ	2 var, 2 yok	1 yok

İnceleme döneminin üçüncü haftasında sunulan haberler karşılaştırıldığında; birinci dönem dört kat daha fazla habere yer verildiği, bununla birlikte, birinci dönemde sunulan haberlerin gazetenin birinci sayfasının muhtelif alanlarında sunulduğu görülmektedir. Her iki dönemde de birer haber fotoğrafla desteklenmiş olup, birinci dönemde yazı ile sunulan haber sayısı daha fazladır. Her iki dönemde de siyasilerin kaynak gösterildiği haberlerin, açıklama niteliğinde olduğu görülmektedir. Birinci dönemde sunulan haberlerin büyük bir kısmının AKP lehinde olduğu düşünülmektedir. Her iki dönemde de sunulan haberlerin tamamının yorumlanarak kaleme alındığı görülmekle birlikte, habere konu olayların tam olarak açıklanmadığı ve haberde eksik yönün bulunduğu dikkat çekmektedir. Birinci dönemde sunulan haberin yarı yarıya ön yargılı bir şekilde ve habere konu olayların sonuçlandırılmayarak sunulduğu görülmektedir.

4.4. Son Haftaların Karşılaştırılması

Tablo 3.16. 3 Kasım 2002 ve 22 Temmuz 2007 Genel Seçimleri öncesi Zaman gazetesi son hafta haberlerinin karşılaştırılması

İÇERİK	03 Kasım 2002	22 Temmuz 2007
HABER SAYISI	6 haber	5 haber
HABERİN KONUMU	3 manşet, 2 sol orta, 1 sağ orta,	4 manşet, 1 sağ orta
HABERİN SUNUMU	4 yazı-fotoğraf, 2 yazı	3 yazı-fotoğraf, 1 yazı-grafik, 1 yazı
HABERİN NİTELİĞİ	4 açıklama, 2 açıklama-iddia	5 açıklama
HABERİN KAYNAĞI	1 A.Necdet Sezer-Tayyip Erdoğan, 1 Sabih Kanadoğlu-Tayyip Erdoğan, 1 A.Hamdi Ünlü, 1 Kanal D, 1 belirsiz	1 Tayyip Erdoğan, 1 Sivil Toplum Örgütleri, 3 belirsiz
HABERDE TARAFLILIK	6 var	5 var
HABERDE YORUM	6 var	5 var
HABERDE EKSİK YÖN	1 var, 5 yok	3 var, 2 yok
HABERDE ÖNYARGI	3 var, 3 yok	4 var, 1 yok
HABERDE SONUÇ	5 var, 1 yok	3 var, 2 yok

Zaman gazetesi, seçim öncesi son haftada AKP ile ilgili çok sayıda habere yer vermektedir. Söz konusu haberlerin birinci sayfanın önemli bölümlerde sunulması, gazetenin siyasal gündeme ilişkin yaklaşımını göstermektedir. Birinci dönemde sunulan haberlerin büyük bir kısmı, ikinci dönemde sunulan haberlerin ise tamamı açıklama niteliğindedir. Haber kaynağı açısından yapılan karşılaştırmada ise, her iki dönemde de AKP ile ilgili değişik kaynaklardan haberlerin yapıldığı görülmektedir. Yine her iki dönemde de yapılan haberlerin yorumlanarak, AKP lehinde bir tutumla sunulduğu düşünülmektedir. Birinci dönemde sunulan haberlerin büyük bir kısmının haber konusu itibariyle tam olarak ele alınmayarak eksik bırakıldığı görülmektedir. İkinci dönemde sunulan haberlerin büyük bir çoğunluğunun ön yargılı bir şekilde kaleme alındığı düşünülmektedir. Her iki dönemde de sunulan haberlerin önemli bir bölümünde habere konu olay ya da durumun gerçekleştiğine işaret edilerek, söz konusu haberlerin sonuçlandırıldığı görülmektedir.

5. Cumhuriyet Gazetesi

5.1. Birinci Haftaların karşılaştırılması

Tablo 3.17. 3 Kasım 2002 ve 22 Temmuz 2007 Genel Seçimleri öncesi Cumhuriyet gazetesi birinci hafta haberlerinin karşılaştırılması

İÇERİK	03 Kasım 2002	22 Temmuz 2007
HABER SAYISI	2 haber	4 haber
HABERİN KONUMU	1 manşet, 1 sol orta	2 manşet, 1 sağ orta, 1 alt orta
HABERİN SUNUMU	1 yazı-fotoğraf, 1 yazı	4 yazı
HABERİN NİTELİĞİ	1 açıklama-iddia, 1 iddia	3 iddia, 1 eleştiri
HABERİN KAYNAĞI	1 Nuh Mete Yüksel, 1 belirsiz	1 Hanifi Doğan, 1 Doç. Dr. Güçlü, 2 belirsiz
HABERDE TARAFLILIK	2 var	4 var
HABERDE YORUM	1 var, 1 yok	4 var
HABERDE EKSİK YÖN	1 var, 1 yok	3 var, 1 yok
HABERDE ÖNYARGI	2 var	4 var
HABERDE SONUÇ	1 var, 1 yok	4 yok

Cumhuriyet gazetesinin seçim öncesi birinci dönem haberlerinin karşılaştırılmasında; ikinci dönemde, birinci döneme göre iki kat daha fazla habere yer verildiği görülmektedir. Yine ikinci dönemde sunulan haberlerin birinci sayfanın önemli bölümlerine taşındığı görülmekle birlikte, sunulan tüm haberlerde sadece yazı kullanılması dikkat çekmektedir. Her iki dönemde de verilen haberlerin büyük bir kısmı iddia niteliğinde olup, haber kaynaklarının siyasilerin söylemlerine dayalı hazırlanmadığı görülmektedir. Yine her iki dönemde sunulan haberlerin tamamında AKP aleyhinde bir tutum olduğu tespit edilmekle birlikte, haberlerin büyük bir kısmının yorumlanarak kaleme alındığı düşünülmektedir. İkinci dönem haberlerinin büyük bir kısmında eksik yön bulunmaktadır. Her iki dönemde sunulan haberlerin tamamının ön yargılı bir şekilde kaleme alındığı düşünülmektedir. İkinci dönemde sunulan haberlerin tamamının, haberi teşkil eden konu itibarıyla sonuçlandırılmadığı görülmektedir.

5.2. İkinci Haftaların karşılaştırılması

Tablo 3.18. 3 Kasım 2002 ve 22 Temmuz 2007 Genel Seçimleri öncesi Cumhuriyet gazetesi ikinci hafta haberlerinin karşılaştırılması

İÇERİK	03 Kasım 2002	22 Temmuz 2007
HABER SAYISI	1 haber	6 haber
HABERİN KONUMU	1 sol orta	4 manşet, 1 sağ orta, 1 sol orta
HABERİN SUNUMU	1 yazı	6 yazı
HABERİN NİTELİĞİ	1 açıklama-iddia,	2 açıklama, 1 açıklama-iddia, 3 iddia
HABERİN KAYNAĞI	1 Sabih Kanadoğlu	1 Tayyip Erdoğan-Devlet Bahçeli, 1 Deniz Baykal, 2 belirsiz
HABERDE TARAFLILIK	1 var	5 var, 1 yok
HABERDE YORUM	1 var	6 var
HABERDE EKSİK YÖN	1 var	4 var, 2 yok
HABERDE ÖNYARGI	1 var	4 var, 2 yok
HABERDE SONUÇ	1 yok	1 var, 5 yok

Cumhuriyet gazetesinin seçim öncesi döneminin ikinci hafta haberlerinin karşılaştırılmasında; ikinci dönemde sunulan haber sayısının birinci dönemden çok büyük bir farkla ayrıldığı görülmektedir. İkinci dönemde sunulan haberlerin yarıdan çoğu manşetten verilmiş olup, ikinci dönemde AKP'ye ilişkin haberlerin daha fazla önemsendiği dikkat çekmektedir. Her iki dönemde de sunulan haberlerin tamamı sadece yazı ile verilmekte, diğer görsel unsurlara ise yer verilmediği görülmektedir. Yine her iki dönemde sunulan haberlerin tamamı açıklama ve iddia niteliğinde olup, söz konusu açıklamaların sadece birinde Tayyip Erdoğan'ın kaynak gösterildiği tespit edilmektedir. Birinci ve ikinci dönem haberlerin yaklaşık tamamının yorumlanarak, AKP aleyhinde bir tutumla sunulduğu görülmektedir. Her iki dönemde sunulan haberlerin büyük bir kısmının ön yargılı bir şekilde hazırlandığı anlaşılmakla birlikte, haberlerin genel itibarıyla sonuçlandırılmadığı görülmektedir.

5.3. Üçüncü Haftaların karşılaştırılması

Tablo 3.19. 3 Kasım 2002 ve 22 Temmuz 2007 Genel Seçimler öncesi Cumhuriyet gazetesi üçüncü hafta haberlerinin karşılaştırılması

İÇERİK	03 Kasım 2002	22 Temmuz 2007
HABER SAYISI	2 haber	4 haber
HABERİN KONUMU	1 manşet, 1 sağ orta	3 manşet, 1 sağ orta
HABERİN SUNUMU	1 yazı-fotoğraf, 1 yazı	4 yazı
HABERİN NİTELİĞİ	2 açıklama-iddia,	1 açıklama, 1 eleştiri, 2 iddia
HABERİN KAYNAĞI	1 Tayyip Erdoğan, 1 Kanadoğlu-İzgi-Bal	1 Deniz Baykal, 1 Arınç-Şener, 2 belirsiz
HABERDE TARAFLILIK	2 var	4 var
HABERDE YORUM	2 var	4 var
HABERDE EKSİK YÖN	1 var, 1 yok	2 var, 2 yok
HABERDE ÖNYARGI	2 var	3 var, 1 yok
HABERDE SONUÇ	1 var, 1 yok	1 var, 3 yok

İnceleme dönemimizin üçüncü haftasında sunulan haber sayısı karşılaştırıldığında; ikinci dönemde sunulan haber sayısının birinci dönemden iki kat daha fazla olduğu görülmektedir. İkinci dönemde sunulan haberlerin çoğunun manşetten ve sadece yazı ile sunulması dikkat çekmektedir. Her iki dönemde de sunulan haberlerin büyük bir kısmının açıklama ve iddia niteliğinde olduğu görülmekte olup, söz konusu kaynakların, AKP aleyhinde açıklamalarda bulunan diğer siyasiler olduğu görülmektedir. Yine her iki dönemde de sunulan haberlerin tamamının yorumlanarak ve AKP aleyhinde bir tutumla kaleme alındığı düşünülmektedir. Birinci ve ikinci dönemde sunulan haberlerin yarısında eksik yön bulgusu tespit edilmekte olup, birinci dönem haberlerinin tamamının ön yargılı bir şekilde hazırlandığı düşünülmektedir. Her iki dönemde de haber konusu itibarıyla birer haberin sonuçlandırılmasına karşın, ikinci dönemde çok sayıda haberin sonuçlandırılmadığı görülmektedir.

5.4. Son Haftaların karşılaştırılması

Tablo 3.20. 3 Kasım 2002 ve 22 Temmuz 2007 Genel Seçimleri öncesi Cumhuriyet gazetesi son hafta haberlerinin karşılaştırılması

İÇERİK	03 Kasım 2002	22 Temmuz 2007
HABER SAYISI	7 haber	8 haber
HABERİN KONUMU	3 manşet, 1 sağ orta, 3 alt orta	6 manşet, 1 sağ orta, 1 alt orta
HABERİN SUNUMU	2 yazı-fotoğraf, 5 yazı	2 yazı-fotoğraf, 1 yazı-grafik, 5 yazı
HABERİN NİTELİĞİ	2 açıklama, 3 açıklama-iddia, 1 iddia, 1 eleştiri	4 eleştiri, 4 iddia
HABERİN KAYNAĞI	1 Sabih Kanadoğlu, 1 Ecevit-Bahçeli-Gökbulut-Bumin, 1 Hüsamettin Cindoruk, 1 A.Necdet Sezer-Tayyip Erdoğan, 1 Sezer-Ecevit-Baykal-Çiller-Yalçınbayır, 2 belirsiz	1 YÖN-ARA, 7 belirsiz
HABERDE TARAFLILIK	6 var, 1 yok	8 var
HABERDE YORUM	6 var, 1 yok	8 var
HABERDE EKSİK YÖN	3 var, 4 yok	5 var, 3 yok
HABERDE ÖNYARGI	6 var, 1 yok	8 var
HABERDE SONUÇ	2 var, 4 yok	2 var, 6 yok

İnceleme döneminde Cumhuriyet gazetesinin en çok haberi son haftalarda verdiği, iki dönemin karşılaştırılmasında ise yaklaşık aynı sayıda habere yer verildiği görülmektedir. Birinci dönemde sunulan haberlerin yarısı manşete taşınırken, ikinci dönemde sunulan haberin büyük bir çoğunluğunun manşetten verildiği görülmektedir. Her iki dönemde haberlerinin büyük bir kısmı sadece yazı ile verilmekte olup, ikinci dönemde anket sonuçlarına ilişkin sunulan haber grafiklerle desteklenmektedir. Birinci dönem haberlerinde kaynakların açıklamalarına dayalı haber sayısı fazla iken, ikinci dönemde sunulan haberlerin yaklaşık tamamında kaynak belirtilmemesi ve haberlerin iddia ile birlikte eleştiri niteliğinde olması dikkat çekicidir. Her iki dönemde sunulan haberlerin yaklaşık tamamının yorumlanarak ve AKP aleyhinde bir tutumla sunulduğu görülmektedir. İkinci dönem haberlerinde eksik yön bulgusunun fazlalığı ve haberlerin

tamamının ön yargılı bir şekilde sunulması dikkat çekicidir. Her iki dönemde sunulan haberlerin büyük bir kısmında haber konusunu teşkil eden unsurlar itibariyle sonuçlandırılmadığı görülmektedir.

SONUÇ

Medyanın (yazılı basın) bir siyasal iletişim kanalı olarak, doğru bilgi ve haber sunması demokratik toplumda kendi başına bir güç olmasını sağlamaktadır. Demokratik yaşam devam ederken bu gücün kendi içerisinde gereklerine uygun olarak kullanılması, medyaya diğer erklerden bağımsız hareket etme imkanı tanımaktadır.

Medya, demokratik yapının en önemli aracı olarak içerisinde bulunduğu toplumun yararına işlev görürken; kendisinden beklenen bu büyük sorumluluğun imkanlarından ve ayrıcalıklarından yararlanarak, egemen kesimin ve onun söyleminin hizmetine girmiştir. Medyanın, özellikle 1990'lardan sonra egemen kesimin kontrolü altında girmesi, bağımsız ve özgür yayın politikası anlayışından uzaklaştığını göstermektedir.

Özellikle son yıllarda basında sunulan haberlerin, bir kısım çevrelerin çıkarlarına hizmet ederek çarpıtıldığı, yazılması gerekenlerin belki de hiç yazılmayarak kamuoyunun doğru bilgilendirilme hakkının elinden alındığı düşünülmektedir. Dolayısıyla böyle bir medya ortamında, medyanın siyasal işlevini tam olarak yerine getirebilmesi, seçim dönemlerinde seçmenlerin doğru bilgilendirilmesi, seçimlerden sonra iktidara karşı halkın gözcülüğünü ve sözcülüğünü yapabilecek basın kuruluşlarının varolabilmesi imkansızlaşmaktadır.

Medya-siyaset ilişkilerindeki bağımlılığın en çok hissedildiği seçim öncesi dönemlerde; medya, üzerine düşen sosyal sorumluluğun gereklerinden kaçarak, siyasi ve ticari ilişkilerini gözetmektedir. Seçim öncesi dönemlerde siyasi yandaşlık arayışları içerisinde olan tekelleşmiş medyanın, kamu adına değil de patronlarının ticari ilişkilerine hizmet ettiği görülmektedir. Özellikle, birçok sektörde faaliyet gösteren büyük holdinglerin sahipliğindeki yazılı basının, diğer sektörlerde olduğu gibi yayıncılık anlayışında da kar amacı güttüğü düşünülmektedir.

Bireylerin siyasal tercihlerinde çok fazla öneme sahip olan basın organlarının, Türk siyasal hayatında zaman zaman iktidarlara dahi belirlediği düşüncesinden hareketle, 3 Kasım 2002 ve 22 Temmuz 2007 genel seçimlerinde birinci parti olarak çıkan ve tek başına iktidar olan AKP'ye, her iki genel seçim öncesi dönemde yayınlanmakta olan 5 ulusal basın organının yaklaşımı içerik analizi yöntemiyle tespit edilerek, araştırma varsayımı test edilmiştir.

Türk siyasal hayatında en büyük tasfiye niteliğinde olan 3 Kasım 2002 genel seçimleri, gerek seçim öncesi dönem, gerekse seçim sonuçları açısından Türkiye için büyük önem taşımaktadır. 18 Nisan 1999 genel seçimlerinde en çok oy oranına sahip 1., 2. ve 4. partiler tarafından kurulan ve koalisyon hükümetiyle girilen seçimde, koalisyon ortaklarının oylarının büyük bir oranda azalarak, hükümet ortaklarının meclis dışında kaldığı, seçimlerden sadece iki partinin meclise girebilecek oyu aldığı görülmektedir. 3 Kasım 2002 genel seçimlerinde meclise giren iki partiden biri olan AKP, seçimlerden bir yıl önce kurulmasına rağmen %34.4 oy oranıyla tek başına iktidar olmuştur. AKP'nin aldığı oyların tamamında basının etkili olamayacağı gerçeği karşısında, bu seçimlerde basının AKP lehindeki tutumları ve seçmen tercihinin etkileri yadsınamaz.

3 Kasım 2002 genel seçimleri sonucunda iktidar olan AKP, yaklaşık 4,5 yıl süreyle hükümette kalmıştır. Cumhurbaşkanlığı seçiminin Anayasa Mahkemesine taşınması ve diğer etkenler sebebiyle 22 Temmuz 2007'de tekrar seçime gidilmiştir. Bu seçim sonucunda; Cumhuriyet tarihinde iktidarda iken seçime giderek oylarını büyük bir oranda artıran ikinci parti olma özelliğini taşıyan AKP, %46.5 oy oranıyla yine seçimlerden tek başına iktidar olarak çıkmıştır.

Çalışma kapsamında; her iki seçimden önceki birer aylık dönemlerde AKP ile ilgili haberler, içerik analizi yöntemiyle incelenmiş olup, üçüncü bölümde yazılı basının her iki dönemde de AKP'ye olan yaklaşımı karşılaştırılmıştır. Karşılaştırma sonucunda; ikinci dönemde sunulan haberlerin birinci döneme nazaran genel olarak, AKP lehinde kaleme alındığı görülmektedir.

Çalışma kapsamında; incelenen 5 farklı gazetede sunulan AKP ile ilgili haberlerin içerik analizi bulguları şöyledir:

- AKP ile ilgili 3 Kasım 2002 genel seçimlerinden önceki bir aylık sürede 68 adet, 22 Temmuz 2007 genel seçimlerinden önceki bir aylık sürede ise 91 adet olmak üzere toplam 159 adet haber sunulmuştur.

- 3 Kasım 2002 genel seçimleri öncesinde 5 adet sürmanşetten, 26 adet manşetten haber sunulmuştur. 22 Temmuz genel seçimleri öncesinde 5 adet haber sürmanşetten sunulmakla birlikte 37 adet haberin manşetten verildiği tespit edilmiştir. Haberin birinci

sayfanın hangi bölümünde yer aldığı, gazetenin gündemini yansıtması açısından önemlidir.

- Birinci seçim öncesi dönemde 36 adet haber fotoğrafla desteklenmekte iken, ikinci seçim öncesi dönemde 57 adet haber fotoğrafla desteklenmiştir. Yine bununla birlikte, ikinci seçim öncesi dönemde sunulan haberlerde, grafik ve karikatür kullanımının birinci dönem seçim öncesi haberlerine göre daha fazla olduğu görülmektedir. Söz konusu grafiklerin tamamının anket sonuçlarını içerdiği tespit edilmiştir. Anket sonuçlarının gazeteler tarafından yayımlanması, basının seçmen tercihi üzerinde etkili olma amacıyla olduğunu göstermektedir.

- İkinci seçim öncesi dönemde sunulan haberlerin büyük bir kısmının kaynağın söylemlerine dayalı açıklama niteliğinde olduğu, birinci seçim öncesi dönemde sunulan haberlerin ise daha çok iddia niteliğinde sunulduğu görülmüştür. Belirsiz kaynaklara dayandırılan iddia niteliğindeki haberlerin, seçim öncesi süreçte kamuoyunu yanıltabilme ihtimali yüksektir.

- Her iki seçim öncesi dönemde sunulan haberlerin büyük bir kısmında AKP Genel Başkanı Tayyip Erdoğan kaynak gösterilmekle birlikte, ikinci seçim öncesi dönemde gündemin en önemli maddesi olan Cumhurbaşkanlığı seçiminin adayı Abdullah Gül'ün de açıklamalarına yer verildiği görülmüştür. Birinci seçim öncesi dönemde ise, AKP'nin yargı ile olan ilişkileri sebebiyle yargı mensuplarının da önemli bir oranda haberlere kaynak gösterildiği tespit edilmiştir. Özellikle Cumhuriyet gazetesi tarafından "Erdoğan hukukta hileyi seçti", "Kapatma davası", "AKP hukuku zorluyor" gibi başlıklarla AKP'nin yargı ile olan ilişkileri fazlaca gündemde tutulmuştur.

- İncelenen her iki seçim öncesi dönemde de, yayımlanan haberlerin büyük bir kısmında siyasal taraflılık tespit edilmekle birlikte, ikinci dönemde yayımlanan haberlerin büyük çoğunluğunun (Cumhuriyet gazetesinde yayımlananlar hariç olmak üzere) AKP lehinde hazırlandığı görülmektedir. Demokratik toplumlarda basının tarafsızlığına en çok seçim öncesi dönemlerde ihtiyaç duyulmaktadır. Böyle bir dönemde basının siyasal taraflılık anlayışı içerisinde olması, demokratik toplumların geleceği için tehlike arz etmektedir. Çünkü milletin, temsilcileri hakkında doğru bilgi edinebilmesinin en önemli aracı yazılı basındır.

- Her iki seçim öncesi dönemde incelenen haberlerin yaklaşık tamamında yoruma yer verildiği görülmektedir. Seçim öncesi dönemde basının siyasal bilgilendirme işlevini yerine getirirken, haber konularına yorum ve siyasal tercihinin yansıtmasının özellikle kararsız seçmen tercihinde etkili olabileceği düşünülmektedir. İncelenen her iki seçim döneminde de haberlerin yorumlanarak kaleme alınmış olması, yazılı basının seçimlere müdahil olduğunu göstermektedir.

- Birinci seçim öncesi dönemde sunulan haberlerin büyük bir kısmının iddia niteliğinde olduğu ve bunun sonucunda haberi teşkil eden konuların bütün yönleriyle ele alınmadığı görülmektedir. Kamuoyunda gündem oluşturan konularda, doğru ve tam olarak bilgilendirme anlayışına sahip olması gereken basın kuruluşlarının, bu anlayışın dışına çıkarak eksik haber sunmaları, gazetelere duyulan güvenin sarsılmasına sebebiyet vermektedir. Çalışma kapsamında yer verilen 3 Kasım 2002 genel seçimleri öncesine ilişkin haberlerde de görüldüğü gibi basın en az güven duyulan kurumlar arasındadır.

- Yine birinci seçim öncesi dönemde incelenen haberlerin çoğunun ön yargılı bir şekilde kaleme alınarak sunulduğu görülmektedir. Seçim öncesi dönemde incelenen gazetelerde; AKP lehinde ya da aleyhinde sunulan haberlerin, haber konusu gözetilmeksizin kesin ön yargılarla kamuoyu ile paylaşılması, siyasal gündeme müdahale edildiğini göstermektedir. İkinci seçim öncesi dönemde incelenen gazetelerin büyük bir kısmının, ön yargılı bir tutumla Cumhurbaşkanlığı seçimini gündem malzemesi yaparak, seçim öncesi siyasal gündemi bu noktada kilitlediği görülmektedir.

- Her iki seçim öncesi dönemde sunulan haberlerin, yaklaşık aynı oranda sonuçlandırılmadığı görülmektedir. İncelenen haberlerde, haberi teşkil eden olay ya da durumun ne derece gerçekleşip gerçekleşmediğinin haber içeriğinden çıkarılamaması; okuyucuda, haberde işlenen konuya ilişkin bir belirsizlik bilinci oluşturmaktadır. Bu bağlamda, incelenen seçim öncesi dönemlerde sunulan haberlerle kamuoyu, siyasal gündem konularına ilişkin tam bir bilgilendirmeden yoksun bırakılmıştır.

Çalışma kapsamında, basın kuruluşlarının genel olarak AKP'ye yaklaşımı değerlendirildiğinde;

- 3 Kasım 2002 genel seçimleri öncesi bir aylık sürede, Akşam ve Zaman gazetelerinin AKP lehinde; Hürriyet, Sabah ve Cumhuriyet gazetelerinin ise AKP aleyhinde bir tutumla yayıncılık yaptığı tespit edilmiştir.

- 22 Temmuz 2007 genel seçimleri öncesi bir aylık sürede, Hürriyet, Akşam, Sabah ve Zaman gazetelerinin AKP lehinde; Cumhuriyet gazetesinin ise AKP aleyhinde bir tutumla yayıncılık yaptığı görülmektedir.

Tüm bu değerlendirmeler neticesinde; yazılı basının seçim öncesi dönemde seçmen tercihini etkilemek için siyasal yakınlık ve taraflılık içerisinde olduğu görülmektedir. Bu durumun, 3 Kasım 2002 genel seçimlerine göre 22 Temmuz 2007 genel seçimlerinde daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

KAYNAKÇA

Yararlanılan Kitaplar:

ATEŞ, T; Ne Oldu Bize?, Çınar Yayınları, İstanbul 1994.

ÇEVİK, H.Hasan; Türkiye'de Kamu Yönetimi Sorunları, Seçkin Yayıncılık, İstanbul 2007.

DAMLAPINAR, Zülfikar (Der); Medya ve Siyaset İlişkileri Üzerine, “Türkiye’deki İletişim Sisteminin Medya Siyaset İlişkilerine Yansımaları”, Turhan Kitapevi, Ankara 2005

DANIŞMAN, Ahmet; Basın Özgürlüğünün Sağlanması Önlemleri, A.Ü. S.B.F. Basın ve Yayın Yüksekokulu Basımevi, Ankara, 1982.

DEMİRKENT, Nezih; Medya Medya, Dünya Yayınları, İstanbul 1995.

EKZEN, Nafiz, “Medya ve Ekonomi: Türk Basın Endüstrisinde Yoğunlaşma-Toplumsallaşma-Tekelleşme Yapısı(1965-1995)”, K.Alemdar (ed) içinde, İstanbul 1999.

ERDOĞAN, İrfan; Alemdar, Korkmaz: İletişim ve Toplum, Bilgi Yayınevi, İstanbul 1997.

GİRGİN, Atilla; Yazılı Basında Haber ve Habercilik Etik’i, İnkılap Yayınları, İstanbul 2000.

İRVAN, Süleyman; Medya Kültür Siyaset, Ark Yayınları, Ankara 1997.

İŞİK, Metin; Türkiye ve Dünya Bağlamında Kitle İletişim Sistemleri, Eğitim Kitapevi, Konya 2002.

İŞİK, Metin; Türkiye ve Dünya Bağlamında Kitle İletişim Sistemleri Eğitim Kitapevi, Konya 2002.

KORKMAZ, Alemdar; İletişim ve Tarih, Ümit Yayıncılık, Ankara 2001.

KONGAR, Emre; Yozlaşan Medya ve Yozlaşan Türkçe, Remzi Kitabevi, İstanbul 2003

KONRAD ADENAUER Vakfı; Türkiye’de Medya ve Seçimler, Ankara, 1999.

NEBİLER, Halil; Medyanın Ekonomi Polisiği: “Türk Basınında Tekelleşme ve Basın Ahlakının Çöküşü”,Sarmal Yayınları, İstanbul 1995.

ÖKE, Mim Kemal; “Gazeteci Türkiye’de Basın Çalışanları Üzerine Bir İnceleme.”
Çağdaş Gazeteciler Derneği Yayınları, İstanbul 1994.

ÖZKAN, Necati; Seçim Kazandıran Kampanyalar, MediaCat Yayınları, İstanbul 2003.

ÖZSOY, Osman; Türkiye’de Seçmen Davranışları ve Etkin Propaganda, Alfa Yayınları,
İstanbul 2002.

SAGNAK, Mehmet; Medya-Politik, Eti Yayınları, İstanbul 1996.

SÖYLEMEZ, Alev; Medya Ekonomisi ve Türkiye Örneği, Haberal Eğitim Vakfı,
Ankara 1998.

ŞAHİN, Haluk; Yeni İletişim Ortamı Demokrasi ve Basın Özgürlüğü, Basın Konseyi
Yayınları, İstanbul 2000.

TALU, Umur; Dipsiz Medya, İletişim Yayınları, İstanbul, 2000.

TEKİN, Üzeyir; AK Parti'nin Muhafazakar Demokrat Kimliği, Orient Yayınları,
Ankara 2004.

TILIÇ, L.Doğan; Utanıyorum ama Gazeteciyim, İletişim, İstanbul 1998.

TILIÇ, L.Doğan; 2000’ler Türkiye’sinde Gazetecilik ve Medyayı Anlamak, Su
Yayınları, İstanbul 2001.

TOKGÖZ, Oya; Temel Gazetecilik(4.Baskı), İmge Kitapevi, Ankara 2000.

TOPUZ, Hıfzı; 100 Soruda Türk Basın Tarihi, Gerçek Yayınevi, İstanbul 1996.

YILDIZ, Nuran; Türkiye’de Siyasetin Yeni Biçimi-Liderler İmajlar Medya, Phoenix
Yayınları, İstanbul 2002.

ZİNCİRKIRAN, Necati; Hürriyet ve Simavi İmparatorluğu, Gençlik Yayınları,
İstanbul 1994.

Yararlanılan Makaleler:

BOSTANCI, M.Naci; "RP'yi Anlamak", Türkiye Günlüğü Dergisi, Sayı 38,1998 s, 67

CAN, Aytekin; “Medya ve Demokrasi”, Maltepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi,
Sayı: 1, 2000, s. 164-172

- ÇEBİ, M.Sadullah; "Türkiye'de Siyasal Sistem ve Medya İlişkilerinin Tarihi Boyutu", Yeni Türkiye Dergisi, 1998, s.23.
- ERDOĞAN, İrfan; "Tekelleşme, Medya ve Medya Pratikleri", Toplum ve Hekim, 2002.s.417
- GÜNAL Aylin; "Türkiye'de Medyanın Kısa Tarihi", Hak-İş Dergisi, Sayı.31,1995, s.53.
- GÜZ, Nurettin; "Türk Basınında Kamuoyu Araştırmalarının Yönlendirme Aracı Olarak Kullanılması", Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt 1, Sayı1, 1997, s.47.
- ILGAZ, Ceyda; "Tekelleşme Olgusu ve Türk Basını", İ.Ü. İletişim Fak. Dergisi, Sayı 11, 2001,78.
- İRVAN, Süleyman; Medya ve Demokrasi, Yeni Türkiye Dergisi (Medya Özel Sayısı), 1.cilt, 1996, s.37.
- LAÇİNER, Ömer; "DP, ANAP ve Sonrasında AKP", Birikim Dergisi, 2002, s.10.
- SÖNMEZ, Mustafa; "Türk Medya Sektöründe Yoğunlaşma ve Sonuçları" Birikim Dergisi, Sayı.92, 1996, s.79.
- TOKGÖZ, Oya; "Kamu Yönetiminde Medyanın Rorü", Amme İdaresi Dergisi, Cilt: 31, Sayı: 1, 1998, s. 54.
- TUNCEL, Hakan, "Bab-ı Ali'den İkitelli'ye", Birikim Dergisi, Sayı 64, 1994,34-37
- USLU, Zeynep Karahan; "Siyasal İletişim ve 24 Aralık 1995 Genel Seçimleri", Yeni Türkiye Dergisi, Cilt 11,1996/11,s.793.

Yararlanılan Tezler:

- ACAR, Dilşad Şahin; Siyasal Kültür-İdeoloji-Medya Bağlamında, Ulusal Gazetelerin 2002 Genel Seçimleri Öncesi Gündem Oluşturan Siyasi Nitelikli Haberleri Üzerine Betimleyici Bir Araştırma, Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2006.
- AKTAŞ, Hasret; Partilerin Seçim Kampanyaları Örneğinde Siyasal İletişim, Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2004.
- AYDIN,Esra; Siyasal Reklamlarda Lider/Parti, Lider/Aday, İmaj/Konu Öncelik

Analizi: 2004 Yerel Seçimleri ve AKP Örneği, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 2005.

BAYDAR, Ahmet, Seçim Propagandaları ve Medya; Teorik ve Uygulamalı Bir Çalışma, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 2003.

BAYTAR, Orhan; Hürriyet, Milliyet ve Sabah Gazetelerinin 18 Nisan 1999 Seçimlerinde ANAP Seçim Haberlerini Oluşturma Biçimi, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2001.

GÜZELGÜN, Tufan Nesin; 1995 Erken Genel Seçimlerinde Medya ve Siyaset, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1998.

İŞİK, Metin; Basının Kamuoyu Oluşturma Fonksiyonu (Bir Örnek Olarak 24 Aralık 1995 Genel Seçimleri Sonrasında ANAP-RP Koalisyon Görüşmelerine Basın Yaklaşımı), Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 1998.

KIRLI, Özlem; Türkiye'de Medyanın Siyaset Üzerindeki Rolü ve Etkisi, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2004.

ÖZKAHRAMAN, Dilaver; 1990'lı Yıllardan Günümüze Genel Seçimler Öncesi Yazılı Basın-Siyasal Parti İlişkisi (ANAP-RP Örneği), Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2003.

ÖZKOÇ, Meryem; Sabah Gazetesi ve 20 Ekim 1991 Erken Genel Seçimi, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1994.

TARHAN, Ahmet Bora; Türk Siyasal Yaşamında Milli Görüş Hareketi Çerçevesinde Adalet ve Kalkınma Partisi'nin Değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2004.

UĞUR, Bedrettin; Siyasi Propaganda Açısından 18 Nisan 1999 Genel Seçimi ve Medya, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 2000.

Yararlanılan Gazeteler:

Hürriyet Gazetesi (03.10.2002- 3.11.2002 ve 22.06.2007-22.07.2007 tarihleri arası)

Akşam Gazetesi (03.10.2002- 3.11.2002 ve 22.06.2007-22.07.2007 tarihleri arası)

Sabah Gazetesi (03.10.2002- 3.11.2002 ve 22.06.2007-22.07.2007 tarihleri arası)

Zaman Gazetesi (03.10.2002- 3.11.2002 ve 22.06.2007-22.07.2007 tarihleri arası)

Cumhuriyet Gazetesi (03.10.2002- 3.11.2002 ve 22.06.2007-22.07.2007 tarihleri arası)

Yararlanılan Web Siteleri:

(<http://www.akparti.org.tr/program>, 21.09.2007)

(<http://www.bianet.org/bianet/> 20.08.2008)

(<http://www.cukurovaholding.com.tr/turkce/index>,23.08.2007)

(<http://www.cumok.org>, 22.07.2008)

(<http://www.dincbilgin.com/grup>, 23.2.2007)

(<http://www.doganholding.com.tr/menu>, 23.08.2007)

(<http://www.kongar.org/medyanotu>, 03.04.2007)

(<http://www.soldergisi.com>,15.01.2008)

(<http://www.solmeclis.net>, 23.08.2007)

(<http://www.ysk.gov.tr>, 10.08.2007)

(http://tr.wikipedia.org/wiki/Aksam_Gazetesi,21.07.2008)

ÖZGEÇMİŞ

1981 yılında Kahramanmaraş'ın Afşin ilçesinde doğan Halis KÜRNE, ilk ve orta eğitimlerini bu ilçede, lise eğitimini ise Elbistan ilçesinde tamamlamıştır. 2004 yılında Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümünden mezun olmuştur. İkinci lisans eğitimi olan Anadolu Üniversitesi İktisat Fakültesi Kamu Yönetimi Bölümünden 2008 yılında mezun olmuştur. Halen Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Gazetecilik Ana Bilim Dalı'nda yüksek lisans eğitimine devam etmektedir. 2001 yılında DMS ile Konya/Seydişehir Adliyesinde memurluğa başlamış olup, halen Türkiye Adalet Akademisinde görev yapmaktadır.

Adres: Türkiye Adalet Akademisi

İncek Yolu/Ahlatlıbel Mev. Çankaya/ANKARA

E-mail: halis.kurne@adalet.gov.tr